[illegible]

ՃՌԳԻԿ ՎԱՐՈՒՑ ՍՐԲՈՑ

Զորս տօնէ եկեղեցի Հայաս֊
տանեայց ։

Վերածեալ 'ի կարգ Այբուբենից
ըստ անուանց, որք 'ի տօնացուցի
նշեալ կան ընդ աւուր պատշաճի ։

'Ի Հ. Մկրտչէ Վրդ. Աւգերեան Ան֊
կիւրացւոյ, 'ի միաբանութենէ ամենապատուա֊
կան Մխիթարայ Աբբայի.

Հրամանաւ գերապատուին Աբբա֊
հօր Ստեփաննոսի երկրորդի ։
Արդեամբք ուրումն բարեպաշտի ։

Յամի 1800. ՌՄԽԹ ։

'Ի ՎԵՆԵՏԻԿ
'Ի Վանս սրբոյն Ղազարու ։
Հրամանաւ Մեծաւորաց ։

ՍՏՈՒԳՎԱԾ Է
1952 Թ.

1661

ԱՌ ՏՕՆԱՍԷՐՍ։

Հանդերձեալ եմք մեզ 'ի սոյն ընծայել գիրս որոց ընդարձակ պատմութե․ որում 'ի վաղուց ցանկային ամենեքին․ և մեք բազմամեայ քրտամբք պատրաստեցաք զայն, առնելով զամենայն զգուշաւոր քննութ․ և 'ի խնդիր լինելով հնագոյն և ստուգագոյն ճշմարտութեանց, որք են աղբիւրք այլոց․ Իբր զի հաւաքեցաք 'ի բազում հին ճառընտրաց նախնեաց մերոց, և բաղդատեցաք ընդ ճառընտիրս այլոց ազգաց, ընդ բանս հարց և եկեղեցե մատենագրաց, և ընդ ընտիր օրինակս յայսմաւուրաց Հ․ Յ․ Լ․ այսինքն Հայոց․ Յունաց, և Լատինացւոց, որպէս և ուրեք ուրեք նաև Ասորւոց, և Արաբացւոց։ Եւ յորում միաբան եկեղեցին ամենայն օրինակք, կամ մեծ մասն նոցա, և կամ ընտրելագոյնքն 'ի նոցա ըստ դատման անառաչ քննողաց, զայն եդաք և մեք․ և յորպարբերելեանն՝ ծանուցումն արարաք, համդերձ պէսպէս խորհուր գիտելեօք յաղագս նշխարաց այնոցիկ որոց, և տօնելեաց նոցա։

Բայց քանզի յերկարել դէպ այսպիսի գործոյ մեծի, մանաւանդ թէ՝ և յետնորդացն աւուր դէպս ունի, առ այժմ ըստ խնդրոյ կարօտելոց օգտոց բարեպաշտից ընծայեմք

նոցա պատաշխէկայս համառօտութեն եէր և առհասարակեայ նորին, ծաղիկ անուամբ անէտառօրէնով պտղաւէտ տունկն. (և այն՝ այժմութենական կարգաւ, ըստ տարա-գա ծառընտրոց ամանց): Զի ՚ի յետուն անուշահոտութե քօղոյ այս ծաղկան՝ յօժարեսցին ամենայն հոգէւորք վայելել և յաստատ պտղոց, զորս ունին քաղել յերկ-նային օրինակէ գործոյս:

Եւ երկոքումբք իսկ՝ որպէս անուանիմք թէ, առ մի և նոյն նպատակ քաղա-քելի հասանիցեն. որ է ծաղկիլ վսեմա-նօք նմանող լինելոյ հարուստ սրբոց ըստ քրիստոնէից հիմակի, և պտղաբերու-թեամբ արդեանց ըստ օրինակի նոցա՝ նո-ցին պսակաց արժանի լինել, հայցելով հանապազ ՚ի փնէ ընդ Շնորհալի հայ-րապետին մերոյ զայս խնդրեր կարեւոր՝ աղօ-թիւք ամենայն սրբոց.

„ Զանազանեալ՝ Վարուք նոցին,
„ և ծաղկերամբ՝ քեզ ընծայեն.
„ Շնորհեա փոխել՝ անբերս անձին,
„ ըստ պտղաբեր՝ քոյոյ տնկին:

Յն ուղի. դծ:

Նորին ադենայ՝ ծագեալք լուսաբոյս ·
Առաքեալ. Աբգար. Հայրապետ. և Նոյս :

ԾԱՂԻԿ
ՎԱՐՈՒՑ ՍՐԲՈՑ
Տօնելեաց .
Ըստ կարգի Հայաստանեայց .

Ա.

Աբգար, կամ Աւգար, այս
ինքն՝ աւագ այր, որ
դի Արշամայ, էր Արշա
կունի թգր հայոց և ասորւոց, նս
տեալ նախ 'ի Մծբին՝ 'ի նախընթաց
ամի ծննդեանն քսի, և ապա յԵդե
սիա նորոգեալ քաղաքն, այր իմաս
տուն և բնաւոր վարուք. որ և եղե
անդրանիկ ամ թագաւորաց քրիստոնէից,
հաւատալով 'ի Քս ը̃ առնուլ զլուր
սքանչելեաց նր, և թղթակցելով ը̃
նմ. որում և պարգև յղեաց տրն
մեր զպատկեր իւր տպաւորեալ 'ի
դաստառակի : Յետ համբարձմանն
քսի մկրտեցաւ 'ի սրբոյն Թադէոսէ
ամ տամբ իւրով և զօրօք, բժշկեալ

 և

ւ յաւրկուէ ։ Այս գրեալ մտաւորէր
թղթին հրովարտակ և 'ի վերին հայս
առ Սանատրուկ քեռորդի իւր՝ լսել
քարոզութեան Թադէի հանդերձ աշ-
խարհաւն ։ Գրեաց և առ Տիբեր
կայսր յորդոր 'ի քնական հաւատս ,
նոյնպէս և առ Ներսէհ արքայ Ասո-
րեստանի , և առ Արտաշէս արքայ
պարսից ։ Եւ այսպիսի փութով բա-
րեպաշտութեան փոխեցաւ յանանց Թա-
գաւորութեան երկնից , յետ երից ամաց
մկրտութեան իւրոյ , այն է ամ տեառն
34 . կամ ըստ հաշուէ ծննդեան . 37 ։

Յայսմաւ . Հյ . Դէկտ . 31 ։

Բերդայ կամ Եդեսիա էր երկիս կողման-
ցըն պարսից յաւուրս յազկերտի
առաջնոյ , այր մի և առաքինի . որ
վասն մեծային նախանձու՝ հրդեհ-
եաց և աւերեաց զատրուշան մի ,
այսինքն զմեհեան կրակի պաշտելե-
ոյ 'ի պարսից ։ Ընդ որ ցասուցեալ
արքային՝ պատուէր ետ արդայն չի-
նել անդրէն զատրուշանն . և յոչ
առնուլ նր յանձն , և 'ի կշտամբել
զմոլորութի կրակապաշտից , անդէն ա-
ռաջի իւր ետ սպանանել զնա , և
յայնց հալածանս ըդդէմ քրիստոնէ-
ից՝ նահատակելով զբազումս . յորս երե-
ւելի էին երեքին նք ։

Առաջինն էր Որմզդան նախարար՝

այր

այր անուանի յարքունիս, որոյ սաս-
տեալ 'ի յազկերտէ՝ զի ուրասցի զՔս,
եւ ոչ կամէր. եթէ ոչ 'ի ծռյից քոց
արքայ ուրանայր զքեզ լինել իւր տր
և Թգր, ոչ ապաքէն մահապարտ դա-
տեալ լինէր. քանի՛ եւս առաւել՝ որ ու-
րանայ զերկնից Թգրն: Յայնժամ ըն-
կեց զնա յազկերտ 'ի պատուոյն, և
Յղեաց արածել զուղտերամակսն. յետոյ
ետ տանել առ նա շապիկս ազնիւս,
զի թերեւս զղջասցի յիշատակաւ ա-
ռաջին պատուոյն. և 'ի պատառել
նր զշապիկսն՝ առաքեաց դահիճս, և
գլխատեաց զերանելին:

Երկդն էր այլ ոմն իշխան պարսիկ՝
հաւտով քրիստոնեայ, Սայեն անուն.
հազար ծառայից տր: Զսա եւս յետ
բազում յորդորանաց և սպառնալեաց
չկարացեալ յազկերտի դարձուցանել
'ի մոգութն՝ մերկեաց 'ի մեծութէն,
և զետինն 'ի հզր ծռյից նր՝ զայր
դարշ դիմօք և ատելի՝ կարգեաց
տր 'ի վր նր, և զտիկինն սպասաւոր
ետ ծռյի նր 'ի կնութն: Իսկ երա-
նելին Սայեն ամ զուարթութբ և համ-
բերութբ տարաւ զայսմ ամն 'ի սէրն
Քի. և յայնպիսի ծռյութն միամտութբ
վաստակեալ՝ բարուք խոստովանութբ
կատարեցաւ 'ի Քս:

Երդն էր սբ սարկաւագն Բենիամին
այր զօրաւոր բանիւ, և լի հոգւով.

որ վն̃ համարձակ քարոզելոյն զքս̃՝
արկաւ 'ի բանտ զամս երկուս : Եւ
'ի գալ դեսպանաց Թէոդոսի կայ-
սեր փոքու առ յազկերտ՝ միջնորդ
եղեն վն̃ ազատութե̃ նր̃ . յանձն էառ
Թգ̃րն, եթէ տացէ բենիամին ձեռա-
գիր վն̃ չդարձուցանելոյ այլ զոք 'ի
սարսից 'ի քրիստոնէութի̃ . իսկ սր̃
վկայն չետ տեղի այսմ, զի անհնար
է ինձ ասէ արգելուլ 'ի մ̃գկանէ
զշնորհսն իմ, և կրել զպատիժ քան-
քարաթաքոյց ծն̃յին : 'Ի վախճանի
արձակեաց զնա Թգ̃րն ըստ աղա-
չելոյ դեսպանաց . այլ 'ի միւսանգամ
քարոզել բենիամենի, և 'ի դարձու-
ցանել նր̃ և 'ի մկրտել զբզ̃մս՝ կալան
զնա մերատին . և վարեցին եղե-
գունս սրեալս յիւրաքանչիւր եղըն-
գունս ձեռացն և ոտից նր̃ . յորոց աղ-
բիւրանայր արիւնն . ետուն և
այլ տանջանս քամնելիս . և զկնի
վարսեցին ձող ը̃ նիստ նր̃ . իսկ նա
աղօթելով աւանդեաց զոգին : Այս
ամ̃ եղև յամի տն̃ իբր 418 . և ապա
'ի ձեռն սր̃յն սահակայ պարթևի,
և սր̃յն մարութայի՝ դադարեցոյց յազ-
կերտ զհալածումն : Յայսմաւ . Հյ .
տոր . 14 : Յն . մարտ . 31 : Լտ . մարտ .
31 . և մայ . 16 :

Սբ̃ղին կմ̃ աբդիսոյ . տես Երկոտա-
սան

սան մարգարէք ։

Բարթողիմէոսն՝ որոյ առաջին անունն առէր, որդի էր ղևեայ հրէի 'ի շէ-դար ձիղքէ պարսից, եւր 'ի սկիզբն Թուականին հայոց ։ Եւ յարածել զհօտս հօր իւրոյ՝ մետասան ամաց ժ̃ հասակակից մանկունս քրիստոնէ-ից, ուսաւ 'ի նոցէ զհաւատս ք̃սի. և լուեալ զճգնու̃ն սր̃ց մարտիրոսաց՝ մեծապէս սիրով մկրտեցաւ յընկե-րաց իւրոց գաղտ 'ի ծնողաց. և կո-չեցաւ աբդլմսեհ կմ̃ ապտալմեսսի-ահ, ո̃ր ծառայ ք̃սի, յառեղոյ անուն. * մկրտի ծ̃այս ք̃սի յանուն հօր ". և այլն ։ Եւ մին յընկերաց հանեալ զոս-կի գլխոյն յուշկանէ իւրմէ՝ էարկ յականջս աբդլմսեհի. զի յայտնի լի-ցի և հրէից՝ թէ մտեալ է նո̃ր 'ի ծ̃ոյ-ութն ք̃սի միանձնաւոր ։ 'Ի դառնալ մանկանն 'ի տուն՝ մայր նո̃ր փրաղեկ լեալ եղելոյն. թաքոյց զնա յերե-սաց հօրն ։ Տեսեալ եւսս աբդլմսեհ, զի ք̃ս կալաւ զաչօք նո̃ր. և եհան 'ի դրոյն, ուր հրէայք տանջէին, և մե-րացոյց 'ի դասս հրէշտակատեսիլ մանկանց. և 'ի պատմել զայն մօրն՝ հաւանեցոյց զնա եւս 'ի քրիստոնէ-ութ ։ Այս եկեալ 'ի տանէ՝ եգիտ զմ̃ի եղբս ամն. և ընկալեալ 'ի նմէ ըղ-դրոշմ, զօրացեալ հաւատով դարձաւ

անդրէն 'ի տուն, համբարձակ դա-
ւանելով առաջի հօր իւրոյ զքն: Եւ
զեւ ի հայր նր յարձակեցաւ դանակ
'ի ձեռին զհետ նր. մինչև եկն սբ
մանուկն 'ի տեղի մկրտութե իւրոյ.
և ծունր եդեալ եկաց յաղօթս. և
անդ խողխողեցաւ 'ի հօրէն. զոր
եկեալ թաղեցին ընկերք նր արտա-
ւզօք. ուր և յետոյ վկայարան շինե-
ցաւ, և եղև ուխտատեղի մեծ. անդ
մկրտեցաւ և մայրն արդարնեհի հա-
ւատացեալ 'ի քս: Յայսմաւ. Հյ. յուլ.
13. և Ահրոէ. Հէ:

Բէէլ. տես Նախահարք:

Բէէֆաս. տես 'ի Գուրիաս:

Բէխաղով. տես 'ի Պետրոս հայրապետ:

Բերոհամ. տես Նախահարք:

Բերոհամ և Խորէն խոստովանողք եւ-
րիցունք՝ էին աշակերտաք սբց ղեւոն-
դեանց. և 'ի կատարման վկայից իւր-
եանց յամի տն 454. ելիքեանք կային
յարգելանս 'ի Նիւշապուհ քղք վըր-
կանաց: Այսպ ածեալ առաջի դենշապ-
հոյ՝ համարձակ խոստովանեցին զքն.
և ըղձանային նահատակութե: Եւ
իբրև յանձնեցան 'ի դահձապետն.

Նա

նա ստիպէր զնս յերկրպագութի ա-
րեգականն. և 'ի մերժել նոցին ըղ-
ձանս նր՝ ետ քարշել զնս չարաչար
ը գետին. այսպս գանեհար սաս-
տիկ. և կտրեաց զականջս նց յարևմ-
տոց՝ խաղացոյց հապանօք յասո-
րեստան վն արքունի մշակութե: Ուր
յետ աշխատելոյ զամս իբր եօթն,
միանգամայն և խնամելոյ զկապեա-
լ նախարարս ընչիւք՝ զորս շրջէին ժո-
ղովէին 'ի հաւատացելոց, երանելին խո-
րէն վարդապետն 'ի խորշակէ՝ փոխե-
ցաւ առ քս յամի 461: Իսկ երա-
նելին աբրահամ եկաց 'ի նոյն գործ-
ոյ ևս ամս երկու. և այսպ աղա-
չանօք նախարարաց կապելոց եկն
'ի հայս՝ մխիթարել զընտանիս նոցա.
և տեսեալ թէ փառաւորի յամենից
իբրև խոստովանող, առանձնացաւ 'ի
տեղի մի 'ի ճգնութե զամս իբր երկու.
և 'ի փոքր ինչ անգ ևս վն հրեշտա-
կային վարուցն մինչև խորհէր
փախչել այլուր, բռնադատեցին զնա՝
և արարին եպս բզնունեաց. որ և
յետ վարելոյ զայն պաշտօն ամս քա-
նի մի ընդ բարեկարգութե՝ հանգեաւ
'ի քս. և էր անուն առաքինութե նորա
տարածեալ յոյժ. մինչ զի երանե-
տալին հայոց յոյնք վն նորա. Հայ.
գէնք. 20:

Ագապէ. տե՛ս 'ի Սոփիա:

Ագաթամ. տե՛ս Նախահարք:

Ագդէ հայրապետ (որ ը̄ տառուց ագէ՝) էր յառաջին մետաքսագործ յե-դեսիա, և խոյրարար թագաւորու Թդր-լին: Իսկ յետ մկրտուելոյ Թադէի զար-դար և զեղեռացին՝ 'ի մեկնելն ան-ուի ձեռնադրեաց փոխ իւր եպ̄ս եդե-սիոյ զագդէ. որ միաբան ը̄ աբգարու եղև առաքիչ և ծաղկեցուցիչ քրիս-տոնէութե̄ 'ի միջագետս, նա և մինչև 'ի կողմանս մարաց և պարսից առա-քելաբար քարոզելով նշանօք և ար-ուեստիւք: 'Ի փոխանակել աբգա-րու՝ անանուն որդի ն̄ր դարձեալ 'ի պաշտօն կռոց, հրամայէր ագդէի յօրինել ինքեան խոյր՝ ոս̄կ հօր իւ-րում: Նա պ̄ննի ետ̄ հայրապետն. ոչ արասցեն ձեռք իմ խոյր գագա-թան՝ որ ոչ երկիր պագանէ ք̄ի: Բարկացեալ արքայն՝ առաքեաց 'ի վ̄ր ն̄ր զին 'ի զինակիրաց. և յորժամ ագդէ նստէր յաթոռ վ̄պութե̄՝ ուսուցանէր զբանն կենաց, եկն այրն և եհար սրով զսրունս ն̄ր. և այնի̄ կատա-րեցաւ սե̄ն ն̄յ՝ յամի ք̄ն իբր 36. այլ արիւն ն̄ր բողոքեաց ը̄դ եմ Թէ̄րին, զի 'ի չինել զապարանսն՝ անկաւ սիւն

կձեայ

կնքեալ 'ի վ̃ր արքային, և խորտա-կեաց զոտս ն̃ր, և սպան: Ծածկեալ էր այրն աղդեղն յերեսաց հալածանաց զփրկչական դաստառակն՝ որ կայր եդեալ 'ի վ̃ր դրան եդեսիոյ. այլ յետոյ յայտնեցաւ յաւուրս քրիստո-նէութեան: Հյ. դէկտ. 21:

Ադաւկտոս (ըստ այլոց՝ ափռոդիտոս, կամ ափռոդոս) էր դուքս մեծապատիւ յեփեսոս առ մաքսիմիանոս կայսե-րաւ, ազգաւ իտալացի՝ ոմն երևելի, և քրիստոնեայ 'ի ծածուկ: Եւ էր ն̃ր դուստր չքնաղ կալիսթինէ անուն. զոր կամեցաւ առնուլ իւր 'ի կին մաքսիմիանոս. իսկ հայր ն̃ր ադաւկ-տոս չկամելով տալ զնա առն կռա-պաշտի՝ գաղտ փախոյց զդուստրն յարևելս: Զայն իբրև գիտաց թա-գաւորն, էառ զամ̃ ինչս ադաւկտոսի յարքունիս. և զնա աքսորեաց ըն-տանեօք հանդերձ 'ի միջագետս ա-սորւոց. հրամանն յղեալ առ աղեք-սանդրոս իշխան ուռհայոյն՝ սպանել զնա յուրացուն մահուամբ չափ. և ն̃ր գտեալ զքաջն ադաւկտոս հաստա-տուն 'ի հաւատս՝ ետ գլխատել զնա. զոր առեալ թաղեցին կին ն̃ր և միւս դուստրն պելագիա: Իսկ կալիս-թինէ հալածական շրջեալ առն ձևով մինչև 'ի մահ մաքսիմիանոսի, ապա 'ի

'ի Թգ̄րել լիկինիանոսի՝ որոյ կին էր քոյր մեծին կոստանդիանոսի, դը-մեայ առ Թագուհին. և ժառան-գեալ զինչս հօրն՝ եկն 'ի միջագետս, և էառ զմայր իւր և զքոյրն և զնըշ-խարս հօր իւրոյ ադոկտոսի. և տա-րե̄լ եդ պատուով յեփեսոս. և անդ ծռ̄յելով դերեզմանի հօրն՝ բարի վա-րուք հանգեաւ 'ի ք̄ս : Հյ. հոկտ. 4 : Յն. հոկ. 3, և 4 : Լտ. փէտ. 7. Բոլլ. հոկ. 4 :
Կայ և միւս այլ վկայ նահատակեալ 'ի հռովմ յաւուրս դիոկղետիանոսի և մաքսիմիանոսի՝ ը̄ փետրւարի երի-ցու. և կոչեցե̄լ 'ի հաւատացելոց ադոկտոս, կմ̄ ատաւքդուս, զ̄ի յաւելեալ, առ չգիտելոյ զյատուկ անուն նր̄ : Լտ. օգոստ. 30 : Այլ որ դնի 'ի տօնացուցի՝ է առաջինն :

Ադրիանոս (որ և գրի անդրիանոս) էր որդի հեթանոս ծնողաց 'ի նի-կոմիդիա ք̄ղքի, առե̄լ իւր կին 'ի քրիստոնէից ԱՀնապուղա անուն (ը̄ այ-լոց՝ նատալիա). և էր կարգեալ անդ վերակացու զինուորական դասուն 'ի ժմին հալածանաց մաքսիմիանոսի դահակցին դիոկղետիանոսի : 'Ի տեսանել ադրիանոսի ըզհանգէս քաջ նահատակաց՝ տեղեկացե̄լ 'ի նչ̄է ճ̄ղհին ճշմարտութե̄ն, և Թէ վ̄ր որոյ յուսոյ համբերեն, ետ գրել և զա-

նուն

նուն ծեր 'ի Թիւս կայծառաւորաց.
և գնասցէք ը̄ նմ յաւիտեան կայսեր՝
հրամանաւ նր արքայ 'ի բանտ:
Զոր լուեալ կնոջ նր անաստուածոյ՝ եկն
խնդութե̄ 'ի տեղի նորին. համբուրէր
զգլխայն ; և երկնէր տայր նմ, և
պաշտէրէր համբերել մինչ խաղաղ:
Յետ աւուրց ինչ՝ խըրև հանդեր-
ձեալ էին տալ զդատակնիք վկայից.
արգելանս տուեալ երաշխաւորս բան-
տապանաց՝ գնաց 'ի տուն իւր՝ առ-
տունել անաստուծոյ, զի եկեսցէ տեսցէ
զկատարումն իւր, որպէս փափա-
քէր: Իսկ նր կարծեցեալ՝ թէ այլ
իւր փախուցին իցէ 'ի բանտէ, ոչ
կամէր բանալ նմ զդուրս. զի չեղէ
տակ արժանի կոչիլ կին մարտիրո-
սի, այլ՝ դատաւորք ուրացողի: Այլ
յորժամ լուաւ զպատմութիւն փառըւ-
տեան նր, ընկալաւ զնա մծ ուրա-
խութե̄. և գնաց ը̄ նմ անդրէն 'ի
բանտն: Այլ յետ երկից հարցա-
փորձի՝ հարցին զադրխնոս Քաղատոնւք,
մինչև պատառ պատառ անկանիլ մար-
մնոյ նր, և փայթիլ աղեաց. և արկին
վերստին 'ի բանտ: Իբր զի արգելա-
նում կանանց 'ի բանտն, անաստուա
առնայցի զդեցեն՝ փայր և դարմա-
նէր զվէրս վկային: Եւ 'ի կամիլ
դահճաց խորտակել զբազուկս նր եր-
կաթի Նուտքք, աղաչեաց անաստուա

БИБЛИОТЕКА
Истории и Литературы

զի նախ յադրիանոսէ սկսցին . և ինքնին կալեալ զոտս նր̄ ՚ի վ̄ր սալին, յորժամ հատին զայն դահճքն՝ ջարդելով և զորունսն : Եւ այնպէս աւանդեաց ադրիանոս զհոգին ը̄ այլ իք̄ վկայս՝ յամի 310 : Իսկ երանելին անաստղա յետ կրելոյ զայնպէս տառապանս վ̄ն ք̄սի, և զկնի երկկից տեսանելոյ զմ̄ն ադրիանոս ՚ի տեսլեանն՝ կոչեցաւ ՚ի նմէ ք̄ոյր մարտիրոսաց, և հրաւիրեցաւ յերկինս առ ՚ի լինել իւր պսակակից . որ և քաղցր ՚ի քուն լինելով յաղօթս՝ աւանդեաց զհոգին, և թաղեցաւ ը̄ ա̄ք վկայսն : Հ. Ն Յ. օգոս. 26 : Լ. սեպ. 8. Ն

մրտ. 4 :

Աթանագինէս (ըստ այլոց՝ աթէնոգինէս) էր եղբայր մարիամու սրբաոէր ամուսնոյ ս̄բ լուսաւորչին՝ ՚ի սահմանաց սեբաստիոյ և կեսարիոյ : Ձեռնադրեալ ք̄հնյ՝ գնաց յազատութ գերեաց անկելոց ՚ի ձեռս բարբարոսաց . և զձ̄ղ̄հայն ողան զվիշապ մարդակեր , և զերծոյց զմանուկն կարգել̄ նմին ՚ի կերակուր . և դարձոյց զը̄ղ̄մն ՚ի հեթանոսաց ՚ի հաւատս . այս ձեռնադրել̄ եղ̄ս պիտաքսոնի կմ̄ փիլաքթովէայ՝ արար բժ̄մ նշանս և գործս մեծա,

ծամեծս ։ 'Ի լինել հալածանաց 'ի սեբաստիա յագրիկողայոս դատաւորէ, յորժամ արկան 'ի բանտ հնդեքեան սրբ վկայքն՝ Թէոփրաստոս, մաքսիմիանոս, դաւորոփիլոս, հեւսիքոս, և կղոնիկոս, եկն աթանագինէս եպս 'ի տես նց, և զօրացոյց. և 'ի դառնալ 'ի տեղի իւր՝ գրեաց դրձլ առ նս բանս մխիթարութե և քաջալերութե. և համբաւ հանել՝ թէ չէնէ իւր ապարանս, չինեաց վկայարան վն նց՝ նախ քան զկատարումն նոցին. և իբրև նահատակեցան, եբեր և հանգոյց անդ զմարմինս նց ։ Եհաս անուն աթանագինեայ 'ի լսելիս դիոկղետիանոսի և մաքսիմիանոսի. վսյ եկն հրաման առ ագրիկողայոս՝ կարճել զնա 'ի կենաց ։ Իսկ 'ի գալ խնդրակաց ունել զսբն՝ նա հիւրընկալաւ զնս իբրև յանծանօթս, և ապա յայտնեաց նց զինքն ։ Այլ մինչ չև եկեալ էր սբյն 'ի սեբաստիա, նահատակեցաւ անդ հրով երանելի աշակերտ նր աբիստոն. այլ և միւս աշակերտ նր հաւեգինոս առաքեալ 'ի նմանէ 'ի նէոկեսարիա՝ անդ կատարեցաւ չարչարանօք ։ Բայց սեւեւիանոս աշակերտն անկեալ յուրացութէ չարախօս լինէր զվդպէն իբրև զթշնամանողէ կայսերաց. վսյ և դտւրն յետ քննելոյ և

տե

տեսանելոյ զհաստատութն սր̄յ եկեղեցին ՚ի հաւատս՝ մատնեաց զնա ՚ի հուր· ուր իսկոյն աւանդեաց զոգին· իսկ մարմինն նր̄ հանեալ ՚ի հրոյ՝ թաղե_ ցաւ ՚ի փիլոպքթով ը̄ հինգ վկայից անմիտփելոց ՚ի նիմնէ: Ոմանք գրեն՝ թէ որով կատարեցաւ սր̄ն հանդերձ Ժ աշակերտօք (որոց անուանք չեն ՚ի միջի)· և մարմինք նց̄ արկեալ ՚ի հուր՝ անկէզ պահեցան, և ամ_ փոփեցան ՚ի հաւատացելոց: Զմարմին սորին աթանագինեայ նշանագործ եպ̄սի խնդրեաց և էառ պարգև ՚ի սր̄յն ղևոնդեայ սր̄ լուսաւորչէն մեր, և բերեալ հանգոյց ՚ի հայս ը̄ նշխա_ րաց սր̄յ կարապետին· վս̄յ կրկին յիշատակ լինի աթանագինեայ ՚ի մեզ· մի՝ ը̄ն նահատակուե̄ն ը̄ աշա_ կերտաց՝ հանդերձ նախընթաց հինգ վկայիւք· և միւս ևս՝ ը̄ն փոխա_ դրուե̄ն նշխարաց: Հ· Յ· Լ· յուլ· 17 կմ 16 :

Աթանաս մեծն և երևելին ՚ի հայրս եկեղեցւոյ՝ էր ազգաւ եգիպտացի, ծնեալ յաղեքսանդրիա յամի իբր 295 ՚ի բարեպաշտ ծնողաց՝ ՚ի մարկե_ ղոսէ և ՚ի սողոմեայ: Զսա ՚ի ման_ կուե̄ տեսեալ սր̄յն աղեքսանդրոսի հայրապետի, զի առ ափն ծովու ՚ի խաղալ ը̄ հասակակիցս իւր՝ ձևա_ ցե̄լ

ցեն էր եպս՝ իբր լծէ առ 'ի առնել
ձեռնադրութիւն և մկրտութիւն, ծանեաւ
զեռանդն հոգւոյ նր, և էառ 'ի
հայրապետանոցն. ուր զարգացաւ
ամենայն գիտութբ և առաքինութբ. և
եղև նօտար հայրապետին, և ապա
սարկաւագ նր. և զի էր յամն յա-
ջողակ բանիւք և գրով. և ըն հոգւով
սբվ. գնաց ը ալեքսանդրոսի 'ի սբ
ժողովն նիկիոյ. և եղև անդ հզօր
ախոյեան ուղղափառաց ընդդէմ արիո-
սի: Այսպէս յաջորդեց յաթոռ պատ-
րիարքութեան ալեքսանդրու՝ բազմա-
պատիկ մրցմունս ձգնեցաւ 'ի վերայ
ուղղափառ հաւատոյ ընդդէմ արիա-
նոսաց և կիսարիանոսաց, կրելով
հալածանս մեծամեծս, և գործելով
գործս զարմանալիս. որպէս ունիմք նշա-
նակել յընդարձակ վարս. գրեաց և
ճառս և գիրս և թուղթս յոլովս
ազդու յոյժ. և լի աւուրբք և ար-
դեամբք վախճանեցաւ յաթոռ իւր
յալեքսանդրիա՝ յամի 371, կմ 373.
պատուիրէր առնել մի ինչ առանձին
պատիւ ընծայել մարմնոյ իւրում,
այլ 'ի շարկաց գերեզմանս թաղել
արտաքոյ քղքին: Յետ ժամաց փո-
խադրեցաւ մարմին սբյն 'ի կոստանդ-
դինուպօլիս, և ապա 'ի վենետիկ.
ուր կայ մինչև ցայսօր: Հ. յնվ. 19:
Յ. յնվ. 18. Ն մայ. 2: Կ. մայ. 2:

Ստեփաննոս (ը՟ս այլոց՝ Ստեփանոս)
այրն այ՟՝ էր հռովմայեցի, միամօր
որդի Եւփիմիանոսի պատրկին և աղ-
լայիդայ՝ բարեպաշտ և մեծազգի
ծնողաց. 'ի ժամս կայսերացն Արկա-
դեայ և Ոնորիոսի, սնեալ և զարգա-
ցեալ յերկիւղն այ՟, և 'ի գիտութե՟ն բա-
րեպաշտութե՟ն: 'ի չափ հասեալ յակա-
մայս մեծաւ 'ի կարգ աշխարհի.
այլ մինչ չև էին լցեալ աւուրք հար-
սանեաց, գաղտ մեկնեցաւ 'ի տա-
նէ հօր իւրոյ և 'ի քաղաքէն. և տա-
րադէմ գնացեալ յարևմտից յար-
ևելս՝ ձմ՟հաւ աղքատութե՟ն ը՟ն աղ-
մանն այ՟, պանդխտեցաւ յուռհայ
քաղաքի. ուր կալաւ ը՟ մուրացիկս 'ի
գաւթի եկեղեցւոյ սբ՟ ա՟ծածնի՝
ընկալեալ ողորմութ՟ն նաև 'ի ձեռաց
ծառայից հօր իւրոյ եկեալց անդր
'ի խնդիր նո՟. զգեցեալ էր և քուրձ
'ի ներքուստ, և ձգնէր 'ի խիստ
պահս: Այս 'ի յայտնի լինել անդ-
սրբութե՟ն նո՟ սքանչելեօք սրբամօրն՝
խոյս ետ 'ի Լաւոդիկէ. և 'ի կամիլն ան-
տի եւ փախչել նաւու 'ի Տարսոն վ՟
համբաւոյն, 'ի թոյլտուութե՟ն այ՟ վա-
րեցաւ նաւն 'ի դիմացբանութ՟ հողմոց
մինչև 'ի Հռովմ. ուր առ դուրս
ծնողաց իւրոց անծանօթ երեսօք
ձգնեցաւ զամս ժէ. և վերջին յայտ-
նութ՟

նուէր իմացեալ զօր վախճանի իւրոյ՝ գրեաց զամենայն անցս կենաց իւրոց 'ի քարտի. և ունելով զքարտէսն 'ի ձեռին՝ աւանդեաց զոգին. և Աստուած փառաւորեաց զնա՝ յայտնի առնելով զքաղաքին՝ խնդրել զայրն այն 'ի տան եւփիմիանոսի. որով և անպատմելի սուգ ծնողացն փոխեցաւ յուրախութիւն մեծ. և եղև նոյն տուն իւրեանց յեկեղեցի. ուր պատուէին զնշխարս սրբոյ զաւակի իւրեանց. մինչև լցին և ինքեանք զընթացս կենաց մեծահաճոյ վարուք: Հ. Յ. մարտ. 17:
Լ. յուլ. 17:

Ակակիոս անուամբ (որ թարգմանի անչար, իբր անմեղ կամ անբիծ) կրկնին են փառաւոր վկայք: Առաջինն՝ որ թուի տօնեալն 'ի մէնջ Է անմեղ մանկունս, էր մանուկ հասակաւ ամասիացի կամ մելիտինեցի. զոր կալաւ յամասիա անօրէն արքայն լիկիանոս, և տանջեաց գանիւք և քերանօք. և 'ի լինել երկնաւոր ձայնի 'ի քաջալերութեն սրբոյ մանկանն՝ ետ զնա թագաւորն 'ի տերենտիոս եպարքոս. որ էարկ զնա 'ի տապակ ձիթոյ և ձարպոյ. այլ յաղօթել սրբոյն՝ պահեցաւ անվնաս: Տարեալ եղև և յապամիա և յատողոնիա. և աղօթիւք կործանեաց զբագինս: Այս տուժա-

'ի

'ի ձեռս զինկինդոսի որիոռանի․ յոր֊
մէ արկաւ տուաջի տախծու, և 'ի
հնոց հրոյ․ այլ հրշտակ տն եհան
զնա անարատ ։ Յետ այսորիկ մատ֊
նեցաւ 'ի ձեռս պոսիդոնիոսի դա֊
տաւորի, որ տարաւ զնա ծանր շղթայ֊
իւք 'ի քղքն մելիտոն․ և անդ նա
խորտակեաց սքն տեակնոս զարձանս
կռոց․ վսյ յետ բզմ գանից և չչրչա֊
նաց հատին զգլուխ նր յամի տն իբր
310 ․ յորմէ բղխեաց արիւն և
կաթն ։ Իսկ հաւատացեալքն առեալ
զսպանումն 'ի սրբյն՝ ամփոփեցին զպա֊
տուական մարմին երանելի մանկանն,
և շինեցին յանուն նր եկեղեցի հռ֊
չակաւոր 'ի քղքի անդ 'ի մելիտոն,
որ և մելիտինէ ։ Հ․ փղ․ յունիս․
10․ չէո․ 11 ։ Յ․ Լ․ յուլ․ 28 ։
Իսկ երկրդն ակակիոս միւս՝ էր կա֊
պադովկացի, կարգեալ յառաջ հա֊
սակի․ հարիւրապետ զօրաց մաքսի֊
միանոսի արքենտարիոսի փեսային
դիոկղետիանոսի՝ ըն ձեռամբ փիր֊
մոսի հազարապետի մարտեանց կին
արքունեան գնդին ։ Իսկ 'ի քննել փիր֊
մոսի արքունի հրամանաւ զհաւա
իւրաքանչիւր զինուորաց, յորս մա֊
տեաւ քաջն ակակիոս՝ ասելով․ ես
քրիստոնեայ եմ և եղէց․ վսյ առա֊
քեցաւ կապանօք 'ի հերակլեա թրա֊
կիոյ առ բերինոս դուքս․ որոյ

գտէր զմիայն հաստատուն 'ի հաւատս՝ ետ կապել զձեռաց և զոտից 'ի չորս ցիցս, և հարկանել արջառաջլօք. մինչև ռռոգանել արեամբ զերկիր. և 'ի դաւանիլ նր̄ հմրձկ զ.ք̄ս՝ հարին զծնօտս սր̄յն կապարեայ գործեօք: Ապա 'ի տանել բիւթանոսի զն̄մ՝ կուսանաւորս ը̄ իւր 'ի բիւզանդիա, դարձոյց Ակակիոս զԱ̄ծ̄պհայն զբ̄զ̄մ 'ի կապելոց չարագործաց 'ի հաւատս. և 'ի ճ̄ն̄պ̄րհի, և 'ի տան բանտին բիւզանդիոյ երևէին սր̄յն հրեշտակք ա̄յ 'ի նմանութ̄ի լուսաւոր զօրականաց, և խօսէին ը̄ նմ̄ իբրև ը̄ բարեկամի. և բժշկէին զվէրս ն̄ր̄ ակներևա̄մ կապելոց: 'Ի կրկին հարցափորձի՝ դ̄ր̄ձ̄լ հարին դահիճք զծնօտս սր̄յն և ջախջախեցին. իսկ նա ծիծաղէր 'ի վ̄ր̄ անմտութ̄ե հեթանոսաց: Ապա մատնեցաւ 'ի ձեռս Փլակկինոսի՝ որ էր փոխ բդեշխի. և զի կին ն̄ր̄ քրիստոնեայ գոլով՝ հաւանեցուցե̄լ էր զայր իւր չառնել երկար և դառնակոծս տանջանս ումեք 'ի քրիստոնէից, նմին իրի իբր գութ ցուցանելով Փլակկինոսի 'ի վ̄ր̄ Ակակիոսի՝ իսկ և իսկ ետ գլխատել զնա յամի 303. և մարմին սր̄յն թաղեցաւ 'ի տեղւոջն կոչեցեա̄լ ստաւրիոն. ուստի փոխադրեցաւ յետոյ 'ի նկիւղեակ կաղարբիոյ 'ի մայր եկեղեցին ա̄ծ̄ածնի:

Հ. մայ. 9: Յ. մայ. 7: Լ. մայ. 8:

ԱԿՈՒԼԻՆԷ. տես 'ի Քրիստափոր:

ԱԿՈՒՂԱՍ. տես 'ի Վալերիոս:

ԱԿԵՓՍԻՄԱՍ եպ̃կս ալեւոր ութանա-
մեայ 'ի պարսս՝ յաւուրս Շապհոյ
արքայի երկայնակեցի, մատնեցաւ
'ի ձեռս մոգպետի վ̃ն 'ի ք̃ն հաւա-
տոց՝ սուտ պատճառանօք փարթա-
մուէ. եւ զի չկամ յանձն երկիր պա-
գանել արեգական եւ հրոյ, յետ չա-
րաչար տանջանաց արկաւ 'ի բանտ
ծանր շղթայիւք: Կալաւ մոգպետն
եւ զՅովսէփ քհ̃յ՝ որ չէր պակաս
յեօթանասնամենից. եւ յանարգել
նր̃ զպաշտամունս պարսից՝ ետ հար-
կանել զլանջսն եւ զթիկունս. մին-
չեւ բանալ ոսկերացն, եւ եդ կա-
պանօք 'ի նոյն բանտ զ̃ ամիսի-
մեայ: Ետ սոյս ունել եւ զԱյթա-
լաս սարկաւագ, որ եւ էր իբր վաթ-
սնամեայ. եւ գտեալ նոյն զնա անփո-
փոխ 'ի հաւատս՝ ետ պրկել ուժգին
զձեռս եւ զոտս նր̃ 'ի վր̃ փայտի,
մինչեւ խախտիլ ամ̃ յօդուածոց. եւ
այնմ̃ էարկ 'ի բանտ զ̃ առաջին սր̃ցն.
ւր միացին յանհնարին տառապանս
ծաւ սիրով զամս երիս: Այս
յին հարցաքննել՝ բրածեծ արա-
րին

րին զնա մինչև 'ի փշրել զոսկերս , և յայն տանջանս աւանդեաց զոգին սբն Ակլիփսիմոս ․ զորոյ զմարմինն կորուսեալ ընկեցին 'ի բաց ։ Իսկ զՅովսէփ և զԱյիթալաս կիսամահ անկեալս՝ տարան այլքն 'ի քղքն Արտաւիլ ․ և յետ կալոյ անդ ևս 'ի բանտի զամիս վեց՝ կախեցին զնոսա 'ի վիհ մի խորագոյն գլխ'ի վայր , և քարկոծեցին՝ յամի տն 380 ։ Յետ ժամաց գլուխք երեցունց սբց բերեալ եղեն 'ի Բիւզանդիոն , և եդան 'ի վկայարանին շինեալ յանուն նց ։ Հ․ նոյ․ 4 ։ Աշխար․ և Յ․ նոյ․ 3 ։ Լ․ ապր․ 22 ։

Ահարոն․ տես Նախահարքն ։

Աղեքսանդրոս․ տես 'ի Մետրոփան ։

Ամբակում․ և Անգէ․ տես Երկոտասան մարգարէք ։

Այիթալաս․ տես ը Ակլիփսիմեայ ։

Անանիա առաքեալ , որ համարի 'ի թուոյ հբ աշակերտաց քի , և միանգամայն ասի լինել աշակերտ առաքելոյն Պետրոսի և Անդրէի , ձեռնադրեցաւ 'ի սբյն Պետրոսէ եպս Դամասկոսի ․ որում և երևե-

ցաւ տ̃ր 'ի տեսլեան, և ետ մկրտել
զպօղոս . որպէս յայտ է 'ի գործոց
առաքելոց : Սա յետ քարոզելոյ զք̃ս
նշանօք և արուեստիւք 'ի դամաս_
կոս և յելևթերուպօլիս , և յայլ
տեղիս , և զկնի դարձուցանելոյ
զբ̃զմս , մատնեցաւ 'ի հեթանոսաց
'ի ձեռս լեկկիանոսի (կմ̃ ղուկիանոսի)
դատաւորի , և հարաւ արջառաջլօք . և
յետ քերելոյ դահճաց զկողս նր̃ եր_
կաթի քերչօք՝ քարկոծ արարին ար_
տաքոյ ք̃ղքին . իսկ աշակերտեալք̃ն
առին զսր̃ մարմին նր̃ , և թաղեցին
'ի վիճակի նր̃ 'ի դամասկոս : Հ.
գոր. 2 : Յ. գոր. 1 : Ղ. յնչ. 25 :

ԱՆԱՍՏԱՍԻՈՍ պարսիկ՝ որ և ԱՄՆա_
ստա քահանայից տան՝ մ̃ծ գոլոյն աբե_
ղայ , երբեմն մակունդատ կոչեցեալ ,
արուեստիւ մոգ , էր յաւուրս խոս_
րովու երկ̃րդի պարսից արքային՝ կար_
գեալ ը̃ դասս նոր զօրականաց :
Եւ եղև 'ի պատ̃զմն պարսից ը̃ հե_
րակլի կայսեր , և յառնուլ զե̃մ ,
և 'ի գերել զս̃բ խաչն , տեսեալ մա_
կունդատայ զմեծամեծ նշանս՝ որք
լինէին 'ի խաչէն , զարմանայր . և
տեղեկացեալ թէ այս փայտ է , յոր
խաչեցաւ տ̃ծն քրիստոնէից , վա_
ռեցաւ 'ի նա գութ առ քրիստո_
նէայս , և սէր առ քրիստոնէութն .
վ̃ս

վ̃ն և 'ի գալ ընդ գնդին պարսից մինչև 'ի քաղկեդոն՝ զանեղի էառ 'ի յերապօլիս. ուր ուսաւ զա̃մ կրօնս քրիստոնէութ̃ե, և միրանէր անուա-նեցաւ անաստասիոս : Ապա եր-թեալ 'ի պաղեստին 'ի վանս սաւբայի աբբայի՝ եղև կրօնաւոր, և ուսա-ւ դպրութ̃ե, և կայր 'ի պաշտօնն ա̃ծա-յին ջերմ սիրով. և լսէր զվարս հարանց, և զչարչարանս մարտիրո-սաց, խնդրէր յա̃յ արտասուօք՝ ար-ժանի լինել մասին նո̃ց : Եւ հրա-մանաւ հօր վանացն երթեալ 'ի կե-սարիա. պաղեստինոյ՝ կշտամբեաց զմոգ մի պարսիկ. վ̃ն կալան զնա պարսիկք, և չարաչար գանեցին՝ փետելով զձերս և զմորուսն. յո-րում պահու 'ի բաց եդեալ էր նո̃ր զս̃բ սքեմն, զի մի լիցի անարգութ̃ե կրօնաւորական ձևոյն : Ապա արկին զնա 'ի բանտ կապանօք, ուր մխի-թարեաց զնա ա̃ծ երկնաւոր տես-լեամբ : Յետոյ տարան զերանելին 'ի պարս. և անդ յետ ազգազգս տանջանաց՝ յորոց զերծաւ սքանչե-լեօք, հատին զգլուխ սր̃ին. իսկ նշխարքն նո̃ր բերեալ եղեն 'ի կեսարիա, և սփռեցան մինչև 'ի հռովմ : Հ. յն̃վ. 23 : Յ. Լ. յն̃վ. 22 :

Ոնոփրիոսի . տես ը̅ Ադրիանոսի :

Անդրէ · տէս Երկոտասան միջրէք ,

Անդրէաս առաքեալն՝ մին յերկոտա_
սանից , երբեմն աշակերտ յովհաննու
մկրտչի , և ապա նախկին աշակեր_
տեալ Քի , էր եղբայր պետրոսի վէ_
մին · զոր և ինքն էած առ Քս : Զկնի
համբարձման Տն վիճակեցաւ անդրէի
երթալ յաշխարհն բարբարոսաց ·
որ եհաս քարոզութբ մինչև յերկիրն
շանադլխաց և մարդակերաց , և
սերմանեաց զբանն Տն՝ մեծամեծ
սքանչելեօք · և դարձեալ շրջեցաւ 'ի
պոնտոս , և 'ի բիւթանիա և 'ի Թրա_
կիա , և եկեալ 'ի բիւզանդիա՝ կար_
գեաց եպս տեղւոյն զստաքէոս զա_
շակերտ իւր · որ էր մին յեօթանասա_
նից · և ինքն անցեալ յելլադա՝ եհաս
աւետարանաւ 'ի պատրէս Ջղք ա_
քայեցւոց , ուր եգէաս կմ եգիա_
տէս դտուրն հրամանաւ ետ հանել զնա
'ի խաչ · և ոչ առաքեալն սիրով
փարեալ զխաչին՝ խնդաց յոյժ վն
խաչակից գոլոյն Տն իւրում և վշտաց :
և կացեալ 'ի վր խաչին զաւուրս
ինչ՝ ուսուցանէր անտի զժղվրդն ,
մինչև աւանդեաց զոգին յամի Տն
իբր 69 · իսկ մարմինն նր յետ ժմկաց
բերաւ 'ի կոստանդնուպօլիս : Հ ·
Յ · Լ · նոյ · 30 :

Անդր.

Անդրէաս զօրավար՝ էր մի 'ի զօրագլ-
խաց կայսերական բանակին եղե-
լոյ յառաջ ը̄ ձեռամբ անտիոքայ
արևելեան սպարապետի, յաւուրս
Դիոկղետիանոսի և Մաքսիմիանոսի,
Քրիստոնեայ 'ի ծածուկ, բայց չև
ևս մկրտեալ: Եւ եղև նմ̄ ճակա-
տել 599 արամբք ընտրելովք ը̄դէմ
բարբարոսաց, և 'ի զանգիտել խու-
ռոցն 'ի մեծ բազմութե̄ նց̄, յորդո-
րեաց զնս̄ արին անդրէաս հաւա-
տալ յԱծ̄ ճշմարիտ, և հայցել 'ի
նմէ զօգնութի̄. որով և վանեցին խաղ
զթշնամիս. և 'ի դառնալ նց̄ փառա-
ւորելով զՔս̄՝ յաւելան 'ի նս̄ և այլ
զօրականք 200 'ի բուն բանակէն:
Յայնժամ բարկացեալ անտիոքոսի
սպարապետին՝ տարագրեաց զան-
դրէաս բանակաւ իւրով 'ի կայսե-
րական դնդէ, կարգեալ 'ի վր̄ նց̄
արս երկու հզր̄՝ վարել և հալա-
ծել յանդարձ օտարութե̄. բայց զսա-
սա ևս դարձոյց անդրէաս 'ի սէ̄-
հւոս: Այս ամենքին միաբան եկեալ
'ի տարսոն կիլիկեցւոց՝ մկրտեցան
'ի պետրոսէ եպսէ. քղ̄քին, և 'ի նու-
նոսէ եպսէն բերիոյ. և 'ի ժամ
մկրտութե̄ ծագեաց լոյս 'ի վերուստ,
և երևեցան պսակք 'ի վր̄ գլխոց
նց̄ 'ի նշանակ մարտիրոսութե̄. ուշ

և եղև խակ. զի լուծեալ անտիոքոսն զօրան՝ ազդ արար սելևկոսն կուսակալին կիլիկիոյ. և նր սուեալ ստոճար գունդ՝ եհաս 'ի վր անդրէն և բանակն նր. և նք առհարկ դիմեալ յերիվարս և 'ի զէնս՝ սկսան պտրզմիլ ը նմ: Տեսեալ սելևկեայ՝ թէ ոչ կարէ մարտիւ նուաճել զքաջ նահատակսն, սպասեաց մինչև 'ի բանակել նց 'ի ձորամիջի ուրեք, և կալաւ զանցս լերանց: Իսկ սբ բանակն զմահ առաջի աչաց տեսեալ՝ ոչինչ երկեան, այլ ը խրախուսելոյ քաջ զօրավարին յօժարութբ դիմեցին միաբան ընդէմ որոյ հեծանոսաց՝ մեռանել վս մեծի յուսոյն երկնաւորի. և այնոր կատարեցան 'ի քս, ը ամ արք 2800. զոր ոմանք թուեն իբր 2600: Հ. Յ. Լ. օգոս. 19:

Անդրոնիկոս. տես ը Տարաքոսի:

Անթիմոս հայրապետ՝ էր եպս նիկոմիդեայ 'ի հալածանս մաքսիմիանոսի, սբ վարուք և հոգեշահ վրդութբ ծաղկեալ. և 'ի յղել թգրին զօրականս ըմբռնել զնա՝ դարձոյց զնս 'ի հաւս քսի, և մկրտեաց: Եւ իբրև եկն առաջի արքային, և անվեհեր խոստովան եղև զքս ած,

հարին քարամբք զծոծրակ նոցա, և շանթացեալ երկաթով ծակեցին զաձ-զունս ոտիցն. և տարածեալ ՚ի վ̅ր սրածայր խեցեաց՝ գանեցին մահակօք կամ փշոտ գաւազանօք. ապա կապեալ ՚ի վ̅ր անուոյ՝ մատուցին ջահս ՚ի բոցակիզութն. այլ յաղօթել սրբոյն՝ երևեցան երեք արք լուսաւորք. որք դարձուցին զբոցն ՚ի վ̅ր տանջողաց, և դադարեցուցեալ զանիւն՝ փարատեցին զցաւս սրբոյն, և խոշտանգեցին զդահիճս աներևոյթ զօրութբ: Եւ երբև արկաւ սրբն ՚ի բանտ, դարձոյց զկալանաւորս ՚ի հաւատս. ապա հրաման ետ թագաւորն, և հատին զգլուխ երանելւոյն յամի տ̅ն 302, կամ 303. զոր ամփոփեալ հաւատացելոց՝ թաղեցին անդ ՚ի Նիկոմիդիա: Հ. Յ. ոեպ. 3: Լ. տպր. 27:

ՌՈՒՆԷՆՓՈՍ և ՓՈՓԷՆՈՍ փառաւոր վկայք եղեն իւր աւագին կալանաւորք ՚ի մեծի հալածման դիոկղետիանոսի՝ ՚ի Նիկոմիդիա քաղաքի, ուր եղև ըսկիզբն հալածանաց արքունի հրովարտակաւ: Անիկտոս (որ և Անիկէտոս) էր կոմս ազատ և ազնուական ՚ի մէջ Նիկոմիդացւոց. որոյ առեալ է իւր զեղբօրորդի կամ զքեռորդի իւր զփոտինոս (որ և Փօտինոս),

ճեղքեաց զբազմութիւն ամբոխին, և
մատուցեալ առաջի կայսեր՝ խոստո-
վան եղև զՔրիստոնէութիւն իւր, և
զաներկիւղութիւն 'ի սպառնալեաց թգր-
ին. և նշաւակելով զմոլորութիւն հե-
թանոսաց՝ ձգեաց զբզ̃մս 'ի լուսոյ
'ի հաւատս Քս̃ի : Վս̃յ հարին զնա ա-
ջաւուշքօք. և արկին առաջի առիւ-
ծու. այլ ոչ̃ դաւհեաց զնա. և 'ի
կամիլ դահճին հատանել զգլուխ
նր՝ գօսացաւ ձեռն. նոյնպէս ոչինչ
վնասեցին սբ̃յն անիւ և հուր և
կապարայ եռացեալ. վս̃յ տարան զնա
և զփոտինոս 'ի բանտ : Եւ դր̃ձլ
հանեալ և հարեալ՝ քերեցին զմար-
մինս նց̃, և հրով խանձողեցին զվէրսն.
այլ տր̃ առողջացոյց զնս̃. և սպա-
նեաց նաև 'ի քարկոծմանէ, և 'ի
ձգելոյ ամեհի երիվարաց. մինչև
ձանձրացեալ տանջողաց՝ թողին զնս̃
իբրև կախարդս 'ի բանտի զամս երիս.
և ապա արկեալ 'ի հնոց հրոյ՝ աղօ-
թելով սառնդեցին զօդս իւրեանց.
այլ մարմինք նց̃ անապական մնա-
ցեալ 'ի բոցոյ՝ ամփոփեցան պատուով
'ի հաւատացելոց. յորոց և բզ̃մք հրով
ողջակէզ եղեն 'ի փառս Քս̃ի ոյ̃ մե-
րոյ : Հ. Լ. օգոս. 12 : Յ. օգ. 11 :

Րն̃ա. տօն է Յովակիմայ, և
է Կիւրղի :

Ան̃

ձեղքեաց զբազմութիւն ամբոխին, և մատուցեալ առաջի կայսեր՝ խոստովան եղև զքրիստոնէութիւն իւր, և զանէրկիւղութիւն 'ի սպառնալեաց թգրին. և նշաւակելով զմոլորութիւն հեթանոսաց՝ ձգեաց զբզմս 'ի լսողաց 'ի հաւատս քի : Վսն հարին զնա աջառագօք. և արկին առաջի առիւծու. այլ ոչ պատահեաց զնա. և 'ի կամիլ դահճին հատանել զգլուխ նր՝ գօսացաւ ձեռն. նոյնժամ ոչինչ վնասեցին սբյն անիւ և հուր և կատայ եռացեալ. Վսն տարան զնա և զփոտինոս 'ի բանտ : Եւ դրձլ հանեալ և հարցեալ՝ քերեցին զմարմինս նց, և հրով խանձողեցին զկերան. այլ տր առողջացոյց զնս. և պահեաց նաև 'ի քարկոծմանէ, և 'ի ձգելոյ ամէհի երիվարաց. մինչև ձանձրացեալ տանջողաց՝ թողին զնս իբրև կախարդս 'ի բանտի զամս երիս. և ապա արկեալ 'ի հնոց հրոյ՝ աղօթելով աւանդեցին զոգիս իւրեանց. այլ մարմինք նց անապական մնացեալ 'ի բոցոյ՝ ամփոփեցան պատուով 'ի հաւատացելոց. յորոց և բղխէ հրով ողջանկէզ եղեն 'ի փառս քի այ մերոյ : Հ. Լ. օգոս. 12 : Յ. օգ. 11 :

Աննա. տես ը Յովակիմայ, և ը Կիւրղի :

Գնպոն և Կրօնիդէս՝ կին միայնա-կեացք ծաղկեալք ամ̃ առաքինութ̃բ 'ի կեսարիա կապադովկիոյ. և 'ի գալ անդր սբ̃ լուսաւորչին մերոյ, և 'ի ձեռնադրիլ եպս 'ի ղեւոնդեայ հայրապետէն՝ էառ զնս̃ ընդ իւր, և տարաւ 'ի հայս՝ լինել վարժիչ կար-գաց կրօնաւորութե̃. և շինեալ զեկե-ղեցի և զվանս սբ̃յ կարապետին 'ի տարօն 'ի տեղին իննակնեան՝ կար-գեաց անդ զերկոսին զնս̃ հանդերձ այլ ևս ընկերօք 'ի սպասաւորութե̃ սբ̃ կարապետին. ուր կեցեալ նց̃ մե-ծաւ ճգնութբ̃՝ ևս .ք զեւս յուշադէմ եղեն 'ի սրբութե̃, և առին յնց̃ զշնորհս սքանչելեաց 'ի վր̃ ամ̃ հիւանդաց: Եւ յետ Խ̃ ամաց լինելոյ նց̃ 'անդ, որոց և երբէք երբէք յայց ելանէր սբ̃ն գրիգոր, փոխեցան առ քս̃ յա-մի իբր 342. և թաղեցան անդէն յիննակնեան վանս: Հ. Ինճ. 30:

Գնպոնինոս անուանեալ կրկին են մե-կայք՝ ծանօթք արևելեայց, երկո-քին ևս 'ի հին ժամս նահատակեալք 'ի հեթանոսաց, թէպէտև զարն ան-յայտ: Մին աղեքսանդրացի յեգիպ-տոսէ. զոր վն̃ 'ի քս̃ հաւատոց կա-լեալ ածին առաջի իշխանին, և սպա-ռնալին 'ի զոհել. և յանօրինել նորա

զտէ՝

Սոփոն և Ակրօնիդէս՝ հին միայնա-
կեացք ծաղկեցին ամ՟ առաքինութ՟
'ի կեսարիա կապադովկիոյ. և 'ի
գալ անդր սբ՟ լուսաւորչին մերոյ,
և 'ի ձեռնադրել եպս՟ 'ի զաւանդեայ
հայրապետէն՝ եկն ընդ նմ Բ իւր, և
տարաւ 'ի հայս՝ լինել վարժիչ կար-
գաց կրօնաւորութե. և չինել զեկե-
ղեցի և զվանս սբ՟ց կարապետին 'ի
տարօն 'ի տեղին իննակնեան՝ կար-
գեաց անդ. զերկոսին զնս՟ հանդերձ
այլ ևս ընկերօք 'ի սպասաւորութ
սբ՟ կարապետին. ուր կեցեալ նք՟ մե-
ծաւ ճգնութբ՟՝ ևս .ք զեւս յոչջադէմ
եղեն 'ի սրբութե, և առին յայլ զշնորհս
սքանչելեաց 'ի վր՟ ամ՟ հիւանդաց:
Եւ յետ խ՟ ամաց լինելոյ նց՟ 'անդ,
որոց և երբեք երբեք յայց ելանէր
սբ՟ն գրիգոր, փոխեցան առ քս՟ յա-
մի իբր 342. և թաղեցան անդէն
յիննակնեան վանս: Հ. ինճ. 30:

Սոփոնէնոս անուանի կրկին են վե-
կայք՝ ծանօթք արեւելեայց, երկո-
քին ևս 'ի հին ժմկս նահատակեցան
'ի հեթանոսաց, թեպէտև զարն ան-
յայտ: Մին աղեքսանդրացի յեգիպ-
տոսէ. զոր վն՟ 'ի քս՟ հաւատոց կա-
լեալ ածին առաջի իշխանին, և տան-
ջեին 'ի ղօհել. և յանարգել նորա

ո́ւով զնշխարս սրբոյն. և եպիսկո-
պոսն տապանիս չինեաց եկեղեցի
յանուն նորին սրբոյն անտոնինոսի:

Հ. Յ. նոյ. 9:

Աշակերտք պօղոսին՝ նաւանց անուանս տօնեալք բաց յայլոց յանուանէ նշանակելոց. բազում էին յոյժ. յորս երևելիք ճանաչին չորեքին սոքա. արքիպպոս և փիլիմոն, յասոն և սոսիպատրոս: Արքիպպոս և Փիլիմոն էին կողոսացիք 'ի փռիւգիա. ուր առ նորոնք 'ի կատարել հեթանոսաց զտօն արտեմեայ դիցն, և 'ի դիմել յեկեղեցի քրիստոնէից. փախեան ամենքին, և մնացին միայն արքիպպոս և փիլիմոն համբերած կնաւ իւրով Ապփիաւ. զորս տարան կապանօք յատեան անդրոկղի դատաւորի, և յետ գանից՝ արկել զարքիպպոս 'ի գուբ մինչև ցպարանոցն՝ հրաման ետուն մանկանց դպրոցի ծակոտել զպիլուս նոր երկաթի գրչօք. և զայս քարկոծեցին: Նոյնպէս կատարեցան և փիլիմոն և ապփիա. կամ ըստ այլոց՝ 'ի բրածեծն լինել աւանդեցին զոգին: Հ. նոյ. 22. և յունուար. 5: Յ. նոյ. 23: Լ. մարտ. 20. և նոյ. 22:

Իսկ Յասոն տարսոնացի ձեռնադրեալ 'ի պօղոսէ եպս տարսոնի, և Սոսիպատրոս որդի պիւռայ բերիացի՝ 'ի

տեռով զնշխարս սրբոյն. և եպիսկո-
պոսն տապամիոյ չինեաց եկեղեցի
յանուն նորին սբյն անտոնինոսի:
Հ. Յ. նոյ. 9:

ԱՇԱԿԵՐՏՔ ՊՕՂՈՍԻ՝ առաքելոյ անուանս
տօնեմք բաց յայլոց յանուանէ նշա-
նակելոց. բազում էին յոյժ. յորս ե-
րեւելիք ճանաչին չորեքին սբ. Ար-
քիպպոս և փիլիմոն, յասոն և սո-
սիպատրոս: ԱՐՔԻՊՊՈՍ և ՓԻԼԻՄՈՆ
էին կողոսացիք 'ի փռիւգիա. ուր
առ ներոնիւ 'ի կատարել հեթա-
նոսաց զտօն արտեմեայ դիցն, և 'ի
դիմել յեկեղեցի քրիստոնէից, փա-
խուեան ամենեքին, և մնացին միայն ար-
քիպպոս և փիլիմոն հանդերձ կնաւ
իւրով ԱՊՓԵԱՒ. զորս տարան կա-
ռափոք յատեան անդրոնիկի դատաւորի,
և յետ գանից՝ արկեալ զարքիպպոս
'ի դուբ մինչև ցպարանոցն՝ հրաման
ետուն մանկանց դպրոցի ծակոտել
զգլուխն նորա երկաթի գրչօք. և ապա
քարկոծեցին: Նոյնպէս կատարեցան
և փիլիմոն և ապփիա. կամ ըստ այլոց՝
'ի բրածեծն լինել աւանդեցին զո-
գիս: Հ. նոյ. 22. Ն յունուար. 5: Յ.
նոյ. 23: Լ. մարտ. 20. Ն նոյ. 22:
Իսկ ՅԱՍՈՆ արժանացի ձեռնա-
դրել 'ի պօղոսէ եպս տարսոնի, և
ՍՈՍԻՊԱՏՐՈՍ որդի պիւռայ բերիացի՝
'ի

Ատոմեանք կամ ատոմեանք զօրաւորք էին ընկերք սրբոց Վարդանանց՝ ուրոյն նահատակեալք իբր երկու ամօք յառաջ ք̃ զն̃ս․ ք̃զի մինչդեռ ատոմ գնունի , և մանաճիհր ռշտունի հանդերձ այլ ևս նախարարօք երթեալ էին հրամանաւ յազկերտի յարքունի բանակն 'ի պ̃րզմ ը̃դդէմ օտարաց , յազկերտ յարոյց հալածանս 'ի պարսս․ և յղեաց նենգութ̃ առ ատոմ և առ ընկերս նր̃՝ գալ 'ի դուռն , զի պատուեսցէ զն̃ս ը̃ վաստակոց: Իսկ ատովմանց իմացեալ՝ թէ յուրացուն կոչէ զինքեանս , խոտորեցան զճանապարհայն , և մտին յաշխարհն հայոց 'ի գաւառն անձաւացեաց: Լու եղև յազկերտի , և առաքեաց գունդ մեծ 'ի վ̃ր՝ 'ի կոտորել զն̃ս , եթէ ոչ դարձցին 'ի պարսս՝ ը̃ունել զդենս ն̃ց: Այլ ատովմանց ընկալեալ յայտնուն 'ի սր̃ ճգնաւորէ ումեմնէ , թէ հանդերձեալ են նահատակիլ , ոչ երկեան յերեսաց թշնամեաց․ և սր̃ն ատոմ եւես 'ի ռեսլեանն , զի լոյս կամարաձև էջ 'ի վ̃ր բանակին իւրոյ , և այր մի լուսաւոր՝ պսակս բաշխէր ամ̃ցն: Ապա 'ի հասանել գընդին պարսից՝ վառեցան քաջ նահատակքն 'ի վանել զն̃ս մարտիւ ․

բայց

Ըմբռնեալք կին ապառնեալք զօրավարք էին ընկերք մե̄ց վարդանանց՝ ուրոյն նահատակեալք իբր երկու ամօք յառաջ ք̄ զնս̄. ք̄զի մինչդեռ ատոմ գնունի, և մանաճիհր ռշտունի համդերձ այլ ևս նախարարօք երթեալ էին հրամանաւ յազկերտի յարքունի բանակն ՚ի պ̄տրզմ ը̄դէմ օտարաց, յազկերտ յարոյց հալածանս ՚ի պարսս. և յղեաց նենգութ̄ առ ատոմ և առ ընկերս նր̄՝ գալ ՚ի դուռն, զի պատուեսցէ զնս̄ ը̄ս վաստակոց: Իսկ ատովմանց իմացեալ՝ թէ յուրացուն կոչէ զինքեանս, խոտորեցան զճանապարհայն, և մտին յաշխարհն հայոց ՚ի գաւառն անձաւացեաց: Լու եղև յազկերտի, և առաքեաց գունդ մեծ ՚ի վր̄՝ ՚ի կոտորել զնս̄, եթէ ոչ դարձցին ՚ի պալատն՝ ը̄ունել զդենս նց̄: Այլ ատովմանց ընկալեալ յայտնուն ՚ի մբ̄ ձգնաւորէ ումեմնէ, թէ հանդերձեալ են նահատակիլ, ոչ երկեան յերեսաց թշնամեաց. և մե̄ն ատոմ եւս ՚ի տեսլեանն, զի լս̄ կամարաձև էջ ՚ի վր̄ բանակին նորա, և այր մի լուսաւոր՝ պսակս բաշխէր ամց̄ն: Ապա ՚ի հասանել գընդին պարսից՝ վառեցան քաջ նահատակքն ՚ի վանել զնս̄ մարտիւ.

բայց

նորդ իւր․ զոր և տարաւ ը̄ իւր 'ի հռոմ․ և ապա առաքեաց 'ի տեղի իւր 'ի սբ̄ ժողովն Նիկիոյ․ յետոյ 'ի կամիլ իւրում առանձնանալ յանապատ՝ կարգեաց զարիստակէս յաջորդ իւր՝ կաթողիկոս ամ̄ հայոց․ որ և գեղեցիկ ծաղկեցոյց զարդիւնս հօր իւրոյ, և պայծառացոյց զեկեղեցիս հայաստանեայց ամ̄ բարեկարգութ̄։ Եւ վն̄ անաչառ յանդիմանելոյ զանուղղայ գործս արքեղայան իշխանին չր̄դ հայոց՝ սպանաւ 'ի նմէ 'ի ծոփաց գաւառի 'ի վն̄ ճանապարհի, վկայեալ վն̄ ճշմարտութեան՝ յամի 338․ և թաղեցաւ 'ի թիլ աւանի եկեղեաց գաւառի։ Հ․

դէկ․ 1։

Արսէն կմ̄ Արսէնիոս հայրն՝ էր մի 'ի գլխաւոր հարց եգիպտացւոց, ազգաւ հռովմայեցի՝ 'ի մեծ տանէ, և սարկաւագ եկեղեցւոյ՝ գիտնաւոր յոյժ․ որ և եղև ուսուցիչ արկադեայ և ոնորիոսի որդւոց մեծին թէոդոսի․ և ապա թողեալ զփառս և զհոգս աշխարհի՝ յամի տր̄ 390, միայնացաւ 'ի սկիտէ․ և ստացաւ զշնորհս արտասուաց, կատարեալ խոնարհութ̄ և ամ̄ առաքինութ̄․ որ̄ և գործք նր̄ և բանք յիշատակեալք 'ի վարս հարանց յայտ առնեն զխոնար_

հան_

նորդ իւր . զոր և տարաւ ը̅ իւր 'ի Հռոմ . և ապա առաքեաց 'ի տեղի իւր 'ի սբ̅ ժողովն Նիկիոյ . յետոյ 'ի կամիլ իւրում առանձնանալ յանապատ՝ կարգեաց զարիստակէս յաջորդ իւր՝ կաթողիկոս ամ̃ Հայոց . որ և գեղեցիկ ծաղկեցոյց զարդիւնս Հօր իւրոյ, և պայծառացոյց զեկեղեցիս Հայաստանեայց ամ̃ բարեկարգութ̅ : Եւ վս̅ անաչառ յանդիմանելոյ զանուղղայ գործս արքեղայանն իշխանին չր̅դ Հայոց՝ սպանա 'ի նմէ 'ի Ծոփաց գաւառի 'ի վր̅ Ճանապարհի, վկայել̅ վս̅ Ճշմարտութեան՝ յամի 338 . և թաղեցաւ 'ի Թիլ աւանի եկեղեաց գաւառի : Հ. դէն . 1 :

Արսէն կմ̅ Արսէնիոս Հայրն՝ էր մի 'ի գլխաւոր Հարց եգիպտացւոց, ազգաւ Հռովմայեցի՝ 'ի մեծ տանէ, և սարկաւագ եկեղեցւոյ՝ գիտնաւոր յոյժ . որ և եղև ուսուցիչ Արկադեայ և Ոնորիսի որդւոց մեծին Թէոդոսի . և ապա թողեալ զփառս և զհոգս աշխարհի՝ յամի Տե̅ր 390, միայնացաւ 'ի սկիւտէ . և ստացաւ զշնորհս արտասուաց, կատարեալ խոնարհութ̅ և ամ̃ առաքինութ̅ . որոյ և գործք նր̅ և բանք յիշատակեալք 'ի վարս Հարանց յայտ առնեն զհամ.

համ_

Բ

ԲԱԲԷՂԱՍ ՀԱՅՐԱՊԵՏՆ ԱՆՏԻՈՔԱՅ՝ էր 'ի
Ժմկս Նումերիանոսի (ը̅ս ոմանց՝
Դեկոսի) կայսեր. որ և եկեալ յան‑
տիոք՝ կամէր մտանել 'ի տաճարն
ա̅յ. իսկ սր̅բն բաբէղաս արգել զնա
վ̅ն հեթանոսութե̅ն. և կայսրն ան‑
ածել 'ի ժողովրդեանն՝ որք էին
միաբան ը̅ հայրապետին, դարձա‑
լուց̅. և կոչեաց զբաբեղաս յա‑
տեան վ̅ն քննութե հաւատոց. և յաղ‑
թահարեալ 'ի սր̅յն՝ ետ արկանել
անուր երկաթի 'ի պարանոց նր̅, և
շրջեցուցանել նախատանօք: Ապա
լուեալ թ̅գրին՝ թէ բաբեղաս է նաև
վ̅րդպ տղայոց, ետ բերել ԶԵՐԻՍ 'ի
մանկանց անտի՝ որք էին եղբարք, և
անուանք նց̅՝ ՈՒՐԲԱՆՈՍ ժ̅բ ամաց,
ՊՐԻԼԻԴԻԱՆՈՍ թ̅ ամաց, և ԵՊՈՂՈՆԻՈՍ
է̅ ամաց, հանդերձ մարբ նց̅ թէո‑
դուլեաւ. և հարցեալ զն̅ս առանձինն,
իբրև եգիտ ճարտարս 'ի պխնիս,
և հաստատունս 'ի ք̅ն, չարչարեաց
զնոսա դառնի: Յետոյ ետ հանել 'ի
կախաղան զբաբեղաս և զերիս ման‑
կունս. և զկնի այլ ևս տանջանաց՝
եհատ վճիռ գլխատման 'ի վ̅ր նց̅. և 'ի
տեղի կ̅տրման հատին դահիճքն նախ
զգլուխս մանկանց ը̅ աղաչանաց բա‑

բե

Բ

Բաբեղաս հայրապետ Անտիոքայ՝ էր 'ի Ժամս Նումերիանոսի (ըստ ոմանց՝ Դեկոսի) կայսեր. որ և եկեալ յանտիոք՝ կամէր մտանել 'ի տաճարն այ. իսկ սրբն Բաբեղաս արգել զնա վն հեթանոսութեն. և կայսրն ակնածեալ 'ի ժողովրդենէն՝ որք էին միաբան ընդ հայրապետին, դարձաւ լուռ. և կոչեաց զԲաբեղաս յատեան վն քննութե հաւատոց. և յաղթահարեալ 'ի սրբյն՝ եւ արկանել անուր երկաթի 'ի պարանոց նր, և շղթեցուցանել նախատանօք: Այս լուեալ թիւրին՝ թէ Բաբեղաս է նաև վդպ ոմանց, եւ բերել զերիս 'ի մանկանց անտի՝ որք էին եղբարք, և անուանք նց՝ Ուրբանոս ժբ ամաց, Պրիլիդիանոս թ ամաց, և Եպողոնիոս է ամաց, համերձ մարբ նց Թէոդուլեաւ. և հարցեալ զնս առանձինն, երբև եգիտ ճարտարս 'ի ոխնիս, և հաստատունս 'ի քս, չարչարեաց զնոսա գանիւ: Յետոյ եւ հանել 'ի կախաղան զԲաբեղաս և զերիս մանկունս. և զկնի այլ եւս տանջանաց՝ եհատ վճիռ գլխատման 'ի վր նց. և 'ի տեղի կտրման հատին դահիճքն նախ զգլուխս մանկանց ըստ աղաչանաց Բա-

բե

ուսուցեալ 'ի տասամէն կմ՛ 'ի տա-
րոմենիոն քղք սիկիլիոյ. ուր գար-
ձոյց զքղքացեան վոնիփատիոս և
զբազմութն քղքին՝ առնելով նշանս և
արուեստս մեծամեծս, և կործա-
նելով զկուռս հեթանոսաց. և եղև
լուսաւորիչ սիկիլիացւոց: Իսկ յա-
ւուր միում մինչդեռ յաղօթս կայր
առանձինն սբն բագարատ, յարձա-
կեցաւ սրով 'ի վր նր ոմն 'ի գաղտ-
նի կռապաշտից, և սպան զնա.
բայց քղքացեան խնդրեաց զվրէժ
'ի սպանողէ անտի՝ չարաչար մահ-
ուամբ. և զմարմին սբյն ամփոփեաց
պատուով յեկեղեցին շինել 'ի նմէ:
Հ. յուլ. 14: Յ. փետր. 9: Լ.
ապր. 3:

Բագոս. տէս ը Սարգսի:

Բառնաբաս առաքել՝ էր կիպրացի
'ի ցեղէն ղևտեայ, և եղև գործակից
սբյն պօղոսի և ձեռնադրու անդստին
'ի դարձմանէ նր, և շրջեցաւ ը նմ
զբզմ ժմկս՝ աւետարանել հեթանո-
սաց. ապա առեալ ը իւր զմարկոս
զեղբօրորդի իւր՝ նաւեաց 'ի կիպ-
րոս. ունէր առ իւր և զաւետարանն
մատթէոսի, և ը նմին քարոզէր և
լուսաւորէր զբզմս: Ընդ որ նա-
խանձեալ հրէից՝ դիմեցին 'ի վր,
և

առաքեցաւ 'ի տասուամէն կմ' 'ի Տաւրոմենիոն ՟քղք սիկիլիոյ. ուր գարձոյց զ՟քղքայեան վոնիփատիոս և զբազմու՟ն ՟քղքին՝ առնելով նշանս և արուեստս մեծամեծս, և կործանելով զկուռս հեթանոսաց. և եղև լուսաւորիչ սիկիլիացւոց ։ Իսկ յաւուր միում մինչդեռ յաղօթս կայր 'առանձինն ս՟ն Բագարատ, յարձակեցաւ սրով 'ի վ՟ր ն՟ր ոմն 'ի գաղտնի կռապաշտից, և սպան զնա. բայց ՟քղքացեան խնդրեաց զվրէժ 'ի սպանողէ անտի՝ չարաչար մահուամբ. և զմարմին ս՟յն ամփոփեաց պատուով յեկեղեցին շինեա՟լ 'ի ն՟մէ ։

Հ. յուլ. 14 ։ Յ. փետր. 9 ։ Լ. ապր. 3 ։

Բագոս. տես ը՟ Սարգսի ։

Բառնաբաս առաքեալ՝ էր կիպրացի 'ի ցեղէն ղևեայ, և եղև գործակից ս՟յն պօղոսի և ձեռնտու անդստին 'ի դարձմանէ ն՟ր, և շրջեցաւ ը՟ ն՟մ զբ՟զ՟մ ժ՟մկս՝ աւետարանել հեթանոսաց. ապա առեալ ը՟ իւր զմարկոս զեղբօրորդի իւր՝ նաւեաց 'ի կիպրոս. ունէր առ իւր և զաւետարանն մատթէոսի, և ը՟ ն՟մին քարոզէր և լուսաւորէր զբ՟զ՟մս ։ Ընդ որ նախանձեալ հրէից՝ դիմեցին 'ի վ՟ր,

ծանէոց գլխաւորին առաքելոյն · միւս եւս տանջանաց հատին զգլուխ սրբոյն յամի Քր̄ 307 , եւ զմարմինն 'ի գետ ընկեցին · զոր առեա̄լ հաւատացելոց՝ թաղեցին պատուով . եւ շինեցին յետոյ վկայարան 'ի վ̄ր ն̄ր · ուր եւ եկին ոսկեբերան 'ի ժամս աքսորանաց իւրոց ։ Հ. Տայ. 25 ։ Յ. Լ. Տայ. 22 ։ Բուլլ. Տեփ. 3 ։ Ոմանք 'ի վարս ոսկեբերանի եղ̄ս կոչեցին զսա վկայ , բայց ը̄ս միաբան աւանդութե̄ վկայաբանից էր

զօրական ։

Մխսան էր՝ Բոնիֆակիոս սր̄ քահանայ եկեղեցւոյն անկիւրիոյ գաղատացւոց (որ յայլոց Բոնիֆակիոս կոչի) այր լի հոգւով եւ քարոզ ճշմարտութե̄ , հզօր ախոյեան ուղղափառաց ը̄դդէմ արիանոսաց եւ կռապաշտից յաւուրս յուլիանոսի ուրացողին · զոր կալեա̄լ սատանայնոսի դատաւորի՝ եւ կախեալ եւ քերեալ չարաչար · եւ յետ բանտարկութե̄ քննեալ զհաստատութի̄ն միոյ սր̄յն , եւ կապեալ եւ քարշելով ձկտեցուցանել զգլուխ ն̄ր ։ Յայն աւուրս եկն ուրացօղն յուլիանոս անձամբ յանկիւրիա · եւ կոչե̄լ զսր̄ քահանայն առաջի իւր՝ կարծէր բանիւք յաղթել նմա · բայց յաղթահարեալ 'ի նմե՝ լցաւ ամօթով եւ բարկութ̄ · եւ հրամայեաց պատառել ըզմորթ սր̄յն , եւ հանել օր ըստ օրէ

ծանուցից վերադրեն տպողին • վ͞սյետ տանջանաց հատին զգլուխ սրբոյն յամի Տ͞ր 307 ։ և զմարմինն 'ի գետ ընկեցին • զոր առեալ հաւատացելոց՝ թաղեցին պատուով. և շինեցին յետոյ վկայարան 'ի վ͞ր ն͞ր • ուր և եկն ոսկեբերան 'ի ժամս աքսորանաց իւրոց ։ Հ. Տայ. 25 ։ Յ. Լ. Տայ. 22 ։ Բոլլ. Տրփ. 3 ։ Ոմանք 'ի վարս ոսկեբերանի եղ͞իս կոչեցին զսա վկայ, բայց ո͞չ միաբան աւանդուե͞ վկայաբանից էր զօրական ։

Մխեան էր՝ Բառնլխոս սր͞բ քահանայ եկեղեցւոյն անկիւրիոյ գաղատացւոց (որ յայլոց Բառնլիոս կոչի) այր լի հոգւով և քարոզ ճշմարտուե͞, հզօր ախոյեան ուղղափառաց ը͞դդէմ արիանոսաց և կռապաշտից յաւուրս յուլիանոսի ուրացողին • զոր կալեալ տասնապետն դատաւորի ետ կախել և քերել չարաչար • և յետ բանտարկուե͞ ընկեալ պհատատուե͞ մնաց սր͞յն, ետ կապել և քարշելով ձկտեցուցանել զձ͞ևս ն͞ր ։ Յայն աւուրս եկն ուրացողն յուլիանոս անձամբ յանկիւրիա • և կոչեալ զսր͞բ քահանայն առաջի իւր՝ կարծէր բանիւք յաղթել նմա • բայց յաղթահարեալ 'ի ն͞մէ՝ լցաւ ամօթով և բարկու͞ե • և հրամայեաց պատառել ընմերթ սր͞յն, և հանել օր ըստ օրէ

ը͞ զեօթն

՚կքն, և լուծեալ զգօտիս իշխանութ՟ե իւրեանց՝ ընկեցին առաջի կայսեր. և նա փորձելով ասէ ցնո՟ս. եթէ կատարեալ քրիստոնեայք էք, բերէք ինձ զգանձս ձեր. և նոքա փութապէս արարին զայն: Ապա էարկ զնո՟ս բանտաւորն ՚ի բանտ. ուր նոքա դարձուցին զընտանիս իւրեանց ՚ի հաւատս: Իսկ յետ կրկին քննութ՟ե մն՟ց հաւատոց՝ արկին զն՟ս բաստոս ՚ի փոս մի մինչև ՚ի լանջս, և ոտաքանց արարին արով, հատեալ մի մի զգլխաւոր մասունս մարմնոյ նո՟ց. և զմին եւսեբիոս գլխ՚ի վայր կախեցին ՚ի մէջ սեանց, և կացնով կոտորեցին զմարմինն. կամ մրճօք ջախջախեցին և ջարդեցին. և զմին եւտիքիոս կապեալ ՚ի չորս ցիցս զձեռաց և զոտից՝ ուժգին քարշելով հերձին ՚ի չորս մասունս. և զմիւսն բասիլիդեայ պատառեցին զորովայնն արով. և այնմ քաջութ՟բ կատարեցան զինուորքն

Ք՟սի : Հ. Յ. յնհ. 20 :

Սարաղամ, որ և Ճարղամ, կ՟մ Ճարղամ ծերունին էր ՚ի միոյ ՚ի գիւղից անտիոքայ ասորւոց՝ այր ճշմարիտ ա՟ծպաշտ. զոր կալեալ կռապաշտից ՚ի հալածմանն նումերիանոսի կայսեր՝ տարան առ դ՟տաւորն անտիոքայ՝ պուլմիանոս. և նա յետ չարաչար տան-

ջելոյ

՚իքն , և լուծեն զգօտիս իշխանութն իւրեանց՝ ընկեցին առաջի կայսեր . և նա փորձելով ասէ ցնս . եթէ կատարեն զքրիստոնեայք էք , բերէք ինձ զգանձս ձեր . և նոքա փութապէս արարին զայն : Ապա էարկ զնս բանտաւորն ՚ի բանտ . ուր նոքա դարձուցին զընտանիս իւրեանց ՚ի հաւատս : Եւ յետ կրկին քննութեն մն հաւատոց՝ արկին զսն բասս ՚ի փոս մի մինչև ՚ի լանջս , և տատաքանց արարին սրով , հատեն մի մի զգլխաւոր մասունս մարմնոյ նր . և զոքն եւսեբիոս գլխ՚ի վայր կախեցին ՚ի մէջ սեանց , և կացնով կոտորեցին զմարմինն . կամ մրճօք ջաղխեցին և ջարդեցին . և զսբն եւտիքիոս կապեն ՚ի չորս ցիցս զձեռաց և զոտից՝ ուժգին քարշելով հերձին ՚ի չորս մասունս . և զսբյն բառնեղդեայ պատառեցին զորովայնն սրով . և այնպ քաջութբ կատարեցան զինուորքն քսի : Հ . Յ . յնվ . 20 :

Բարաղամ , որ և Բարղամ , կմ Բարղաամ ծերունին էր ՚ի միոյ ՚ի գիւղից անտիոքայ տարուց՝ այր ճշմարիտ ածտպաշտ . զոր կալեն կռապաշտից ՚ի հալածմանս նումերիանոսի կայսեր՝ տարան առ դտւորն անտիոքայ՝ պումիանոս . և նա յետ չարաչար տան-

ջելոյ

'ի կիպարիս փայտի 'ի ժամ աւանդ-
ման հոգւոյն. որով և արար տա-
քեալն բզմ նշանս. և դարձոյց ըզ-
բազումս : Եւ յետ այլոց մեծամեծ
գործոց անցեալ ընդ գողթն գաւառ՝
եկն յաղբակ. ուր մկրտեաց զոգ-
ւուհի զքոյր արքային սանատրկոյ,
և զտերենտիոս հզրապետն արքու-
նի, որ եկեալ էր ըմբռնել զնա, և
զայլ բազմութի : Բարկացեալ սա-
նատրկոյ՝ ետ ունել զառաքեալն քնի
և խոշտանգել ազգի ազգի տանջա-
նօք. 'ի վախճանի մորթեզերծ ա-
րարին զնա, և այնպէս հանին 'ի
խաչ. և զի դեռ կենդանի կայր,
հարին զնա ք.քով. մինչև աւանդեաց
զհոգին՝ յամի տն իբր 50 : Հ. դէկ.
8. Ն. փէպր. 25 : Յ. յունիս. 11 : Լ.
օգոս. 25 :

Բարսեղ հայրապետ, որ և մեծն
ճանաչելոյ կեսարացի, էր որդի բարս-
ղի պոնտացւոյ՝ և եմմեղեայ կապա-
դովկացւոյ, սնեալ 'ի մանկութէ յու-
սումն դպրոց, և զարգացեալ գիտութե
յաթէնս զոյգ ընդ գրիգորի ածաբա-
նի. և ապա շրջեալ առ եգիպտացի
հարս՝ կրթեցաւ 'ի միակեցական
վարս. և լցեալ ածային իմաստու-
թբ՝ դարձոյց զվրժպն իւր եւբուղոս
աթենացի և զայլս յոլովս 'ի հեթե-
նաց

'ի կիւպարիս փայտէ 'ի ժամ աւանդ-ման հոգւոյն . որով և արար առա-քեալն բզ̃մ̃ նշանս . և դարձոյց ըզ-բազումս : Եւ յետ այլոց մեծամեծ գործոց անցեալ է̃ գողթն գաւառ՝ եկն յաղբակ . ուր մկրտեաց զսանդ. ուխտն զքոյր արքային սանատրկոյ , և զտերենտիոս հզ̃րապետն արքու-նի , որ եկեալ էր ըմբռնել զնա , և զայլ բազմութի̃ն : Բարկացեալ սա-նատրկոյ՝ ետ ունել զառաքեալն քն̃ի և խոշտանգել ազգի ազգի տանջա-նօք . 'ի վախճանի մորթեզերծ ա-րարին զնա , և այնպէս հանին 'ի խաչ . և զի դեռ կենդանի կայր , հարին զնա ք.քով . մինչև աւանդեաց զհոգին՝ յամի տն̃ իբր 50 : Հ . դէկ. 8 . և փետր . 25 : Յ . յունիս . 11 : Լ. օգոս . 25 :

Բարսեղ հայրապետ , որ և մեծն ճանաչեալ կեսարացի , էր որդի բարս-ղի ռետորացւոյ՝ և եմմելեայ կապա-դովկացւոյ , սնեալ 'ի մանկութե̃ յու-սումն գրոց , և զարդարեալ գիտու̃թ յաթէնս ընդ է̃ գրիգորի ա̃ծաբա-նի . և ապա շրջեալ առ եգիպտացի հարս՝ կրթեցաւ 'ի միանձնական վարս . և լցեալ ա̃ծային իմաստու-թե̃՝ դարձոյց զկրօնս իւր եւաղոս աթենացի և զայլս յոլովս 'ի հելլե-նաց.

Գենարիոս՝ որ և յանուարիոս՝ եպիս բենեւենտոյ քաղաքի կամպանիոյ ('ի յայսմաւուրս կոչեցեալ բենեւանտեայս) էր յաւուրս դիոկղետիանոսի. և կալեալ վն 'ի քս հաւատոց արկաւ 'ի բանտ 'ի պուտէոլոս ընդ քանի մի սարկաւագաց և ժառանգաւորաց. զորս քննեալ տիմոթէայ դատաւորի՝ ընկէց 'ի հնոց հրոյ. և ցանարատ պահեալ նց տր՝ ետ չայրել զմարմինս նց, և ապա էարկ առաջի գազանաց. այլ ած ազատեաց զնս. և բզմք յանհաւատից եկին 'ի հաւատս. վսյ յանհնարս մտեալ դատաւորին՝ ետ տանել զնս յանապատ տեղի, և գլխատել: Մարմինն սրբյն գենարիոսի բերաւ նախ 'ի բենեւենտ, ապա 'ի վանս լերին կուսին, ապա փոխադրեցաւ 'ի նէապօլիս, և եդաւ պատուով յեկեղեցւոջ. ուր և ցարդ ծաղկել է նշանագործութը: Հ. ֆէւր. 9: և ճառընտ: Յ. Լ. սէպ. 19:

Գէորգ մեծ նահատակն քսի՝ էր 'ի գամրաց աշխարհէն, որ և կապադովկիա, յազգաց տանէ՝ երիտասարդքաղ, և կոմս եղեալ 'ի մէջ ասպետաց առ դիոկղետիանոսիւ: 'Ի տեսանել զհորդայ և 'ի լսել զպատրաստութի հալածանաց, մատեա-

ան

ԳԵՆՆԱՐԻՈՍ՝ որ և Յանուարիոս՝ եպս բենեւենտոյ քաղաքի կամպանիոյ ('ի յայսմաւուրս կոչեցեալ բենեւանտ եպս) էր յաւուրս դիոկղետիանոսի․ և կալեալ վն 'ի քս հաւատոց արկաւ 'ի բանտ 'ի պոտիողոս ընդ քանի մի սարկաւագաց և ժառանգաւորաց․ զորս քննեալ տիմոթէոսեայ դատաւորի՝ ընկէց 'ի հնոց հրոյ․ և ցանարատ պահել նց տր՝ ետ ջլատել զմարմինս նց, և ապա էարկ առաջի գազանաց․ այլ ած ազատեաց զնս․ և բզմք յանհաւատից եկին 'ի հտս․ վսյ յանհնարս մտեալ դատաւորին՝ ետ հանել զնս յանապատ տեղի, և գլխատել։ Մարմին սբյն գենարիոսի բերաւ նախ 'ի բենեւենտ, անտի 'ի վանս լերին կուսի, ապա փոխադրեցաւ 'ի նէապօլիս, և եդաւ պատուով յեկեղեցւոջ․ ուր և ցարդ ծաղկէ նշանագործութբ։ Հ․ ֆէպր․ 9 ։ և Ճառընտ։ Յ․ Լ․ սեպ․ 19 ։

ԳԷՈՐԳ մեծ նահատակն քսի՝ էր 'ի գամրաց աշխարհէն, որ և կապադովկիա, յազգէ տանէ՝ երիտասարդ քաջ, և կոմս երևելի 'ի մէջ ասպետաց առ դիոկղետիանոսիւ ։ 'Ի տեսանել գէորգայ և 'ի լսել զպատրաստութն հալածանաց, մատեան_

Պորդէոս հարիւրապետ՝ էր ՚ի կե֊
սարիոյ կապադովկացւոց, պատու֊
եալ յաչս արքունի զօրագլխաց առ֊
դիոկղետիանոսի ․ զորոյ զչարիսն
ընդդէմ քրիստոնէից չկարացեալ տե֊
սանել գործիոսի, եթող զպատիւ
իւր, և մեկուսացաւ յանապատ
զամս բազմս խստակրօն վարուք ։
Իսկ ՚ի նորոգիլ հալածանաց յամս
լիկիանոսի՝ էջ ածային ազդմամբ
յանապատէ ՚ի քղք իւր ՚ի կեսա֊
րիա ․ և յաւուր տօնի հեթանոսաց՝
յայտնեաց զանձն առաջի բազմութե ․
և հարցեալ յադրիկողայոս դատա֊
ւորէ՝ խոստովան եղև զքն, և քարո֊
զեաց անդ զճմարտութիւն ․ վոյ տան֊
ջեցին զնա քերանօք և խարանօք,
այլ հոլովեալ յանիւս՝ ջարդեցին
զոսկերս նր ․ այլ ՚ի խորտակիլ ան֊
ուոցն, և ՚ի պահել որգն կենդանի, հա֊
տաւ վճիռ այրել զնա կենդանւոյն ․
և նա ինքնին եմուտ ՚ի հուրն, և
աղօթելով աւանդեաց զոգին ․ իսկ
զմարմինն անարատ պահեալ՝ առին
հաւատացեալք և թաղեցին ․ զոր
յետոյ փոխադրեաց սբն բարսեղ
՚ի վկայարանն շինեալ յանուն նր,
պատուելով զնա և ներբողական
ճառիւ ։ Հ․ Յ․ Լ․ յնչ․ 3 ։

Գոռ,

ԳՈՐԴԻՈՍ հարիւրապետն՝ էր 'ի կե-
սարիոյ կապադովկացւոց, պատու-
եալ յաչս արքունի զօրագլխաց առ-
դիոկղետիանոսիւ. զորոյ զչարիսն
ընդդէմ քրիստոնէից չկարացեալ տե-
սանել գործելոյն, եթող զպատիւ
իւր, և մեկուսացաւ յանապատ
ժամս բզ̃մս խստակրօն վարուք:
Իսկ 'ի նորոգիլ հալածանաց յամս
լիկիանոսի՝ էջ ածային ազդմամբ
յանապատէ 'ի քղ̃ք իւր 'ի կեսա-
րիա. և յաւուր տօնի հեթանոսաց՝
յայտնեաց զանձն առաջի բազմունե.
և հարցեալ յագրիկողայոս դատա-
ւորէ՝ խոստովան եղև զք̃ս, և քարո-
զեաց անձն զք̃ստոնէութին. վ̃յ տան-
ջեցին զնա քերանօք և լապտերօք,
այլ հոլովեալ յանիւս՝ ջարդեցին
զոսկերս նր̃ա. այլ 'ի խորտակիլ ան-
դամոց, և 'ի պահիլ ոգ̃յն կենդանի, հա-
տաւ վճիռ այրել զնա կենդանւոյն.
և նա ինքնին եմուտ 'ի հուրն, և
աղօթելով աւանդեաց զոգին. իսկ
զմարմինն անարատ պահեալ՝ առին
հաւատացեալք և թաղեցին. զոր
յետոյ փոխադրեաց սբ̃ն բարսեղ
'ի վկայարանն շինեալ յանուն նր̃ա,
պատուելով զնա և ներբողական
ճառիւ: Հ. Ց. Լ. յնչ. 3:

Գու,

խոյս տացէ և Թաքիցէ, չէառ յանձն · վ͞ոյ տարաւ զնա զօրականն առ դատաւորն · որոյ կամեցաւ զնա անդրդուելի 'ի հաւատս՝ եւ կախել ըղբազկացն, և տանջել · և ապա եւ զվճիռ այրելոյ 'ի հուր · ուր զոճարԹու͞ք աւանդեաց երանելին զհոգին · զոր հանեալ 'ի հրոյ՝ Թաղեցին ընդմէջն գուրիասայ և սամոնասայ · և եղեն երևելի նշանք 'ի տապանէ երեցունց վկայիցն 'ի փառս Ք͞ի : Հ·

Յ· Լ· նոյ· 15 :

Գրիգոր Լուսաւորիչ՝ առաքելաշնորհ հայրն մեր, էր յարշակունեաց Թագաւորազանց՝ որդի անակայ պարԹևի 'ի ցեղէ սուրէնեան պահլաւի, յղացեալ յաշխարհին հայոց յարտազ գաւառ՝ մօտ 'ի տապան ս͞րբյն Թադէի առաքելոյ, և ծնեալ 'ի վաղարշապատ յամի 257 · զոր ստնտու ն͞ր սոփիա ապրեցուցեալ 'ի կոտորածէ տանն անակայ՝ տարաւ 'ի կեսարիա · ուր մկրտեալ սնաւ առաքինու͞Թբ և իմաստու͞Թբ · և յարբունս հասեալ ամուսնացաւ, և ծնաւ զվրԹանէս և զարիստակէս : Այս հաւանու͞Թբ որբաւէր ամուսնոյն իւրոյ մարիամայ մեկնել 'ի նմանէ՝ գնաց առ տրդդատ որդի խոսրովու արքայի հայոց սպանելոյ 'ի հօրէն իւրմէ անակայ՝

հա-

խոյս տացէ և Թաքիցէ, չէառ յանձն. վ՟ոյ տարաւ զնա զօրականն առ դատաւորն. որոյ գտեալ զնա անդրդուէլի 'ի հաւատս՝ ետ կախել ըզբազկացն, և տանջել. և ապա ետ զվզիս պրկելոյ 'ի հուր. ուր զոհարԹու՟թ առանդեաց երանելին զհոգին. զոր հանեալ 'ի հրոյ՝ Թաղեցին ընդ մէջն գուբխասայ և սամնասայ. և եղեն երևելի նշանք 'ի տապանէ երեւցունց վկայիցն 'ի փառս ք՟ի: Հ. Յ. Լ. նոյ. 15:

ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ՝ առաքելաշնորհ հայրն մեր, էր յարշակունեաց Թագաւորազանց՝ որդի անակայ պարթևի 'ի ցեղէ սուրէնեան պահլաւի, յղացեալ յաշխարհին հայոց յարտազ գաւառ՝ մօտ 'ի տապան սրբոյն Թադէի առաքելոյ, և ծնեալ 'ի վաղարշապատ յամի 257. զոր սնուցող ն՟ր սոփիա ապրեցուցեալ 'ի կոտորածէ տանն անակայ՝ տարաւ 'ի կեսարիա. ուր մկրտեալ սնաւ առաքինու՟թ և իմաստու՟թ. և յարբուն հասեալ ամուսնացաւ, և ծնաւ զվրթանէս և զարիստակէս: Ապա հաւանու՟թ երբեակ ամուսնոյն իւրոյ մարիամայ մեկնեա՟լ 'ի նմանէ՝ գնաց առ տըրդատ որդի խոսրովու արքայի հայոց սպասելոյ 'ի հօրէն իւրմէ անակայ՝ հա-

կաց եկն 'ի յայտ. և սփռեցան ս̄բ
նշխարք նր̄ 'ի բազում տեղիս: Հ.
Նոյ. 18. Ն. Հոկտ. 30: Յ. Լ. Հոկտ. 30:

ԳՐԻԳՈՐ ԱԿՐԱԿԱՆԴԱՑԻ` էր յակրա֊
կանդ քղ̄քէն սիկիլիոյ` որդի բարե֊
պաշտ ծնողաց քարիտոնի և Թէոդո֊
տայ, առ յուսումնասիրութեան ընչատ կր֊
չեցելով 'ի է̄ դարու: Սա ուսեալ ամենայ֊
նին գիտութիւն, և կարգեալ 'ի կղերի֊
կոսութիւն, առ չկամելոյ մնալ 'ի
կարգ աշխարհի` փախեաւ գաղտ 'ի
ծնողացն, և գնաց յուխտ յէմ̄. ուր
'ի մակարայ պատրիարքէ ձեռնա֊
դրեցաւ սարկաւագ. և անցեալ ի̄
աղեքսանդրիա և ընդ կոստանդնու֊
պօլիս` թողեալ յամ̄ տեղիս զանուն
սրբութ̄ և իմաստութ̄, եկն 'ի հռ֊
ոմ. և ձեռնադրեցաւ եպս ակրա֊
կանդացւոց: Ընդ որ մախացեալ սա֊
բինոսի քհնյի, և կրեսկենտինոսի
սարկաւագի, որք ակն ունէին նստե֊
լոյն աթոռ. յարուցին ազգի ազգի
զրախօսութիւնս 'ի վր̄ առն այ. որ
և յետ կրելոյն վշտաց. ծանուցանէ համ֊
բերութ̄ բազմաւ` 'ի ձեռն մեծամեծ
սքանչելեաց լռեցոյց զամբերոս հակա֊
ռակորդաց իւրոց. և այնպէս վարե̄լ
զաթոռ եպսութ̄ն անարատ վարուք
և ուղղափառ վարդապետութ̄` 'ի խոր
ծերութ̄ն հանգեաւ 'ի քս̄: Հ. Լ.
Նոյ.

կաց եկն 'ի յայտ. և ափանեցան սր̄
նշխարք նր̄ 'ի բազում տեղիս : Հ.
նոյ. 18. Ն. ոէպ. 30 : Յ. Լ. ոէպ. 30:

Գրիգոր ագրագանդացին՝ էր յաշխարհանդ քղ̄քէն սիկիլիոյ՝ որդի բարեպաշտ ծնողաց քարիտոնի և թէոդոտեայ, սա յուսանինխանոսնէ ընթացս կրչեցելով 'ի Է դարու : Սա ուսեալ ամենայնի գիտութե̄, և կարգեալ 'ի կղերիկոսութե̄, առ չկամելոյ մտանել 'ի կարգ աշխարհի՝ փախեաւ գաղտ 'ի ծնողացն, և գնաց յուխտ յԵմ̄. ուր 'ի մակարայ պատրիարգէ ձեռնադրեցաւ սարկաւագ. և անցեալ ե̄ աղեքսանդրիա և ընդ կոստանդնուպօլիս՝ Թողեալ յոյժ տեղիս զանուն սրբութե̄ և իմաստութե̄, եկն 'ի հռոմ. և ձեռնադրեցաւ եպս ակրականդացւոց : Ընդ որ նախանձեալ սաբինոսի քհնյի, և կրեսկենտինոսի սարկաւագի, որք ակն ունէին նստել յայն աթոռ. յարուցին ազգի ազգի չարախօսութիւն 'ի վր̄ առն այ̄. որ և յետ կրելոյն վշտաց ծանունս համբերութե̄ բազմաց՝ 'ի ձեռն մեծամեծ սքանչելեաց լուեցոյց զամբոխ հակառակորդաց իւրոց. և այնպէս վարեալ զաթոռ եպսութե̄ անարատ վարուք և ուղղափառ վարդապետութե̄՝ 'ի խոր ծերութե̄ հանգեաւ 'ի քս̄ : Հ. Լ.
նոյ.

դէմ կամաց նր̃ եպիսկոպոս սասա-
մայ․ այլ առ ծերութե̃ հօրն իւրն հա-
ւանէր և զեկեղեցին նախանձու :
Յետոյ 'ի հրամանէ ժողովոյ եպիս-
կոպոսաց գնաց 'ի կոստանդնուպօ-
լիս՝ առաջնորդել ուղղափառաց տեղ-
ւոյն՝ երբև ախոյեան նոցին ը̃դդէմ
արիանոսաց և հոգեմարտից բազ-
մացելոց անդ․ յայնժամ եցոյց զհան-
դէս հրաշալի ա̃ծաբանութե̃ իւրոյ և
պերճախօսութե̃․ մինչև ընտրել նմա
պատրիարգ քաղաքին, և առնել բա-
զում ինչ յօգուտ եկեղեցւոյ : Այլ
'ի կատարել ժողովոյն կոստանդնու-
պօլսոյ՝ կամակար հրաժարեցաւ յա-
թոռոյ անտի վն̃ յաչաղանաց ոմանց․
և երթեալ առանձնացաւ յարիանզոն
մօտ 'ի նազիանզ՝ բազում ճգնութբ̃․
և այնպէս 'ի խաղաղութե̃ փոխեցաւ
առ ա̃ծ՝ յամին քր̃ 389․ Թողեալ 'ի
գանձ եկեղեցւոյ զա̃ծիմաստ գիրս
իւր՝ կանոն և առաջնորդ ա̃մ ա̃ծա-
բան վարդապետաց : Հ․ Յ․ յնվ․
25 : Լ․ ձայ․ 9 :

Գրիգոր Նարեկացի հրեշտակն 'ի մար-
մնի՝ էր 'ի վասպուրական աշխարհէն
հայոց՝ որդի երանելոյն խոսրովու
անձևացեաց եպիսկոպոսի, սնեալ
սրբութբ̃ և իմաստութբ̃, և վարժեալ
առ սոս մեծին անանիայ վարդապե-
տի՝

դէմ կամաց նորա եպիսկոպոս Սասի-մայ . այլ առ ծերութեն հօրն ինքն հովուէր և զեկեղեցին Նազիանզու : Յետոյ 'ի հրամանէ ժողովոյ եպիսկոպոսաց գնայ 'ի Կոստանդնուպօլիս՝ առաջնորդել ուղղափառաց տեղւոյն՝ երբև ախոյեան նոցին ընդդէմ արիանոսաց և հոգեմարտից բազմացելոց անդ . յայնժամ եցոյց զհանդէս հրաշալի աստուածաբանութեան իւրոյ և պերճախօսութեն . մինչև ընտրել նմա պատրիարգ քաղաքին , և առնել բազում ինչ յօգուտ եկեղեցւոյ : Այլ 'ի կատարել ժողովոյն Կոստանդնուպօլսոյ՝ կամաւոր հրաժարեցաւ յաթոռոյ անտի վասն յաչառանաց ոմանց . և երթեալ առանձնացաւ յարիանզոն մօտ 'ի Նազիանզ՝ բազում ճգնութեամբ . և այնպէս 'ի խաղաղութեան փոխեցաւ առ Աստուած՝ յամին իբր 389 . թողեալ 'ի գանձ եկեղեցւոյ զաստուածիմաստ գիրս իւր՝ կանոն և առաջնորդ ամենայն աստուածաբան վարդապետաց : Հ . Յ . յնւ . 25 : Լ . մայ . 9 :

ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑԻ հրեշտակն 'ի մարմնի՝ էր 'ի Վասպուրական աշխարհէն Հայոց՝ որդի երանելւոյն Խոսրովու անձևացեաց եպիսկոպոսի , անուանեալ սրբութեամբ և իմաստութեամբ , և վարժեալ առ ոտս մեծին Անանիայ վարդապե-

տի՝

չելոյ 'ի Նէոկեսարիոյ գաւառաց)․ և վն մեծի իմաստութեն և առաքինութե իւրոյ ընտրեցաւ եպիսկոպոս նորին քաղաքի․ և առաքեցաւ յաքսորս 'ի վաղէսէ արիոսեան կայսերէ, զի էր յաջողակ բանիւ և գրով 'ի յաղթահարել զարիանոսս և զայլ հերձուածողս ժամանակին․ որ և յետ դարձին իւրոյ՝ յատենի ժողովոյն կոստանդնուպօլսոյ եցոյց զհանդէս մծ իմաստ գիտութեան իւրոյ։ Յօրինեաց բազմ ճառս և մեկնութիւնս, և գիրս հոգեշահս և իմաստասիրականս․ և յետ կրելոյ ազգի ազգի նեղութիւնս 'ի պաշտպանութիւն ճշմարտութե՝ հանգեաւ խաղաղութբ 'ի տր յամի 396։ Հ․ Յ․ յնվ․ 10։ Ն․ մրտ․ 9։

Գրիգոր Սքանչելագործ՝ էր 'ի Նէոկեսարիոյ պոնտոսի կմ գաւառաց, հեթանոս ծնողաց զաւակ, այլ ուսումնասէր յոյժ և որբասէր 'ի մանկութէ․ մինչև լուսաւորեալ յոյն՝ հաւատայ 'ի քս և մկրտեցաւ։ Եւ ուսաւ զիմ կարգս ածպաշտութե 'ի փերմիլիանոսէ արքեպսէն կեսարուոյ, և առ ժամանակ մի աշակերտեալ էր որոգինեայ։ Եւ յետ ձեռնադրելոյ 'ի փեդեմոսէ եպիսկոպոսէն ամասիոյ եպիսկոպոս նէոկեսարիոյ, երևեցաւ նմա 'ի տեսլեան սբ

մծա-

չելոյ 'ի Նէոկեսարիոյ գաւառաց)։ Եւ վս մեծի իմաստութե և առաքինութե իւրոյ ընտրեցաւ եպիսկոպոս նորին քաղաքի. և առաքեցաւ յաքսորս 'ի վաղեսէ արիոսեան կայսերէ, զի էր յաջողակ բանիւ և գրով 'ի յաղթահարել զարիանոսս և զայլ հերձուածողս ժամանակին. որ և յետ դարձին իւրոյ՝ յամենի ժողովոյն կոստանդնուպօլսոյ եցոյց զհանդէս մծ իմաստ գիտութեան իւրոյ։ Յօրինեաց բզմ ճառս և մեկնութիւնս, և գիրս հոգեշահս և իմաստասիրականս. և յետ կրելոյ ազգի ազգի նեղութիւնս 'ի պաշտպանութիւն ճշմարտութե՝ հանգեաւ խաղաղութբ 'ի տր յամի 396։ Հ. Յ. յնվ. 10։ Լ. մրտ. 9։

Գրիգոր սքանչելագործ՝ էր 'ի Նէոկեսարիոյ պոնտոսի կմ գաւառաց, հեթանոս ծնողաց զաւակ, այլ ուսումնասէր յոյժ և որբասէր 'ի մանկութէ. մինչև լուսաւորեալ յոյ՝ հաւատոյ 'ի քս և մկրտեցաւ։ Եւ ուսաւ զոմն կարգս մծպաշտութե 'ի փերմիլեանոսէ աքքեպիսկոպոսէն կեսարու, որպէս և առ ժամանակ մի աշակերտեալ էր որոգինեայ։ Եւ յետ ձեռնադրելոյ 'ի փեդեմոսէ եպիսկոպոսէն ամասիոյ եպիսկոպոս Նէոկեսարիոյ, երևեցաւ նմա 'ի տեսլեան սբ

րեան 'ի վ՛ր ն՛ր արք անուանելոյք , և կապեալ զերանելին ընդ ագի ձիոյ՝ վարեցին 'ի վատնեան դաշտի մա 'ի ծովն կապեց ճ. քարս և ճ թուփս . և այնպէս կատարեցաւ 'ի քն յամի 342 : Զորոյ զպատուական մարմինն թաղեցին սարկաւագունքն ն՛ր 'ի փոքր սենեկիս յաւանն Ամարաս . ուր և գտանին սքանչելապէս նշխարք սրբյն յաւուրս զենոնի կայսեր , և բարեպաշտին վաչագանայ աղուանից արքայի յամի 489 . և շինեցաւ 'ի վ՛ր ն՛ր եկեղեցի սբ՛ գրիգորիս կոչեցե՛լ :

Հ . նրփ . 6 . Ն սեպ . 30 :

Գրիգորէս վկայ , որ և Գրիգոր պարսիկ . էր 'ի ռաժիկ կոչեցեալ ազգէ՝ յաւուրս խոսրովու որդւոյ կաւատայ , ծնեալ յանհաւատ ծնողաց՝ և անուանեալ մանաճիհր . որոյ եկեալ պանդխտութ՛ 'ի հայս բնակեցաւ 'ի դըուին , և ընկալեալ զսբ՛ հաւտս՝ մկրտեցաւ . և առանձնացեալ 'ի վանս ուրեք՝ զարգացաւ 'ի սէրն այ՛ և ընկերին . զի էր հիւրասէր և բարեսէր առ ամենին : Իսկ 'ի գալ դենշապհոյ ուրուեմն պարսիկ մարզպանի 'ի հայս՝ երբև գիտաց վս՛ գրիգորի ռաժկի , թէ եղեալ է քրիստոնեայ և կրօնաւոր , կալաւ զնա , և սաստէր դառնալ անդրէն 'ի դենս պարսից ,

րեան 'ի մ՟ի ն՟ր աւուք անուաղրոյք , և կապեալ զերամանելին ընդ այլ ձիոյ՝ վարեցին 'ի վատնեան դաշտի մօտ 'ի ծովն կասպից է՟. քարս և է՟ թուփս . և այնպէս կատարեցաւ 'ի Ք՟Ն յամի 342 : Զորոյ զպատուական մարմինն թաղեցին սարկաւագունք ն՟ր 'ի փոքր սիւնիս յաւանն ամարաս . ուր և գտանն սքանչելապէս նշխարք սր՟ն յաւուրս զենոնի կայսեր , և բարեպաշտին վաչագանայ աղուանից արքային յամի 489 . և շինեցաւ 'ի մ՟ի ն՟ր եկեղեցի ս՟բ գրիգորիս կոչեցե՟լ :

Հ . մրփ . 6 . Ե սէդ . 30 :

ԳՐԻԳՈՐԻՍ ՎԻԱՅ , որ և ԳՐԻԳՈՐ ՊԱՐՍԻԿ . էր 'ի ռամիկ կոչեցեալ աշխէ՝ յաւուրս խոսրովու որդւոյ կաւատայ , ծնեալ յանհաւատ ծնողաց՝ և անուանեա՟լ մանաճիհր . որոյ եկե՟լ պանդխտութ՟բ 'ի հայս բնակեցաւ 'ի դըուին , և ընկալե՟լ զս՟բ հաւատ՝ մկրտեցաւ . և առանձնացեալ 'ի վանս ուրեք՝ զարգացաւ 'ի սէրն ա՟յ և ընկերին . զի էր հիւրասէր և բարեսէր առ ամենսին : Իսկ 'ի գալ դենշապհոյ ուրումն պարսիկ մարզպանի 'ի հայս՝ իբրև գիտաց մ՟ն գրիգորի ռամկին , թէ եղեալ է քրիստոնեայ և կրօնաւոր , կալաւ զնա , և առիածէր դատանաւ անդրէն 'ի դէնս պարսից ,

ցիք զերից մանկանց վն̄ չպաշտանե-
լոյ երկիր արձանին այնմիկ, լուեալք
զդանիէլէ՝ վն̄ ակնածելոյ Թագաւո-
րին 'ի նմանէ իբրև 'ի մարգարէէ
ա̄յ · և արքայ ետ արկանել զերիս
մանկունսն 'ի հնոց · յորմէ սքանչե-
լեօք ապրեցան · և առաւել ևս մե-
ծացաւ անուն նր̄ և դանիէլի 'ի մէջ
հեթանոսաց ։ Մարգարէացաւ դա-
նիէլ և յաւուրս բաղտասարայ և դա-
րեհի · և հրամանաւ նր̄ կործանեաց
զբէլ, և սպան զվիշապն · վն̄յ և եր-
կիցս արկեալ 'ի գուբ առիւծուց՝
ապահեցաւ անվնաս · և եհաս դանիէլ
մինչև ցառաջին ամն կիւրոսի · և
վախճանեցաւ 'ի խոր ծերութե՝ եբր
իննսուն հիմ հարիւր ամաց · իսկ ըն-
կերք նր̄ Թերևս յառաջ քան զնա ։
ԱՅԼ ՅՂ̄Ս մահուան սոցա, և շիրմի
և նշխարաց՝ կան կարևոր ծանօթութի̄ք
յն̄արձակ վարս ։ Հ. օգ. 24. և մրգ. 15 ։
Յ. դեկ. 17 ։ Լ. յուլ. 21. և դեկ. 16 ։

8 Դանիէլ սուրբ՝ էր աշակերտ սր̄բ լու-
սաւորչին մերոյ, ձեռնադրեալ 'ի
նմանէ քահանայ, և կարգեալ քոր-
եպս · իսկ 'ի ծերութե միայնացեալ
նստէր 'ի վանս տարօնոյ՝ դրախտ
հացեաց կոչեցեալ ։ Եւ զկնի կա-
տարման սր̄բյ յուսկան ընտրեցաւ կա-
թողիկոս հայոց · այլ ոչ նստաւ յա-
թոռն ·

ցինք զերից մանկանց մի չպատշաճե-
լոյ երկիր արժանին այնմիկ, լռեալք
զդանիէլէ՝ մի ակնածելոյ Թագաւո-
րին 'ի նմանէ իբրև 'ի մարգարէէ
այ․ և արքայ ետ արկանել զերիս
մանկունսն 'ի հնոց․ յորմէ սքանչե-
լեօք ապրեցան․ և առաւել ևս մե-
ծացաւ անուն նյ և դանիէլի 'ի մէջ
հեթանոսաց։ Մարգարէացաւ դա-
նիէլ և յաւուրս բաղտասարայ և դա-
րեհի․ և հրամանաւ նր կործանեաց
զբէլ, և սպան զվիշապն․ վյ և եր-
կիցս արկեալ 'ի գուբ առիւծուց՝
պահեցաւ անվնաս․ և եհաս դանիէլ
մինչև ցաւուրսն անն կիւրոսի․ և
վախճանեցաւ 'ի խոր ծերութե՝ իբր
իննսուն կմ հարիւր ամաց․ իսկ ըն-
կերք նր Թերևս յառաջ քան զնա։
Աւելորդս մանրամասն սոցա, և չիրմն
և նշխարաց՝ կամ կարևոր ծանօթութիւնք
յընդարձակ վարս։ Հ․ օգ․ 24․ և մրտ․ 15։
Յ․ դէկ․ 17։ Լ․ յուլ․ 21․ և դէկ․ 16։

8 Դանիէլ ասորի՝ էր աշակերտ սբ Լու-
սաւորչին մերոյ, ձեռնադրեալ 'ի
նմանէ քահանայ, և կարգեալ քոր-
եպս․ իսկ 'ի ծերութե միայնացեալ
նստէր 'ի վանս տարօնոյ՝ դրախտ
հացեաց կոչեցեալ։ Եւ զկնի կա-
տարման սբյ յուսկան ընտրեցաւ կա-
թուղիկոս հայոց․ այլ ոչ նստաւ յա-
թոռն․

ռաջ Ք՟ի զհարդարեալս իւր։ Երրորդն
և հաշտակաւոր քան զա՟մ եղև հայրն
Պանիկէլ քահանայ սկիտոյ առ յու֊
ստինիանոսիւ 'ի Զ՟ դարու, այր մ՟յ
և հոգի միայնակեցաց վերջնոց․ յո֊
րոյ 'ի ձեռն աշակերտաց և յայտ֊
նեաց ա՟ծ զբազումս 'ի գաղտնի ծա֊
ռայից իւրոց․ որպէս գրեալ է 'ի
վարս հարանց։ Թերևս մի յերից
տանի է և հայրն Պանիկէլ եգիպտա֊
ցի․ որոյ աղօթիւք պարգևեաց ա՟ծ
զաւակ ումեմն բարեպաշտի․ և 'ի
շարախօսել անզգամն բերանոց զա֊
նէն ա՟յ, որպէս թէ նա իւքն իցէ
հայր մանկանն ծնելոյ, եւ ս՟բ ծերն
բերել առաջի իւր զմանուկն քանե֊
հինգօրեայ․ և եհարց 'ի բազմակա֊
նին՝ թէ ո՛ է հայր քո․ և երեխայն
ցուցեալ մատամբ զայրն կնոջ՝ ասէ․
սա՛ է։ Հ․ Յ․ Լ․ Վարք հարանց։

ԴԱՒԻԹ ՄԱՐԳԱՐԷ Ա՟ԾԱՀԱՅՐ՝ էր որդի
յեսսեայ բեթղեհեմացւոյ 'ի ցեղէն
յուդայ, այր ը՟ս սրտին ա՟յ, օրինակ
հեզութ՟ե, և խոնարհութ՟ե 'ի մեծութ՟ե,
և կատարեալ ապաշխարութ՟ե, և ա՟մ
առաքինութ՟եց․ ընտրեալ 'ի հովուու֊
թ՟ե 'ի թագաւորութ՟ե, և մարգարէ
յառաջ և զկնի․ որոյ գործք մեծա֊
մեծք յայտնի են 'ի ս՟բ գրոց․ և ոգի
ն՟ր լցեալ հոգւով ս՟ն՝ բովանդակեն

ւոյն ք͞ր զՀայրապետս իւր ։ Երրորդն եւ հռչակաւոր քան զա͞մ եղեւ Հայրն Գանձկեց քահանայ սկզբոյ առ յուսու_ մնականութեան 'ի Է͞ դարու, այր ա͞յ եւ հոգի միայնակեցաց վերջնոց ։ յո_ րոյ 'ի ձեռն աշակերտաց եւ յայտ_ նեաց ա͞ծ զբազումս 'ի գաւառին ծա_ ռայից իւրոց ։ որպէս գրեալ է 'ի ճառս հարանց ։ Թերեւս մի յերից սորին է եւ Հայրն Գանձկեց Եղիսա_ ցի ։ որոյ աղօթիւք պարգեւեաց ա͞ծ զաւակ ումեմն բարեպաշտի ։ եւ 'ի չարախօսել անզգամն բերանոց զաւա_ նէն ա͞յ, որպէս թէ նա ինքն իցէ հայր մանկանն ծնելոյ, եւ ս͞բ ծերն բերել առաջի իւր զմանուկն քսան_ հնգօրեայ ։ եւ եհարց 'ի բազմակա_ նին՝ թէ ո՞ է հայր քո ։ եւ երեխայն ցուցեալ մատամբ զայրն կնոջ՝ ասէ ։ սա է ։ Հ. Յ. Լ. Վարք հարանց ։

Դաւիթ մարգարէ ա͞ծահայր՝ էր որդի յեսսեայ բեթղեհեմացւոյ 'ի ցեղէն յուդայ, այր ը͞ս սրտին ա͞յ, օրինակ հեզութե, եւ խոնարհութե 'ի մեծութե, եւ կատարեալ ապաշխարութե, եւ ա͞մ առաքինութեց ։ ընտրեալ 'ի հովուու_ թէ 'ի թագաւորութե, եւ մարգարէ յառաջ եւ զկնի ։ որոյ գործք մեծա_ մեծք յայտնի են 'ի ս͞բ գրոց ։ եւ ոգի ն͞ր լցեալ հոգւով ս͞ն՝ բովանդակել է

Դաւիթ Դունեցին՝ էր որդի առն պարտ-
կի, և մօր քրիստոնէի. և 'ի գալ
խռովում'ի խորասանայ 'ի Հայս՝ ա-
ռեալ զպարկեշտ վարս հաւատացե-
լոց՝ 'ի բոլոր սրտէ հաւատաց 'ի քն̃.
և 'ի մկրտիլն յերանելւոյն անաստա-
սայ կաթուղիկոսէ՝ եթող զառաջին
անուն իւր, որ էր Սուրհան, և ան-
ուանեցաւ Դաւիթ յանուն հօր կըն-
քահօրն՝ տր̃ Գրիգորի Մամիկոնէի հայ-
ոց իշխանի. և բնակեալ 'ի Դուին
ա̃ծահաճոյ վարուք՝ ամուսնացաւ
անդ, և ծնաւ ուստերս և դստերս,
և սնոյց զնոսա յա̃ծպաշտութ̃: Իսկ
'ի հասանել խռովում'ի բարուք ծե-
րութ̃ եկեալ 'ի Հայս աբդլլայ ոստի-
կան այլազգի, չարչարեաց զնա վն̃
քրիստոնէութ̃ն. և տեսեալ զսէր նր̃
առ մե̃ խաչն քս̃ի՝ ետ հանել 'ի խաչ,
և խոցել գեղարդեամբք. և այնպէս
կատարեցաւ 'ի քն̃ յամի. 693. զոր
բարձեալ թաղեցին առ գերեզմանի
սր̃յն յիզտբուզտի: Հ. մրփ. 31:

Դեմետրիոս փառաւոր վկայն էր 'ի
Թեսաղոնիկ քաղաքէ առ մաքսիմիա-
նոսիւ, այր իշխանաւոր՝ հզօր բա-
նիւք և արդեամբք, փայլեալ ա̃ծ-
պաշտութ̃բ, և յայտնապէս ուսուցիչ
ճշմարտութ̃. մինչև դարձուցանել

Դաւիթ դունեցին' էր որդի առն պարս-կի, և մօր քրիստոնէի. և 'ի գաղ-թելումն 'ի խորասանայ 'ի հայս' ան-ուանեալ մկրտեցաւ վասն հաւատացե-լոյ' 'ի բոլոր սրտէ հաւատայց 'ի քն. և 'ի մկրտիլն յերանելւոյն անաստա-սայ կաթուղիկոսէ' եթող զառաջին անուն իւր, որ էր սուրհան, և ան-ուանեցաւ դաւիթ յանուն հօր կն-քահօրն' տն գրիգորի մամիկոնէի հայ-ոց իշխանի. և բնակեալ 'ի դուին ամենահաճոյ վարուք' ամուսնացաւ անդ, և ծնաւ ուստերս և դստերս, և սնոյց զնոսա յածպաշտութն: Իսկ 'ի հասանել իւրում' 'ի բարուք ծե-րութն եկեալ 'ի հայս աբդըլլայ ոստի-կան այլազգի, չարչարեաց զնա վն քրիստոնէութեն. և տեսեալ զսէր նր առ սէ խաչն քսի' ետ հանել 'ի խաչ, և խոցել գեղարդեամբք. և այնպէս կատարեցաւ 'ի քն յամի. 693. զոր բարձեալ թաղեցին առ գերեզմանի սբյն յիզտբուզտի: Հ. Նրփ. 31:

Դեմետրիոս փառաւոր վկայն էր 'ի թեսաղոնիկ քաղաքէ առ մաքսիմիա-նոսիւ, այր իշխանաւոր' հզօր բա-նիւք և արդեամբք, փայլեալ ած-պաշտութե, և յայտնապէս ուսուցիչ քրիստոնէութե. մինչև դարձուցանել

զոր սկսեալ էին փորել առ 'ի բա-
նալ զտապանն․ և հազիւ կարացին
առնուլ 'ի հողոյն ափով մի․ և զայն
ընկալեալ կայսրն հաւատով փոխան
սրբ՟ նշխարացն։ Իջին և այլ անբաւ
սքանչելիք 'ի ձեռն նշանագործ վը-
կայիս գեմեալի 'ի փառս քսի։ Հ․
հոկ․ 25։ Յ․ հոկ․ 26։ Լ․ հոկ․ 8։

ՊԱՆՏԵԼԷՄՈՆ բժիշկ՝ խոստովանող վը-
կայն՝ էր 'ի քաղաքէն նիկոմիդացւոց,
բարեպաշտ և ազնուական ծնողաց
զաւակ, առոյգ հասակաւ, և ընտիր
վարուք՝ յաւուրս դիոկղետիանոսի
և մաքսիմիանոսի․ և կատարեալ յա-
րուեստ բժշկութ՟՝ բժշկապետ ճա-
նաչիւր, և զամ՟ հիւանդս կարօտեալս
ձրի բժշկէր՝ առաւելապէս կարդա-
լով զանուանն քսի։ Եւ զի էր կիրթ
յածպաշտութ՟՝ եղև բժիշկ նաև հոգ-
ւոց, վառելով զամենեն յեռանդն հո-
գւոր 'ի ժամանակի հալածանաց․ և
վն՟ սորին լրոյ եկեալ 'ի նիկիա բիւ-
թանացւոց՝ մտանէր 'ի բանտս, և
դարմանէր և սրտապնդէր զնահա-
տակս։ Ազդ եղև մաքսիմիանոսի․ և
յղեաց դահճս՝ ածել կապանօք զդի-
միդէս 'ի նիկոմիդիա․ և յանկնելն 'ի
ճանապարհ՝ սկսաւ երանելին կաս-
կածել, թէ կայսրն խնայելով յինքն
երբև 'ի ճարտար բժիշկ կարեւոր՝ ոչ

սպա-

զոր սկսեալ էին փորել առ 'ի բա-նալ զտապանն. և հազիւ կարացին առնուլ 'ի հողոյն ափով մի. և զայն ընկալեալ կայսրն հաւատով փոխան սր̃բ նշխարաց: Եղեն և այլ անբաւ սքանչելիք 'ի ձեռն նշանագործ վը-կայիս դեմետրի 'ի փառս ք̃ի: Հ. հոկ. 25: Յ. հոկ. 26: Լ. հոկ. 8:

ԴԻՈՄԻԴԷՍ բժիշկ՝ խոստովանող վը-կայն՝ էր 'ի տարսոնէ կիլիկեցւոց, բարեպաշտ և ազնուական ծնողաց զաւակ, առողջ հասակաւ, և ընտիր վարուք՝ յաւուրս դիոկղետիանոսի և մաքսիմիանոսի. և կատարեալ յա-րուեստի բժշկութե՝ բժշկապետ ձա-նաչիւր, և զա̃մ հիւանդս կարօտելոց ձրի բժշկէր՝ առաւելագոյնս կարգա-լով զանուանն ք̃ի: Եւ զի էր կիրթ յա̃ծպաշտութե՝ եղև բժիշկ նաև հոգ-ւոց, վարելով զա̃մենին յեւանդն հա-գւոր 'ի ժամանակի հալածանաց. և վ̃ն սոցին իրաց եկեալ 'ի նիկիա բիւ-թանացւոց՝ մտանէր 'ի բանտս, և դարմանէր և սրտապնդէր զնահա-տակս: Այդ եղև մաքսիմիանոսի. և յղեաց դահիճս՝ ածել կապանօք զդիո-միդէս 'ի նիկոմիդիա. և յանկանիլն 'ի ձանապարհ՝ սկսաւ երանելին կաս-կածիլ, թէ կայսրն խնայելով յինքն իբրև 'ի ձարտար բժիշկ կարեւոր՝ ոչ

ապր-

Ընդ որ նախանձեալ աթենացւոց՝ կալան զնա, և նահատակեցին սրով վս անուանն քի՝ յամի տն իբր 96։ Են՝ որք համարին, թէ սբն Դիոնէսիոս եկեալ 'ի Հռովմ՝ յղեալ իցէ 'ի սբյն Կղեմայ 'ի Գաղղիա վս քարոզութե, և անդ գլխատեալ երկու ընկերօք հանդերձ. զորմէ տես 'ի քննութե ը̅արձակ վարուց սբց։ Հ. հոկ. 4։ Ց. հոկ. 3։ Լ. հոկ. 9։

Դոմն. տես ը̅ Խնդուսի։

Ե

Եզեկիէլ մարգարէ՝ էր քահանայ յազգէ ղևտեայ՝ որդի բուզեայ, երթեալ յէջմէ 'ի բաբելոն յաւուրս գերութե յուդայ. և անդ մարգարէանայր՝ հանդերձ սքանչելի և գաղտնագուշակ տեսլեամբք, կրելով և նեղութիս պէսպէս 'ի քարոզելն առ խստապարանոց ժողովուրդն գերեալ. մինչ զի 'ի վախճանի մն յանդիմանելոյ զկռապաշտութի որդւոցն դանայ և գադայ՝ սպանաւ յառաջնորդէ ցեղին դանայ, կապեալ յագի ձիոյ, և վարեալ ը̅ քարուտս։ Զոր բարձեալ օրհնապահաց՝ թաղեցին պատուով անդէն 'ի բաբելոն, 'ի տեղին՝ որ կարծիւր շիրիմ նախնեացն աբրահամու 'ի մէջ քաղդէացւոց։ Հ. ապր. 12։

Ընդ որ նախանձեալ աթենացւոց՝
կալան զնա, և նահատակեցին սրով
վ̅ն անուանն ք̅սի՝ յամի տ̅ն ևբր 96 :
Են՝ որք համարին, թէ սոյն դիոնե-
սիոս եղեալ 'ի հռոմ՝ յղեալ եղև
'ի սրբոյն կղեմայ 'ի գաղղիա վ̅ն քարո-
զութե, և անդ գլխատեալ երկու
ընկերօք հանդերձ. զորմէ տես 'ի
քննութ̅ն ը̅արձակ վարուց սրբ̅ց: Հ.
հոկ. 4: Ց. հոկ. 3: Լ. հոկ. 9:
Դոռնա. տես ը̅ խնդրում:

Ե

Եզեկիէլ մարգարէ՝ էր քահանայ
յազգէ ղևտեայ՝ որդի բուզեայ. եր-
թեալ յեքնմէ 'ի բաբելոն յաւուրս
գերութե յուդայ. և անդ մարգարեա-
նայր՝ հանդերձ սքանչելի և զարմանա-
գործ տեսլեամբք, կրելով և նե-
ղութիս աղէտալէս 'ի քարոզելն առ խըս-
տապարանոց ժողովուրդն գերեալ.
մինչ զի 'ի վախճանի վ̅ն յանդիմանե-
լոյ զկռապաշտութի որդւոցն դանայ
և գադայ՝ սպանաւ յառաջնորդէ ցե-
ղին դանայ, կապեալ յագի ձիոյ, և
վարեալ ը̅ քարուտս: Զոր բարձեալ
օրինապահաց՝ թաղեցին պատուով
անդէն 'ի բաբելոն, 'ի տեղին՝ որ
կարծիւր շիրիմ նախնեացն աբրահա-
մու 'ի մէջ քաղդէացւոց: Հ. մրթ.
12:

խանձայուզութեն հալածանօք հան_
դերձ՝ չէոլ ուսուցանեն դիւք · որ_
պէս և պշրեղէն կառօք վերացուցին
յերկինս , և զանծանօթն լինել 'ի
մարդկանէ · Թէպէտև կայ և մնայ
կենդանի մինչև ցայսօր · և ունի գալ
և նահատակիլ 'ի վերջին աւուրս
ընդ Ենովքայ նահապետաւ · որպէս քա_
ղի 'ի բանից տեսլեանն յովհաննու ,
և 'ի միաբան աւանդից հարց : Յի_
շատակ վերացմանն եղիայի լինի 'ի
մեզ յութերորդ աւուր պենտեկոս_
տէի՝ յընթերցուածս Ճաշու · զոր այլք
յառաջին աւուր յիշատակեն իբրև
'ի կարգի տօնից սրբ̅ց . որպէս և մեք
զենովքս տօնեմք ընդ նախահարս : Դ ·
թագ · գլ · 2 : Յ · Լ · գլ · 20 :

Եղեազար · տէր Նախահարքն, և Մա_ կաբայեցիք :

Եղիազար՝ որ և Եղիշա վարդապետ ,
էր մին 'ի գլխաւոր աշակերտաց սրբ̅ց
Թարգմանչաց մերոց · որ և իբրև
գործակից սրբ̅յն վարդանայ՝ գրեաց
զհանդէս նահատակացն նր̅ և որոց
ընդ նմա · և կարծի ինքն իսկ ընտրեալ
յեպիսկոպոսութի , և կոչեցեալ 'ի
գիրս իւր եղիշա եպիսկոպոս ամա_
տունեաց · մանաւանդ զի կան նր̅ և
կանոնք խրատականք , այլ և խրատք

տու.

խանձայուզութեն հալածանօք հան-
դերձ՝ լեալ ուսուցանեն գիրք․ որ-
պէս և զհրեղէն կառօք վերացումն
ցերկինս, և զանմահութն լինել 'ի
մարդկանէ․ Թէպէտև կայ և մնայ
կենդանի մինչև ցայսօր․ և ունի գալ
և նահատակիլ 'ի վերջին աւուրս
ընդ Ենովքայ նահատակեալ․ որպէս քա-
ջի 'ի բանից աւետարանին Յովհաննու,
և 'ի միաբան աւանդից հարց։ Յե-
շատակ վերացմանն եղիայի լինի 'ի
մեզ յութերորդ աւուր պենտէկոս-
տէի՝ յընթերցուածս Ճաշու․ զոր այլք
յառաջին աւուր յիշատակեն իբրև
'ի կարգի տօնից սրբոց․ որպէս և մեք
զԵնովքայ տօնեմք ընդ նախահարս։ Հ․
թգ․ հայ․ 2։ Յ․ Լ․ հայ․ 20։

Եղիազար․ տէր Նախահարք, և Մակաբայեցիք։

Եղիազար՝ որ և Եղիշա վարդապետ,
էր մին 'ի գլխաւոր աշակերտաց սրբոց
Թարգմանչաց մերոց․ որ և իբրև
դպրապետ սբյն Վարդանայ՝ գրեաց
զհանդէս նահատակութե նր և որոց
ընդ նմա․ և կարծի ինքն իսկ ընտրեալ
յեպիսկոպոսութի, և կոչեցեալ 'ի
գիրս իւր Եղիշա եպիսկոպոս Ամա-
տունեաց․ մանաւանդ զի կան նր և
կանոնք խրատականք, ողք և խրատք
աւ

յերկրին սամսորից : Հ . յունիս . 17 :
Յ . Լ . յունիս . 14 :

Եպիփանու . և Գերմանոսի . սրբոց հայրապետացն :

Եպիփան կիպրացի, եպս հայրապետ կիպրացւոց. (նոյն սաղամինայ քաղաքին կիպրոսի, որ և կոստանդիա ասի,) էր ազգաւ հրէայ՝ յերկրէն փիւնիկեցւոց մօտ յելևթերուպօլիս՝ յաղքատ ծնողաց. և ուսեալ աստուածային օրինացն՝ եղև հմուտ ամ գրաւոր և անգիր աւանդից հրէից. և 'ի տեսանելն զսքանչելիս 'ի սրբ միայնակեցաց՝ մկրտեցաւ. և կրօնաւորեցաւ 'ի վանս և յանապատս, ծաղկեալ զարմանալի վարուք և նշանագործութբ. յորմէ պատկառէին իշխանք և թագաւորք: Եւ բռնի ձեռնադրեցաւ եպիսկոպոս, առաւել ևս փայլեալ բանիւք և արդեամբք յօգուտ եկեղեցւոյ՝ շարագրեաց զբազում գիրս կարևորս: Եւ 'ի ծերութեան իւրում եկեալ 'ի կոստանդնուպօլիս յաւուրս ոսկեբերանին՝ գուշակեաց նմա զչհասանելն 'ի տեղի արտասահմանութե, որ կատարեցաւ յերկրորդ նուագի աքսորանացն նր. որպէս ոսկեբերանն գուշակեալ էր նմա զչհասանելն յաթոռ իւր. որ և կատարեցաւ վաղվաղակի.

յերկրին սամարիոյ ։ Հ . յունիս . 17 ։
Յ . Լ . յունիս . 14 ։

Եպիփանու . և Գերմանոսի . սրբոց հայրապետացն ։

Եպիփան կիպրացի, որ հայրապետ կիպրացւոց, (էմն սաղամինայ քաղաքին կիպրոսի, որ և կոստանդիա ասի,) էր ազգաւ հրէայ՝ յերկրէն փիւնիկեցւոց մօտ յելևթերուպօլիս՝ յաղքատ ծնողաց . և ուսեալ առ. ասս արխիփոնի օրէնսգիրս՝ եղև հմուտ ամ գրաւոր և անգիր աւանդից հրէից . և 'ի տեսանելն զքաջնչելիս 'ի սբ միայնակեցաց՝ մկրտեցաւ . և կրօնաւորեցաւ 'ի վանս և յանապատս, ծաղկեալ զօրինակն վարուք և նշանագործութբ . յորմէ պատկառէին իշխանք և թագաւորք ։ Եւ ապա ձեռնադրեցաւ եպիսկոպոս, սաստեալ ևս փայլեալ բանիւք և արդեամբք յօգուտ եկեղեցւոյ՝ շարադրեաց զբազում գիրս կարևորս ։ Եւ 'ի ծերութն իւրում եկեալ 'ի կոստանդնուպօլիս յաւուրս ոսկեբերանին՝ գուշակեաց նմա զհասանելն 'ի տեղի աքսորահանութե, որ կատարեցաւ յերկրորդ նստեալ աքսորանաց նր . որպէս ոսկեբերանն գուշակեալ էր նմա զհասանելն յաթոռն իւր . որ և կատարեցաւ վաղվաղակի .

նոսա • և էր յայնժամ եպրոպքսիա ա-
մաց երկոտասանից • այլ եւ զանձն
անխնայ 'ի Ճգունս՝ միանգամ Ճա-
շակելով յաւուր • և պարապէր ան-
դադար աղօթից և ընթերցուածոց •
և ծառայէր ամ̅ցն ու̅մ խոնարհութ̅բ •
Իսկ դեւն յարոյց 'ի վ̅ր ն̅ր ազգի ազ-
գի փորձանս, այլ նա յաղթեաց ամ̅ե-
ներանց • և ծաղկեալ սրբութ̅բ և
նշանօք՝ հանգեաւ 'ի ք̅ս յետ կալոյ
յուխտին ամս Լ̅ • և թաղեցաւ առ
մօրն իւրում ։ Հ • յուլ • 20 • կամ 25 ։
Յ • յուլ • 25 ։ Լ • մրտ • 13 ։

Եսայի մարգարէ՝ էր որդի Ամով-
սայ յազգէ յուդայ յե̅մէ • որ առա-
ւել քան զա̅մ մարգարէս պանծա-
գոյն և յայտնագոյն խօսեցաւ զգալըս-
տենէ բանին յաշխարհ ծննդեանն 'ի
ս̅բ կուսէն, և զվիճակէ եկեղեցւոյն
ք̅սի • մինչև ոչ միայն մարգարէ, այլև
աւետարանիչ ձայնել զնա հարց ։ Սա
յետ բազում և մեծամեծ արդեանց
և գործոց առաջի թագաւորացն յու-
դայ և ժողովրդեանն, 'ի կշտամ-
բելն զմանասէ վ̅ս չարեաց ն̅ր՝ հրա-
մանաւ ն̅ր սղոցեցաւ 'ի գլխոյն և 'ի
վայր յերկուս մասունս • և թաղե-
ցաւ առ կաղնեաւ հոռոգելայ մերձ
յաւազանին սելովմայ, որ առ ի բղխել
աղօթիւք նորին եսայեայ ։ Մարմին
ս̅բյն

սբյն յետ ժամանակաց բերեալ 'ի կեսարիա փիլիպպեայ՝ անտի փոխադրեցաւ 'ի կոստանդնուպօլիս. և մասն ինչ 'ի նշխարացն յարեւմուտս տարեցաւ: Հ. մայ. 19: Յ. մայ. 9. կամ յուն. 25: Լ. յուլ. 26:

Երանոս կմ Երէնէոս (ըստ այլոց՝ Իրենէոս կմ Իրինէոս) հետեւող առաքելոց էր եպիսկոպոս լուգդունի գաղղիացւոց, աշակերտեալ սրբոյն պօղիկարպոսի և պապիասայ. այր զօրաւոր բանիւ և գրով 'ի քարոզել զճշմարտութիւն ընդդէմ անհաւատից և հերետիկոսաց ժամանակին, և հաշտարար 'ի մէջ ուղղափառաց պառակտելոց 'ի միմեանց 'ի պատճառս աւուր զատկի: Եւ յետ բազում վաստակելոց վն անուանն տն՝ ըմբռնեցաւ 'ի հալածանս սեւերոսի կայսեր, և նահատակեցաւ սրով յամի 202. կմ 203, հանդերձ բազմութբ ժողովրդեան իւրոյ: Հ. ճառընտ: Յ. օգոս. 23: Լ. յունիս. 28:

Երանոս կմ Երէնոս Կայսրացէփ (ըստ այլոց՝ Իրենէոս) էր եպիսկոպոս սիրմիոյ՝ որ 'ի ստորին պաննոնիա՝ 'ի ժամանակս հալածանաց դիոկղետիանոսի և մաքսիմիանոսի, աւուրց հասակաւ և զօրաւոր բանիւք. և վա

քարոզելոյն զՔս՝ և ուսուցանելոյ զբաղուած, կալանաւորեցաւ կապանօք, և դատեցաւ յատենի պրոբոսի իշխանին. և զկնի բազմօրեայ և դժնդակ բանտարգելութե՝ գանակոծ լեալ, և ոչ թուլացեալ 'ի հաստատութե մտացն, գլխատեցաւ 'ի վր կամրջի տաւոն գետոյ. և մարմին նր 'ի գետն արկաւ յամի Տեր 303։ Հ. Յ. օգ. 23։ Լ. մրտ. 25։

Երեմիա մարգարէ՝ յորովայնէ սըրբեալն և կուսակրօն, էր 'ի ցեղէն ղևեայ՝ որդի քեղկեայ քահանայի, ժդ ամաց և քահանայապետի. սա ընկալեալ մարգարէանալ 'ի տիս պատանեկութե՝ քարոզեաց զբան Տն 'ի Հրէաստան մինչև յաւուրս եղծմ 'ի քաղդէացւոց, և կրեաց վիշտս և տառապանս բազումս կապանօք չափ, և 'ի գուբ իջանելով՝ վս անաչառ խօսելոյ զախտական պատգամս. և ասաց ողբս ցաւագինս էառ 'ի վր ազգին. և այնչափ էր սէր նր և գութ առ ազգն, զի և յետ մահուան աղօթս անպակաս մատուցանելով վս նց՝ եղբայրասէր կոչի 'ի տեսլեանն մակաբէի։ Իսկ վախճան սբյ մարգարէին եղև քարկոծմամբ յապերախտ ժողովրդեանն իւրմէ յերկրին եգիպտոսի, և թաղեցաւ 'ի տափնիս. և գե-

գերեզման նր և նշխարք ոսկերացն յայլևայլ տեղիս եղեն փարատիչ ցաւոց բազմաց, պատմեալ 'ի հրեից և յօտարաց, ևս առաւել 'ի քրիստոնէից: Հ. Յ. Լ. ծայ. 1:

Երեք մանկունք. տես Գ Դանիէլի:

Երկոտասան առաքեալք. Հ. Յ. յառաջին. 30: Տես զմի մի ԺԲ անուանցն:

Երկոտասան մարգարէք, որ և փոքր մարգարէք կոչին՝ ԺԲ քանակի գրոց իրեանց առ համեմատութ. չորից մեծ մարգարէից գրուածոց, են այսք:
ա. Ովսէէ որդի Բէերեայ կմ՛ Բուրայ 'ի ցեղէն Իսաքարայ, Ժմկակից Եսայեայ մրգրէի: Սա մեռաւ խաղաղութ., և թաղեցաւ յերկրի իւրում 'ի Բելամովթ կմ՛ 'ի Բեթղեմովթ: Հ. հոկ. 18: Յ. հոկ. 7: Լ. յուլ. 4:
բ. Յովէլ որդի Փաթուէլի 'ի ցեղէն Ռուբէնի, Ժամանակակից կամ եղիակի մարգարէի, և կմ՛ Ովսեայ և Եսայեայ: և սա ևս մեռաւ խաղաղութ., և թաղեցաւ յերկրի իւրում 'ի Բեթոր: Հ. Յ. հոկ. 19: Լ. յուլ. 13:
գ. Ամովս հովիւ 'ի Թեկուեայ մօտ 'ի Բեթղեհէմ, Ժամանակակից Ովսեայ և Եսայեայ, որոյ հայր լինել կարծի 'ի

'ի բազմաց։ սա նախ չարչարեցաւ
յամասեայ քրմէն բեթէլայ, և ապա
յոզիեայ յորդւոյ ամասեայ՝ մեռելով
գաւազանաւ երկաթի ը̄ ծամելեան. ո-
րով և յետ աւուրց ինչ վախճանեալ
թաղեցաւ յերկրի իւրում։ Հ. Տաբր.
2 : Յ. յունիս. 16 : Լ. Տրփ. 31 :

դ̄. Աբդիաս կմ՛ աբդիու 'ի բեթակա-
րանէ սիւքեմայ. ը̄ ոմանց համարել̄
նոյն ինքն հազարապետ աքայաբու առ
եղիայիւ. և ը̄ այլոց այլ ոք ժամա-
նակակից եսայեայ։ Հ. նոյ. 11 : Յ.
'Լ. նոյ. 19 :

ե̄. Յովնան որդի ամաթեայ 'ի գե-
թայ պաքուղոնի. կարծեցել̄ յոմանց
որդի կնոջ այրւոյ կենդանացեալ ա-
ղօթիւք եղիայի. և ը̄ այլոց այլ ոք
ժամանակակից եսայեայ։ Հ. սեպ.
22. և յնլ. 30 : Յ. սեպ. 22 : Լ.
սեպ. 21 :

զ̄. Միքիաս մորասացի 'ի ցեղէն յու-
դայ, կմ՛ մարաթացի 'ի ցեղէն եփրե-
մի. ոմանք համարին զսա նոյն՝ որ
էր յաւուրս աքայաբու. և յետ տա-
նելոյ բանտի և սովու՝ սպանաւ 'ի
յովրամայ դահավիժմամբ կմ՛ կախ-
մամբ. և ոմանք դնեն լինել միւս այլ
ոք ժամանակակից եսայեայ՝ սրով
նահատակեալ։ Յ. ապր. 21. և յնլ
5 : Լ. յնլ. 15 :

է̄. Նաւում եղկեսացի 'ի ցեղէ շմա-
ւոնի,

ւոնի, ժամանակակից Եսայեայ. սա
տաի լինել քարոզ Նինուէացւոց երկ-
րորդ գլխի յովնանու. վախճանեալ
յերկրի իւրում 'ի բեգաբար: Յ.
Լ. դէկ. 1:

Ը. Ամբակում՝ համարեալ նոյն, որ
տարաւ ճաշ առ դանիէլ 'ի ձեռն
հրեշտակի տն. և յայլոց կարծե-
ցեալ հնագոյն ժամանակաւ՝ որդի
սոմնացւոյն, զոր կենդանացոյց եղի-
սէ: Հ. դէկ. 7: Յ. դէկ. 2: Լ.
յնվ. 15:

Թ. Սոփոնիա որդի Քուսեայ 'ի ցե-
ղէն շմաւոնի, ժամանակակից երե-
միայ մարգարէի, վախճանեալ յեր-
կրի իւրում 'ի սարաբաթ: Հ. դէկ.
7: Յ. Լ. դէկ. 3:

Ժ. Անգէոս կմ անգէոս՝ մի 'ի դար-
ձելոցն 'ի գերութէ առ զօրաբաբէ-
լիւ, և խրախուսիչ վս շինուեն երկ-
րորդ տաճարին: Յ. դէկ. 16: Լ.
յուլ. 4:

ԺԱ. Զաքարիա որդի բարաքեայ՝ ժա-
մանակակից և մարգարէակից ան-
գեայ: Են՝ որք համարին զսա լինել
այն, որ ըս տն բանի սպանաւ ընդ-
մէջ տաճարի և սեղանոյն: Հ. նոյ.
16: Յ. փետր. 8: Լ. սեպ: 6:

ԺԲ. Մաղաքիա, որ թարգմանի հրե-
շտակ, վերջինն 'ի մարգարէս՝ ժա-
մանակակից անգեայ և զաքարիայ.

փոքք

փոքր ինչ կրտսեր քան զնա ։ Յ. յնվ. 3 ։ Լ. յնվ. 14 ։

Երկոտասան վարդապետք կոչին երևելիքն 'ի հին հարս եկեղեցւոյ՝ 'ի համար արկեալք ընդ թուոյ ժբ առաքելոց. որք են. Դիոնեսիոս արիսպագացի. յերոթէոս. սեղբեստրոս. աթանաս. կիւրեղ երուսաղէմացի. եփրեմ. բարսեղ. գրիգոր նիւսացի. գրիգոր աստուածաբան. եպիփան. յոհան ոսկեբերան, և կիւրեղ աղեքսանդրացի. զորոց զվարս գիտ ընդ անուանց նոցա ։

Հ. հոկտ. 1 ։

Միայն զյերոթէոս յայսմ վայրի ունիմք նշանակել իբրև 'ի սեպհական տեղւոջ. ընդ որում չիք 'ի մեզ առանձին որ յիշատակի վն նր, ոչ կայ տե այլս. այլ՝ 'ի նոյն աւուրս, յորս այլք յիշատակեն զյերոթէոս, յայսմաւուրք մեր և տօնացոյցք զերկոտասան վարդապետս միանգամայն նշանակեն (զորս այլք չյիշեն համախումբ). յորոց մի է և յերոթէոս, և երիցագոյն 'ի նոսա ժամանակաւ ։

Արդ՝ մեծն Յերոթէոս, որ և յեռոթէոս, էր աթենացի, մին 'ի նախնի հաւատացելոց. վարդապետ դիոնեսիոսի յարտաքին և յաստուածային գիտութեան, և զօրաւոր բանիւ և գրով ։ Սա յաւուր ննջման ամենասուրբ աստուածած-
նին

նին ներբողեաց զնա արժանապէս յանդիման առաքելոց, և հրաշալի իմաստութե իւրով զարմացոյց զհրեղէն լեզուսն: Գրեաց և ինչ ինչ ճառս խորինս և ճգնաւորականս. զորմէ և բազում գովութ. և պատուով խօսի Դիոնեսիոս 'ի գիրս իւր՝ կոչելով զնա բարեփառ առաջնորդ մեր: Զսա ճանաչէին և պատուէին իբրև զմի յառաջին եպիսկոպոսաց իւրեանց. որպ թէ 'ի յամենալ պօղոսի երթալ 'ի սպանիա՝ փոխանակ իւր առաքել իցէ անդր զյուեթէոս, որ էր ասեն յառաջն եպիսկոպոս աթենացւոց. և փոխանակ նր կարգել իցէ յաթէնս եպիսկոպոս զդիոնեսիոս: Հ. հոկ. 1: Յ. Լ. հոկ. 4:

ԵՐԷՔԱ ԲԷՇՐԻ, որք էին քսան հզր անձինք՝ Ը այր և Ը կին, Ը ծերս և Ը աղայս, 'ի քրիստոնէից բնակչացն նիկոմիդեայ՝ ժողովեալ էին յեկեղեցի՝ որպ ասի, յաւուր տօնի ծննդեանն Քսի. յայնժամ մաքսիմիանոս կայսրն ետ կանգնել կուռս առաջի դրան, զի որ կամի մտանել 'ի մահտաճանէ՝ ելցէ արտաքս 'ի զոհել. և զի ոչ ոք էառ զայն յանձն, ետ վառել հուր շուրջ զեկեղեցեաւն. և նք 'ի ներքս օրհնելով զած 'ի ձայն ցնծութե՝ կենդանւոյն այրեցան, ողջակիզեալ 'ի

սէրն

ռէլին Քսի ։ Յետոյ գլխատեցաւ կայ-
սեր՝ թէ արտաքոյ կան կենդանի ան-
ձինք երևելիք, ետ առ օրին նշխարել
և զնոա ․ յորոց միջի էր Գուղիէլմոս կմ̃
Գուղիէլմոս առաջերէց եկեղեցւոյն, և
ուսուցիչ ժողովրդեան ․ զոր յետ այ-
լոց տանջանաց էարկ 'ի հուր ․ և
զայլսն այլ և այլ մահուամբ սպան ։
Հ․ դէկ․ 24 ։ Յ․ դէկ․ 28 ։ Լ․ դէկ․
25 ․ և 21 ։

Երմոգինէս ․ տես ը̃ Մինասայ ։

Երմողայոս կմ̃ Երմողէոս ․ տես ը̃ Պան-
տալէոնի ։

Երմոնէ կմ̃ Երմոնիա (ը̃ յն․ Էրմիոնէ)
էր դուստր Փիլիպպոսի առաքելոյ
և աւետարանչի՝ որ յեօթանց սար-
կաւագաց, կոյս և մարգարէ իբ-
րև զերևելին քոյր իւր, և առաւե-
լեալ քան զնա ։ Սա եկեալ 'ի կեսա-
րիոյ Փիլիպպեայ յեփեսոս ը̃ քեռ իւ-
րում Եւտիքեայ 'ի տես Յովհաննու
աւետարանչի, և գտեալ զնա այն
ինչ փոխեա̃լ յերկինս, աշակերտեցաւ
պետրոնիոսի քահանայի՝ որ անդ․
և զի էր լի հոգւով մարգարէութե̃,
և ունէր շնորհս բժշկութե̃, հնչեաց
անուն նր̃․ և յանդիմանեալ տրայիանո-
սի կայսեր ը̃ այն՝ չարչարեաց զնա

վն 'ի քս հաւատոյ. այլ ուսեալ զարուեստ օգտոյ նր և զծածայլին իմաստութն, միանգամայն և լռեալ 'ի սրբուհւոյն գուշակութե վն առաջիկայ յաղթութե իւրոյ 'ի պարսս՝ եթող զնա ազատ: Իսկ յետ ամաց ինչ յամի տն 117. յաջորդ նր ադրիանոս կայսր բազում տանջանս ետ երմննեայ կուսին, և ապա հրամայեաց գլխատել զնա. և 'ի չորանալ ձեռաց դահճացն թէոդուղոսի և թէոտիմոսի, և 'ի հաւատալ նց 'ի քս, երանելի կոյսն յետ բժշկելոյ զնս՝ աղօթելով 'ի տեղւոջ կատարման՝ խաղաղութ աւանդեաց զոգին 'ի ձեռս այ. Հ. ոէպ. 6: Յ. ոէպ. 4: Լ. յանիս. 6: կն ոէպ. 4. առ Բուլլ:

Եւագր Ճգնաւոր՝ էր մին յերևելի հարց եգիպտացւոց, յիշատակեալ 'ի վարս հարանց ըն մեծին մակարայ և նմանեաց նր. և թերևս ոչ մի, այլ՝ զանազան Ճգնաւորք կային սովին անուամբ. բայց հռչակաւորն է եւագր պոնտացի՝ դրանկարդաց մեծին բարսղի, և սարկաւագ գրիգորի ածաբանի, և աշակերտ մակարայ եգիպտացւոյ, ծաղկեալ խորին գիտութ և սեպութե հոգևոր Ճգնչի. զոր և խորագոյնս աւանդէ 'ի զանազան գիրս իւր: Այլ 'ի վր սր

Ճգ-

Զինուորոյն ուղեկցութ ծանօթական տացուք յընդարձակն գործոյս։ Հ. Կէտր. II. կՏ 2։

Եւգինէ կոյս՝ էր դուստր Փիլիպպոսի և Կղօդեայ՝ ազնուական ծնողաց, բայց ոչ քրիստոնէից՝ 'ի Հռովմ քաղաքէ, որպ կարծի՝ առ ժամանակօք Կոմոդոսի կայսեր 'ի վախճան Բ դարուն։ Եւ երբև կարգեցաւ նա յինքն փիլիսոփայ այր զգօն և համդարս եպարքոս աղէքսանդրիոյ եգիպտացւոց, և գնաց անդր հանդ որդւովք իւրովք Սերգէոս և Աւիտոսիւ և այլ ընտանեօք, անդ Եւգինէ ընտելացեալ ընդ քրիստոնեայս, և ընթերցեալ զսուրբ գիրս և զվարս սրբոց, և մանաւանդ զսրբոյն Թեկղեայ, էառ ընդ իւր զերկուս ներքինիս հաւատարիմս զՊրոտոս և զՅակինթոս՝ պատճառանօք գնալոյ յաշակերտս. և հաւանեցուցեալ նոցա ևս զկրօնս քրիստոնէութեան՝ երեքեան 'ի միասին չոքան առ սուրբ եպիսկոպոսն Հեղինոս, և մկրտեցան 'ի նմանէ. ապա Եւգինէ փոխեալ զանուն իւր յԵւգինէոս՝ առն ձևով կրօնաւորեցաւ 'ի վանս համդերձ ներքինեօքն. և փայլեալ մեծաւ ճգնութ և սրբութեամբ՝ եղև նախամեծարն դիմին. յորոյ 'ի դեղութէ կին ոմն մեծատուն անուն՝

որ

որ ըմբշխեալ էր 'ի տենդէ աղօթիւք եւգինեայ եւգինէոս կոչեցելոյ , ող-ջացաւ 'ի նմա . և իբրև մերժեցաւ 'ի սմանէ , չարախօս եղև զնմանէ առ-աջի փիլիպպոսի եպարքոսի՝ ոպ̃ս թէ կամեցեալ իցէ նմ̃ բռնաբարել զինքն : Եւ յորժամ ածաւ եւգինէ 'ի ձև արբեղայի յատեան հօր իւրոյ , յիշելով զբան գրոյն , թէ ժամանակ է լռելոյ՝ և ժամանակ խօսելոյ , յայտ-նեաց զանձն իւր . և տուչութ̃բն ա̃յ դարձոյց զհայր իւր և զմայր և զեղ-բարսն 'ի հաւատս ք̃սի : Մինչ զի հրաժարեալ փիլիպպոսի 'ի մարզ-նաւոր իշխանութէ̃ն՝ ընտրեցաւ յե-տոյ եպիսկոպոս 'ի կողմանս եգիպ-տոսի . և 'ի մէջ տաճարի խոցեալ 'ի պաշտօնէից կայսեր՝ յետ երից ա-ւուրց եհան զոգին վկայական մահ-ուամբ : Եւ եւգինէ կոյսն յետ դառ-նալոյ յարեմուտս հանդերձ մարբն և եղբարբքն՝ նահատակեցաւ 'ի բան-սի սրով . նոյնպ̃ և ներքինիք նորա գլխատեցան վս̃ անուանն ք̃սի . իսկ մայրն և եղբարքն ամբիծ վարուք կա-տարեցան 'ի տր̃՝ առ ժամանակօք խօսրովու հօրն տրդատայ : Հ . յնվ . 21 : Յ . դէկ . 24 : Լ . դէկ . 25 . և սեպ . 11 . և 13 :

Ս . Եւգինէոս Հայ . տես ընդ Եւստրա-տի.

ոլոսեանս . և Վալեր՛՛:

Եւգինէոս և Մակարէոս խոստովա-նող երիցունք՝ էին քահանայք եկե-ղեցւոյն անտիոքայ առ յուլիանոսիւ ուրացողիւ. որոյ եկեալ 'ի քաղաք անդր, և լուեալ զերկոցունց զսո-ցանէ՝ եթէ խրատեն զժողովուրդն 'ի բաց կալ 'ի կռոց, կալաւ զնոս, և ստիպէր 'ի պաշտօն դից. և 'ի յանդիմանել նոցա զուրացողն՝ ետ հարկանել զնոս գալար բրօք. և ա-պա կախել գլխ 'ի վայր, և վառել հուր 'ի ներքոյ. և դարձեալ եարկ զնոս 'ի վերայ օձից: Այլ զտեսն զնոս անվնասելիս, և անփոփոխս 'ի հա-ւատոց, աքսորեաց 'ի մաւրիտանիա. ուր միաբանեցեալ նոցա յայրի միում խստակրօնութբ և նշանագործութբ՝ հանգեան խաղաղութբ 'ի Քս: 'Ի պատճառս ոյ եղև և նահատակու-թեն արտեմեայ վկային՝ ընդ ասացելոցս 'ի վեր անդր: Հ. դէկ. 24. և հոկ. 19:

Յ. Լ. դէկ. 20:

Եւգրափոս. տես ընդ Մինասայ:

Եւտոփանոս մառտինոս կոմս՝ էր զօ-րավար արքունի զնդին 'ի գաղղիա առ դիոկղետիանոսիւ կմ առ տրայիանո-սիւ, քրիստոնէից հաւատով ինքն և

յո-

յոլովք 'ի զօրաց նր̃ . զորս 'ի կողմն
գաղղիացւոց յղել խրատ առեալ էր
կայսեր՝ մեծ հազարապետ տան նր̃
Ռուփինոս (որ և ռուփինոս , ըստ հռոմէա-
ցոց) . զի թերևս յօտարութե անդ՝
ստիպեցելն զոհել դից . և յոչ առ-
նուլ նոցա յանձն՝ վտարեաց զնոսա
կայսրն յարևելս 'ի մելտինէ (որ և
մելիտինէ) քաղաք հայոց ։ Յետ այ-
սորիկ ռուփինոս հազարապետն հա-
ւատաց 'ի ք̃ս ; և յանդիմանեաց
զխստութի կայսեր ը̃դէմ հաւատա-
ցելոց . վ̃յ մատնեալ 'ի ձեռս որայ-
եանոսի դատաւորի՝ յետ բ̃զմ չար-
չարանաց և դանից գլխատեցաւ ։ Ա-
պա առաքեցաւ հրաման 'ի թագա-
ւորէն առ դատաւորն մելտինոյ կո-
տորել և զորս անդ քրիստոնեայս .
եթէ ոչ կամիցին զոհել . յայնժամ
նահատակեցան փառաւոր վկայութ̃
ը̃ եւդոքսիոսի և քաջ զօրականքն
ք̃սի Զենոն (կիմնասիոս) և Մակար .
և այլ եւս բազմութի զինուորականաց
նց̃ . ըստ ոմանց ոգիք իբր 1104 ։
Հ . սեպ . 11 ։ Յ . սեպ . 6 ։ Լ . սեպ .
5 ։ Տես և Զենոն ։

Նաղամբէլոս . տես Ղամփէլոս ։

Նաղրափոնա . տես Եպրաքսիա ։

Նաւէ.

Եւսեբէոս . ամս Է Բասոսի :

Եւստաթէոս կամ Եւստաթիոս մեծ նա-
հատակն , որոյ առաջին անունն Պղա-
կիտոս կամ Պղակիտաս՝ էր ստրատելատ զօ-
րաց Դոմետիանոսի կայսեր , այր բա-
րեսէր և աղքատասէր , այլ հեթանոս .
որում՝ Է առաջ ել յորս եղջերու՝
ունելով 'ի մէջ եղջերացն խաչ լու-
սափայլ հանդերձ պատկերաւ Քսի .
և եղև առ նա ձայն . Էր հալածես
զիս . ես եմ յս քս : Եւ նր ահիմ
երկրպագեալ , և երթեալ առ յով-
հան եպիսկոպոս կամ քահանայ՝ մկրտ-
եցաւ ինքն , և կինն իւր Թէոպիս-
տէ (որ յառաջն Տատիանէ կոչէր , և
նոյնպիսի տեսլեան էր արժանացեալ)
և երկու որդիքն Ագապիոս և Թէոպիս-
տոս : Ապա ըստ օրինակին յոբայ կրեաց
զկորուստ ամ՛ ստացուածոց իւրոց
պէսպէս հարուածովք . և կին նր
յափշտակեցաւ 'ի նաւանէ . և որդիքն
անկան 'ի բերան գազանաց . և ինքն
յետին աղքատութբ այսր անդր վա-
րանէր՝ համբերելով 'ի սէրն Քսի .
մինչև դարձոյց Տր 'ի նա անարատ
զկինն նր և զորդիսն՝ հանդերձ ա-
ռաջին պատուովն և մեծութբն : Եւ
յորժամ 'ի յայս եկն քրիստոնէութն
նր , դատեցաւ առաջի կայսերին որոյ-

 իա-

խանոսի (կմ ադրիանոսի), արկա-
'ի չէուացեալ ցուլ պղնձի՝ հանդերձ
կնաւն և որդւովքն. և այնպէս կա-
տարեցան 'ի քս՝ յամի իբր 100. (ըս
ոմանց. 124): Հ. Յ. Լ. ուէպ. 20:

Եւստրատիոսեանք հնգեքեին փառաւո-
րեալ վկայք՝ էին 'ի ժամանակս հա-
լածանաց Դիոկղետիանոսի 'ի սահ-
մանաց Հայաստան աշխարհին: Առա-
ջինն սա էր սբն Եւստրատիոս դուքս
պատուականն հայկազուն. հայրենա-
կան անուամբ իշխանութն որ ցուցին
կարդացեալ, յարօրկայ քաղաքէ փո-
քուն Հայոց մօտ յեկեղեաց գաւա-
(որ և արաւրակ կմ արաբրակ ասի).
այր առաքինի և քաջ. որոյ վառեալ
'ի սէր նահատակութն՝ ինքնակամ
յայտնեաց զհաւատս իւր. և դա-
տեալ նախ 'ի Լիւսիայ դատաւորէ
յատակս, և ապա յագրիկողայոսէ
'ի սեբաստիա, յետ հարուածոց և
քերանաց, և կախաղանի՝ հուր 'ի
ներքոյ վառելով, և յետ բևեռելոյ
յոտս զկօշիկս երկաթիս, արկաւ 'ի
հնոց բորբոքեալ:

Երկրորդն՝ սբն Օքսէնտիոս կմ աւք-
սէնտ քահանայ ընտրեալ. որ յետ կրե-
լոյ ազգի ազգի տանջանս՝ կատարե-
ցաւ սրով յառաջ քան զամ ընկերս
իւր. և գլուխ նր բարձեալ 'ի մի-

ջոյ՝ գտաւ ապա 'ի վ̄ր ծառոյ, յայտ_
նեալ 'ի ձայնէ ագռաւուն :

Երրորդն՝ սր̄ն Եւգինէոս · որ մատ_
նեաց զանձն լինել ընկեր և աշա_
կերտ Եւստրատիոսի · վ̄յ հատին
զձեռս նր̄ և զլեզուն, և զսրունսն
փշրեցին բրօք :

Չորրորդն՝ սր̄ն Աւքսենտիոս երիտա_
սարդ քաջ · որ 'ի յայտնել ոսկի խա_
չին կախելոյ զպարանոցէ իւրմէ 'ի
հանդէս ասպարիզի՝ բանտակից և
չարչարակից եղև Եւստրատիոսի · և
ապա տարածեալ 'ի վ̄ր հրացեալ
պատգարակի՝ աւանդեաց զոգին :

Հինգերորդն՝ սր̄ն Մարդարիոս, որ
էր 'ի շինականաց Արաւրակացւոյ · և
'ի կաղմել զտանիս տան իւրոյ՝ տե_
սեալ զի տանէին զԵւստրատիոս կա_
պանօք, ընթացաւ զհետ նր̄՝ ասե_
լով · տ̄ր իմ և ես հետևիմ զկնի ճա_
նապարհի քո առ ք̄ս · և խրատ ա_
ռեալ յԵւստրատիոսէ՝ ոչ այլ ինչ
խօսել յատենի, բայց միայն զայս,
Թէ քրիստոնեայ եմ՝ և ք̄սի ծառայ,
ուստի և կրէ տարաւ անհնարին տան_
ջանաց · զի ծակեցին զկճղունս նո_
րա, և կախեցին գլխի 'ի վայր · և հա_
րին շամփուրս հրացեալս 'ի Թիկնա_
մէջս և 'ի լանջս · և այնպէս խանձո_
ղեալ փոխեցաւ յերկինս : Այլ զկնի
ամ̄ցն վճարեաց զկեանս պարագլուխ
սր̄բս

սրբոց մեծն Եւստրատիոս՝ նահատա-
կեալ հրով. յետ առնելոյն կտակ 'ի
բանտի՝ տանել թաղել զնշքն և զըն-
կերսն նահատակակիցս իւր 'ի միա-
սին յարօրկա, ոմն և ընկերաց նոր
զնոյն խնդրեալ էր 'ի նմանէ. և ե-
պիսկոպոսն սեբաստիոյ կատարեաց
զկտակ սբյն: Հ. Յ. Լ. դեկ. 13:

Սոփրոնիոս կմ Եւփրեմոս. սեռ 'ի Բա-
սաս:

Սոփրոնիա կոյսն էր 'ի քաղկեդոնէ
բիւզանդիոյ, դուստր մեծատոհմ և
քրիստոնէից ծնողաց՝ փիլոփրոնիսի
պատրկի և թէոդոսիանեայ. և 'ի ժա-
մանակս հալածանաց դիոկղետիա-
նոսի՝ գտաւ 'ի տան միում թաքու-
ցեալ ը՟ խթ ոգիս. և կալանաւո-
րեալ ը՟ նոր՝ գնաց յատեան պրեփոկո-
սի անթիւհիւպատոսի. ուր ոչ տու-
եալ տեղի յորդորանաց և սպառ-
նալեաց՝ փութայր զոճարթուէ՟ ա-
ռաջինն լինել 'ի մէջ ընկերաց իւ-
րոց 'ի հեղուլ զարիւն իւր վն քի.
վոյ արկին զնա 'ի սրակից անիւս՝
մինչև քանցել մարմնոյն նր յոսկերացն.
այլ հրեշտակ տյ զերծոյց զնա և ող-
ջացոյց. նոյնպէս պահեաց զնա և 'ի
հնոցէ հրոյ, և յայլ ևս դժնդակ մե-
քենայից. ապա հարին զնա արքա-

ռամկօք. և յետ ազատելոյ ոչ՛ ՚ի սղոցաց և ՚ի տապակէ եռացելոյ՝ առաջի արկին գազանաց. և յոչ մնասել նոցա նմ, աղաչեաց կոյսն զա̃ծ, զի մատնեսցի ՚ի ձեռս գազանացն՝ քան զինուորաց. և այնպ մագլցեալ ՚ի ձիրանաց առիւծու կմ՛ արջոյ՝ կատարեցաւ ՚ի քս յամի 307: Իսկ խմ նահատակակիցք նր առաքեցան առ Թփերն, և սրով կատարեցան. այլ և երկու դահիճքն սոսԹենէս և բեկտոր՝ որք ՚ի ձեռն եւփիմեայ հաւատացին ՚ի քս, արկեալ ՚ի բերան գբնաց՝ աւանդեցին զոգիս: Սմ զնշխարս սրբուհւոյն եւփիմեայ Թաղեցին ծնօղք նր ՚ի նոր գերեզմանի փոքր մի հեռի ՚ի քաղկեդոնէ. ուր և յետոյ շինեցաւ եկեղեցի հոյակապ յանուն նր. և ոսկեբերան պատուեաց զնա ներբողիւ: Հ. սեպ. 15: Յ. յուլ. 11. կՏ. սեպ. 16: Լ. սեպ. 16:

ԵՓԵՍՈՍԻ ՍԲ ԺՈՂՈՎՆ՝ ԻԲՐ ԵՐԿԵՐԻՒՐ հայրապետաց, եղև յամի տն 431. յաւուրս փոքուն Թէոդոսի, ընդդէմ մոլորուԹեն նեստորի մարդադաւանի, և ՚ի հաստատուԹն ածամայրուԹե մարիամու ամենասբ ածածնի. վճռյ և տօնախմբի ժողովս յաւուր ք զշաբաԹապահս վերափոխման կուսին: Հ. հոկ. 14. Ն. ծէպր. 5:

Եւ.

Եփրեմ Ասորին, կամ խուռն ասորի (ըստ
վերծանող կամ ընթերցող. որ եբր"
և ասոր" ասի փուռէ. և արաբ", ասեն
կամ խառն) էր յամիդ քաղաքէ՝ որդի
կռապաշտ ծնողաց. որք 'ի ծնանիլն
Եփրեմի՝ տեսանէին յերազի բարու-
նակ որթոյ պտղալից բուսեալ 'ի
բերան նր, յորմէ ուտէին ամ կեն-
դանիք, 'ի նշանակ ածածիր գիտու-
թենր՝ որով կերակրեաց զեկեղեցիս ։
Քանզի յարեցաւ Եփրեմ 'ի քրիստո-
նեայս, և մկրտեցաւ. և առանձնա-
ցեալ ճգնէր յանապատի ։ Լուեալ
ապա զանուն սրբոյն յակոբայ հայրա-
պետին Մծբնայ՝ եկն աշակերտե-
ցաւ նմա (և իը ամաց՝ 'ի նմանէ
մկրտեցաւ), և գնաց ընդ նմ 'ի ժո-
ղովն նիկիոյ. և յետ վախճանի նր
դարձեալ առանձնացաւ 'ի լեառն
եդեսիոյ, և ծաղկեցաւ հրաշալի սըր-
բութբ և նշանագործութբ ։ Եւ խնա-
ցեալ վերին յայտնութբ զառաքինութի
Մեծին Բարսղի կեսարացւոյ՝ գնաց
առ նա. յորմէ և ձեռնադրեցաւ
սարկաւագ, իը ամաց և քահանայ. և
ապա եկեալ անդրէն յեդեսիա՝ ու-
սուցանէր և քարոզէր զբանն կենաց
յորդաբուղխ վարդապետութբ. և
յաւել շարագրել ճառս և մեկնու-
թիւս և աղօթս, և այլ գիրս հոգէ

շահս և կանոնականս վ͞ք միայնակե-
ցաց քաղաքում յոյժ. և 'ի խորին ծե-
րութե հանգեաւ 'ի ք͞ս, պատուէր
եդեալ նշխարիւք չափ՝ չթաղել զինքն
'ի ած͞ տեղւոջ, այլ՝ 'ի կարգ յոււի
և անտղիտան մարդկան, առ խոնար-
հութե իւրոյ մեծի: Հ. Յ. յմկ: 28:

Լ. ծեպր. Ι:

Եօթանասուն և երկուս աշակերտք Ք͞ի՝
էին գործակիցք երկոտասան առա-
քելոց 'ի քարոզութ աւետարանին.
և ոմն առ մերձ մեռեալ երկու եր-
կու առաքեցան աւետարանել հրէ-
ից, նոյնպէս և զկնի համբարձման փրկ-
չին՝ էր որ առանձինն, և էր զի ընդ-
կերութ այլոց յաշակերտաց կամ յա-
ռաքելոց՝ քարոզեցին զբանն կենաց
ը͞ տիեզերս ամ͞ հեթանոսաց. և աշ-
գի ազգի մահուամբ նահատակեցան
վ͞ս անուանն ք͞ի: Այլ յաղագս ան-
ուանց միոյ միոյ 'ի նոցանէ, և կատար-
ման, մանաւանդ քննութ պէտք են.
գրեալ տեսցես յԼարձակն գործոյս:

Հ. այր. 9:

Եօթն եղբարք. տես Մակաբայեցիք:

Եօթն խապանձարքէ՝ էին անձինք Ադնա-
ւորք, չորքն յերկրէն հոռոմոց, և
երեքն 'ի սպաստանէ, եկեալք 'ի
հայս

հայս յաւուրս պայծառութե̃ վանից գլակայ ը̃ առաջնորդութ̃ք ս̃ր հօրն Թոդիկայ 'ի ժամանակս իշխանութե̃ դայլոյն վահանայ. և կացեալ նոցա յանտառին հուպ 'ի վանս գլակայ մե_ ծաւ ճգնութ̃բ և խոտաբուտ կենօք զամս իբր քսան, ապա 'ի յարձակել դնդելն պարսից 'ի տարօն՝ եկին եօթն ճգնաւորքն 'ի վանս. և խրատ ե_ տուն միաբանից խոյս տալ անտի առ ժամանակ մի. և ինքեանք հաղորդե̃ ս̃ք խորհրդոյն՝ յաղօթս կային յեկե_ ղեցւոջ մ̃ջ փրկութե̃ երկրէն. և 'ի նմին ժամու հասին պարսկական զօրքն, և կոտորեցին զերանելիսն. որոց անուանք էին, Թէոդիտոս, պողիկարպոս, ոսկեան, յովհաննէս, եպիփան, դիոմարկոս, և նարկիսոս: Եւ այս եղև յամի իբր. 604. եւ մարմինք ն̃ց Թաղեցան պատուով_ առ անտառին և կրօնիդեայ ճգնաւո_ րացն: Հ. սեպ. 30:

Տօնն կատաանդ. սեմ 'ի Թէոդիտոն:

Տօնն Մանկանց եփեսոսի, որ և եօթն ննջողք ասին, էին որդիք աւագաց ե_ փեսացւոց՝ 'ի ժամանակս հալածա_ նաց դեկոսի կայսեր. և տեսեալ զքա_ րեպաշտութն քրիստոնէից՝ հաւատա_ ցին 'ի ք̃ս. և մկրտեալ 'ի ծածուկն՝ անուանեցան Մաքսիմիանոս, Մարտինա_

նոս , ամբղիքոս , դիոնէսիոս , կոստանդիա_նոս , անտոնինոս , և յովհաննէս : Եւ երբեւ յայտնեցան . ամ̄ե̄ յառաջեան՝ խոստա_վան եղեն զՔն . և յետ ընդունելոյ զան երբեւ սատահակս՝ արձակեցին՝ 'ի տունս իւրեանց խորհիլ 'ի զգաստանալ . իսկ նք ոչ կարաց առնել՝ մեկնեցան զանխուլ 'ի քաղաքէ , և անկան 'ի մօտակայ լեառն Ողքոս կոչեցեալ . ուր աղօթիւք Ագնէսին յայրի միում . և մին 'ի նցէ ամբղիքոս գայր առ ուրց յաւուրս ծպտեալ 'ի քաղաքն Եփ̄ գնելոյ կերակուր , և դառնայր : Եւ եղև 'ի միում գիշերի մտանել նք եր_րեւ 'ի խոր քուն , և մնալ 'ի նոյն վի_ճակի խնամօք ա̄ծ՝ ̄է մեռեալս հա_մարեալ , և անապական պահեալ՝ մինչև ցաւուրս մեծին Թէոդոսի կայ_սեր , զամս երբեւ ՃԿ̄ (̄ը ստուգա_գոյն հաշուի յայտնաւորաց մերոց) . և յայնժամ յարոյց զնս ա̄ծ՝ 'ի հա_ւատս յարութե̄ հաստատելոյ՝ ̄ըդէմ հերձուածոց ժամանակին : Եւ յետ տեսանելոյ խոստովանող մանկանցն զփոփոխումն ժամանակաց , և զծաղ_կել եկեղեցւոյ քրիստոնէից Թագա_ւորութե̄ , զուարթագին սրտիւ և խաղաղութ̄ հանգեան 'ի քն : Հ . հոկ . 24 : Յ . հոկ . 23 : Լ . յուլ . 27 :

Զօ

Զ

Զաքարիա մարգարէ · ոմն յԵրկոտասա-
սան մարգարէիցն ։

Զաքարիա հայրն յովհաննու Մկրտչին՝ էր քահանայ այ 'ի տաճարին ահարոնի · արդար և անարատ առաջի այն հան-դերձ ամուսնին եղիսաբեթիւ · յորժամ ընկալեալ զորդի 'ի ծերութեան սքան-չելեօք՝ ըստ գաբրիէլեան պատգամաց ընդդէմ կարծեաց իւրոց , կրկին սքան-չելեօք բացաւ յետոյ համրացեալ լե-զուն · որով օրհնեաց զած՝ մարգա-րէանալով հոգւով զորդւոյ իւրմէ · թէ մանուկն այն նորածին եղիցի մարգարէ բարձրելոյն՝ և յառաջըն-թաց կարապետ բանին այ : Իսկ յետ առանձնանալոյ յովհաննու յանա-պատ՝ կարծիս յոմանց , թէ հերով-դէս տուեալ իցէ սպանանել զսբ ծե-րունին զաքարիա 'ի տաճարի · զի էին որ զսա համարին զաքարիա որ-դի բարաքեայ յիշատակեալ 'ի փրկ-չէն , և էին որ զզաքարիա մարգարէ · և այլք զայլ ոք ։ Հ · Յ · ոնդ · 5 :
Լ · նոյ · 5 :

Զենոն և Զենաւոր անուամբ երկու էին եղբարք վկայք : Մին 'ի գնդէ եւ-դոքսիոսի զօրավարի · որոց յիշեցաք

վերադարձին : Եւ միւսն առաւել նշա-
նաւոր զօրական մաքսիմիանոսի կայ-
սեր՝ 'ի փիլադելփիոյ արաբացւոց .
սա 'ի յայտնել զքրիստոնէութին իւր՝
բաշխեաց զինչս իւր աղքատաց , և
ազատեաց զծառայս յիւրմէ . միայն պա-
տանեակ մի զինեան կմ̃ զենաս անուն
ոչ կամեցաւ թողուլ զտ̃ր իւր . զոր
առեալ քաջին զենոնի ը̃ իւր՝ յան-
դիման եղև մաքսիմոսի դատաւորի .
և խոստովանեալ յայտնապէս զք̃ս՝
խորտակեաց ասւք զքաղինն , որ
առաջի կայր . վ̃յ կախեալ զնա քե-
րեցին , և քացախ արկին 'ի վէրսն .
և դարձեալ գան հարին , և եդին
հրացեալ շամփուրս 'ի վ̃ր սրտի նր̃ :
Ապա կախեալ զզենոն և զզինեան ը̃
նս̃ կապեցին ծանր վէմս յոտս նց̃ .
և բրօք հարին զորունսն . այլ իբ-
րև տակաւին կենդանի կային , և
անդողդողդ 'ի հաւատս , արկին զնս̃
'ի հուր . յորմէ ապահեալ ոտ̃՝ ապա
կատարեցան սրով : Հ . յունիսի . 27 :
Յ . Լ . յունիսի . 23 :

Թ.

Թադէոս առաքեալ հայոց՝ էր յեօ-
Թանանից , եղբայր Թովմայի
առաքելոյ . յորմէ առաքեցաւ ը̃ խոստ-
մանն քս̃ի յեդեսիա առ աբգար . և

բժշ-

բժշկէ զնա՝ մկրտեաց ամ՟ տամբ իւ-
րով և բազմութ՟ քղ՟քին. և յետ լուսա-
ւորելոյ զմիջագետս՝ գնաց հրովար-
տակաւ աբգարու 'ի վերին հայս,
և դարձոյց զսանատրուկ հանդերձ
ընտանեօքն և այլովք բազմօք 'ի հա-
ւատս քի : Այլ յետ մահուան աբ-
գարու իբրև տիրեաց սանատրուկ
թագաւորութեն նր ողջոյն, եթող
զքս, և դարձաւ անդրէն 'ի կուռս :
Բայց դուստր նորա իմաստուն կու-
սանն Սանդուխտ՝ յարեցաւ բոլորով
սրտիւ 'ի տր, և աշակերտեալ սբյն
թադէի՝ եղև նր բանտակից և չար-
չարակից. մանաւանդ թէ և առա-
քելուհի գտեալ՝ զբզմս ձգեաց քա-
րոզութ՟ յաշակերտութի քի. և արար
ած նշանս մեծամեծս 'ի ձեռն սբյն
թադէի և սանդխտոյ՝ հանդերձ երկ-
նաւոր տեսլեամբք : Ընդ որ զայրա-
ցեալ սանատրկոյ՝ ետ բազմօք տան-
ջել զերկոսեանն. և ապա սրբուհին
սանդուխտ հարաւ սրով ը՟ լանջս,
և յորդառատ արեան բղխմամբ ա-
ւանդեաց զոգին յամի տն իբր 48 կամ
45. և 'ի ծագել լուսոյ 'ի վր նր՝
բազումք հաւատացին 'ի տր. և սբն
թադէոս թաղեաց զնա 'ի թաքուն
տեղւոջ. ապա և ինքն գլխատմամբ
կատարեցաւ, և մարմին նր անխո-
փեցաւ 'ի մէջ վիմի պատառելոյ՝ յար-

տաղ գաւառի: Այլ և յետ ժմկաց դպնի լուսաւորչին՝ մեծ սքանչելեօք յայտնեցան նշխարք երկոցունց. և շինեցաւ եկեղեցի 'ի վր նց. որպէս տեսցի 'ի լիակատար պատմուէ նց:

Հ. դէկ. 23. և մայ. 30:

Ասքիոսս սբն Հայրն, և աւագ եղբայր նր երանելին Վարոս՝ էին յաշակերտաց սբյն առաքելոյ և մարտոսոյ, միայնացեալք 'ի քարանձաւս մերձ 'ի կաղղոծան՝ 'ի տեղին Վիշապաձոր կոչեցեալ. և մրգօք և բանջարօք շատացեալք՝ աղօթից և ճգնութեանց պարապէին հրշտկային վարուք. առ ժամանակմի 'ի միասին կալով, և ապա զատ 'ի միմեանց ճգնել, և ըստ նմանութե մեծին Անտոնի՝ զանազան մրցանաց չարին յաղթել, անյայտ 'ի մարդկանէ: Մինչև տեսեալ պատարագաց զսբն Թաթուլ՝ հանգուցեալն է աշխարհն. և ժողովեալ առ նա բազմաց՝ շինեցին եկեղեցի և խուցս ճգնաւորաց, և աշակերտեցան սբյն. Աւսոի և տեղին կոչեցաւ Թաթլոյ վանք: Մին յաշակերտաց անտի եղև Թէոդոս կթղ Քոշմա, որ սքանչելի առաքինութբ՝ նմանող ամն վարդապետին իւրոյ. վն զնա կարգեաց սբն Թաթուլ 'ի տեղի իւր հայր վանաց՝ աւանդելով նմա ծնողացս խրատս

աղ-

աղդուս. և ինքն առանձնացեալ 'ի մայրայձոր՝ անդ կատարեաց զընթացս իւր 'ի տ͞ր. այլ մարմին ն͞ր բերաւ և թաղեցաւ 'ի վանս իւր: Նոյնպէս և զս͞բն վարոս գտին ոմանք յերուսաղ͞մի ծղնարանի 'ի տեղին անուանեալ դեց մայրի. և շինեցին անդ մենա_րան, որ կոչեցաւ գիւտի վանք. ուր և հանգեաւ նա 'ի ք͞ս: Ըստ նմին և ս͞բ հայրն թովմաս սրբափայլ վարուք փոխեալ առ ա͞ծ՝ թաղեցաւ մերձ հօրն թաթուլոյ: Հ. սէպ. 30. և դէկ. 30:

Թաղիղէոս բժիշկ և բժշկապետ՝ էր 'ի կողմանցն լիբանանու առ նումե_րիանոս կայսերաւ, ծնեալ 'ի հա_ւատացեալ ծնողաց, և սնեալ բա_րեպաշտութ͞բ. որ յետ անկանելոյ 'ի ձեռս տիբերեայ դատաւորին և ար_ձակելոյ, կրկին ըմբռնեալ 'ի հալած_չաց 'ի ձիթաստանի՝ ածաւ առ թէո_դորոս դատաւոր եգէայ. և 'ի տալ ս͞բյն տանջանս պէսպէս՝ իբրև ոչինչ ազդէին 'ի նա, դարձան դահիճքն 'ի հաւատս ք͞սի, և նահատակեցան: Իսկ 'ի տանջել դատաւորին անձամբ զթաղիղէոս, ջօսացան ձեռք ն͞ր. և 'ի բժշկելն աղօթիւք վկային՝ ետ հ͞ր բաց տանիլ զնա յատեանէն, և ընկե_նուլ 'ի ծով. բայց ա͞ծ ազատեաց զնա.

զնա. արկին առաջի գազանաց, և
նք ոչ մերձեցան նմ. յիմարեալ դա_
տաւորին ընդ խրան՝ ետ փութապէս
գլխատել զնա յամի 283 կամ 284. և
եղև սբն Թաղիլէոս մին 'ի նշանա_
գործ վկայից, և շինեցաւ վկայարան
յանուն նր 'ի կոստանդնուպօլիս 'ի
մեծէն կոստանդիանոսէ: Իսկ այժմ
նշխարք նր ասին լինել 'ի վերոնա:

Հ. Յ. Լ. մայ. 20:

Թէկղ՝ որ և Թէկղն կամ Թէկղա կոյս՝ էր
յիկոնիոն քաղաքէ դուստր Թէոկ_
ղեայ մեծատան այրւոյ. և 'ի գալ
սբյն պօղոսի յիկոնիոն 'ի տուն Օնէ_
սիփորայ՝ լուեալ զածային բանս նր,
հաւատաց 'ի քս, և աշակերտեցաւ
առաքելոյն: Եւ վասն թողլոյն զը_
խօսնայրն իւր զԹամիւրոս՝ արկաւ 'ի
հուր, այլ տր պահեաց զնա անվնաս
աղօթիւք սբ առաքելոյն. և երթեալ
ընդ նմ յանտիոք պիսիդեայ՝ արկաւ
առաջի գազանաց, բայց անարատ
պահեցաւ. որով և բազումք դար_
ձան 'ի տր: Եւ յետ շրջելոյ զբա_
զում ժամանակս ընդ զանազան տեղիս
իբրև առաքելուհի՝ նշանօք և ար_
ուեստիւք, մեկուսացաւ 'ի լեառն մի
սելևկիոյ. ուր 'ի գիմել անամօթ
արանց 'ի վր նր՝ պատառեցաւ վէմն.
և ընկալաւ 'ի ներքս զաղախինն քի
յամի

յամի տն̃ իբր 50, ը̃ս ոմանց իբր 46.
և է Թեկղի կոյսն սքանչելի՝ բազ-
մօք դրուատեալ ՚ի հարց, և հաստա-
րակօրէն համարել̃ նախավկայուհի,
եթէ չիցէ կատարումն սանդխտոյ
կուսին յառաջ ք̃ զտորայն. որպէս
մեզ յայտնի երևի: Հ. Յ. սեպ. 24:
Լ. սեպ. 23:

Թէոդորէտէ կամ Թէոդորիտ (որ և գրի
Թէոփորէտէ) էր բարեպաշտ կին եկղ-
նիացի, ը̃ս ոմանց բիւթանիացի, այ-
րի միացեալ հանդերձ երեք որդւովքն
կրթելովք յա̃ծպաշտութե̃. որոց ա-
ռաջն կոչիւր եւոդիոս: Եւ հանդի-
պեալ սրբուհւոյն անաստասիայ՝ որ
բազում հալածանօք վկայեաց առ
դիոկղետիանոսիւ, լուեալ ՚ի նմանէ
իրատոս զօրաւորս վն̃ հաստատուն
կալոյ ՚ի հաւատս, և պահելոյ զսըր-
բութի ՚ի մէջ անօրինաց. որով և ամ-
բացեալ ՚ի տր̃՝ խոյս ետ հնարիւք
՚ի բանից լեւկադիոսի հեթանոս իշ-
խանին, որ կամէր առնուլ զնա իւր
՚ի կին. և բաշխեաց զինչս իւր աղ-
քատաց և բանտարկելոց քրիստո-
նէից: Վն̃կ իշխանն յետ տանջելոյ
զանաստասիա՝ առաքեաց զԹէոդի-
տէ որդւովքն հանդերձ առ նիկէ-
տիոս դատաւորն բիւթանացւոց.
որ և յետ փանելոյ զերիս որդիսն

առա

առաջի մօրն՝ եարկ զնա հանդերձ մարբն 'ի հնոց վառեալ. և այնպէս կատարեցան 'ի քս̃ յամի իբր 300:
Ընդ նոսին նահատակեցան 'ի նմին աւուր և բազմութ̃ք վկայից. զի 'ի լսել դիոկղետիանոսի՝ թէ բանտք և տեղիք կապանաց առաւելապէս 'ի բիւթանիա լցեալ են քրիստոնէիւք, հրաման տուեալ էր զամենին 'ի միում գիշերի կոտորանել սրով, հրով, և ջրով: Հ. յուլ. 27: Յ. դեկ. 22: Լ. օգոս. 2:

ԹԷՈԴՈՏՈՍ՝ որ և Թէոդորոս գաղատացի, էր յանկիւրիոյ՝ 'ի ժամանակս հալածանաց (որպէս կարծի) դիոկղետիանոսի, այր առաքինի և ջերմ յածպաշտութ̃. որ հաւանութ̃ կնոջ իւրոյ հնարեցաւ առնել զտուն իւր իբրև պանդոկ գինեվաճառաց. ուր թաքուցանէր զփախուցեալ քրիստոնեայս, և կերակրէր զաղքատս. և զբազումս 'ի խառնակեցաց խրատիւք ածէր յուղղութի իբրև հայր հասարակաց. և շնորհօք տն̃ ձեռս դնելով 'ի վր̃ ախտացելոց և աղօթելով՝ բժշկէր. և անուանք գինեվաճառի աներկիւղ շրջէր ժողովէր զմարմինս անկելոց նահատակաց, և այց առնէր բանտարկելոց: Իսկ 'ի խառնել հեթանոսաց 'ի կերակուրս

և

և յըմպելիս քաղաքին զՃաշակ և զա-
րբուն զոհից 'ի դայթակղեցուցանել
զպարզամիտս. այլ Թէոդիտոն ցոր-
եան և գինի մաքուր 'ի պէտս սրբ՟ց
'ի մԹերից իւրոց . և 'ի տան իւ-
րում այր մատուցանել զսբ՟ պա-
տարագն :

Յաւուրսն յայնոսիկ ըմբռնեցան 'ի
հալածչաց հրամանաւ Թէոդեկնոսի
դատաւորի 'ի քաղաքի անդ անկիւ-
րիոյ՝ եօթն կուսան կանայք ճգնաւո-
րեալք և սրբակրօնք . դեկուսա մօ-
րաքոյր Թէոդիտոսի , աղէքսանդրա ,
կղոդիա , փինա , եւփրասիա , մատ-
րոնա , և յուղիտա : Եւ յետ բազմա-
զան տանջանաց՝ մատնեցաւ 'ի ձեռս
անառակ երիտասարդաց՝ անարատ
պահեցան խնամօք ա՟ն . ապա ստի-
պեաց զնո՟ դատաւորն՝ տանել 'ի մօ-
տակայ լճին զդիս արտեմեայ և ա-
Թենայ , և լուանալ ըստ օրինակի
քրմուհեաց . և յոչ առնուլ նոցա
յանձն՝ ետ ընկենուլ զսբ՟ կուսանսն
'ի խորս լճին . զորս ժողովեալ Թէո-
դիտոսի՝ ամփոփեաց մօտ յեկեղեցին
նահատակաց . իսկ կռապաշտից զգա-
ցեալ զայն՝ 'ի ձեռն մատնչի՝ սպրեցին
զմարմինս կուսանաց : Եւ 'ի խնդրել
նց՟ զԹէոդիտոն՝ նա ինքն անձամբ
զանձն յայտնեաց . և կացեալ յառե-
նի դատաւորին՝ կշտամբեաց զկռա-

բուէ

րուն հեթանոսաց․ յայնժամ քերե_ցին զկողս նր, և արկին ՚ի վր բարկ քացախ, և խանձողեցին ջահիւք․ ապա հարկին քարամբք զկզակս նր, և խորտակեցին զատամունս․ և յետ կրկին քերանաց՝ տարածեցին ՚ի վր հրացեալ խեցեղինաց․ և անպարտե_լի գտեալ յամի զնահատակն՝ հատին զգլուխն․ զորոյ զնշխարսն ամփո_փեաց ՚ի վկայարանի մայրու աւանի փրոնտոն քահանային, որում խոստա_ցեալ էր սբ վկայն տալ զնշխարսն նահատակայ։ Հ․ Տաւ․ 22։ Յ․ Տաւ․ 18․ Ն․ յունիս․ 7։ Լ․ Տաւ․ 18։

Թէոդոս մեծն էր յիտալիկայ քաղա_քէն սպանիոյ, զօրավար կայսերացն վաղեսի և վաղենտինիանոսի, այր ճշմա_րիտ ածապաշտ․ որ բազում բարիս արար ուղղափառաց՝ այլազգ ջնջե_լով զխնդս վաղեսի արիոսեան ար_քայի։ Եւ ընտրեալ կայսր յետ նր յամի 379, փոյթ կալաւ հաւանութբ գրատիանոսի դարձուցանել յաթոռ իւրեանց զամ եպիսկոպոսունս ուղ_ղափառաց, ընդ որս և զմեծն ներսէս հայրապետ հայոց զաքսորեալն ՚ի վա_ղեսէ․ և գրեաց հրովարտակ, զի յամ տեղիս քարոզեսցի նիկիական հաւատք․ և որ ոչն ընդունի զայն, մի կարասցէ բնակիլ ՚ի Թագաւորեալ_

քա_

քաղաքն 'ի կոստանդնուպօլիս : Նո-
րին գործակցուԹ եղև և որ ժողովն
կոստանդնուպօլսոյ ընդդէմ հոգե-
մարտից . և այլ բազում ուղղուԹ
և բարեկարգուԹ եղև պատճառ ,
օրինակ բարի եղեալ ամենայն առաքի-
նի վարուք իւրովք . և առաւելապէս
յընդունիլ իւրում ամ խոնարհուԹ
զարտաքսումն յեկեղեցւոյն մեդիո-
լանու , և զապաշխարանս եդեալ յիւր
վր 'ի սրբոյն ամբրոսիոսէ վս անխոր-
հուրդ վրէժխնդրուԹ իւրոյ . որպէս
յայտ է 'ի կատարեալ պատմուԹն :
Եւ յետ առնելոյ որ զբազում յաղ-
ԹուԹիւս ընդդէմ Թշնամեաց , և կա-
լոյ 'ի մէջ փառաց աշխարհի՝ իբրև
մեռեալ աշխարհի՝ փոխեցաւ առ քս
յամի 395 . 'ի մեդիոլան՝ որ և մի-
դուլէ . ուր երկիցս խօսեցաւ 'ի վր
նր ճառ ներբողական սրն ամբրո-
սիոս . իսկ մարմին նր բերաւ և Թա-
ղեցաւ 'ի կոստանդնուպօլիս : Հ .
յնվ . 18 :

ԹԷՈԴՈՏԻՈՍ . տես Թէոդոտոսէ :

ԹԷՈԴՈՏԻՈՍ (որ և ԹԷՈԴՈՏՈՍ) փաշա-
նայ , էր երէց սուտ եկեղեցւոյն ան-
տիոքայ . ուր իբրև եկն ուրացօղն
յուլիանոս՝ կարգեաց զքեռին իւր
և զանուանակից զյուլիանոս իբրև

ստրկան՝ կողոպտել զեկեղեցիս. և
'ի փախչիլ քհնյից՝ երանելին Թէո-
դորիտոն եկաց անխափան 'ի պաշտօ-
մանն այ. վնյ կալանաւորեալ շղթայ-
իւք 'ի բռնաւոր ստրկանէն՝ եդաւ
յաղտեղի արգելանս. ապա զնա հա-
րաւ և տապակեցաւ. և պրկեալ չուա-
նօք՝ ձգտեցան ջիլք նր, մինչև երևիլ
հսկայ երկայն. և քերեցաւ կճղակա-
ձև քերչօք, մինչև զարեան վտակս հո-
սել. և այրեցան կողք նր կանթեղօք:
Յայնժմ դահճաց տեսեալ զչորս հրեշ-
տակս առաքեալ նահատակին՝ զարկան
զգետնի. և բռնաւորն եւս տանիլ
զգլխատել զերանելին. այլ կատարե-
ցաւ և մարգարէութե սրբյն վն չարա-
չար կատարածի բռնաւորաց: Հ.
Ճառընտ: Յ. մրտ. 2: Լ. հոկ. 23:

Ոնեսիփորոս աշխատաւոր՝ փեսափոխն կոչեցեալ,
քեռի միւս Թէոդորոսի ստրատելա-
տի, էր 'ի սեբաստէ դեղջէն ամասիոյ՝
բարեպաշտ ծնողաց զաւակ, ընտրեալ
ու մաքսիմիանոսի վն քաջութեն 'ի
կարգ զինուորաց դխօն կոչեցելոց,
որ համբակ կմ նորամուտ, և գտեալ
յանի յառաջադէմ: Որ և յանցանել
իւրով ը մարդս եւխայիտոյ աւա-
նին՝ համանդիպեալ ահագին մեհենի,
յորում սարսափին ամ բնակիչք տեղ-
ւոյն, կնքեաց զանձն նշանաւ խաչ-
չի,

չի, և հարեալ նիզակաւ սատանակեաց զփաղաղանն 'ի նշանակ հնոյ օձին : Յետ այսորիկ իբրև եկն բռնակալս ոմն յամասիա՝ քննել զքրիստոնեայս 'ի գօրուն, յառաջ մատեաւ Թէոդորոս, և քաջութ̃բ դաւանեալ զք̃ս՝ զօրացոյց և զայլս յընկերաց իւրոց. և գտեալ նաև ժամ պարապոյ՝ հրձիգարար զիշերի զմեհեան ռէայ մօր չա̃ծոց. և ինքն աներկիւղ զտեղի կալաւ անդ. վ̃ոյ կալեալ տարան զնա առ պոպղիոս դատաւոր. և նր̃ սաստիկ գան հարեալ զերանելին՝ էարկ 'ի բանտ. ուր մխիթարեաց զնա տ̃ր տեսլեամբ : Իսկ յետ կրկին հարցափորձի՝ կենդանւոյն այրեցին զքաջ նահատակն. զորոյ զնշխարս ամփոփեաց բարեպաշտ կին մի եւսեբէ անուն յեւխայիտայ 'ի տուն իւր. որ յետոյ շինեցաւ եկեղեցի : Հ. Յ. Փետր. 17 : Լ. նոյ. 9.

Թէոդորոս ստրատելատ արեւելցի՝ էր քեռորդի նախագրեալ սր̃յն Թէոդորոսի զինաւորի, ծնեալ յեւխայիտա՝ ուր նա թաղեցաւ. և զարդացեալ արութ̃բ և առաքինութ̃բ երևելի եղև յոյժ 'ի զինուորութե̃ առ մեծն կոստանդիանոսի̃, մինչև կարգիլ սպարապետ գնդի 'ի հերակլեա կապադովկացւոց, որ և առակլեա

ոգուն

ողմտոսի · ուր իմաստութբ և մար-
դասիրութբ լուրով ձգեաց զբազումս
՚ի հեթանոսաց ՚ի սբ հաւատս : Եւ
՚ի գալ լիկիանոսի կայսեր թշնամւոյ
քրիստոնէից յասպիլիս՝ եւ ըմբռնեալ
նմ սիրով և պատուով քաջն թէո-
դորոս · և տուեալ խաբանօք զոսկե-
ղէն և զարծաթեղէն կուռս նր՝ ման-
րեաց և բաշխեաց աղքատաց · վսյ
ետ բանաւորն ձաղկել զնա արքա-
յաջօք , և հարկանել կապարեայ
մխճօք զպարանոցն , և հրով խանձո-
ղել զմէջս : Եւ յետ կրկին հարցման
հանեալ զնա ՚ի խաչ , ձգեցին նետս՝
առաւել յերեսս և յաչս նր · և զայլ
բազմնելի տանջանս տուեալ՝ թողին
իբրև զմեռեալ · այլ ՚ի գիշերի հրեշ-
տակ մր յիջոյց զնա ՚ի փայտէն ողջ-
անդամ · զոր տեսեալ բազմաց՝ հաւա-
տացին ՚ի քս իշխանօքն հնգեն , և կա-
մեցին քարկոծ առնել զլիկիանոս · այլ
սբ վկայն հանդարտեաց զնոսա , և
գնաց ինքնին ՚ի բանտն · ապա յղէ
լիկիանոսի դահճին՝ ետ հատանել
զգլուխ սբյն գաղտ յամբոխէ · և
աբգար ծառայ սբյն եառ զմարմին
նր , և հանդոյց ՚ի հայրենիս նր յեւ-
խայիտա · որ և գրեացն իսկ զվկայ-
աբանութն նորին : Հ · յունիս · 8 : Յ ·
ֆեբր · 8 · Ն յունիս · 8 : Լ · ֆեբր · 7 :

Թէոպիստէ. տե՛ս Ի Եւստաթէոսի:

Թէոպոմպոս կա՛մ Թէոպէմպտոս եպիսկոպոս կողմանցն կիլիկեցւոց՝ էր 'ի ժամանակս հալածանաց դիոկղետիանոսի. որոյ առաջի դատեալ վ͞ս համարձակ յանդիմանելոյ զկուռս՝ արկաւ 'ի հնոց բորբոքեալ. ուր անարատ պահեալ՝ օրհնէր զա͞ծ. ապա փորեցին 'ի բանտի զաչս ն͞ր. և 'ի լուսաւորել անդրէն սքանչելեօք՝ կախարդու͞թ համարե͞ց զայն Թագաւորն, կոչեաց զԹէո՛նաս կախարդ անուանի՝ յաղթել Թէոպոմպոսայ: Այլ 'ի ցրել սէ՛յն զա͞մ կախարդանս ն͞ր նշանաւ ամենայաղթ խաչի, հաւատաց Թէոնաս 'ի ք͞ս. յայնժամ եւ Թագաւորն զայլ եւս ահագին տանջանս Թէոպոմպոսայ. և ոչինչ օգտեալ՝ հրամայեաց գլխատել: Ապա դատեալ և զԹէոնաս վ͞ս քրիստոնէութեն՝ իբրև եգիտ զնա անշարժ 'ի հաւատս, ետ արկանել 'ի գուբ խոր, և Թաղել կենդանւոյն: Հ. դէկ. 18:
Յ. յնվ. 4: Լ. յնվ. 3:

Թէոնաս. տե՛ս Ի Թէոպոմպոսայ:

Թէոփիլոս վկայն՝ էր սարկաւագ 'ի Լիբիոյ յաւուրս հալածանաց Մաքսի-

միա

միանոսի. և վս համարձակ քարոզե-
լոյն զՔս՝ ըմբռնեցաւ 'ի կռապաշ-
տից ՟Ը հեղպատիոսի ուժեմն աշխար-
հին քրիստոնէի. զորս դատեալ բդեշ-
խին՝ ետ տանջել գանիւք և քերա-
նօք, և այրել զթիկունս նց հրով.
և սուր խեցեաւ ծակոտել զգլուխս
նց. և յայնպիսի չարչարանս աւան-
դեցին ած վկայքն զհոգիս իւրեանց:

Հ. Յ. Լ. յուլ. 8: Կեան և այլ վկայք
Թէոփիլոս անուանք 'ի զանազան
ժամանակս:

Թէոփիլոս բազմաչարչար նահատակն
(որ 'ի յետնոց ոմանց վրիպակաւ գրի
Եւլեւթիւրոս) էր 'ի Բիւթանիոյ կմ
'ի պրուսայէ 'ի հալածանս դեկոսի.
և եղև 'ի նահատակել կոմբրուստիո-
սի դքսի զերևելի այրն Լեւկիոս ա-
նուն՝ մատեաւ քաջն Թէոփիլոս առ
դուքսն, և աներկիւղ դաւանեալ
զՔս՝ ծաղր արար զդիս: Վսյ հարին
զնա կապարեայ կռանօք. խորտա-
կեցին զբարձս նր. կախեցին բարակ
չուանօք զձեռաց և զոտից. քանդե-
ցին ճանկօք զարտևանունս աչաց.
ջաղխեցին պղնձի կոթողիւք զբա-
զուկս. և 'ի հեղուլ կապար եռա-
ցեալ 'ի վր թիկանց նր՝ ոչինչ վնա-
սեաց սբյն, այլ՝ դահճաց. ապա
կտրատեցին սրով զանձս նր. բայց

յմամի պահեցաւ կենդանի ո̃ը : Յետ այսորիկ դատեցաւ և 'ի սիղոճանոսէ կոմսէն . և 'ի կործանել փողօթիւք ղբագինս՝ կախեցին զնա գլխ'ի վայր միջով չափ 'ի ջուր . և յարկանել 'ի մեքենայ սուսերաւոր՝ զերծուցին զնա հրեշտակք : Այս տանջեաց զնա բաւդոս դատաւոր . եւ ջարդել բրօք զանդամս նր̃ . և եդեալ 'ի քուրձ մի ծեփեալ կապարաւ՝ ընկէց 'ի խորս ծովու . այլ հանին զնա հրեշտակք . նոյնպէս պահեցաւ և 'ի բերանոյ գազանաց . յետոյ 'ի կամել դահճաց սղոցել զվկայն՝ աւանդեաց երանելին զհոգին : Եւ 'ի պատճառս նր̃ դարձան բազումք 'ի տր̃ . ը̃ որս և կալինիկոս քուրմ խորհրդական դատաւորաց . որ և գլխատեցաւ վն̃ անուանն քն̃ի . և այս եղ̃ եղև յամի խբբ 250 : Հ . Յ . Դէկ .
14 : Լ . յնչ . 28 :

Թովմաս առաքեալ՝ մի յերկոտասանից , անուանեալն երկուորեակ , և հռչակեալն շօշափմամբ կողից կենարարին , շրջեցաւ քարոզուե̃ յարեւելեան աշխարհս հեռաւորս՝ սկսեալ 'ի պարթևաց և 'ի մարաց մինչև 'ի հնդիկս և 'ի սինէայս . և յետ բազում և մեծամեծ գործոց՝ զորս արար անուամբն քն̃ի , կատարեցաւ

խոցմամբ գեղարդեան 'ի մալապուր քաղաքի Նարսինգ գաւառին հընդկաց՝ մօտ 'ի Մատրաս. իսկ մարմին նր̃ բերաւ 'ի ձեռն քանոնթիկոսի աշակերտի նր̃ 'ի միջագետս. և այս փոխադրեցաւ 'ի հայս. զորմէ Քրո̃-խադոյն ըսցի բան յընդարձակ վարս սր̃ց: Հ. օգոս. 22. Ն. հոկ. 6: Յ. հոկ. 6: Լ. դեկ. 21:

Սողոմոն հայր վանից. տես 'ի Թաթուլ:

Ի

Իգնատիոս աստուածազգեաց Հայրապետ՝ էր մանուկն այն, զոր առեալ փրկչին մերոյ 'ի գիրկս իւր՝ գըրկեաց և օրհնեաց. և իբրև զարգացաւ, եղև աշակերտ յովհաննու աւետարանչի ը̃ այլ̃ն պօղիկարպոսի. և կարգեալ եպս̃ աթոռոյն անտիոքայ՝ լուսաւորեաց զբազումս առաքելաշնորհ վարդապետութ̃՝ բանիւ և գրով: Իսկ 'ի խաղալ տրայիանոսի 'ի վր̃ պարթևաց՝ անցեալ ը̃ անտիոք, դատեցաւ զնա առաջի իւր, և եարկ 'ի բանտ՝ վն̃ դարձուցանելոյ նր̃ զհելլենս 'ի հաւատս քի̃. ապա հրամայեաց տանել զնա կապանօք 'ի հռովմ, և տալ կերակուր գազանաց 'ի թէատրոնի: Եւ իբրև

փու-

փութային ոմանք 'ի հաւատացելոց
գտանել միջնորդս վն ազատութե նր •
դրեաց առ նոսա երանելին մի խա-
փանել զնահատակութիւն իւր • զի ես
ծարաւեալ եմ ասէ մտանել առ ածն
իմ կենդանի • և զի ցորեան եմ այ,
ժանեօք գազանաց աղացեալ լինիմ•
զի հաց մբ գտայց այ: Արդ՝ յոր-
ժամ եհաս 'ի հռոմ, արձակեցին 'ի
վր նր առիւծս երկու • որք հեղձու-
ցին զնա, և կերան զմարմին նր՝ յա-
մի տն իբր 107 • այլ մեծամեծ ոս-
կերք սրյն և գլուխն բերեալ եղեն
յետոյ յաթոռն իւր յանտիոք : Հ •
դէկ • 17 • Ն յնվ • 30 • կաս 29 : Յ •
դէկ • 20 • Ն յնվ • 29 : Լ • դէկ • 17 •
Ն ֆեպր • 1 :

Ինդոս և Դոմնա էին 'ի Նիկոմիդիա
յապարանս մաքսիմիանոսի կայսեր •
ինդոս էր ներքինի պալատական, և
դոմնա քրմուհի երկոտասն կռոց թա-
գաւորին • և զի դոմնա գրագէտ էր •
ընթերցեալ զգործս առաքելոց և
զթուղթս պօղոսի՝ հաւատաց 'ի քս
հանդերձ ինդոսիւ • և երկոքեանն
մկրտեցան ծածկապէս 'ի կիւրղոսէ
եպսէ քաղաքին • և զարքունի առ-
ձիկան բաշխեցին աղքատաց, և ին-
քեանք խստամբեր վարուք ճգնէին :
Զոր իբրև գիտաց ներքինապետն •

բարկացաւ յոյժ. իսկ դոմնա ձեռա-
ցոյց զինքն այսահարեալ. և յղեալ
'ի ներքինապետէն վն̃ բժշկութե̃ առ-
եալն՝ մնաց 'ի մէջ քրիստոնէից, և
թաքեաւ: Եւ 'ի նոյն աւուրս յայ-
րել թագաւորին զերկուս բերս,
և 'ի նահատակել զբ̃ս, նա ինքն
դոմնա սանոյցն զպեցեալ՝ զհետ լի-
նէր ժողովել զգիշերայն զնշխարս սրբ̃ց
վկայից, և ամփոփել յանքոյթ տե-
ղիս: Իսկ 'ի խնդրել զնա զօրակա-
նաց՝ և յոչ գտանել, ըմբռնեցին զին-
դոս. և կապեալ երկանաքար 'ի պա-
րանոցն՝ ընկեցին 'ի ծով. այլ դոմ-
նայի գտեալ զմարմինն նր̃ 'ի ծովեզրն՝
թաղեաց 'ի թաքստեան. ապա ըմ-
բռնեցաւ և ինքն, և գլխատել̃ ար-
կաւ 'ի հուր: Հ. դէկ. 29: Յ. Լ.
դէկ. 28:

Լուսակ. տեառն Նախահարք, և Սա-
հակ:

Լուսաջաւ (որ է յունականին Թէ-
ոփոնիդէս, կամ Թէոդոնիդեսոս), հովիւ էր
ոչխարաց 'ի զմիւռնիս քաղաքէ լիկիոյ՝
'ի հալածանս դեկոսի. և 'ի յուզել
խնդրակաց երևելի զսն̃ քրիստո-
նեայ դէոսկորիդէս անուն զզօրեալն
'ի լերինս, իբրև հարցին զնմա ցհո-
վուէն իրաւափառ, նա ոչ յայտնեաց
զայրն,

զայլն, այլ փոխ նր̄ մատնեաց զանձն իւր՝ խոստովան լինելով զիւր քրիստոնէութի. վ̄ոյ ածեալ զնա առ դատաւորն՝ հրամանաւ նր̄ պարզեցին զերանելին 'ի վր̄ գետնոյ, և այնչափ հարին զորովայն նր̄, մինչև պատառեցաւ, և Թափեցան ա̄մ աղիքն. ապա կախեցին զփայտէ՝ և քերեցին. և լիզուցեալ քարշեցին 'ի վր̄ երկաԹի տատասկաց՝ մինչև ցաւանդումն ոգւոյն : Յետ կատարման նր̄ կալան և զդէոսկորիդէս, և զնա ևս նահատակեցին : Հ. դէկ. 30 : Յ.

Լ. դէկ. 21 :

Իւղաբեր կանայք ծանուցեալ են 'ի մ̄ր աւետարանէ անուամբ և արդեամբք իւրեանց. որոց պարագլուխ է Մարեամ Մագդաղենացին՝ լի հրով սիրոյ երկնաւոր վարդապետին իւրոյ, և առաքելուհի կարգեալ. յետ նր̄ մեծարեալքն՝ կին կղէոփայ եղբօրն յովսեփայ ա̄ծահօր, անուանեալ քոյր մօր ա̄ծն, որ և մարիամ յակոբայ ասի, ա̄յ մայր յակոբայ եղբօր ա̄ծն, ո̄ք և յովսեայ, յուդայի և սիմոնի. երրորդն՝ սողոմէ կ̄մ սողոմէ՝ մայր որդւոցն զեբեդեայ. և չորրորդն՝ յովհաննա կին քուզայ հազարապետին հերովդի. Թող զայլսն՝ որոց անուանք չեն յայտնի. ո̄ք և զշուշան

և զայլ բարեպաշտ կանայս, որք շըր-
ջէին զհետ տն մերոյ 'ի գալիլէա,
և պաշտէին զնա յընչից իւրեանց.
և 'ի մահու փրկչին մխիթարչից էին
տիրամօր կուսի, և խնդակիցք 'ի
յարութե միածնին: Սոքա ամենեքին
բարեպաշտութբ կատարեցին զաւուրս
իւրեանց՝ բազում հալածանօք համ-
բերձ վս անուանն քի: Այլ առա-
ւել հալածանս և ձգունս կրեաց
մարիամ մագդաղենացին, որ համ-
բաւեալն է յոյժ յամ եկեղեցիս:
Վախճան սորա ըստ ոմանց առ ի լինել
յեփեսոս, ուր կայր 'ի սպասու յով-
հաննու աւետարանչին. իսկ ըստ այ-
լոց՝ (որք համարին զսա քոյր մար-
թայի, և միանգամայն նոյնացուցա-
նեն ընդ կնոջն մեղաւորի) առ ի զեր-
ծեալ նաւու 'ի մարսիլիա, և անդ
կատարեալ զկեանս սքանչելի ճըգ-
նութբ. զորմէ ունիմք առ լիագոյն
տեղեկութի յընդարձակն գործոյս:
Հ. ապր. 9. Խաչաբերք: Ն. Նա մագ-
դաղ. Հ. յուլ. 16. կմ 22. Յ. Լ.
յուլ 22: Ն. տաղամէ. Լ. հոկ. 22:

Խ

Խադ երանելին՝ 'ի մարգաց կար-
նոյ՝ էր աշակերտ սբյն ներսեսի
մեծի, կարգեալ 'ի նմանէ 'ի վերա-

կացուցն հիւանդանոցաց և աղքատա-
նոցաց. որ և այնչափ փոյթ էր և
առատ 'ի խնամարկութեն նց, մինչև
սպառել զմթերս. այլ 'ի դիմելն իւ-
րում աղօթիւք առ ած՝ սքանչելեօք
աղբիւրացան շտեմարանք նր, ան-
պակաս գտանելով զհամբարս՝ որ-
չափ և բաշխէր: Այս ձեռնադրե-
ցաւ 'ի սբյն ներսիսէ եպիսկոպոս
բագրևանդայ և արշարունեաց. և
յերթալ նր 'ի կոստանդնուպօլիս՝
խաղ իբրև տեղապահ հովուեաց ըզ-
հօտ նր ամ բարեկարգութբ. և էր
անաչառ 'ի յանդիմանել զանկարգուն
մեծի և փոքու. այլ լուեալ բամբա-
սանս զանձնէ իբրև ոճնազգեստ և
ձիասէր, այնուհետև խարազն ըզ-
գենոյր և իշով շրջէր. որով եղև օ-
րինակ խոնարհութե և առիթ շինութե
ամցն: Եւ 'ի կշտամբել նր զարշակ
վն անգութ կոտորածի կամսարա-
կանաց, ցասեաւ թագաւորն, և
հրամայէ եօ քարկոծ առնել զսուրբ
եպսն. այլ ազգականք նորա արքե-
րեալքն 'ի տանէն ապահունեաց՝ կոր-
զեցին զնա, և տարան 'ի գաւառն
իւրեանց. ուր հանգեաւ խաղաղու-
թբ 'ի քր. կամ ըստ ոմանց՝ սպա-
նաւ հրամանաւ արշակայ արքայի:

Հ. նոյ. 19:

Սարբինեանք կամ Հրեբինեանք կոչին՝ եթէովպացի քրիստոնեայք բնակիչք Նեգրանայ քաղաքին՝ նահատակեալք ընդ սէյն Խարիթայ կամ Արեթայ, որ էր գլխաւոր 'ի քաղաքի անդ ։ Զի յաւուրս Եղեսբովլամայ բարեպաշտ արքային եթէովպացւոց՝ առ Յուստինիանոսի կայսերաւ յունաց 'ի Զ̅ դարու, հրէայ ոմն Դուզնաս կամ Դունաան անուն զօրացեալ յամերիտ քաղաքի՝ եկն զօրու ծանու 'ի վ̅ր̅ Նեգրանայ, նուաճել զքրիստոնեայս տեղւոյն 'ի հրէութի. և իբրև ոչ կարաց ձգել զն̅ն 'ի կամս իւր բռնի, սուտ երդմամբ խաղաղութ̅ե էառ զքաղաքն, և կոտորեաց սրով յաշխարհականաց իբր Ժ̅Ռ̅ ոգիս. և յեկեղեցականաց իբր Մ̅, և աւելի ևս՝ այրեաց հրով ։ Յայնժամ հանդերձ նահատակութ̅ե աւագերիցան և ոմանք 'ի մատաղ մանկանց, որք յայտնապէս դաւանէին զՔ̅ս Ա̅Ծ. և կշտամբէին զշարութի հրէից. այլ առաւել ևս ս̅ր̅բ ծերունին Խարիթաս ։ Այլ յետ սակաւուց էառ վրէժ 'ի հրէից արքայն Եղեսբովլամ. և դարձոյց զբազումս 'ի նոցանէ 'ի քրիստոնէութի ։

Հռ. գլխ. 20 ։ Յ. Լ. գլխ. 24 ։

Ս[illegible]. տե̅ռ 'ի Տրդատ ։

Մոփամարդակք . տես Եօթն խոտամ :

Մոքէն . տես Ը Աբրահամու :

Կ

Կալլինիկէ . տես Ը Քրիստափորի :

Կալլինիկոս բարեյաղթ վկայ՝ էր 'ի ժամս հալածանաց դիոկղետիանոսի՝ 'ի սահմանս գաղատիոյ . և առժամուն ունելոյ զքրիստոնէութիւն՝ առնէր վաճառականութի ձիթոյ . որ և եկեալ յանկիւրիա՝ դիւրագին տայր քրիստոնէից , և ձրի՝ եկեղեցեաց . և զի էր այր լի հոգւով՝ խօսէր ը հեթանոսս 'ի դիպօղ վայրս , և ուսուցանէր նց զճշմարիտն ած . Վոյ մատնեցին զնա կռապաշտ վաճառականք 'ի ձեռս սակերդոնի քաղաքապետին . որ եռ ջարչարելիք հարկանել զվկայն , և քերել զկողս նր . և 'ի կործանել կալլինիկոսի զարձան կռոց 'ի մեհենի՝ հարին բևեռս երկաթիս 'ի ներբանս նր , և ընթացուցեալ ը մէջ անկիւրիոյ՝ վարեցին մինչև 'ի քաղաքն գանգրայ (որ և չանղրը) . այլ 'ի ճանապարհի՝ 'ի պապաքիլ զօրականաց՝ ջուր բղխեցոյց ած վկայն աղօթիւք , և դարձոյց զը-

մանս 'ի նոցանէ 'ի տր̄ . և 'ի հասա-
նելն 'ի գանգրա՝ վառեցին հուր , և
այրեցին զնահատակն : Հ . յուլ .
27 : Յ . Լ . յուլ . 29 :

Աւխափրափոս քաջադոր վկայն՝ էր քաղկեդոնացի՝ այր երևելի 'ի բանակին դիոկղետիանոսի . զոր վասն քրիստոնէութե̄ն մատնեցին իշխանին զօրուն 'ի հուռմ . և նր̄ տանջեալ զնա 'ի զոհել , և ոչ կարացեալ հաւանեցուցանել , ետ գանել զնա չարաչար արեամբ չափ . յետոյ քարշեցին զմերկ մարմինն 'ի վր̄ մանրեալ խեցւոյ . և ևս լցին սափորով ջուր ը̄ բերանն ցպարպատումն որովայնին . և ապա փակեալ 'ի խորգ մի՝ արկին 'ի ծով : Այլ յեղանել նորա անվնաս՝ հաւատացին 'ի քս̄ անձինք Քառասուն և ինն 'ի զինուորակցաց նր̄ . զն̄յ և բրածեծ լեալ արկան 'ի բանտ ը̄ կալերպարատոսի . որ և ուսոյց անդ նց̄ զամ̄ կարևոր սահմանս քրիստոնէութե̄ , յաւելեալ և բանս ճոխագոյնս վն̄ դատաստանի , հատուցման , վերձանելի հոգւոց , և յարութե̄ մարմնոց , ոպ̄ զիարդ և գիտէր , Ապա հանեալ 'ի բանտէ՝ 'ի ծով ամացին զխ̄թ̄ վկայս . բայց 'ի զերծանել և նց̄ սքանչելեօք , և 'ի ծագել լուսոյ , և 'ի փշրել արձանաց կռոց 'ի

'ի շարժմանէ, հաւատացին այլ եւս
զօրականք ճըէ · յայնժամ իշխանն
եւ հատանել զգլուխս իթ վկայից ·
եւ մեծն կայսերապետութի · զի մի եւ
զայլս դարձուսցեն · իսկ նոր հաւա-
տացեալքն թաղեցին զմարմինս սըր-
բոցն · եւ մին 'ի նոցանէ գրեաց ըզ-
վկայաբանութիւն սոցին : Հ · Յ · սեպ ·
27 : Լ · սեպ · 26 :

ԿԱՆԴԻԴՈՍ · տե՛ս Ը Վաղերիոսի :

ԿԱՊԱՐԻՆԷ · տե՛ս Նեքտաւրինէ :

ԿԻՊՐԻԱՆՈՍ եպս հռչակաւոր յամե-
նայն եկեղեցիս՝ ըս ոմանց է անուն
երկուց երեւելի վկայից 'ի մի եւ 'ի
նոյն դար Գ · ոմ թէ մին իցէ հո-
վիւ կարքեդոնացւոց (կմ կարթագե-
նեցւոց), ծաղկեալ գրով եւ բանիւ ·
եւ սրով նահատակեալ յաֆրիկէ 'ի
կայսերութեան վաղերիանոսի եւ գաղիե-
նոսի՝ յամի իբր 255 · եւ միւսն իցէ
հովիւ անտիոքացւոց՝ 'ի մոգութէ 'ի
քրիստոնէութի եկեալ ըն յուստիա-
նեայ կուսի, եւ ըն նմա նահատակեալ
սրով յետ բազում տանջանաց առ
դիոկղետիանոսիւ յամի իբր 28; :
Իսկ ըս այլոց՝ (մանաւանդ ըս գրի-
գորի ածաբանին), մի եւ նոյն կիպ-
րիանոս ափրիկեցին է՝ որ յառաջն

եր փիլիսոփայ հեթանոսս և Ճարտա-
րախօսս, քուրմ և մոգ. և 'ի կախար-
դել 'ի կարքեդոն զօրիորդ ոմն քրիս-
տոնեայ Յուստինէ կամ յուստինա ա-
նուն, զի յարեսցի 'ի սէր երիտա-
սարդի միոյ՝ որ ցանկայր առնուլ
զնա, դիմեաց կուսին աղօթիւք առ
Ած և առ տիրամայրն՝ 'ի դերև ե-
հան զհնարս դիւականս. մինչ զի և
կիպրիանոս նզովեաց զդևս, և այ-
րեաց զգիրս մոգութեան իւրոյ՝ մկրտե-
ցաւ, և եղև կատարեալ աշակերտ
քնի՝ զարդարեալ ամ առաքինութբ.
և արժանաւոր կարգօք ընկալեալ
զաստիճան եկեղեցական՝ դարձոյց
զբազումս 'ի հաւատս քնի. և եղե
եպս կարքեդոնի՝ արար սարկաւա-
գուհի զնա կոյսն յուստինէ զմիա-
նացեալն 'ի վանս: Այսպս 'ի հալա-
ծանս դեկոսի կայսեր՝ դատեցաւ
կիպրիանոս 'ի հեթանոսաց, և ա-
ռաքեցաւ յաքսորս. և յետ դարձին
'ի միւս ևս հալածանս առ վալերիա-
նոսիւ կատարեցաւ սրով, ինքն՝ և
յուստինէ կոյսն ը նմ, զկնի գա-
նից և քերանաց և տապակի. իսկ
մարմինք նց տարեալ եղեն 'ի հռոմ:
Այլ զայսցանէ տես զկարևոր քըն-
նութիս յըարձակն գործոյս: Հ. հոկ.
3: Յ. հոկ. 2: Լ. սեպ. 26. և 14:

Սրբոյն · տօնս Է Յունիսայ ։

Սուրբն Աղեքսանդրացի՝ այն է Մեծն Կիւրեղ հայրապետ Աղեքսանդրիու Եկեղեցւոյ, էր որդի ազնուական և բարեպաշտ ծնողաց՝ ազգական Թէոփիլեայ պատրիարգին · յորմէ ձեռնադրեալ սարկաւագ և քահանայ՝ եղև յաջորդ նր յաթոռն յամի 412 · և իւրով սրբութբ և իմաստութբ եղև անուանի ը ամ տեղիս · և գրով և բանիւ յաղթահարեաց զամ աղանդաւորս մնացեալս զկնի առաջին ժողովոց · այլ առաւել քաջ ախոյեան հանդիսացաւ ըդէմ Նեստորի, և նստաւ գահերէց 'ի սբ ժողովն Եփեսոսի 'ի դիմաց Հռովմայ հայրապետին · և զամ աւուրս իւր եղև ջաղխիչ մոլորութե Նեստորականաց, կրելով բզմ նեղութս և վիշտս 'ի հակառակորդաց և 'ի սուտ եղբարց · մինչև հանգեաւ 'ի տր յամի իբր 444, թողեալ 'ի պանձարան եկեղեցւոյ զբազում գիրս հոգևորս և ածաբանականս։ Հ · յնչ · 19 · Բռփ ՅԷա ։ Ց · յնչ · 18 · Ն յունիս · 27 · կամ 9 ։ Լ · յնչ · 28 ։

Սուրբն Եփրեմ հայրապետ՝ ըստ ոմանց մի-միայն լինել կարծեցաւ, որպէս թէ

յու

յուդա գտօղն խաչի՝ որ կոչեցաւն
Կիւրեղ, իցէ նոյն է հեղինակի գը-
րոց՝ որ կոչի կոչումն ընծայութեան·
բայց թէ սոյն պատմութեանց զանազա-
նեալ են յերկուս· թէ որոյ և 'ի մեզ
ուղիղ ասի, Կիւրեղ հայրապետ ե-
րուսաղէմի, և միւս Կիւրեղ՝ հան-
դերձ մարբն իւրով անմոյնէ:
Առաջին և երևելին Կիւրեղ Էջմածի
մին յերկոտասան վարդապետաց, ե-
կաց յաւուրցն կոստանդիանոսի ցա-
ւուրս մեծին թէոդոսի· հայրենեօք
էր 'ի պաղեստինոյ, և սնեալ յեկէմ·
ձեռնադրեցաւ քահանայ 'ի սբյն մաք-
սիմոսէ խոստովանող պատրիարգէ·
և կարգեցաւ քարոզ բանին այ յե-
կեղեցւոջ 'ի լուսաւորել զերեխայա-
ցեալս, և 'ի յաղթահարել զմոլո-
րեալս· և վն իմաստութե և առաքի-
նութե իւրոյ պատկառելի գտեալ
յաչս ուղղափառաց և չարափառաց՝
երկոցունց կողմանց իսկ կամօք ընտ-
րեցաւ պատրիարգ եէմի· այլ 'ի
կշտամբել նորա այնուհետև համար-
ձակ զմոլորութե արիանոսաց և կիս-
արիանոսաց՝ որք կարծէին որսալ
զնա յիւրեանս, ասեն եղև նոցա,
և հնարիւք նոցին երկիցս և երիցս
ընկեցաւ յաթոռոյ, և աքսորեցաւ·
և 'ի վերջնում նոճազի հաւանութե
հարց ժողովոյն կոստանդնուպօլսոյ
հաս-

հաստատեցաւ յաթոռ իւր․ և եթէ յառաջ և եթէ զկնի՝ արար բազում և մեծամեծ գործս, դարձուցեալ զբազումս ՚ի հրէից և ՚ի հեթանոսաց և ՚ի հերետիկոսաց ՚ի կաթողիկէ եկեղեցի։ Առ սովաւ եղև երևումն սբյ խաչին յէմ, և այլ նշանք երևելիք․ սորա է և սքանչելին այն մեկնութն ընթերցուածոց, այն է կոչումն ընծայութեն։ Իսկ փոխումն նր առ ած եղև յամի 386, կամ 389։

Հ․ Յ․ Լ․ մարտ․ 18։ Նա․ և Հ․ յնվ․ 19։

Իսկ երկրորդն՝ քան զառաջինն ծերագոյն, մա կիւրեղ կոչեցեալ, և ըստ այլոց կիւրակոս, էր ազգաւ հրեայ․ և առաջին անուն նր յուդա, բնակեալ յէմ ընդ մօր իւրում աննայի․ և ՚ի գալ հեղինեայ դշխոյի յէմ ՚ի խնդիր սբյ խաչին, հրէայք յառաջ մատուցին զյուդա իբրև առաւել տեղեակ և գիտակ տեղւոյն ՚ի գողգոթա։ Եւ ՚ի գտանելն պատուականն խաչին սքանչելեօք հանդերձ՝ հաւատաց յուդա․ և մկրտեալ հանդերձ մարբն՝ կոչեցաւ կիւրեղ․ և ապա ձեռնադրեցաւ եպս կողմանցն պաղեստինոյ, կամ կալաւ զաթոռն երուսաղեմի ՚ի ժամանակի անդ սքարանաց առաջնոյն կիւրղի։ Իսկ յորժամ եկն յուլիանոս ուրացողն յե֊

րու֊

բուսաղէմ, եւ ունել զկիւրեղ եւ զանձնս, եւ դատեալ զնս վ՟ն 'ի ք՟ս հաւատոյ՝ կտրեաց զաջ ձեռն կիւրեղի. ապա հեղին կապար հալեալ 'ի վ՟ր մարմնոյ նորա, եւ 'ի բերանն, եւ տարածեալ 'ի վ՟ր հրացեալ մահճի՝ բրածեծ արարին: Իսկ զանձնս կախեցին զհերաց, եւ քերեցին զմարմինն մինչեւ ցոսկերս. եւ նա 'ի նոյն տանջանս աւանդեաց զոգին: Բայց կիւրեղ զերծեալ նաեւ 'ի վիրապէ զեռնոց, եւ 'ի կաթսայէ եռացեալ ձիթոյ, ապա գեղարդեամբ խոցել՝ կատարեցաւ 'ի ք՟ն յամի 362, կ՟մ 363:
Հ. յունիս. 6: Յ. հոկ. 28: Լ.
նոյ. 4:

Կիւրեղ սարկաւագ՝ էր 'ի Հեղիուպօլսոյ փիւնիկեցւոց. զորմէ իբրեւ ամբաստան եղեն առաջի յուլիանոսի՝ թէ յաւուրս մեծին կոստանդիանոսի զբազում բագինս կռոց է կործանել, հրաման ետ մատնել զնա 'ի ձեռս քրմաց. եւ նոցա չկարացել դարձուցանել զնա 'ի կամս մոլորութեն իւրեանց, պատառեցին զորովայն սրբոյն, եւ մասն մասն կերան զլեարդ նորա, եւ լափեցին զարիւնն. այլ չարաչար պատժովք հարան 'ի տ՟նէ. իսկ երանելին գոչելով առ ա՟ծ՟ աւանդեաց զոգին: Հ.
մրտ.

Տրփ. 23 : Յ. Տրփ. 30 : Լ. Տրփ. 29 :

Աղէքս. հռովմայ հայրապետն՝ էր ազ_
գաւ հռովմայեցի. և հմուտ արտա_
քին գիտութեց. սա զերծեալ երբեմն
'ի նաւաբեկութենէ՝ հանդիպեցաւ
սրբոյն պետրոսի առաքելոյ. և աշա_
կերտեալ նմա՝ եղև գործակից նորա
'ի քարոզութն աւետարանին քնի.
և զրով՝ հալածանօք հանդերձ. և
արժանի եղև նստիլ յաթոռ նորա
'ի հռովմ: Եւ յաւուրս դոմետիա_
նոսի կամ ադրիանոսի չարչարեալ
գանիւք և քերանօք՝ աքսորեցաւ 'ի
քերսոնիսոն. ուր կախեալ խարիսխ
նաւու ը̄ պարանոց նր՝ արկին 'ի
ծով յամի տնն իբր 76. կամ 85. այլ
յետ ժամանակաց հանեալ աշակե_
լեօք մարմին սրբոյն, և բերեալ ամ_
փոփեցաւ 'ի հռովմ: Ասէ և կղե_
մէս բազմաչարչար եպս անկիւ_
րիոյ. զորոյ զվարս յուրոյն մատե_
նի տեսցես՝ 'ի կարգի սրբոց յիշատա_
կելեաց ը̄ յայսմաւուրաց: Բայց ո_
մանց շփոթելով զգործս ինչ երկո_
ցունց՝ ասացին, թէ կղեմէս հռով_
մայեցին ևս աքսորեցաւ յանկիւրիա
(որ թարգմանի խարիսխ նաւու).
և անդ հեղձեալ 'ի մէջ ծովուն կա_
տարեցաւ. և թէ՝ յետոյ մարմին նր
բերեալ եղէ 'ի քերսոն, և 'ի հե_

թա.

Թանոսաց արկեալ 'ի ծով: Հ. Նոյեմբ 26: Յ. Նոյ. 25: Լ. Նոյ. 23:

Կոդրա. տօն Ը Եւդոկեայ:

Կոդրատոս կամ Կոդրատիոս (որ և Կոնդրատոս) էր 'ի Նիկոմիդեայ՝ 'ի հալածանս դեկոսի և վաղերիանոսի, որդի մեծատան՝ և ջերմ յածպաշտութե. որոյ տուեալ ինչս բանտապանաց՝ այց առնէր նահատակաց: Եւ իբրև ածան նոքա առաջի պերինիոսի դքսի, կոդրատոս՝ որ կայր զկնի նց, և չէր 'ի Թուոյ կապելոց, յռջ մատեաւ տալ պինի 'ի դիմաց ամցն՝ անվեհեր դաւանելով զքս. վսյ նախ զնա մատուցին 'ի տանջանս դանից՝ քքովք և չոր արջառաջլօք. մինչև Թզաւ չափ ուռնուլ Թիկանցն, և յորդել արեան: Ապա կապեալ տարան զնա և զընկերսն 'ի Նիկեա. և յանկանիլ վատասրտաց ոմանց 'ի հաւատոց, հանդէս քաջութե սրբոյն կոդրատոսի ձգեաց զայլս 'ի հեթանոսաց 'ի հաւատս, և ուրացեալքն իսկ զղջացան, և դարձան 'ի քս. և ամենքին յօժարէին մեռանիլ 'ի վր անուանն քսի ընդ կոդրատոսի: Իսկ դուքսն զայրացեալ Ը այն՝ ետ կախել զկոդրատոս առաջի ամցն, և քերել, և խան-

ձա-

ձողել զմէջսն. այլ նա 'ի կախաղանէ անտի քաջալերէր զընկերս իւր. և 'ի ծագել լուսոյ 'ի վր̅ գնդի վըկայից՝ խաւար պատեաց զՀեթանոսս. վսյ ետ դտ̅ւրն տանել զկոդրատոս և զորս ը̅ նմա. 'ի բանտ. անդ յղեաց զբազումս 'ի նոցանէ յիւրաքանչիւր գաւառս՝ այրել զն̅ս 'ի հուր. իսկ զկոդրատոս քանի մի ընկերօք տարաւ յապամիա. և անդ փակեալ զնա 'ի քուրձ՝ էարկ 'ի խորափիտ մի իբրև 'ի սանդ, և ետ ծեծել սանդխտուամբք: Եւ իբրև պահեցաւ կենդանի, տարաւ զնա 'ի կեսարիա պաղեստինոյ. ուր նահատակեաց զերկուս յընկերաց ն̅ր՝ զատորնինոս և զռուփինոս սրով՝ յետ չարաչար քերանաց: Եւ անտի ևս տարաւ զկոդրատոս 'ի յերապօլիս. և տարածեաց զնա 'ի վր̅ հրացեալ կասկարայի. և յոչ մեռանիլ սրբոյն՝ ետ գլխատել պայլթօղ դօրականն ք̅նի: Հ. ապր. 21, կամ մայ. 2: Յ. մայ. 9: Լ. մայ. 7:

Կոզմաս և Դամիանոս անուամբ՝ երեք զոյգք եղբարց անարծաթ բժշկաց աւանդին, թերևս զհամանմանս և զնախանձաւորս միմեանց առաքինութ̅ 'ի նոյն անուն կոչելով: Քանզի նախ՝ երկու եղբարք կոզմոս և

դա

դամիանոս էին յերկրէն արաբացւոց յաւուրս դիոկղետիանոսի, արուեստաւոր բժիշկք. որք 'շրջէին ը̅ բազում տեղիս, և ձրի բժշկէին զհիւանդս. զի ոչ առնուին ինչ յումեքէ, բայց միայն հաւատալ տային 'ի ք̅ս, և առողջացուցանէին: Եւ էին այ̅ ընկեր և գործակից այլ ևս երեք եղբարք, Անթիմոս, Լեոնդիոս, և Եւպրեպիոս: Զորս առհ̅րկ կալեալ լիւսիայ դատաւորին եգէացւոց՝ գանեհար, և ընկէց 'ի ծով. այլ մ̅ծ ազատեաց զն̅. և ևս արկեցոյց 'ի հնոցէ հրոյ, և 'ի մահուանէ խաչի, և 'ի քարկոծմանէ, և 'ի նետաձգութե̅է. և յետոյ կատարեցան սրով:

Երկրորդ՝ երկու եղբարք կոզմաս և դամիանոս՝ արուեստաւոր բժիշկք. էին 'ի հռոմայ յաւուրս կարինոսի կայսեր՝ նախընթացէին դիոկղետիանոսի. և սոքա ևս ձրի բժշկէին զամ̅ն. և փոքր վարձուն դարձուցանէին զբժշկեալսն 'ի հաւատս ք̅սի. մինչև կարծել ոմանց՝ թէ և զկայսրն ձգեալ լիցէն 'ի հաւատալ: Ընդ որս նախանձեալ կռապաշտ բժշկապետի՝ որ վերակացու էր սոցուն, տարաւ զն̅ նենգութբ̅ 'ի լեառն՝ քաղել զբոյս և զծաղիկս խոտոյ 'ի պէտս դեղոց. և անդ ետ խուրոց

ար.

տրքանեկայ քարկոծել զնա , և
ծածկել 'ի քարաժայռս :

Երրորդ՝ երկու եղբարք կոզմաս և դամիանոս էին որդիք այրի կնոջ բարեպաշտի , որոյ անունն Թէոդետա . և սոքա ևս եղեն անարծաթ բժիշկք՝ 'ի փարատել զամ ախտս անոճանելին քնի . և փայլեն սքանչելի քաղաքավարութը՝ բարի և ող մահուամբ փոխեցան յաշխարհէ , և Թաղեցան 'ի մի վայր՝ 'ի տեղին կոչեցեալ փեռեման մօտ յերուսաղէմ. և յետ մահուան ևս արարին բժշկ նշանս բժշկութե բարեխօսութե նորեանց : Ժամանակ վերջնոյս ծնոյ անյայտ , եթէ չիցեն որդիք սորայն Թէոդոտեայ այրւոյն , որ այլովք երեք որդւովք նշանակեցաւ առ դիոկղետիանոսիւ : Այլ զծննուն նորայն յիշատակին տեսցուք : Հ . ծարտ . 13 , հուն 14 : Ն յուլ . 1 : Ն նոյ . 1 : Յ . հոկ . 1 : Ն յուլ . 1 . Ն նոյ . 1 : Լ . սեպ . 27 :

Կոստանդիանոս մեծն՝ էր որդի կոստանդեայ կայսեր կղորոս կամ չլորոս կոչեցելոյ՝ ծնեալ 'ի հեղինեայ. և կալաւ զթրութեն հօր իւրոյ յամի 306 . իբրև փախուցեալ դիոկղետիանոսի , և մեռեալ մաքսիմիանոսի . և յետ բազում աշխարհային քաջութեանց՝ յերանեալն 'ի պատերազմ ընդդէմ մաքսեն_

սենատորի որդւոյ մաքսիմիանոսի ,
ետես զմիջաւուրբ յերկինս զնշան
խաչի լուսատեսիլ՝ հանդերձ ատա_
ղանիւք գրովք , * այսու յաղթեա Կ.
և զայն ձև սբյ նշանի արարեալ իւր
դրօշակ՝ վանեաց զթշնամին . և ապա
լուսաւորեալ 'ի սբյն սեղբեստրոսէ
հռովմայ հայրապետէ՝ հաւատայ բոլո_
րով սրտիւ 'ի քս , և մկրտեցաւ .
և եղև առաջին կայսր յայտնապէս
քրիստոնեայ , և պաշտպան սբ հա_
ւատոյ ընդդէմ հեթանոսաց և հերե_
տիկոսաց . քանզի և առ նովաւ եղև
սբ ժողովն նիկիոյ ընդդէմ արիոսի :
Եւ յետ բզմ և մեծամեծ գործոց
բարեպաշտութե և երկիւղածութե ,
և շինութե բազմաթիւ վկայարանաց
և եկեղեցեաց 'ի զանազան տեղիս ,
և զկնի փոխելոյն զաթոռ իւր 'ի
հռովմայ 'ի կոստանդինուպօլիս նո_
րոգեալ յիւրմէ , փոխեցաւ յերկրա_
ւոր թգրութեն յերկնայինն՝ յաքիրոն
աւանի 'ի կողմանս նիկոմիդեայ՝ յա_
մի 337 : Հ. Յ. ամս. 21. Ն. յիշ. 2 :
Գործակից էր և յառաջացուցիչ
նմ բարեպաշտ գործոց ինքնակա_
լին՝ և ածասէր մայր նր դշխոյն
Հեղինէ . որ և փափաքեալ 'ի գտա_
նել զպատուականն խաչափայտն քնի ,
հրամանն ընկալաւ յայ 'ի տեսլեան .
և երթեալ յերուսաղէմ եգիտ զքան_
չէլ .

ճնշեալք զխնդրելին ։ Եւ շրջեալ ջերմեռանդն սիրով 'ի անօրինական տեղիս՝ եւ շինել բզ՟մ եկեղեցիս և մատուռունս , և բաշխեաց աղքատաց ինչս բզ՟մս . և հանդիպեալ կուսանաց նուիրելոց այ՟՝ շինեաց ն՟ց կուսաստանս , և սպասաւորէր ն՟ց անձամբ 'ի սեղանի իբրև աղախին . և ը՟ ամ՟ տեղիս՝ ուր և էանց , եցոյց զբազմապատիկ գործս բարեպաշտութե՟ . և այսպիսի առաքինի վարուք փոխեցաւ առ ք՟ս՝ յամի իբր 330։

Հ. Յ. մայ. 21 ։ Լ. օգոս. 18 ։

Կոստանդնուպօլսոյ ս՟բ ժողովն , ՃԾ հայրապետաց՝ եղև յամի 381 . յաւուրս մեծին Թէոդոսի , ընդդէմ մոլորութե՟ մակեդոնեանց հոգեմարտից , որ՟ք և ընդդէմ եւնոմեանց և ապողինարետաց . միանգամայն և վ՟ս կարգելոյ զորոշ պատրիարգ՟ Թգ՟րական քաղաքին ։ Հ. յնվ. 18 ։

Կոռնելիոս Հարիւրապետ իտալական գնդի 'ի կեսարիա պաղեստինոյ՝ յետ մկրտելոյն 'ի ս՟բյն պետրոսէ ամ՟ տամբ իւրով ը՟ գրելոցն 'ի գործս առաքելոց , եղև օգնական պետրոսի 'ի քարոզութե՟ աւետարանին . և ձեռնադրեալ 'ի նմ՟է եպիսկոպոս՝ առաքեցաւ 'ի սկեփսիոն գաւառ.

ւառ փոքուն միւսոյ . ուր ըմբռ-
նեալ 'ի գեհենատրխոսէ դատաւորէ , և
տարեալ 'ի տաճար կռոց՝ կործանեաց
աղօթիւք զբագինս . մինչ բրածեծ ա-
րարին զնա , և թողին 'ի կախ գլխն 'ի
վայր զգիշերն ողջոյն . յայնժամ քան-
դեցաւ տաճարն , և ծածկեաց Ճ
փլատակաւ զյոլովս 'ի կռապաշտից,
Ճ ոգիս և զընտանիս դատաւորին .
այլ 'ի գիշերին նորա առ սրբն կուռն-
ձեռս՝ արար զնշան խաչին , և 'ի վեր
յարոյց զկենդանւոյն թաղեալսն . և
մկրտեաց զբազմութիւն քաղաքին՝ շի-
նեաց եկեղեցիս . և յետ համատա-
րոյ քննիւք և պաշտօնէիւք՝ հան-
գեաւ ինքն խաղաղութբ 'ի քս . և
թաղեցաւ պատուով 'ի հօտէն իւր-
մէ . Հ . փետր . 22 : Յ . հոկ . 20 : Լ .
փետր . 2 :

Կրօնիդէս . տօ՛ս Անտոն և Կրօնի՛՛ :

Հ

Համապաղող . տօս Սահակ և Համ՛՛ :

Հեղինէ . տօս ընդ Կոստանդիա-
նոսի :

Հինգ վկայք . տօս յԱթանագինէ :

ՀԻՊԵՐԻՔԵԱՆՔ՝ էին եօթն վկայք 'ի սամուսատ քաղաքէ, որ և սամոստիա • ուր եկեալ մաքսիմիանոսի կայսեր՝ առնէր զհանդէս հեթանոսական տօնի իւրեք • և յայնժամ հիպերիքոս և փիլոթէոս արք գլխաւորք 'ի քաղաքէ անտի՝ որք լեալ էին քրիստոնեայ, գողեալ 'ի վերնատան միում՝ յաղօթս կային առաջի սբյ խաչին : Եւ 'ի գալ առ նս հնգեցունց բարեկամաց, որոց անուանք էին՝ յակոբոս, պարեգորոս, աբիբոս, դոմնոս, և յուլիանոս, հրաւիրել զնս 'ի տօն կռոց, հիպերիքոս և փիլոթէոս ընծայեին վճռւոյ դարձուցին զնս առ քն • և ետուն մկրտել յակոբայ երիցու՝ յորմէ լիքեանք մկրտեալ էին : Եւ իբրև հասին խնդրակք 'ի թագաւորէ՝ ունել զհիպերիքոս և զփիլոթէոս, գնային և հնգեքին ոք ինքնակամ ը նս • և յետ հարցափորձի՝ հարին դահիճք զթիկունս հիպերիքոսի կապարեայ գնտովք, մինչև 'ի վեր դիզանալ թեկանց նր յոյժ : Եւ զկնի բանտից և կապանաց, և քերելոյ զկողս ամենցն, և հարկանելոյ զորովայնս նց, գայլ 'ի բերան տարան զնս արտաքոյ քղքին • և կախեցին զեօթնեսին զխաչէ, և հարին մի մի ստաւար բեւեռս 'ի

գլուխս նր̃ · և այնպէս կատարեցաւ 'ի ք̃ս ։ Հ · հոկ · 19 ։ Յ · Լ · նոյ · 5 ։

Հիսիքէոս կամ Հեսիքէոս զինուորն էր 'ի պալատական մագիստրոսաց մաքսիմիանոսի կայսեր · և վս̃ քրիստոնէութե̃ն մերկացոյց զնա Թագաւորն յիշխանական պատուոյն , և զգեցուցին հանդերձ անարգ՝ յղեաց զնա առ աղօրինայսն՝ վաստակել ը̃ նս̃ 'ի ձեռագործ կանանց · և յետ աւուրց կոչեալ զնա զառաջեաւ՝ յիշեցուցանէր զառաջին պատիւն , և հրապուրէր 'ի պաշտօն դից · այլ յորհամարհէր Հեսիքէոսի զժամկեան պատիւն , և 'ի մեծացուցանել զյաւիտենական փառսն ք̃ի , բարկացեալ Թագաւորին՝ ետ կապել երկանաքար 'ի պարանոց նր̃ , և ընկենուլ 'ի գետ ։ Հ · մրգ · 10 ։ Յ · մայ · 10 ։ Լ · նոյ · 18 ։

Հռիփսիմեանք երեսուն կուսանքն 'ի Հռովմայ առ Դիոկղետիանոսիւ · որոց 'ի խնդրելն զհրաշագեղն Հռիփսիմէ առնուլ իւր 'ի կնութի̃ն · դաստիարակ նր̃ Գայիանէ մայր վանաց , եառ զնա և զայլ ընկերս նր̃ հանդերձ քանի մի քն̃յիւք , և փախեաւ յարևելս · ուր յետ շրջելոյ ը̃ բզ̃մ

աշ-

տեղիս՝ խնամօք տ՟ն եկեալ զտեղե
աւրն 'ի Հայս՝ արտաքոյ քաղաքին
վաղարշապատու 'ի Հնձանս , անձինք
երեսուն և եօթն : Եւ յազգմանէ
կայսեր խնդրեալ զն՟շ տրդատայ
Թագաւորին մերոյ , իբրև եգիտ
մօտ առ իւր , ցանկացաւ Հարանա-
ցուցանել ինքեան զՀռիփսիմէ եթէ
քաղցրութ՟ և եթէ բռնութ՟ ․ այլ
կոյսն ս՟բ զօրացեալ երկնաւոր ձայ-
նիւ՝ չետ տեղի բանից Թագաւորին ,
այլ վանեաց և զգետնեաց զհսկայ
արքայն մենամարտութ՟ 'ի սենեկի :
Եւ 'ի սաստկել Թագաւորին զգայթա-
նէ՝ զի խրատեսցէ զՀռիփսիմէ զաան
իւր անսալ կամաց իւրոց , նա ընդ-
Հկռկն խրախուսեաց պինդ կալ 'ի
սրբութե՟ն և 'ի Հաւատարմութե՟ն առ ք՟ս ․
վ՟յ Հարկին քարամբք զբերան գայթա-
նեայ : Այս իբրև յանՀնարս եմուտ
տրդատ , Հրամայն ետ չարաչար մա-
Հու կորուսանել զՀռիփսիմէ ․ զորոյ
նախ զլեզուն Հատին ․ և ապա պըր-
կեալ յորանս 'ի չորս ցիցս՝ խոր-
վեցին զմարմինն բոցով ջահից ․ և
պատառեալ գայլախազ քարամբք
զորովայնն՝ վայթեցին զաղիս ն՟ր , և
բրեցին զաչս ․ և ապա անդամ ան-
դամ յօշեցին , և զընկերս ն՟ր՝ որք
եկեալ էին ամփոփել զնշխարս ն՟ր ,
սուր 'ի վ՟ր եդեալ կոտորեցին , ո-

գիս լԲ. և զմին՝ որ հիմանդ կայր 'ի հնձանատեղին՝ անդ սպանին ող-րով. և մնաց միայն դայեակն երկու-

ընկերօք 'ի պալատն :

Ապա 'ի վաղիւն անդր ձեռնարկել և յերեսին 'Գայիանէանս' սպրկեցին զիւրաքանչիւրն 'ի չորս ցիցս. և ծակեալ զպղձղունս ոտից նց՝ փշե-ցին, և զերծին զմորթ նց. և ըղ-ծոծրակն ծակեալ՝ Ե այն հանին զլեզուս նց. և սայրասուր քարամբք ձեղքեալ զորովայնս՝ ցրուեցին զա-ղիսն. և ապա հատին զգլուխս նց: Զորս յետ ինն աւուրց եկեալ ժո-ղովեաց Գր լուսաւորիչն մեր. և յետ բժշկելոյ զթագաւորն և զնմ հարուածեալսն՝ ետ շինել երիս վկայարանս 'ի վր սբց կուսանացն՝ Հռիփսիմեանց, Գայիանեանց, և 'ի վր միանձնուհւոյն՝ որ 'ի հնձանատեղին, յամի Տն 301: Հ. հոկ. 5. և 6: Յ. սեպ. 30: Լ. սեպ. 29:

Ճրէշփաջաղ և հրաշխաղէպաղ, կամ Տմ երկնային զօրաց յիշատակ տօ-նախմբի յեկեղեցւոջ՝ 'ի փառաւորա-նել զնմ 'ի պատիւ յաղթանակի նց, որով 'ի նմին իսկ աւուր սատեղծ-մանն խուրեանց՝ հեղքեցին զհրա-պոյրս արուսեկին, և հաստատեն 'ի շնորհս՝ երանութե մասին եղեն ժա-

ժառանգորդ. միանգամայն և 'ի հայցել հնազգործել զպահպանողական հովանաւորութին ն̃ց 'ի վ̃ր մեր, ոյք և կարգեալ իսկ են պահապանք աշխարհի՝ երբեմն բանակք ա̃յ շուրջ զերկիւղածովք ն̃ր: Եւ նովին խորհրդով յանուանէ յիշատակին երեւելեացն 'ի ս̃բ զուարթնոցս Գաբրիէլ և Միքայէլ մեծք. զի Միքայէլ ձանաչի ոյք զօրավար երկնից՝ որ զօրօք իւրովք մարտեաւ ը̃ սադայելի, նոյնոց և հանրական տեսուչ հին և նոր եկեղեցւոյ ը̃դդէմ ա̃ծ պտ̃րզմայ չարին. իսկ գաբրիէլ երբեմն աւանձինն ընտանի ազգի մարդկան ստէպ պատգամաւորութ̃բ առ յա̃յ 'ի յայտնել զմեծամեծ խորհրդս. ոյք յայտ է 'ի հնումն և 'ի նորումն: Հ. Յ. Նոյ.
8: Լ. ահեպ. 29. և ծայ. 8:

Պ

Պաշար կ̃մ ղազարու բեթանիացի երջանիկ բարեկամն և սիրելին քն̃ի և չորեքօրեայ յարուցեալն նորա 'ի մեռելոց, ապրեցաւ այլ եւս ամս ժե. և ոչ ծիծաղեցաւ և ոչ ժըպտեցաւ զա̃մ ժամս իւր՝ երբեմն անցեալ ը̃ փորձ մահու. և ձեռնադրեալ եպս յառաքելոց՝ շրջէր և աւետարանէր 'ի բազում տեղիս զքն̃ :

Իսկ վախճան նր ասի ննջել խաղա֊ղութ՟ 'ի կիտոնեան քաղաք կիպրաց֊ւոց, Թերևս յետ աքսորելոյ զա֊ռաջինն 'ի մարսիլիա գաղղիացւոց՝ որպ՟ այլք գրեն: Մարմին սրբ՟յն ղազա֊րու բերաւ 'ի կիպրոսէ 'ի կոստան֊դնուպօլիս յաւուրս լևոնի իմաստա֊սէր կայսեր 'ի վախճան Թ՟ դարու. և եդաւ յեկեղեցին շինեալ 'ի Թագա֊ւորէ անտի յանուն սրբ՟յն հանդերձ մե նստատանաւ: Հ. յնվ. 11. և մրտ. 16. և մայ. 28, կամ 27: Լ. դեկ. 17:

Սոյնպէս և քորքն ղազարու մարթա և մարիամ սիրելիք և մտերիմք ք՟ի, կրեցին վ՟ն անուան նր հալածանս 'ի հրէից և 'ի հեթանոսաց. և երջա֊նիկ մահուամբ կատարեցան 'ի տ՟ր: Այլ թէ զիարդ, սոյնպէս ինչ ոչ ա֊ւանդի. զորմէ տես յաւարձակն փոր֊ձոյս. ուր լիցի բան և զմարիամայ մագդաղենացւոյ, զոր 'ի յետին դարս նոյնացուցին յոլովք ը՟ քեռն մարթայի և ղազարու. Թող զի ասի՝ թէ լևոն կայսրն գտեալ և զմար֊մին մարիամու մագդաղենացւոյ՝ եդ 'ի վանս սրբ՟յն ղազարու 'ի շինեալն յիւրմէ: Հ. օգս. 9: Լ. յուլ. 29:

Ղամփիոս և ղամփիոսի, կմ Էւղամփիոս և Էւղամփիոսի եղբայր և քոյր՝ էին 'ի

նի֊

նիկոմիդեայ 'ի հալածանս մաքսի֊
միանոսի, Թաքուցեալք 'ի լերին ը̅
այլ քրիստոնեայս . իսկ յաւուր մի֊
ում եկեալ զաւմկէոսք 'ի գնել հաց
վն̅ ընկերացն՝ ըմբռնեցաւ . և դա֊
տեալ յատենի մաքսիմոսի դատաւո֊
րին վն̅ հաւատոց՝ կրեաց սաստիկ
հարուածս և քերանս, և ապնդեցաւ
չոռանոց 'ի ծակէ ոտիցն և ձեռացն .
և ածեալ 'ի մեհեանն՝ բռնի́ իւ֊
րով կործանեաց զարձանն դիոսի :
Զայս ա̅մ̅ իբրև լուաւ քուրմն̅ զամ֊
պէուհի, ընթացաւ 'ի տեղին՝ լինել
կցորդ եղբօր իւրում . ուր̅ և եղև
իսկ . ք̅ղի և զնա քննեաց դատա֊
ւորն, և հրամայեաց ապտակել .
ապա զերկոսին եւս արկին 'ի կա֊
սայ եռացեալ . այլ 'ի պաղել կա֊
սյին սքանչելեօք՝ հաւատացին 'ի
ք̅ս̅ արք երկերիւր, և գլխատեցան .
իսկ նք̅ երկոքեան այլ եւս փորձե֊
ցան քերանօք և ըկանօք և հրով
իսկ . և ապա սրով կատարեցան
յամի տ̅ն̅ 291, կամ 310 : Հ . հոկ . 9 :
Յ . Լ . հոկ . 10 :

Պանդուչանոյ սբ̅ քահանայք՝ էին հո֊
գելոց հարք և ուսաւնորդք հայոց
աշխարհէս 'ի ժամանակս հալածանաց
յազկերտի երկրորդի . ուր և դատան
'ի բանակի սբ̅ց վարդանանց 'ի քա֊

ջալերել զնս 'ի նահատակել վն 'ի
քն հաւատոց . որոց վն և յետ կա-
տարման նց՝ ծանր կապանօք վարե-
ցան 'ի պարսս . և յետ եռամեայ
տառապանաց , և վերջին բանտար-
կութե 'ի Նիւշապահ դղեկի ապար
աշխարհին վրկանայ , ուր դարձու-
ցին սքանչելեօք զմոգպետն , կրկին
և կրկին փորձեալ 'ի դենշապհոյ
արքունի տանիկանէ՝ իբրև անդրդ-
ուելի կացին մնացին 'ի տր , նախ
արշէն երանելի երէցն բագրևան-
դայ կատարեցաւ սրով . ապա ինք-
նին դենշապուհ եհար և կորեաց
զաջ բազուկ սբյն սահակայ եպսին
ռշտունեաց . և յայնմ վայրի հատին
դահճինք զգլուխ սբյն յովսեփայ
կթղկսի , և մուշէի երիցու արծ-
րունեաց , և քաջաջայ սարկաւա-
գին . իսկ զղևոնդ երէց զայրն այ
և զսարապագլուխ սբցն , քարշեցին
նախ ը̄ քարամեռ տեղիս , մինչև
քանցել տմ' մարմնոյն յօդիերաց . և
ապա հատին զգլուխ նր , որք և ըզ-
սահակայ եպսի : Իբ 'ի լինել ահա-
գին սքանչելեաց 'ի վր մարմնոց
սբց , և յիջանել լուսաւոր արծ-
ուոյ 'ի վր սբյն ղևոնդի , խուժիկ
ամբ ժողովեալ զնշխարս նց , յամի
454 : 'Ի Թիւ մեկեցուցոց ղևոնդեանց
դասին և այլ չորք անձինք նահա-

տաւ

տանէալք ՚ի նոյն աւուրս. ՚ի մոդ-ղեան նորադարձ, որ յանդարձ օ-տարոսէ կատարեցաւ. սամուէլ և աբրահամ երիցունք յարածոյ այրա-րատայ, որք յալքունի կարաւանի սպանան. և թաթիկ եպս բասենոյ՝ որ յասորեստան կատարեցաւ. այլ զայսցանէ ունիս տեսանել ճոխա-գոյն ՚ի գիրս մեծին եղիշէի և փար-պեցւոյն: Հ. յուլ. 31:

Ղուկաս աւետարանիչ՝ էր յանտիո-քայ ասորւոց՝ արուեստիւ բժիշկ. ճարտար գրիչ, և պատկերահան. որոյ եկեալ յերուսաղէմ, և տեսեալ զգործս փրկչին՝ հաւատաց ՚ի նա, և յարեցաւ յաշակերտսն. և ապա գործակից լեալ մեծին պօղոսի իբրև մտերիմ աշակերտ նր սիրելի՝ քա-րոզէր զաւետարանն. զոր և ՚ի գիր անցոյց հրամանաւ պօղոսի և թե-լադրութբ հոգւոյն սբյ ՚ի խնդրոյ թէ-ոփիլոսի ուրումն աշակերտի. նոյնպս գրեաց և զգործս առաքելոց գե-ղեցիկ կարգաւորութբ: Եւ զկնի բզմ վաստակոց՝ զոր վաստակեաց ՚ի մր հալածանս հանդերձ, և յետ ամենայն զբզմ բժշկութն հոգ-ւոց և մարմնոց, և նկարելոյ զքա-նի մի պատկերս սբ ածածնի՝ ածոր-դւոյն ՚ի գրկի, հանգեաւ խաղա-

դօւլթբ 'ի Թիմաս կամ 'ի Թեբէս բիովտոխոյ յեղլոգա. և յետ ժամկաց փոխադրեցաւ մարմին նր 'ի կոստանդնուպօլիս, և ապա 'ի պատուճա: Հ. Յ. Լ. հոկ. 18:

Ղուկէանոս՝ որ և գրի Ղուկիանոս՝ քհնյ և ճգնաւոր, էր երէց եկեղեցւոյ մեծին անտիոքայ ասորւոց առ դիոկղետիանոսիւ, այր գիտնաւոր և մեծեւանդն յածպաշտութե. որոյ և աշակերտք բազումք՝ քհնյք և եպսք եղեն, և մարտիրոսացան ընդ գուշակելոյ նր. ապա անձամբ եկեալ 'ի Նիկոմիդիա՝ ուր էր հրդեհ հալածանաց, քաջալերէր զնահատակս, և զուրացօղսն 'ի դարձ ածեալ՝ խրախուսէր 'ի մահ վն անուանն տն. և ինքն առաքելաբար շրջէր քարոզէր զբանն կենաց 'ի քաղաքի անդ, առեալ յիւր շնորհս երևելոյ յորս հայէր, և չերևելոյ՝ յորս ոչ հայէր. մինչ զի և Թագաւորին ակնածեալ 'ի նմանէ՝ ոչ իշխեաց խօսել ընդ նմա երեսօք, այլ ընդ մէջ կախելով զվարագոյր. և յաղթեալ յածային իմաստութե նր՝ հրաման ետ գան հարկանել, և ապա տանջել քերանօք և ջահիւք և հալեալ կապարաւ և երկաթի տապակօք. և 'ի վախճանի Թողուլ անսուաղ 'ի

քան_

բանտի․ մինչև սովամահ եղև կեն-
դանին ննջեացն․ կամ ըստ ոմանց խողխո-
ղեցաւ 'ի բանտի․ և մարմին նորա ար-
կեալ 'ի ծով՝ հանաւ սքանչելեօք և
թաղեցաւ 'ի քաղաքն տրեպանոյ՝
հեղինուպոլիս կոչեցեալ․ յորոյ վր
ետ շինել եկեղեցի մեծն կոստան-
դիանոս․ և ոսկեբերան պատմէեայ
ներբողիւ ։ Հ․ Յ․ հոկ․ 15 ։ Լ․
յնվ․ 7 ։

Նոյ և այլ փառաւոր վկայ ղուկիա-
նոս անուն 'ի սահմանաց նիկոմի-
դեայ առ մաքսիմիանոսիւ, նահա-
տակեալ երկու ընկերօք՝ թէոդորո-
սիւ և ամոնիւ․ որք և այլ մարտի-
րոսք համանուանք յայլ և այլ ժա-
մանակս ։

Ղունկիանոս (որ և ղունգինոս) հարիւ-
րապետն՝ այն է, որ իւրովք զօրականօք
կայր 'ի գողգոթա 'ի պահպանութե 'ի
ժամ խաչելութե արարչին․ և տե-
սեալ զահաւոր սքանչելիսն, և զա-
ւանդումն հոգւոյ տն կենդանի ձայ-
նիւ, աղաղակեաց՝ թէ արդարև այ
որդի էր սա․ (կամ որք այլք կար-
ծեն, էր զօրականն այն՝ որ խոցեաց
տիգաւ զկողս փրկչին)․ և դարձեալ
կարգեալ 'ի պահպանութի գերեզ-
մանի տն՝ յորժամ կաշառս եառն
հրէայք պահապանաց վասն ծածկելոյ

զյարութն նր, ղունկիանոս և եր-
կու ընկերք նր ոչ կամեցան առնուլ
լինչ. այլ յայտնեալ յառաջեալն՝ մկր-
տեցան 'ի նոցանէ: Այս գնաց
ղունկիանոս և որք ը նմա 'ի բնիկ
գաւառ իւր 'ի կապադովկիա, և
անդ քարոզէր զքն. իսկ պիղատոս
'ի սադրելոյ հրէից ամբաստանեալ
զնմէ առ կայսրն վն 'ի բաց կալոյ
'ի զինուորութէն՝ առաքեաց առ նա
զօրականս զոմն. որոյ քննեալ զհետս
նր և զերկուց ընկերացն՝ նահատա-
կեաց սրով, և զգլուխն ղունկիա-
նոսի եբեր յերուսաղէմ առ հրէայս
վն խոստացեալ կաշառաց. և նք
արկին 'ի կոյտս աղբեաց. այլ յետ
ժամանակաց գտաւ սքանչելեօք 'ի
ձեռն կնոջ միոյ՝ որոյ աչքն կոյր էին
և բացան բարեխօսութբ սրբյն: Հ.
Յ. հոկտ. 16: Լ. մրտ. 15:

Ս

Սահաբայեցրե կոչին՝ լինն վկայք
ճառեալք 'ի գիրս մակաբայեց-
ւոց, և ժամանակակիցք քաջին յու-
դայ մակաբէի, նահատակեալք առ
անտիոքաւ արքայիւ սելևկիացւոց՝
որ եպիփան կամ երևելի կոչիւր:
Աք էին եղիազար քահանայ, և Շամո-
նէ կամ սաղոմինէս կին այրանիրա՝

եօթն

եղին ուղղակի հանդէպն ։ Եղիազար այր ծերունի՝ օրինապետ և առաքինափայլ՝ որ ոչ առնուլ յանձն ուտել զխոզենաւ և յետս կալ յամենայն օրինաց, նահատակեցաւ 'ի հանդէս բազմաւ՝ որք երևէին, յերուսաղէմ քաղաքի ։ Իսկ շամունէ և որդիքն նր̄ եղբարք եօթն յանտէնի թագաւորին անտիոքոսի յանտիոք քաղաքի սքանչելի արութե̄ գլան գլան տանջանաց համբերեալ՝ կատարեցան 'ի մը̄ ճշմարտութե̄ օրինաց · որք ըստ՝ նկարագրեն ս̄բ̄ գիրք · ա̄ մակ · դ̄ · և է · զորս և պանծալի ճառիւք ներբողեն հծ̄աբանն, ոսկեբերանն, և այլք ։ Հ · Յ · Լ · օգոս · 1 ։

Մաղար, կամ մաղարիոս անուանեալ՝ բազում ս̄բ̄ ճգնաւորք եղեն, այլ առաւել նշանաւորքն 'ի նո̄ էն երկու ։ Մին է՝ մեծն մաղար եգիպտացի, հանդարտեալ 'ի թեբայիդոյ անապատն՝ հրաշալի վարուք, և հոգեբուղխ խրատուք, առաջնորդ բազմութե̄ միանձանց · առ որ դիմէին ամ̄ենն և 'ի հեռաւոր կողմանց իբրև առ բժիշկ հոգևոր՝ և հօրանց հայր, իբրու երկրորդ պնի մեծին անտոնի, որոյ էր աշակերտ համանման · վախճանեալ յամի 391 ։

Եւ միւսն է մաղարիոս · ճգնաւոր ա-

ղէքս.

ղեքսանդրացի , աշակերտեալ և սա երբեմն անտոնի , և շրջեալ յանապատս եգիպտոսի , և 'ի բզմ այլ հեռաւոր տեղիս , իբրև անմարմին 'ի մարմնի ճգնող. վախճանեալ յամի 404: Այլ գործք երկոցունց բզմ իրօք հանդէտ էին 'ի մրցիլ Ը դիւաց աներկիւղ համարձակութբ , և 'ի գործել մեծամեծ սքանչելիս : Այլ է և միւս ևս մակար ձեռատուն աշակերտ սբյն անտոնի՝ առաջնկայ գտեալ թաղման նր , և յաջորդեալ յաբբայութե վանաց նր . որդ և մակար կամ մարկոս հռովմայեցի անուանեալ՝ որիչ է 'ի ս̃ջէ . դորոց որոշագոյն տացուք տեղեկութի յԸարձակն : Հ. ծրփ. 4: Յ. յնլ. 19: Լ. յնլ. 2. և 15:

Մակար, և Մակարիոս Ճկյտ. տես Ը Եւգինէոսի և Ը Եւդոքսիոսի :

Մաղաքիա . տես Երկոտասան մարգարէք :

Մանասէ Ճգնաւոր նահատակն քրի՛ էր 'ի գանգրայ պափղագոնիոյ որ 'ի սահմանակցութե գաղատիոյ, զաւակ խոստովանող վկայից թէոդոտոնի և հռոփինայ՝ ծնեալ 'ի բանտի . որ և որբ մնացեալ՝ մնաւ 'ի

կե-

կեցարիս 'ի ձեռս բարեպաշտ տիկնոջ միոյ . և 'ի մետասան ամաց հնկի մտանեցաւ յանտեան 'ի հալածանս աշխարհականաց կայսեր . և յետ գանից և խանձողելոյ հրով՝ մինչդեռ կամէին ընկենուլ զնա 'ի ծով , ձեռամբ հրեշտակի տարեալ եդաւ 'ի լեառն կեսարիոյ . ուր ը բզմ ժամանակս արար զգործ հովուութե և անապատաւոր ճգնութե՝ ստէպ երգելով զսաղմոսս 'ի ձայն քաղցր . և այնչափ ծաղկեցաւ սրբութբ , մինչև հնազանդէին նմա գազանք վայրի . և հեթանոսք գային առ նա, և դառնային 'ի հաւատս : Վյ կալաւ զնա իշխանն կեսարիոյ , և ետ ձկտել զբազուկս սբյն մինչև ցխախտումն ոսկերաց . և քերել զմարմինն , և չփել խորգով և աղիւ . ապա էարկ զնա առաջի գազանաց . այլ ոչինչ մեղան սբյն . նոյնպէս զերծաւ և յայլոց տանջանաց , և 'ի վախճանի կատարեցաւ քարկոծմամբ , կամ հարմամբ երեքժանի երկաթոյ : Հ . Յ . ոէղ . 2 : Լ . օգոս . 17 :

Սանդ կմ նանէ ճգնաւոր կոյսն էր մի յընկերաց սբց հռիփսիմեանց . որոց յանցանելն ե եկեղեաց գաւառ ազդմամբն այ ընտրեաց մանի միայնա-

նահատակ 'ի սեպուհ լեառն Դարանաղեաց. և մնեալ 'ի քարայր մի' ձըմներ անդ յառանձնութե̄ աղօթիւք և երկնաւոր մտածութե̄բք, խոտ կերակրելով, և արևակէզ և ցրտահար լինելով. մինչև յերկարութե̄ ժամանակին մաշեալ փոխեցան զգեստք մարմնոյ նո̄ր: Իսկ յետ ամաց բազմաց յերևեալ նմա ս̄բ լուսաւորչին 'ի նոյն' լեառն սեպուհոյ միայնակեցութե̄, իբրև մօտ եղև յայլն մանեայ, ձայնեալ առ նա կուսին' աղաչեաց դադարել այլ ևս երիս աւուրս. և ապա եկեալ եգիտ զերանելին վախճանեալ. և թաղեաց զնա սաղմոսիւք և օրհնութե̄բ' զտեղի էառ անդ, և ճգնեցաւ 'ի նմին այրի մինչև 'ի փոխումն իւր: Հ. հոկ. 29:

Մանկանք Բեթղեհէմի, որ և անմեղ մանկունք, են երջանիկ տղայք սանդեայք' յերկեմենից և 'ի խոնարհ. որք կոտորեցան հրամանաւ հերովդի' սրախողխող եղեալք դերահրաշ նահատակութե̄բ, ոչ լոկ վն̄ անուանն ք̄ի մեռանելով, այլ և փոխանակ ք̄ի. որ ոչ ումեք այլ 'ի վկայից վիճակեցաւ. ոճ̄ և յայտ է 'ի պատմութե̄ ս̄բյ աւետարանին, և 'ի պանծալի ներբողենից հարցն ս̄բց. շատ լիցի քեզ քաղել զմարգարէաշար բանս.

չարչարակցին մերոյ : Հ · յուլ · 8 · և մայ · 11 : Յ · դեկ · 29 : Լ · դեկ · 28 :

Մանկանց եփեսոսի · տես Եօթն մանկն :

Մանկանց սեբաստիոյ · տես Քառասունք :

Մանուկն խոսքողանոց · տես 'ի Սումանոս :

Մատթիաս առաքեալ (որ ըստ այլոց Տաթէոս,) ծայրին վիճակաւ ընտրեալ 'ի մետասանից 'ի լրումն երկոտասան Թուոյ, յորմէ անկաւ Յուդաս գնալ 'ի տեղի իւր, շրջեցաւ 'ի քարոզութն աւետարանին 'ի զանազան տեղիս · և հասեալ յեթեովպիա՝ դարձոյց զբազումս նշանօք և զօրութբ · և ձեռնադրեալ նց քահանայս և պաշտօնեայս եկեղեցւոյ՝ անդէն կատարեցաւ, սաստիկ գանակոծեալ յանհաւատից · կմ ըստ այլոց՝ դարձ արարեալ 'ի հրէաստան, քարկոծ եղև, և սակրով գլխատեցաւ : Հ · ֆետր · 4 : Յ · օգոս · 9 : Լ · ֆետր · 24 :

Մատթէոս առաքեալ և աւետարանիչ, որ երբեմն մաքսաւոր՝ Ղևի ալփեայ կոչեցեալ, նախ քան զգնալն իւր 'ի քարոզութն գրեաց զաւետարան.

րանն իւր ազգամամբ ս̃բ հոգւոյն 'ի խնդրոյ եկեղեցւոյն եճ̃մի․ և ապա շրջեալ ը̃ բազում ազգս և գաւառս հեթանոսաց՝ եհաս մինչև յաշխարհն մարդակերաց․ և անդ բազում չարչարանս կրեալ վ̃ս անուան տ̃ն, և անմխասելի պահեալ, դարձոյց զոչ սակաւս 'ի ք̃ն․ և ձեռնադրեալ անդ զպղատոն զոմն եպ̃ս՝ ինքն դարձաւ 'ի հերապօլիս տարբւոյ, և անդ կատարեցաւ․ կամ ըստ այլոց՝ անդէն յերկրին բարբարոսաց նահատակեցաւ հրով, և թաղեցաւ 'ի պղատոնէ եպ̃սէ ։ Հ․ Յ․ նոյ․ 16 ։ Լ․ սեպ․ 21 ։

Մարդարիոս․ տես Եւստրատ" ։

Մարթա և մարիամ․ տես ընդ Ղաղարու ։

ՄԱՐԻԱՄ կոյս Ա̃ծածին՝ օգոստատիրուհի ամ̃ սր̃ց՝ երկնաւորաց և երկրաւորաց, (որ ոչ այնչափ 'ի կարգ սր̃ց տօնելեաց դասի, որչափ փառաւորեալ ը̃ ա̃ծորդւոյ իւրում՝ տ̃րունական տօնակատարութ̃ մեծարեալ պատուի,) էր 'ի Նազարեթէ գալիլեացւոց՝ դուստր յովակիմայ և աննայի 'ի տանէ դաւթի՝ հայրենեօք, և մայրենեօք ազգական եղիսաբեթի՝ որ 'ի տանէն ահարոնի․ օրինօք բնութ̃

ծնեալ, այլ 'ի վեր քան զօրէնս բը-
նութե՝ անման յարատոյ հողածնե-
լոցս հասարակաց՝ առանց յանցա-
նաց զաւակ գտեալ մօրն եւայի, և
անդատապարտ շառաւիղ օրհնութե
նախահօրն. վն ոչ միայն ծնունդ-
նր սբ, այլ և յղութին եղև տօնելի:
Որ և անդստին 'ի ծնէ նուիրեալ
այ՝ իբրև զաւակ ուխտական յամուլն
աննայէ աւետեօք և սքանչելեօք պըտ-
ղաբերեալ, եռամեայ էր սամուելի՝
որ յառաջնոյն աննայէ, ընծայեցաւ
'ի տաճարն այ. և ապա եօթնամեայ
իսպառ հրաժարեալ 'ի տանէ ծնո-
ղաց՝ 'ի մերձաբնակ կուսաստան տա-
ճարի ըն պարկեշտաժողով օրիորդս
կալաւ զբնակութի, անթարգմանելի
վարուք սրբութե՝ սերովբէ հողեղէն
և մարմնաւոր քերովբէ: Ապա իբր
'ի չորեքտասան ամաց հասակի՝ ըստ
գեղեցիկ տեսչութեն այ խօսեցեալ-
ան արդարոյ յովսեփայ հիւսան 'ի
տանէ դաւթի, ընդունի զգաբրիէ-
լեանն ողջոյն աւետեաց՝ յուրախու-
թի ամ աշխարհի, լինել մարմնարան
բանին այ՝ անթառամ մաքրութբ միշտ
կուսութե: Որ և յարգանդի կրելով
խորին խոնարհութբ զորն տեսղե-
րաց՝ փութացաւ աղդմամբ նր յայց
ելանել կարապետին յովհաննու, և
սրբել զնա յարգանդի մօրն: Եւ յետ

դար-

դարձին 'ի լսման ժմկի վայելչապէս
ծնաւ զմիածին իւր զա̃ծորդի 'ի բեթ-
ղեհէմ քաղաք դաւթի, և քառասնօ-
րեայ 'ի տաճարն ընծայեցոյց: Եւ
կուսական կաթամբ յաճուցին հա-
սակի վերաբերեալ՝ ամ յամէ տա-
նէր ը̃ իւր զմիածինն հօր 'ի տաճար
հօրն. և յա̃մ անօրինական գործս
կենդանարարին՝ գործակից լինէր փըր-
կուԷ մերոյ, մինչև յանպարտական
կիրս խաչին: Ուր որդին մարմնով
պատարագէր դառն մհ̃. և մայրն
հոգւով ողջակիզէր 'ի մ̃ր սիրոյ ան-
ձանոյն. և ոմ̃ չարչարանաց միած-
նին եղև կցորդ անպատմելի, նոյն-
պէս և յետ յարութե̃՝ փառաց նր̃ հա-
ղորդ անմեկնելի. ոչ միայն զորդին
տեսանելով յարուցեալ, այլ և զինքն
յետ քանի մի ամաց անցելոց: Քան-
զի հրաւէր եկեալ փոխման կուսին յա-
մի տն̃ իբր 45. և 'ի հասակի ամաց
իւրոց իբր վաթսուն, կմ̃ կգ̃, նա-
զարբասնեալ հոգին աւանդէր 'ի ձեռս
ա̃ծորդւոյն երկնաւոր փառօք լցե-
լոյ՝ յառաջինկայութե̃ համագունդ դա-
սուց առաքելոց, և զկնի եռօրեայ
թաղման ը̃ նմանութե̃ միածնին՝ յառ-
նէր յանմահական կենաց, վերափո-
խեալ 'ի փառս անպատումս յառա-
գաստն լուսոյ՝ յանմոռանալին եղակա-
նացս ը̃ երրորդութե̃. իբր զի է 'ի
վեր

վեր քան զմիտ արարածական բնութեն , և միայն 'ի վայր քան զԱծ : Որ և երբեւ գլխոյ հասարակաց և մայր եկեղեցւոյ՝ բարեխօս է մեզ աշխարհի . և պարգևաբաշխ սուաստուածեան՝ անպակաս գանձուց , որոց հաւատով կարդան առ նա . և աղաչելեօք նո̃ր լինեն ողորմելիք : Հ . Յ . Լ : օգոստ . 15 :

Մարիամ Մագդաղենացի . ամ̃ս իւղաբեր կանայք :

Մարինէ կոյսն (որ թ̃ յն . մարինէ . և թ̃ լտ . մարգարիտա) էր յանտիոքայ պիսիդեայ՝ դուստր եդեսիոսի քրմի յաւուրս դեկոսի կայսեր , կամ դիոկղետիանոսի . և հաւատաց 'ի քս̃ գաղտ 'ի հօրէն . այլ իբրև 'ի վեր ել բանն , մատնեցաւ 'ի ձեռս ողիմբիոսի եպարքոսի . յորմէ սաստիկ հարուածով և քերանօք տանջեալ՝ արկաւ 'ի բանտ . ուր յաղօթել կուսին՝ երևեցաւ նմ̃ սատանայ 'ի կերպարանս ահագին վիշապի՝ սպառնացեալ կլանել զնա . իսկ նորա առեալ 'ի ձեռս զփայտեայ փոքր խաչ՝ յանձն արար զանձն այ . և զօրացեալ տեսլեամբ հոգւոյն սրբոյ երևելոյ 'ի նմանութի աղաւնւոյ՝ կոխեաց 'ի վերայ պարանոցի վիշապին , և յանուն քն̃ սասանեալ զնա՝ յայտնեալ զամենայն

նոյն խաբէութեան իւր, ապա թոյլ֊
եա երթալ յանդունդս ։ Յետ այ֊
սորիկ միւսանգամ դառնեցաւ կոյսն
յառենի․ և գտեալ անդրդուէլն 'ի
հաւատս, և ազատեալ սքանչելովք
'ի սանէ եռացեալ ջրոյ, ընկալաւ
զկենս մահու գլխատմամբ ։ Հ․ յուլ․
18 ։ Յ․ յուլ․ 17 ։ Լ․ յուլ․ 20 ։

Մարկիանոս կիսասարկաւագ, և
Մարտիրոս կամ Մարտիրիոս դպիր՝ էին
աշակերտք և նոտարք սրբոյն պօղոսի
խոստովանող հայրապետին կոստան֊
դնուպօլսոյ․ զորս զկատարումն ըն֊
ճեալ երկոցունց նոտարացն՝ սրբ֊
գադոյնս ջատագովէին զուղղափառ
հաւատս նր ընդդէմ արիանոսաց․
վն կալեալ զնս փիլիպպոսի արիո֊
սեան եպարքոսի՝ եարկ 'ի բանտ խա֊
ւարային․ և նեղէր զնոսա սովու և
ծարաւու՝ ընդունել զաղանդն արիո֊
սի․ և իբրև ոչ կարաց յաղթել նց,
ետ հանել 'ի վր պարսպի․ և խող֊
խողել սրով՝ յաւուրս կոստանդեայ
կայսեր ։ Հ․ Յ․ Լ․ հոկ․ 25 ։

Մարկոս աւետարանիչ (որպէս համարել
յեղբօրորդւոյն բառնաբայ 'ի յով֊
հաննէ մարկոս կոչեցելոյ) էր աշա֊
կերտ սրբոյն պետրոսի՝ իբրև որդի
նր սիրելի; և դպիր կամ թարգմանն․

որ

որ և գնաց ընդ նմա 'ի հռովմ. և 'ի
հրամանէ նորա գրեաց զաւետարանն
հոգւով սրբով. և առաքեալ 'ի նմանէ
'ի քարոզութեն՝ շրջեցաւ ընդ բազում տե-
ղիս, և առաքելապէս 'ի սահմանս
եգիպտոսի. ուր զտեղի առնէր յա-
ղեքսանդրիա՝ ուսուցանէր զժողո-
վուրդն, և ձեռնադրէր քահանայս
և պաշտօնեայս: Իսկ յաւուր տօնի
հեթանոսաց՝ դիմեալ ալեքսանդրաց-
ւոց 'ի վերայ սրբոյն, կապեցին չուա-
նաւ, և գետնաքարշ տարան 'ի բանտ՝
ստուգանելով զերկիր յարենէ նորա.
այլ 'ի բանտին մխիթարեաց զնա հր-
րեշտակ տն. և յաղօթել նորա առ քս՝
առնուլ զոգի իւր. ինքնին փրկիչն
երևեցաւ նմա՝ ասելով. խաղաղութի՛ն
ընդ քեզ՝ ծառայ իմ և աւետարանիչ
մարկոս: Եւ 'ի վաղիւն դարձեալ
քարշեցին զնա ընդ երկիր, մինչև ա-
ւանդեաց զոգին. իսկ զմարմին նորա
այրել 'ի հուր. այլ 'ի լինել սաս-
տիկ անձրևոյ և կայծականց՝ եկեալ
աշակերտաց հանին զմարմինն ամ-
բողջ 'ի հրոյն. և եդին պատուով 'ի
փորեալ վիմի յամի տն 61 կամ 62.
որ և յետ ժամաց 'ի թ դարու փո-
խադրի 'ի վենետիկ: Հ. ճրփ. 24:

Ց. Լ. ապր. 25:

Մ՝արկոս եպս արեթուսայ 'ի սահմանս
ասոր-

սարուաց՝ էր առ մեծն կոստանդիա-
նոսիւ, հովիւ քաջ՝ քակտիչ պաշտա-
մանց հեթանոսաց. իսկ յաւուրս
աղմկաց արիանոսաց անցին զնովաւ
ալիք խռովութեն 'ի նենգութէ կիսա-
րիանոսաց, որք պատճառանօք խա-
ղաղութէ հնարեցան որսալ զնա առ
ճակ մի 'ի կողմն իւրեանց՝ վս̄ գո-
վոյն այր յաջողակ բանիւ և գրով.
յորոց սր̄ թօթափեալ զանձն՝ արթ-
նութբ̄ խնամ ունէր իւրումն հօտի
յերեսաց աղանդաւորաց և հեթա-
նոսաց մինչև 'ի ծերութն իւր յաւուրս
յուլիանոսի. որոյ հրամանաւ ըմբռ-
նեալ զնա հալածչաց իբրև գլխաւոր
պաշտպան հաւատոյ՝ կապեցին և հա-
րին, և քարշեցին չուանաւ ը̄ փո-
ղոցս, և զականջս նր̄ կտրատե-
ցին. և մանկունք դպրոցի եդին զնա
'ի սասղասռ մի՝ և ձօձելով խաղ ա-
նէին, և երկաթի գրչաւ ծակոտե-
ցին զգագաթն երանելւոյն: Ապա
բևեռեալ զնա 'ի վր̄ փայտի ը̄ այլ
նահատակս՝ օծին մեղու զմարմինս
նց̄. ուր մեղուք և գուեխք չարա-
չար խայթէին զնս̄. և զկնի այլ ևս
լլկանաց և տանջանաց 'ի ծով արկան
ընկերք մարկոսի. իսկ նա կապանօք
առաքեցաւ առ յուլիանոս. որ ետ
տարագրել զերանելին յանծանօթ
կղզի մի. և այնպէս փոխեցաւ առ

ած խոստովանող վկային. զոր և ներբողէ տօնաբանն 'ի ձեռն Եփրեմ յուլիանոսի : Հռ. մրտ. 23 : Յ. մրտ. 30 : Բօլլանդ. մրտ. 29 :

Մարկոս միայնակեաց, որ և աբբայ մարկոս՝ էր աթենացի, կրթեալ յուսումն գիտութեց. այլ յետ մահու ծնողացն՝ զմտաւ ածեալ զունայնութն կենցաղոյս, եթող զտուն իւր և զամենայն ինչս. և երթեալ 'ի ծովեզերն՝ նաւաւ 'ի վր ովկիանոսի մեծի, և վարեաց 'ի խորս. և առաջնորդեալ 'ի Տնէ՝ ել 'ի ցամաք հեռաւոր 'ի լեառն կոչեցեալ Թարմաքէս յաշխարհին Խաւիչկաց. ուր զամս ղէ եկաց անծանօթ 'ի մարդկանէ՝ խոստամբեր վարուք և հրեշտակային սրբութբ. այլ 'ի մերձենալ վախճանի նր՝ ազդմամբն այց եկն 'ի տես նր աբբայն Սերապիոն. որ և ամփոփեաց զնր մարմինն երանելոյն. որոյ գրեալ կայ լիով 'ի վարս հարանց : Հ. ապր. 2 : Բօլլանդ. մարտ. 29 : Սա յիշի յանուանէ 'ի սրբոտարագամատոյցի. և թէպէտ 'ի տօնացուցի պակասի, բայց զօրութբ է խառնեալ 'ի տօնի հարց եգիպտացւոց՝ Է անուանբ և այլոց եղբց հարց :

Մարութէ. տես 'ի Յակոբ մծբ" :

Է H Մա.

Մարութայ եպս Նփրկերտոյ յաշխարհին Ծոփաց՝ էր հայրենեօք ասորի, և մայրենեօք յազգէ հայոց՝ առ փոքրն Թէոդոսիւ, ծաղկեալ լուսաւոր վարդապետութբ և առաքելական ոգւով՝ 'ի դարձուցանել զբազումս 'ի կռապաշտից մնացելոց 'ի սահմանս ասորեստանի, և 'ի շինել զեկեղեցիս : Որ և մծ սքանչելի համբաւոյն կոչեցեալ 'ի ախտաւորն 'ի յազկերտայ առաջնոյ՝ բժշկեաց զորդի նր այսահար . արար և զայլ նշանս երևելիս, և դադարեցոյց խաղաղու զհալածումն քրիստոնէից 'ի պարսս . և տարեալ 'ի Թագաւորէն հրովարտակ յանձնարարական՝ եկն առ կայսրն . և հրամանաւ նր և ծախիւք նորոգեաց և ամրացոյց զքաղաքն ծոփաց, որ կոչեցաւ Նփրկերտ, կամ մարտիրոսաց քաղաք . զի ժողովեաց անդր արքունի իշխանութբ՝ ամենայնին սքանչելեօք հանդերձ, զմարմինս և զնշխարս մեց վկայից յամ կողմանց բզմ յոյժ յոյժ, իբր ճ, և իճ, կամ ճ, և ձռ մասունս, զետեղեաց զնս յորմս հոյակապ տաճարի շինելոյ յիւրմէ՝ 'ի զանազան խորանս և 'ի տապանակս . և ինքն լցեալ զաւուրս իւր սրբութբ՝ պատուեցաւ ընդ նշխարս մեց ժողովելոց 'ի նմանէ : Հ . ճայ . 28 :

Յ. փետր. 16 : Լ. դէկ. 4 :

Մարտիրոսն . տօն Ը Մարկիանոսի :

Մարտիրոսն . տօն Ը Սարգսի :

Ս՝ էլէ կմ դիչնեեղիսկոպոս՝ էր յազ-
գէ պարսից յաւուրս Շապհոյ ար-
քայի երկրայնակցի՝ հրաժարեալ 'ի
զինուորական կարգէ, և տուեալ
զանձն 'ի ծառայութիւն ոյ 'ի Շօշ քաղա-
քի կամ յասպահան . ուր ձեռնադ-
րեցաւ 'ի բեդշաբոյ եպիսկոպոսէ հո-
վիւ բնիթրազան քաղաքի . այլ ոչինչ
օգուտ տեսեալ անդ՝ զի արեւապաշտ
էին բնակիչքն, գնաց յեկէմ, և շր-
ջեալ յանապատս ճգնաւորաց՝ ող-
ջունեաց զհայրն անտոն . և 'ի մծբին
հանդիպեալ սրբոյն յակոբայ՝ լուաւ
'ի նմանէ, թէ մարտիրոսութ՟ կատա-
րիս : Ապա դարձ արարեալ 'ի պարսս՝
շրջէր առաքելաբար, և քարոզէր
զաւետարանն՝ զոր կրէր 'ի մախա-
ղի, և առնէր նշանս և արուեստս
անուամբն քի : Իսկ իշխան քաղա-
քին գերդայ կոչաւ զնա հանդերձ
երկու աշակերտօքն, որ էին Բաւրա
փաևանոյ (ըստ այլոց՝ Էֆորա, կամ աբ-
րաւխմա), և Շինաւ սարկաւագ (որ և
շինա կմ չչըլա) . և խոստագոյնս տան-
ջէր զնա՝ զոհել արեգական և հրոյ .

և 'ի յանդիմանել սրբոցն զմոլորութիւն հեթանոսաց, հարին զմէջս սուսերաւ ընդ կուրծս և ընդ սիրտն իշխանին և եղբայր նորա. և սրբն տասց. թէ 'ի վաղիւն և դուք 'ի մեծամեծանց այսպէս սպանջիք: Իսկ աշակերտքն սրբոյն գանիւք կամ քարկոծմամբ նահատակեցան. և մարմինք նոցա եդան 'ի քաղաքն մելտինայ: Եւ կատարեցաւ բան սրբոյն 'ի վերայ իշխանացն. զի 'ի վաղիւն անդր հարին յորս այր զեղբայր իւր 'ի սիրս միմեանց: Հ. նոյ. 12: Յ. նոյ. 13: Լ. ապր. 22: Աշխար. ա-
ետրինոսի:

Մելետոս կամ Մելետիոս հայրապետն էր 'ի մելտինոյ փոքուն հայոց, առ կոստանդեաւ որդւով կոստանդիանոսի: Սա նախ ձեռնադրեալ եպիս սեբաստիոյ՝ յետ սակաւուց հրաժարեցաւ յաթոռոյն վս̄ անսաստ լինելոյ ժողովրդեանն. և առանձնացեալ 'ի բերիա՝ ընտրեաց զվարս հանդարտութե. այլ զի մեծ էր անուն սրբութե և իմաստութե նր̄, ընտրեցաւ պատրիարգ աթոռոյն անտիոքայ՝ ոչ միայն յուղղափառաց, այլ և յարիանոսաց. որք հնարէին պատճառաբելով յինքեանս ձգել զայրն այ. բայց իբրև տեսին՝ թէ նա ընդդադոյն ջատագովէ զնիկիական հա-

ւատս

ւաւոս և զհամագոյակից անուն, ե-
տուն ընկենուլ զնա յաթոռոյ, և
աքսորել 'ի հայրենիս իւր. և եդին
զեւդոքսոս ոմն յաղանդոյ իւրեանց:
Եւ յետ մահու նորա դարձուցին
ուղղափառք զմելետոս յաթոռն յայն.
բայց և յայնժամ կրեաց ոչ հայրա-
պետն ոչ սակաւ աշխատս. զի կէս
ժողովրդեանն էր զհետ պաւղինոսի՝
թէպէտև առն մի: Իսկ 'ի լինել
ժողովոյն կոստանդնուպօլսոյ առ
մեծն թէոդոսիւ, մին մելետոս էր
երևելին 'ի հարս. որ և նախ քան
զարձակիլ ժողովոյն վախճանեցաւ
'ի թագաւորականքաղաքին. և պատ-
ուեցաւ ներբողական ճառիւ 'ի նիւ-
սացւոյն յատենին հարց, որ և զինն
յոսկեբերանէ: Հ. ճառընտ: Յ. օ-
գոս. 23: Լ. ֆէպր. 12:

ՄԵԼՔԻՍԵԴԵԿ. տես Նախահարք:

ՄԵՌԿԵՏՐՈՍ կամ Մերկուրիոս էր յազ-
գէն սկիւթացւոց՝ զինուորեալ յա-
րևելեան գունդն հռովմայեցւոց առ
դեկոսիւ և վաղերիանոսիւ, բայց
քրիստոնեայ հաւատով, և ջերմ
յածպաշտուե: Իսկ եղև 'ի գնալ 'ի
պատերազմ ընդդէմ բարբարոսաց՝ ե-
րևեցաւ նմա հրեշտակ տն 'ի տես-
լեան, և տուեալ 'ի նա սուսեր մի՝

զօրացոյց անվեհեր մարտնչել. և նորա արիացեալ Տէր՝ առաւ քաջութիւն մեծ 'ի մարտին, մինչև եկն նմա 'ի թագաւորաց պատիւ զօրավարութեան: Ընդ որ նախանձեալ հեթանոս զօրականաց՝ մատնեցին զերկոսին, թէ քրիստոնեայ է Մերկուրիոս, և ըղդիս մեր դևս կոչէ. վասն այսորիկ յառեան կայսեր, և ոչ թուլացեալ 'ի հաւատոյ ողոքանօք կամ սպառնալեօք, արկան 'ի բանտ. ապա սըրկեցին զքաջ նահատակն 'ի չորս ցիցս, և սփռեալ կայծակունս 'ի ներքոյ՝ կոտորեցին սրով զմարմինն. մինչև յորդութեան արեան շիջուցանել ըղհուրն. և կիսամահ եդին զնա անդրէն 'ի բանտ. ուր ողջացոյց զնա հրեշտակն, և պահեաց յայլ ևս դժնդակ տանջանաց. յետոյ տարան զնա կապանօք 'ի կապադովկիա, և անդ հատին զգլուխն. յորմէ բուրեաց հոտ անոյշ, և մարմինն ձիւնափայլ պայծառացաւ. մինչև բազմաց հաւատալ 'ի Քս. զոր և պատուով ամփոփեցին 'ի կեսարիա. ուր և նշանք մեծամեծք եղեն: Հ. նոյ. 27: Յ.

Լ. նոյ. 25:

Մեսրոպ, որ և Մաշտոց՝ Տր հայրն մեր, և տծարբէլ րաբունապետ տանս հայոց, էր որդի Վարդանայ անուն

տծա

ածասիրի 'ի Հացեկաց տարօնոյ . եր-
բեմն նօտար սրբոյն ներսէսի մեծի ,
և ապա ատենադպիր յարքունիս՝
յաւուրցն վարազդատայ մինչև 'ի
խոսրով երկրորդ , վարժ գոլով և
'ի զինուորական մրցմունս , և սիրե-
լի յաչս ամ̃ ուագաց սքանչելի ա-
ռաքինութբ̃ իւրով . որով և առ ոտն
հարեալ զաշխարհ՝ չոգաւ 'ի մենաս-
տան մի գողթն գաւառի . և զար-
գացեալ յոյժ 'ի հոգևորս՝ ձեռնա-
դրեցաւ քահանայ . և ապա առանձ-
նացեալ յանապատ՝ բնակելով 'ի
քարանձաւս՝ ճգնէր խստամբերութբ̃ .
մինչև ունկեաց ած 'ի սիրտ նր̃ բղ-
խորհուրդ այս առնելոյ ազգին 'ի
ձեռն քարոզութե̃ բանիւ և գրով . ո-
րոյ վս̃ աշակերտեալ զոմանս՝ նոքօք
հանդերձ լուսաւորեաց զքաղաքս
տեղիս , մաքրելով 'ի մնացելոց հե-
թանոսական աղանդոց և յանկար-
գութեց՝ մեծամեծ նշանօք հանդերձ :
Իբր եկեալ առ մեծն սահակ՝ խոր-
հուրդ արար և ջանացաւ ը̃ նմա վս̃
գիւտի հայերէն գրոյ 'ի թարգմա-
նել զս̃բ գիրս . և յետ բազում քըր-
տանց և աղօթից՝ հրաշալի տեսլեամբ
ընկալաւ յա̃յ զշնորհս յօրինելոյ ըզ-
տառս մեր , ոպ̃ և զվրաց և զաղուա-
նից . և բազմացոյց աշակերտս և
դպրոցս , աջակից գոլով սբ̃յն սա-

հակայ 'ի Թարգմանութեն և յետ՝ վաստակս հոգևորս : Իսկ յետ մահուն նր̄ կալեալ վեցամեայ ժամանակաւ պաշտօն կաթողիկոսութեն՝ փոխեցաւ յաշխարհէ յամի 441 . 'ի վաղարշապատ . ուր 'ի ժամ աւանդման հոգւոյն խաչ լուսեղէն երևեցաւ 'ի վր̄ տանն . որ և մնեաց 'ի վր̄ դագաղայ մինչև 'ի տանելն և թաղել զմարմին նր̄ յամուրն ոշական 'ի վկայարան մեծ . ուր̄ յայտ է 'ի լիակատար պատմութե նր̄՝ ըստ գրելոյ ձեռամբն աշակերտաց նորին, կորեանն և խորենացւոյն : Հ . ջէփր . 19 . և սեպ . 17 :

Մետրոփանոս կամ Մետրոփանէս հայրապետ՝ էր 'ի Թագաւորական զարմէ՝ եպս̄ բիւզանդիոյ առ մեծն կոստանդիանոսիւ . յորոյ 'ի շինելն զայն քաղաք, և 'ի կոչել նոր հռոմ, իբր առաջին պատրիարգ նր̄ գտաւ նա ինքն մետրոփանոս՝ հայր կարգացեալ ինքնակալին, այր ս̄ր՝ և հովիւ առաքինի . որ և 'ի ժմկի ժողովոյն նիկիոյ ծերացեալ գոլով՝ առաքեաց փոխ իւր զաղէքսանդրոս զաւագերէց իւր և զփոխանորդ աթոռոյն . և ապա հարք ժողովոյն եկեալ 'ի նորաշէն քաղաք կոստանդիանոսի՝ մինչև յողջոյն մետրոփանոսի, և մեծարեցին զնա իբրև այր ա̄յ .

տա-

տալով նմ՟ աւետիս վ՟ն հաստատութե՟ ուղղափառ հաւատոյ 'ի Նիկիա. և ն՟ր գոհացեալ զն՟յ՝ օրհնեաց զնոսա թագաւորական հանդերձ. և աղաչ_ մամբն ն՟յ յանձն արար դնել զկնի իւր պատրիարգ զաղեքսանդրոս, գուշակելով՝ թէ և ն՟ր յաջորդ լի_ նելոց է պօղոս դպիրն իւր. և տ_ ուեալ ողջոյն հրաժարական եպ՟սաց և կայսերն՝ աւանդեաց զոգին 'ի ձեռս ն՟յ յամի իւր 326. և թաղե_ ցաւ փառօք: Հ. Յ. Լ. յունիս. 4:
Իսկ երանելին Աղեքսանդրոս յաջոր_ դեալ յաթոռ Մետրոփանոսի պատ_ րիարգական պատուով՝ եղև հովի՟ քաջ և առաքինի, բազում ջանս և վաստակս ցուցեալ 'ի ցրումն աղան_ դոյն արիոսի. մինչև աղօթիւք ն՟ր և սրբ՟յն յակոբայ մծբնացւոյ սատակե_ ցաւ արիոս 'ի գարշելին. և ինքն աղեքսանդրոս լցեալ զաւուրս իւր սրբութ՟բ՝ փոխեցաւ առ ա՟ծ յամի 336, կամ 339: Լ. օգոս. 28:

Մինաս Եգիպտացի՝ (զոր տօնեմք ը՟ մելիտոսի և ընդ մելեայ) էր զօրա_ կան քաջ և առաքինի 'ի կայսերա_ կան գնդի առ մաքսիմիանոսի՟ 'ի կուտիա, ո՟ր քէօթահեայ փոխադաց_ ւոց. և ոչ ժուժեալ տեսանել զմո_ լորութի՟ հեթանոսաց՝ եթող զզօրա_

կանութն , և երթեալ 'ի լեառն՝ հան_
դարտեաց մեծաւ ճգնութբ . ուր և
բորբոքեալ սիրոյն.քի՝ էջ անդրէն
'ի.քաղաքն յայտնել զհաւատս իւր .
և մատուցեալ առ դատաւորն առա_
ջի բազմաց՝ խոստովան եղև զքրիս_
տոնէութին . վս որոյ գան հարին զնա
անխնայ , և զկողսն այրեցին , և խոր_
գով շփեցին . և սփռեալ տատասկ
երկաթի կամ խեցի՝ քարշեցին 'ի վր
զվկայն . և ապա հատեալ զգլուխ
նորա՝ այրեցին զմարմինն հրով . իսկ
հաւատացեալքն առին զնշխարս նր .
և արար ած բազում սքանչելիս յա_
նուն սրբյն մինասայ : Հ . նոյ . 10 :

Ց . Լ . նոյ . 11 :

Մինաս վկյն՝ (ընկեր երմոգինեայ)
աթենացի կարծեցեալ , ժամանա_
կակից էր նախընթացին , այր երևե_
լի 'ի դրան մաքսիմիանոսի , իմաս_
տուն և ճարտասան , և քրիստոնեայ
'ի ծածուկ . զոր առաքեաց կայսրն
յաղեքսանդրիա եգիպտացւոց՝ առ_
նել խաղաղութի 'ի մէջ իշխանաց քա_
ղաքին . և նա յետ վճարելոյ զիրսն
ըն իւրովին զգօնութե՝ զտեղի կալա
անդ իբրև զտարի մի , և յայտնի ա_
րար զքրիստոնէութի իւր գործովք
բարեպաշտութե , բաշխելով ողոր_
մութի աղքատաց , և զունարթացու_

ցա_

ցանելով զհաւատացեալս․ և առե՟
յի՟ր զշնորհս բժշկութե՟' աղօթիւք
փարատէր զա՟մ ախտս ։

Յայնժամ առաքեաց կայսրն 'ի վ՟ր
ն՟ր զուսումնակից նորին զպատրոնա–
կան եպարքոսն Երմոգինէս աթենա–
ցի․ և ն՟ր կոչեալ յատեան զմինաս,
և յաղթահարեալ յա՟ծուսոյց բա–
նից ն՟ր, ետ հատանել զլեզուն, և
բրել զաչս ն՟ր․ և կտրե՟ զներբանս
ոտից' եարկ 'ի բանտ․ և 'ի բժշկել
ն՟ր 'ի հրեշտակէն' հաւատաց երմո–
գինէս 'ի տ՟ր, և խոստովան եղև զք՟ս
ա՟ծ հրապարակաւ ։ Յայնժամ ս՟ր՟ն
մինաս յղեաց զնօտար իւր Եւգրաֆոս
(որ և գրի' Գրաֆոս), և կոչե՟ զքա–
հանայս և զերիցունս' ետ մկրտել
զերմոգինէս․ զոր և յետ աւուրց ե–
պիսկոպոս ձեռնադրեաց պատրի–
արգն աղեքսանդրու աղեքսանդրոս․
և յայնմ հետէ համարձակ շրջէր եր–
մոգինէս ե՟պս, և քարոզէր զբանն
ա՟յ ։ Զայն լուեալ մաքսիմիանոսի'
եկն զօրօք յաղեքսանդրիա․ և կա–
լեալ զերմոգինէս ը՟ մինասաւ և եւ–
գրափոսի, դատեաց անձամբ․ և
ինքնին ոխգաւ խոցեաց զորովայն
երմոգինեայ․ և ետ հատանել ըղ–
ձեռս և զոտս նորա, և ընկենուլ 'ի
գետ․ և զմինաս ետ կախել 'ի բան–
տի' կապեալ վէմ զոտիցն․ այլ տ՟ր

 պա–

պահեաց զերկոսեանն կենդանիս և ողջանդամ: Եւ 'ի մնալ կայսերն 'ի խստասրտութե՛ 'իւրում՝ յանդիմանեաց զնա քաջն եւգրափոս · վա՛ որոյ եհար զնա Թադէոսրն սրով իւրով, և սպան · և հրաման ետ զգլխատել զմինաս և զերմոգինէս, և ընկենուլ զմարմինս նց 'ի ծով · որք խնամօքն այ հասին 'ի բիւզանդիոն, և ամփոփեցան 'ի մետրոփանոսէ հայրապետէ: Եւ արար մծ բժշկ սքանչելիս յաղէքսանդրիա և 'ի բիւզանդիոն յանուն սբյն մինասայ և ընկերաց նր · մինչ զի միօրինակ նշանագործ գտանէին երկոքին վկայքն մինայս անուն: Հ · Յ · Լ · դէկ · 10 ·

Մինասն եւս սքանչելագործ՝ էր 'ի սուկիայ քաղաքէ կրետէ կղզւոյն յաւուրս դեկոսի կայսեր, բարեպաշտ ծնողաց զաւակ · սա 'ի սկզբան մտեալ 'ի կարգ աշխարհի՝ յամ վաստակոց իւրոց առնէր առատապէս ողորմութի · և 'ի գալ դողոց յանդս նր՝ պատժեցան 'ի նմանէ, այլ նա ելից զձեռս նց, և արձակեաց · և այր բազմացոյց զարմտիս նր · և ետ նմա շնորհս, զի ձեռն դնելով բժշկէր զամ ցաւս, և զոր ինչ օրհնէր՝ պտղաբեր լինէր: Այս ձեռնադրեալ քահանայ՝ զօրացոյց զքա-

զուամ

զումն 'ի նահատակութի · և ինքն ևս տենչայր մարտիրոսութե · այլ 'ի մեռանիլ դեկոսի և վաղերիանոսի՝ դադարեաց հալածումն · և միւսոն ընտրեցաւ եպս · և հովուէր զհօտ իւր ամայնի վարդապետութ՝ հանդերձ մեծամեծ նշանօք և արուեստիւք : Եւ թէպէտ 'ի մարտիրոսութե զըրկեցաւ, այլ անխափան կատարեր զյիշատակս սրբց վկայից, և ստէպ ընթեռնոյր զնահատակութիս նց · և զնոյն առնել պատուիրեաց ուխտի իւրում, զի անխափան կատարել զյիշատակ իւրաքանչիւր սրբց · զի ամ սրբք սակս յաւուր տօնի իւրեանց առաւել համարձակութի ունին բարեխօսել առ ած վն տօնողաց իւրեանց · և այսպէս զհարիւրամեանիւք վախճանեցաւ 'ի տր, սակլով ցաշակերտսն · ահա և ես գտամ զկնի մարտիրոսացն սրբց անտոնինոսի և լաւրենտիոսի : Հ · օգոս · 9, կամ 10 :

Յ · Լ · օգոս · 8 :

Միքայէլ · տես Հրեշտակք :

Միքիա · տես Երկոտասան մարգարէք :

Մուշկինոս կամ Մուշկիոս քահանայ՝ էր երեց առաք. եկեղեցւոյն ամփիպոլեայ :

ղեայ , ծննդեամբ 'ի բիւզանդիոյ՝ որդի եւփրատու և եւստաթիայ ծագելոց 'ի հռովմայ . և 'ի հալածման դիոկղետիանոսի համարձակ քարոզէր զքս̄ , և ոչ տայր թոյլ հաւատացելոց երթալ 'ի հանդէս հեթանոսական զոհից . վս̄յ կալեալ զնա լաւոդիկոս բդեշխն , և յետ քերանաց էարկ 'ի հուր . ուր երևեցան երեք հրեշտակք , և սաղմոսէին ընդ սր̄յն : Ապա եղեւ անկեալ 'ի բոցոյն՝ մատնեցաւ 'ի ձեռս մաքսիմոսի դատաւորի . որ ետ կապել զնա յանիւ , և հոլովել է̄ զաւ 'ի վայր . այլ հրեշտակ տն̄ արձակեաց զնա , նոյնժմ̄ պահեաց և 'ի բերանոյ գազանաց . և յաղաղակել ամբոխին՝ աղաւ թողուլ զծառայն տն̄ , առաքեցաւ կապանօք 'ի հերակլիա առ այլ դատաւոր , և անտի 'ի բիւզանդիա . ուր և գլխատեցաւ իսկ , և թաղեցաւ 'ի քրիստոնէից և յեպ̄սաց . և ապա շինեաց կոստանդիանոս եկեղեցի յանուն սր̄յն : Հ . մայ . 12 : Յ . մայ . 11 : Լ . մայ . 13 :

Մովսէս մարգարէ . տես Նախահայրք :

Մովսէս քերթող , կամ քերթողահայր , այն է խորենացին՝ ձեռասուն աշակերտ և աշխարհական սրբոյն մեսրոպայ ,

էր

էր 'ի խորնի աւանէ տարօնոյ, փայլեալ 'ի մէջ աշակերտակցաց իւրոց կատարեալ իմաստութբ և հոգևոր հանճարով, և հրեշտակային վարուք օրինակ բարի տուեալ աշխարհիս հայոց՝ իբրև երկրորդ սահակ և մեսրոպ զկնի գնալոյ նց առ ած. որ և ընտրեցաւ եպս բագրևանդայ և արշարունեաց՝ զկնի եղիշեայ կողբացւոյ. և հովուեաց զհօտ իւր ամ արժանութբ մինչև 'ի խոր ծերութն, անդադար աշխատասիրելով միանգամայն 'ի գրաւոր վաստակս և 'ի թարգմանութիս 'ի պայծառուն ալգիս, յօրինեալ զբազում գիրս և ճառս և ներբողեանս և շարականս ընտիրս: Եւ մարգարէական ոգւով գրեաց առ սահակ արծրունի՝ զոր ինչ հանդերձեալ էր ած առնել Ը զարմ նր և Ը բագրատունիս, յարուցանելով թագաւորս յերկոցունց նախարարութեց անտի. որք և եղեն իսկ 'ի յետագայ դարս. Նոյնպէս գուշակեաց 'ի մասնաւորի և զնշնակութն երկուց եղբարց փառաւոր իշխանացն արծրունեաց, խմն սահակայ և համազասպայ: Եւ ինքն այրն այս խորենացին կատարեաց զբազմամրդիւն կեանս իւր իբր 'ի Ճն ամաց հասակի: Հ. ռէպ. 17:

Յա

Յ

Յակոբ Նահապետ ։ տե՛ս Նախահայրք ։

Յակոբ Մծբնայ հայրապետ սքանչելա-
գործ՝ մականուամբ Ղզօն, էր որդի
խոսրովդուհեայ հօրաքեռ լուսաւոր-
չին մերոյ․ և 'ի մանկութե սնեալ ը̄
նմա 'ի կեսարիա յուսումն ճգնապաշ-
տութե՝ եղև միայնակեաց յանա-
պատի խստակրօն վարուք․ մինչև
արժանի լինել տեսոյն Քրի, որ դիւ-
րուին արար նմա յանտանելի ճգնու-
թիւն․ և ետ շնորհս նշանագործու-
թե՝ ձգել զինքն յանձնապաշտութի ։
Սյա ազդեցութ̄ թ̄ն եկն յակոբ 'ի
միջագետս 'ի վանս սրբյն Մարուգէի
ճգնաւորի մօտ 'ի Մծբին․ և էր
մարուգէ այր ընտրեալ, և ունէր
շնորհս մարգարէութե․ որ գուշա-
կեաց յակոբայ զեպ̄սութն Մծբնայ․
որ և եղև իսկ․ զի 'ի գալ սրբյն Մե-
լիտոսի Անտիոքայ հյրպտին յամիդ՝
ձեռնադրեաց զերանելին յակոբ հո-
վիւ Մծբնացւոց․ որ և առաքելա-
շնորհ վ̄պութե արածէր զհօտ իւր ։
Իսկ 'ի գալ սրբյն մարուգէի յոդ̄ոյն
սրբյն յակոբայ՝ 'ի գաւթի եկեղեց-
ւոյն յարուցին զանդամալոյծ մի,

ձեռն

ձեռնտուեալ յայնմ և յաշխէ . և ՚ի գնալ երբեմն յակոբայ ՚ի վանս մարուգէի՝ յարոյց անդ զմեռեալ զոմն պատանի . որար և զայլ բժշ նշանս , և գործս մեծամեծս . ով յայտ է յմարձանի պատմուէն : Մի էր սա և ՚ի գլխաւոր հայրցն նիկիոյ , ծանու‐ ցեալ յաւէտն երբե այր ով . մինչև ան‐ սանել և կայսերն կոստանդիանոսի՝ զի հրեշտակք սպասաւորէին նմա . ով և նա ցուցեալ էր արքային բղ‐ հրեշտակն կարգեալ ՚ի սպաս նր : Գրեաց սբն յակոբ և ճառս հոգե‐ շահս . և լի արդեամբք և աւուրբք փոխեցաւ առ որ . և արար նու‐ յեա մահոճանն հրաշս երևելիս : Այնպէս և երանելին մարուգէ զկնի կատարեալ փառուց Աղնունե՝ կատարեցաւ ՚ի հաճոյս այ : Հ . դեկ . 15 : Լ . յուլ 15 .

Յակոբոս առաքեալ մեծն՝ եղբայր յով‐ հաննու , որդի զեբեդեայ և սաղո‐ մեայ յաղգականութե փրկչին , էր մի ՚ի գլխաւորաց ՚ի մէջ երկոտա‐ սանից . որ յետ համբարձման տն սա շրջեալ առ հրէայս ցրուեալս մինչև ՚ի սպանիա ՚ի քարոզել զա‐ ւետարանն . և դարձեալ անդրէն ՚ի պաղեստին՝ ամ համբարձութե քարոզէր զեկեալ փրկիչն իէլի , և

ըմբէ‐

ըմբերանէր զանհաւան ազգն հրէից·
յորոց 'ի սադրելոյ եւս ունիլ զնա
ագրիպպաս հերովդէս չորրորդա-
պետ , և սպան սրով 'ի կեսարիա
յամի տն իբր 42 . և եղև ս͞րն յա-
կոբ առաջինն յըմպել զբաժակ մար-
տիրոսութե 'ի մէջ երկոտասանից ·
իսկ մարմին ն͞ր սքանչելի օրինակա-
ւ եհաս 'ի գաղիկիա սպանիոյ · ուր է
մինչև ցարդ ուխտատեղի երևելի
'ի կոմպոստելա · այլ գլուխ ս͞բյն
սոյն պահեալ յերուսաղէմ 'ի տե-
ղին , ուր է այժմ հոյակապ վանք
ս͞բյն յակոբայ 'ի ձեռս հայոց :
Հ · ֆէպր · 21 · Ն մայ · 8 · Ն դեկ ·
28 : Յ · նոյ · 25 : Լ · յուլ · 25 :

Յակոբոս առաքեալ , յակոբ ալփէան կո-
չեցեալ , ո͞ր որդի ալփեայ , և եղբայր
մատթէոսի , էր մի յերկոտասանից·
որ յետ քարոզելոյ հրէից և հեթա-
նոսաց զաւետարանն ք͞նի նշանօք և
արուեստիւք՝ սաստիկ գանիւ սպա-
նաւ 'ի հրէից , կամ փայտիւ հա-
րեալ կատարեցաւ 'ի սրաճ քաղա-
քի երկրին սարուց : Հ · յնկ · 23 :
կամ 10 : Յ · հոկ · 9 :

Յակոբոս առաքեալ , մականունն ար-
դար , որ և յակոբ փոքր կոչի , և պան-
ծալի անուամբ՝ եղբայր տն , էր 'ի
սա-

տանէ Դաւթի՝ որդի Կղէովպայ եղ-
բօրն Յովսեփայ ա՟ծծահօր , և Մարիա-
մայ կոչեցելոյ քոյր մօր տ՟ն : Սա ը՟
ստոյգ տեսութ՟ե զանազանեալ է 'ի
Նախընթացէն (Թէպէտև ոմանք
նոյն համարեցան), և ոչ է մինյեր-
կոտասանից , այլ՝ գլուխ էր եօթա-
նասնից . և մեծարու յոյժ յաչս տ՟մ
առաքելոց՝ իբրև ազգական փրկչին,
և այր արդար և անարատ՝ վկայե՟լ
յա՟մ հրէից , և գովութ՟ յիշատակե՟լ
'ի Յովսեպոսէ՝ անուանմբս եղբայր
յ՟ի ք՟ի կոչեցելոյ : Զոր և ձեռնա-
դրեաց վէմն հաւատոյ Պետրոս հա-
ւանութ՟բ տ՟մ առաքելոց՝ առաջին
եպ՟ս ա՟ծակոխ քաղաքին եղ՟մայ . և
սա մատոյց զառաջին պատարագն
զկնի ք՟ի 'ի վերնատանն Սիոնի . և
'ի ժողովն առաքելոց եղև յառաջա-
ցուցիչ առաջարկեալ իրաց և բա-
նից Պետրոսի . և սմա եւս առան-
ձինն երևեցաւ տ՟րն յարուցեալ՝ ո՟պ
Կեփայի . և Պօղոս եկանէր յերու-
սաղէմ տեսանել զՅակոբոս և զԿե-
փաս . սա գրեաց և զկաթուղիկէ թուղթն.
և էր կեանք ն՟ր ամբիծ և ճգնաւոր
յոյժ . որ և 'ի վախճանի կատարե-
ցաւ յերուսաղէմ՝ 'ի վայր արկեալ
յաշտարակէ տաճարին , և ապա
հարեալ թափչաւ ը՟ գլուխն : Հ .
հոկ . 23 . և դեկ . 25 : Յ . հոկ . 23 .

և

Յակովբ բազմահատ վկայն՝ էր ազգաւ պարսիկ 'ի Բիդլապատ քաղաքէ, և հաւատով քրիստոնեայ, յաւուրս Թէոդոսի կայսեր փոքու, և Վռամայ կամ յազկերտին պարսից արքային, այր երևելի և սիրեցեալ յաչս Թագաւորին. որ և սխալեաց զնա, և դարձոյց 'ի հրապաշտութի. զոր լուեալ ընտանեաց նր՝ գրեցին առ նա բանս արտամանկանս՝ ողբաձայնով զնա վն ուրանալոյն զՔս. զի դու թողեր ասեն զԱծ, և մեք թողցուք զքեզ 'ի բաց: Յայնժամ 'ի զեղջ եկեալ յականջս՝ դարձաւ բարոյով սրտիւ առ Տր, և լայր դառնապէս. մինչև եհաս բանն առ Թագաւորն. որոյ առաջի խոստովան եղև յանդիմանելի քաջութբ զՔս Ած, և մերժեաց զմոլորութն կրակապաշտից: Եւ Թագաւորն զսէրն յատելութի փոխարկեալ՝ ետ կապել զերանելին յորայս, և կարատել զնմ յօդուածս անդամոց նր մի առ մի. այլ նա առ խրախճանելութն օրհնէր զԱծ և սաղմոսէր. մինչև մնալ մարմնոյ նր իբրև կոճղ ոստաքանց հանդերձ գլխովն. ապա հատին և զգլուխն. և էջ լոյս հրափայլ յերկնից 'ի տեղի հեղման արեան փշուր վկային.

Իսկ

իսկ հաւատացելաքն տուեալ կա-
շառս դահճաց, և ժողովեալ զնմ
հատեալ անդամս նր՝ մասունս Է.
եդին 'ի Թաքստի. իսկ յետ ժամա-
նակաց բերեալ յարևմուտս՝ եդաւ
'ի վենետիկ, ուր ցարդ ևս կայ:
Հ. ԴԵԿ. 3: Յ. Լ. ՆՈՅ. 27: ԱՇԽԱՐ-
ՏԱ ԵՒՍՏԻԿՈՍ:

ՅԵՍՈՒ. տես 'Նախահայրք:

ՅԵՂՊԻԴԻՓՈՐՈՍ (որ և գրի ՅԵՂՊԻԴԵՓՈՐՈՍ. կամ ԵՂՊԻԴԻՓՈՐՈՍ. այն է ԵԼՊԻՍՓՈՐՈՍ, յս բերող,) էր ազգաւ պարսիկ 'ի քուրատանէ բեշապհոյ, որդի մոգպետի, բնակեալ 'ի դուռն քաղաք հայոց ը դենշապհոյ պարսից մարզպանին. և առաջին անուն նր մախոժ: Սա 'ի տեսանել զնահատակումն գրիգորիսի ռաժկի՝ արդէն երկմտեալ էր 'ի մոգութէ, և խղճելով կայր ը խորհս. և եղև՝ զի ել հուր 'ի կրակարանէ պարսից, և սկսաւ այրել զպաշտարանս. իսկ 'ի դաքնյից փախչէ և աներևութանայ. 'ի տեղին, չկարաց առ ժամայն. զայն տեսեալ մախոժայ՝ գնաց զհետ քահանայից, կամելով քրիստոնեայ լինել: Զոր իմացեալ պարսից՝ դահարին զնա, և արկին 'ի բանտ. ուր մկրտեցաւ 'ի ներսիսէ աբեղայէ,

և

և ընկալաւ զկարգ կրօնաւորութ՟ եւ զկնի չորից ամսոց ածեալ յառեան նորոյ մարզպանի վշնաս վարամայ՝ երբև հաստատուն գտաւ 'ի քս՟, պատառեցին 'ի նմանէ ըզկրօնաւորական զգեստն, և կախեցին և տապալեցին և թքին 'ի նա. ապա տարեալ բևեռեցին 'ի խաչ. և նետահար արարին. զորոյ զպատուական մարմինն բարձեալ տեառն մովսէսի կթղկսի՝ եդ պատուով յաւագ եկեղեցւոջ, 'ի սկզբան թուականութես հայոց: Հ. ճժը. 25:

Յովսէփ և Ղևոնդ՝ բարերջանիկ ծնօղք ամենօրհնեալ սբ՟ ածածնին՝ պանծալի զաւակաւ իւրեանց հանդիսացեալ ճանաչին, զոր 'ի ծերութե՟ և յամլութե՟ ընկալան սքանչելեօք՝ 'ի ձեռն աւետեաց հրեշտակի. և արժանացան նախածնօղ լինել բանին այ՟. և ը՟ նմին անհամեմատ սրբութ՟ 'ի վեր քան զօրէնսն առաքինացան զամ՟ ժամանակս կենաց իւրեանց. և ցանկալի մահուամբ փոխեալ յաստեացս՝ թաղեցան 'ի շիրմի իւրեանց 'ի ձորն գեթսեմանի: Սբն յովակիմ փոքր մի յառաջ համարի վախճանեալ, իսկ սրբուհին աննա զկնի. ոչ թէ տեսանել նմա և զթոռն իւր զփրկիչն աշխարհի

հի ծնեալ ՚ի Ամարխամայ կուսէ, և նուէր անձամբ խնդութբ: Աւաղ որ ինչ մանաւանդ բանք իւրն ՚ի զանազան աւանդեց մ͞ր յոխակկինայ և անձայնի և ազգաբանութե ն͞ց և նշխարաց նո-ցին, յ͞բարձակն գործոյս ծանուս-ցուք: Հ. յուլ. 25: Յ. ոկտ. 9. և յուլ. 25: Լ. մարտ. 20. և յուլ. 26:

Յովէլ արդարն, կամ յոբ երանելին՝ էր յաբրահամեան ազգէ ՚ի տանէ եսաւայ, ո͞ր որդի զարեհի՝ որդւոյ ռագուէլի՝ որդւոյ եսաւայ, ժամա-նակակից աբրահամու և մովսէսի, իշխան և Թագաւոր յերկրին եդոմայ, ը͞ն ամաց և քահանայ՝ իբրու ը͞ն նմա-նութեան մելքիսեդեկի, և մարգա-րէական հոգւով լցեալ. որ և եկաց ամս հ͞ը նախ քան զհարուածս, և զկնի ամս ձ͞կ. ը͞ն ամ՝ մ͞ճը. իսկ զհամբերութեան առաքինութի ն͞ր և զպա-յծառ զգօնութիւն յայտնաբարբառ քա-րոզէն այժմ գիրք ն͞ր: Հ. Յ. մայ. 6: Լ. մայ. 10:

Յովէլ. տես Երկոտասան մարգա-րէք:

Յովհաննէս հայրապետ և Յովէլ որդ-ւոյն ն͞ց, որ և առաքեալ և մարգարէ և մարտիրոսն՝ մեծն ՚ի ծննդս կա-նանց,

նանց. էր որդի զաքարիայ քհնյին և ամուլն եղիսաբեթի՝ յազգէ ահարոնի, աւետեօք և սքանչելեօք ծնեալ և յանապատի սնեալ հրեշտակական վարուք: Սա սրբեալ յոր̃ 'ի քարոզել զմկրտութիւն ապաշխարութեան 'ի յորդանան՝ աւետարանէր աշխարհի զեկեալն փրկիչն. զոր և մկրտեաց՝ յայտնեալ հնազանդութ̃ 'ի խոնարհութե̃ անմեղ գառինն այ̃. և ապա բանտարկեալ յանթիպաս հերովդէ՝ գլխատեցաւ վն̃ ճշմարտութե̃. զոր գովութ̃ յիշատակէ և յովսեպոս եբրայեցի: Յետ ժամանակաց յայտնեցան նշխարք նր̃, և սփռեցան 'ի բազում տեղիս. ոմն̃ և 'ի հայս ձեռամբ լուսաւորչին. իսկ գլուխն յետ կրկին գիւտի տարեալ եղև 'ի հռովմ. այլ զայսցանէ ճոխագոյն յըն̃արձակ վարս ըն̃ցի բան: Հ. յնվ. 14. և 7: փետր. 24: յուլ. 11, կամ 5. և օգոս. 29: Յ. յնվ. 7. փետր. 24. յունիս. 24. և օգոս. 29: Լ. յունիս. 24. փետր. 24. և օգոս. 29:

Յովհաննէս աստուածաբան աւետարանիչն՝ որդին որոտման, էր մի յերկոտասան առաքելոց՝ սիրելի յի̃ առանձնակի. մինչև յորդիութի̃ մօրն յի̃ վերադրիլ 'ի ժամ խաչին, և առնուլ զաստուածամայրն 'ի տուն իւր, և պաշ-

ռել նմ սրբուհի զմիշտ կոյսն՝ կու-
սակրօն գօտով և ինքն. և յերկա-
րեալ 'ի կեանս զկնի. փոխման տե-
րամօր՝ և կատարման նմ՝ առաքե-
լոց, եհաս 'ի խոր ծերութի, ծաղա-
ղելով զբանն կենաց յամ եկեղեցիս
աշխարհաց՝ եղեւ զանթառ խոր յեփե-
սոս. ուստի կոչնօք անձէ 'ի հանգիստ.
յետ բազում հանդիսից նշանակութ՝
և առաքելոյ 'ի կատարեալ եռացեալ
ձիթոյ, ազատեցաւ 'ի սպառման
կիզի հրամանաւ դոմետիանոսի.
անդ ետես զտեսիլն, և գրեաց. և
դարձաւ անդրէն հրամանաւ ներ-
ուայ յեփեսոս, ուր գրեաց զաւե-
տարանն. և այսպ առ տրայիանոսիւ
'ի հասակի իննսուն ամաց (ըստ այլոց՝
ղը, կամ ղթ) յամի տն իբր 100,
յաւուր կիրակէի նշջեաց 'ի գե-
րեզմանի, զոր ինքն ետ փորել. և
ոչ գտաւ յետոյ մարմին նր. մինչև
կարծել աշակերտացն՝ եթէ յարու-
ցեալ իսկ է 'ի մեռելոց ըստ նմանու-
թե տն իւրոյ և տիրամօր: Հ. դէկ.
28. և սէպ. 26. և մայ. 8: Յ. սէպ.
26. և մայ. 8: Լ. դէկ. 27. և
մայ. 6:

Յովհաննէս՝ կոչեցեալն Մարկոս՝ եղբօր-
որդի Բառնաբայ, էր աշակերտ ա-
ռաքելոց՝ կմ՝ մի յեօթանասնից, գոր-

ծակից պօղոսի և բառնաբայ 'ի քա-
րոզուե̄ աւետարանին, այլ 'ի պատ-
ճառս դառնալոյ նր̄ 'ի պերգեայ յե-
րուսաղէմ, յորժամ չէառ յանձն պօ-
ղոս տանել զնա միւսանգամ ը̄ իւ-
րեանս, բառնաբայ առե̄լ զնա տա-
րաւ ընդ իւր 'ի կիպրոս. և յետոյ
մինչ 'ի կապանս էր պօղոս 'ի հռովմ,
դարձե̄լ սպաս կալաւ նմա յովհան-
նէս մարկոս ը̄ հրաւիրման նորա.
առաջինկայ գտաւ և նահատակուե̄
բառնաբայ 'ի կիպրոս. և 'ի վախճա-
նի ինքն ևս սա նահատակեցաւ 'ի
բիբլի փիւնիկեցւոց (եղեւալ թէ
չիցէ նոյն ը̄ մարկոսի աւետարանչի):

Հ. ապր. 9: Լ. սեպ. 27:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԳԲՆՉՅԻ՝ էր 'ի ժմկս հիւ-
պատոսուե̄ փիլիպպոսի հօրն եւգի-
նեայ կուսի, 'ի կեսարիոյ փիւնի-
կեցւոց ազգաւ ասորի, որդի յու-
լիայ կմ̄ յոհինոյ այրի կնոջ բարե-
պաշտի. (այլ ոմանք յաշխարհէն հա-
յոց ասեն լինել.) և յաւուրս հա-
լածանաց կայր հանդերձ մարբն և
քերբն 'ի Թաքստի: Իսկ 'ի գնալ եր-
բեմն մն̄ աղօթից 'ի տեղի հեռաւոր՝
առե̄լ խրատ յումեմնէ ծառայէ ա̄յ.
և հրաման 'ի մօրէն, մեկնեցաւ յա-
նապատ 'ի սիս պատանեկուե̄. և
հանդիպեալ բարմութէոսի ծերոյ՝

րն-

ընթացաւ յեւս խորագոյն վայրս. ուր գտեալ ցամաք ջրհոր մի կամ գուբ, կնքեաց զանձն նշանաւ խաչի, և պահպանութ՟բ հրեշտակի էջ անվնաս 'ի վայր, ուխտ եդեալ անձին չելանել անտի մինչև 'ի մահ. և էր յայնժամ ժէ՟ ամաց: Եւ 'ի կալ նր՟ անսուաղ աւուրս խ՟, և 'ի բերել բարմութեկոսի առ նա կերակուր ազդմամբ հրեշտակի, աղաչեաց յովհաննէս զծերն՝ չբերել միւսանգամ. զի թէ հաճոյ իցէ ասէ ա՟ն կալս իմ աստ, նա ինքն տայ ինձ կերակուր: Եւ յետ մնալոյ նր՟ անդ ամ մի խնամօք ա՟ն, յարոյց դեւն փորձանս 'ի վր՟ նր՝ գալով է՟ բարմութէի 'ի կերպարանս ծառայի, և առա 'ի կերպարանս ընտանեաց նր՟. և իբրև ոչ կարաց յաղթել սր՟ն, եղև վիշապ, և անկաւ 'ի գուբն. բայց և ոչ այնպէս կարաց խափանել զնա յաղօթից, մինչև հալածական եղև յանդունդս: Իսկ յովհաննէս յետ կալոյ 'ի գբին ամս ծ՝ կոչեցաւ առ ա՟ծ. առ որ եկեալ և կիրակոսի ուրումն Ճգնաւորի՝ առաքինւոյ եղև փոխման նր՟, և ամփոփեաց զմարմին նր՟ 'ի գբի անդ: Հ. մայ. 23: Յ. ծամագր. և Բոլլանդ. մարտ. 30:

Յովհաննէս կամաւոր աղքատն՝ (որ 'ի

յունաց կոչի Գալուբիտէս», իբր խղճա-
կեաց) էր փոքր մի յետոյ քան զա-
ւուրս սրբոյն աղեքսիանոսի, որդի եւ-
տրոպիոսի իշխանի և Թէոդորայ՝ 'ի
կոստանդնուպօլսոյ նոր հռոմ կո-
չեցելոյ (ուստի և ոմանք հռովմայ-
եցի ասացին լինել), սնեալ 'ի բա-
րի վարս և յուսմունս. որում և ա-
րարին ծնօղքն աւետարան մի փոք-
րիկ ոսկետուփ: Սա հանդիպեալ
աբեղայի միում յակումիտաց, իբ
յանհանգստից վանաց, տեղեկացաւ
զկարգ միանձանց. և բան եդեալ
ընդ նմա, 'ի դարձի նր յեղմէ՝ գնաց
'ի վանս նր, որ ոչ կարի հեռի էր
'ի բիւզանդիոյ. ուր զգեցեալ զս-
քեմն 'ի հասակի ժբ կամ ժե ամաց՝
եդ զանձն 'ի խիստ ճգնութիւնս և 'ի
տքնութիւնս. և փայլէր իբրև զանմար-
մին 'ի մարմնի: Այլ յետ կալոյ
անդ ամս վեց՝ սկսաւ մաշիլ 'ի կա-
րօտոյ ծնողացն. և առեալ օրհնութի
'ի հօրէ վանացն՝ դարձաւ 'ի զգեստ
աղքատի անյայտ երեւօք 'ի տուն
ծնողաց իւրոց, և եկաց հանդէպ
դրանն յանկիւն մի փողոցի 'ի պրտ-
ուճեայ խղի այլ եւս ամս վեց, ճնշե-
լով զանձն իւր մահուչափ 'ի տես
ծնողաց և ընտանեաց յանծանօթս,
և կրելով պէսպէս ցաւս և վիշտս.
իսկ զկերակուրն՝ զոր տային նմ 'ի
տա-

տանէ հօրն իբրև աղքատի, բաշխէր աղքատաց: Եւ իբրև մերձեցան աւուրք կոչման նր, կոչէր զմայր իւր՝ եցոյց նմա զաւետարանն փոքրիկ. և պատուէր տուեալ թաղել զինքն նովին աղքատին հանդերձիւք՝ աւանդեաց զոգին. և բուրեաց 'ի նմանէ հոտ անուշից. իսկ ծնօղք նր թաղեցին զնա արտասուախառն խնդութ. և շինեցին մատուռն 'ի վր՝ ծառայէին որ նշխարաց զաւակի իւրեանց. մինչև և նոքա բարի վարուք կրօնաւորեալ հանգեան 'ի տր: Հ. յնվ. 16:

Յ. Լ. յնվ. 15:

Յովհաննէս կարճահասակ՝ որ 'ի յունաց նանոս ասի, էր մին 'ի նշանաւոր հարցն սկիտացւոց՝ ըն հօգւով մյ, անդստին 'ի պատանեկութէ միայնացեալ յանապատի է աւագ երկօր իբրում, և հրեշտակակրօն վարուք քաղաքավարեալ. զորոյ զօրինակ առաքինութե և զկենսաբուղխ բանս փոքր 'ի շատէ ունիս տեսանել 'ի վարս հարանց: Հ. Յ. Լ. հոկտ. հը:

Յովհաննէս հայրապետ Երմ՝ էր անմիջական յաջորդ սրբյն կիւրղի երմայւոյ յամի իբր 389. ուստի և ձահոպակէ 'ի շաբաթումն որ զկնի տօնի կիւրղի՝ կատարի և տօն սր: Սա 'ի

կարգէ միայնակեցուն ընտրեցաւ 'ի
պատրիարգութիւն վն̄ խորոյ սրբութեան և
յորդառատ վարդապետութեան և մեծ_
անձնեայ բարուցն . և էր մտերիմ
բարեկամ յովհաննու ոսկեբերանի,
և ծանուցեալ և վկայեալ իբրև կեն_
դանի ոք մինչև յափրիկէ և յարև_
մուտս՝ 'ի քահանայապետաց հռով_
մայ, և 'ի մեծէն օգոստինոսէ . որպ̄
և 'ի թէոդորետոսէ այր սքանչելի
անուանի : Եւ թէպէտ եղև և գժ_
տութն մեծ ը̄ սա և ը̄ հերոնիմոս՝ օ_
րով և ը̄ եպիփանու, 'ի պատճառս
խնդրոց յուղերլոց 'ի ժամանակին 'ի
վր̄ որոգինի, և վն̄ ձեռնադրելոյ
եպիփանու զեղբայրն հերոնիմոսի 'ի
վիճակին յովհաննու առանց գիտու_
թեն նորա, այլ այն ամ̄ մարդկօրէն
դայթակղութիք՝ երկուստեք բան_
սարկուաց էին գործք . յորոց յա_
ռաջ եկն և կռիւ թէոփիլեանց միա_
բան կարծելոց առ երեսս ը̄ եպի_
փանու, և թշնամեաց ոսկեբերանի.
որ և 'ի վայրէ աքսորանաց 'ի կոկի_
սոնէ թղթակցէր ը̄ սիրելոյն իւ_
րոյ յովհաննու հայրապետին եէմ .
(թող զանստոյգ բանս գրեալս 'ի
վարս եպիփանու 'ի թշնամեաց սո_
րին յովհաննու, որպ̄ թէ բանիւ ե_
պիփանու կրեալ իցէ զկուրութն,
և ապա բուժեալ ը̄ մերոյ ակամն) :

Սա

Սա լինքն երանելին յովհաննէս գըլ_
տաւ առաջինկայ Թաղման եւ մեծա_
նուն սրբուհւոյն պաւղայի հռովմայ_
եցւոյ յեմ· եւ յետ բազում վաս_
տակոց եւ արդեանց վն̃ եկեղեցւոյ
ըդէմ պեղագեանց եւ այլոց հերձ_
ուածողաց ծմկին՝ հանգեաւ խաղա_
ղութբ 'ի քս̃ ։ Հ. ճարփ. 19։ Յ. ճարփ. 30։
կան եւ այլ մեծամեծ հայրապետք
տօնելիք յովհաննէս անուամբ. զո_
րոց բան լիցի յառանձին վարս սրբ̃ց
յիշատակելեաց ըն̃ յայսմաւուրաց ։

Յովհաննէս կամ Յովհան ոսկեբերան՝
տիեզերալոյս վարդապետ, էր յան_
տիոքայ ասորւոց՝ ծնեալ յամի քրի
347. եւ անէլ 'ի մէ̃ք վարս, եւ յիմաստային
եւ յարտաքին գիտութիւն՝ կայր 'ի տան
իւրեւ յանապատի՝ անդադար պարա_
պեալ աղօթից եւ ընթերցուածոց եւ
խստակրօն վարուց. ապա առանձ_
նացաւ եւ 'ի վանս ամս չորս. եւ այլ
եւս ամս երկու 'ի քարանձաւս ճգ_
նեցաւ. մինչեւ բռնադատեալ ձեռ_
նադրեցին զնա սարկաւագ եւ քահա_
նայ. որ եւ եղեւ հրաշալի քարոզ
բանին այ̃՝ առատապէս տրաէր 'ի
շրթանց իւրոց զշնորհս իմաստութե̃,
եւ բերան ոսկի անուանիւր ։ Այլա
վն̃ աշխարհալուր համբաւոյ սրբու_
թե̃ եւ իմաստութե̃՝ ընտրեցաւ պատ_

ընտրեալ կոստանդնուպօլսոյ յամի 398. և եղև հովիւ քաջ եկեղեցւոյ մեծ հանդիսիւ առաքինութեան և վարդապետութեան, կրելով հալածանս յեւդոքսիայ թագուհւոյն, և 'ի Թէոփիլեայ. և երկիցս աքսորեալ յերկրորդումն իբրև եհաս 'ի կոկիսոն հայոց, և անտի 'ի կոմանա, հիւանդացաւ և փոխեցաւ առ ած յամի 407. 'ի վկայարանի սրբոյն բասիլիսկոսի. առնելով 'ի կեանս և 'ի մահու ոչ սակաւ նշանս, և թողլով 'ի գանձ եկեղեցւոյ զծովացեալ վարդապետութիւն իւր. որ յայտ է 'ի չքնաղատառ պատմութէ նր. ուր և տեսանի փոխադրութէն նշխարաց նր փառօք 'ի կոստանդնուպօլիս: Հ. սեպտ. 13. նոյ. 13. յունվ. 27. և հոկ. 9, և 30: Յ. յունվ. 27. և նոյ. 13:

Լ. սեպ. 14. և յունվ. 27:

Յովհաննէսեանք և Սիմէոնեանք, (որք յիշին 'ի պատարագամատուցի, և զօրութք նշանակին 'ի յօնացուցի 'ի սօնի որք Ջղնաւորաց՝ ը. անուամբ և այլոց սրբց հարցն), նախ ը. դրամ յայտ առնեն զերկուս մեծանուն Ջղնաւորս՝ համանմանս և ժամանակակիցս անտոնի և կրօնիկեայ, և քընակեալս հանդերձ աշակերտօք իւրեանց 'ի լեառն հայոց՝ 'ի տեղին Ջո-

րեհանդիստ կոչեցեալ. զի մինչդեռ
կենդանի էր տէր լուսաւորիչն մեր՝
հրաւիրեցին զնա տէր ճգնաւորքս յով-
հաննէս և սիմէոն գալ 'ի տես իւ-
րեանց. և 'ի դառնալն տր̃ 'ի նցնէ՝ ա-
սէին կարօտանօք. գ՛րիգորիոս՝ իջէ՞
թէ եկեսցես այլ ևս առ մեզ. նա
ետ պատասխանի. եթէ ոգւովս ոչ
եկից, մարմինս եկեսցէ առ ձեզ:
Որ և եղև իսկ. զի 'ի տանիլն նշ-
խարաց տէր լուսաւորչին՝ յորժամ
բարձեալ տանէին զնա ջորւով, ըղ-
կայ էառ աւեն 'ի բլրակի միում, ուր
էր վանք տէր ճգնաւորացս. որք և
այրդէն փոխեալ էին սրբութ̃ե առ
տր̃: Հյ. Նոյեմբ. 18: Երկրորդ՝
նոյն անուամբք յովհաննէս և սի-
մէոն կոչէին և երկու անձինք 'ի
թուոյ եօթն խոտաճարակաց. որ̃յ և
առ իւմք նշ̃ մարթին հայիլ: Եր-
րորդ՝ զնոյն անուանս ունէին և եր-
կու երևելի և սրբակրօն անձինք
ժամանակակիցք նարեկացւոյն. յո-
րոց յովհաննէս եղև առաջին առաջ-
նորդ սանահնի վանիցն, և սիմէոն
եղև նոյնից նախկին առաջնորդ վա-
նացն հաղբատու: Թող զի յընդար-
ձակ մատեանս հարանց վարուց՝ գր-
տանեմք զանուանի ճգնաւորս յով-
հաննէս անուամբ իբր երեսուն. ոմ̃
և սիմէոն անուամբ իբր եօթն:

Յովէլ. տես Երկոտասան մարգարէք:

Յովսէփ փեսայր՝ նշանեալ խօս-նայր ամենասուրբ կուսին Մարիամու Ածածնի, էր 'ի տանէ դաւթի՝ որ-դի յակովբայ մատթանեան. որոյ անզուգական գովութիւն, և հրաշալի հանդէս առաքինութե և սրբութե ար-տափայլէ յերանական վարուց նր ը ամենօրհնեալ կուսին, և 'ի ծառայելն նմա իբրև մօր այ, և 'ի յանձանձելն զԱծորդին նր անոխակ հայրութե զամ աւուրս կենաց իւրոց. մինչև փոխե-ցաւ յանանց կեանս յառաջիկայութե փրկչին՝ աւանդելով զիւր նր ոգին 'ի ձեռս նր քաղցրութե՝ 'ի նազարէթ քաղաքի գալիլեացւոց, ուր էր տուն նր աղքատին՝ և գործարան հիւս-նութե. և ոչ երբեք՝ մինչ սքչն յովսե-փայ եղև մօտ յերեսնեք ամ հասակի փրկչին մերոյ. որ յայնմհետէ յայտ-նեաց զանձն աշխարհի քարոզութբ: Հ. տար. 6: Յ. դեկ. 25: Լ. մրտ. 19:

Յովսէփ արեմաթացի՝ էր այր նախա-րար և ականաւոր մեծութբ և առա-քինութբ 'ի մէջ հրէից, աշակերտեալ քսի նախ 'ի ծածուկ, և ապա համ-դիմացուցեալ զաշակերտութի իւր 'ի թաղել զերկնաւոր վարդապետն ըղ-

մատ

մատնեալն յանարգական մահ խաչի՝ մեծաշուք փառօք 'ի յայտնի հրամանէ պիղատոսի յանդիման ամ ժողովրդեանն. և այն 'ի նորափոր վէմի՝ զոր 'ի պէտս շիրմի պատրաստեալ էր 'ի պարտիզի անդ կալուածոց իւրոց: Իսկ յետ յարուե տն բազում երօք նպաստաւոր և գործակից լեալ աշակերտաց 'ի փառաւորութե անուանն քնի՝ ելից բարուե̃ք զաւուրս կենաց իւրոց 'ի տր: Հ. ապր. 9:
Լ. մարտ. 17:

Յուլիսի նահապետ. տօն Նախահարց:

Յուլիսի Հինայ. տօն ը̄ Սահակայ:

Յուլիսի թահանայ. տօն ը̄ Ակեփսիմ՛՛:

Յուդայ առաքեալ՝ կոչեցեալն ղէբէոս, որ անուանեցաւ թադէոս, էր մի յերկոտասանից, եղբայր յակոբայ արդարոյ՝ տն եղբօր, ոմ և անուանէ զանձն 'ի սկիզբն թղթոյ իւրոյ. ուստի կոչի նաև յուդա յակոբեան. իսկ ոմանք շփոթեն զսա ընդ թադէոսի առաքելոյն հայոց՝ միոյն յեօթանասնից և եղբօր թովմայի. վս զի ոմ նա, նոյնպէս և սա ինքն յուդա թադէոս շրջեցաւ քարոզութ 'ի միջագետս և 'ի հայս. և էանց 'ի

պարսս ըն չմուծնի նախանձայուզի . և յետ բազում վաստակոց և նշանաց եկեղ՟ անդրէն 'ի հայս՝ հանգեպեցաւ բարթուղիմեայ 'ի սահմանս աղբակայ՝ 'ի տեղին որ կոչեցաւ օթեւաց խաչ . և յետ կատարման նշ՟րինքն գնաց 'ի քաղաքն որմի , և անդ նահատակեցաւ բազում տանջանօք . կմ՟ ըն այլոց յարաստ քաղաքի 'ի խաչհանեալ՝ նետահար սպանաւ վս՟ անուանն քՎի : Հ . ծէպր . 16 : Յ . յունիս . 19 . Ն մայ . 25 : Լ . հոկ . 28 :

Յուլիանէ կոյսն էր 'ի Նիկոմիդեայ քղքէ առ մաքսիմիանոսիւ , դուստր ափրիկանոսի մեծի իշխանի 'ի հեթանոսաց ազգէ , հաւատացեալ 'ի քս՟ գաղտ 'ի հօրէն . որ և խօսեալ էր զնա 'ի կնութիւն եղեւսիոսի սենեղիտիկոսի . այլ կոյսն չկամելով լինել առն հեթանոսի՝ պատճառէր չամուսնանալ ըն եղեւսիոսի , եթէ չլինիցի եպարքոս . և իբրև էառ այրն բազում ծախուք զպատիւ եպարքոսութե 'ի թագաւորէն , յայտ արար նմա յուլիանէ , թէ չէ բաւական մարմնաւոր իշխանութ , այլ պարտ է քեզ առէ լինել քրիստոնեայ իբրև զիս : Յայնժամ բարկացեալ եպարքոսին՝ էառ հրաման 'ի հօրէ աղջկանն , և մերկացուցեալ զյուլիա-

կնանէ՝ եւս հարկանել արջառաձոյլ ջեռ մինչեւ ՚ի հեղումն արեան. եւ յետոյ կախել զՀերացն եւ խանձօղել հրով զմարմին կուսին՝ էարկ ՚ի կապանս բանտի. ուր երեւեալ նմա դիւին ՚ի կերպարանս հրեշտակի՝ խրատ տայր առ ժամն ուրանալ զՔն, եւ ապա ապաշխարել. Իսկ նր զօրացեալ իւ ՚ի վր դիւին՝ գան եհար զնա, եւ կապեաց շղթայիւք պարանոցի իւրոյ. եւ ՚ի թողուլ նր՝ անհետ եղեւ չարն։ Այս կրկին հարցեալ յատենին մն ՚ի քն հաւատոց՝ արկաւ կոյսն ՚ի բոց բորբոքեալ, եւ ՚ի կաթսայ եռացել. եւ յոչ այրել նր՝ հաւատացին բզմք. եւ գլխատեցան ճ յուլեանեայ. զորոյ զմարմինն ամփոփեաց ոմն կին բարեպաշտ. եւ յետ ժմկաց բերին ս-ամնք յարեւմուտս ՚ի կղզին կամպանիայ: Հ. դէկ. 20: Յ. դէկ. 21:

Լ. փետր. 16:

Յուղիտա կին բարեպաշտօն յաւքունի զարմէ՝ էր յիկոնիոյ լիկայոնացւոց առ դիոկղետիանոսիւ, այրի մնացեալ հանդերձ փոքրիկ երեխայիւ, որ կոչէր Կիւրակոս, եւ էր կայտառ յոյժ. եւ ՚ի գալ Դոմետիանոսի դատաւորի ՚ի լիկայոնիա՝ հալածել զքրիստոնեայս, երկուցեալ յուղեւորի ՚ի մր մանկամբն՝ եւ թող զամե-

նայն

ինչս իւր , և առեալ զմանուկն կի֊
րակոս՝ երկու նաժշտօք խոյս ետ
'ի սելևկիա իսաւրիոյ . և անտի ևս
փախեաւ յերեսաց աղեքսանդրոսի
դատաւորի 'ի տարսոն կիլիկեցւոց .
բայց յետ աւուրց եհաս անդր նա
ինքն աղեքսանդրոս , և հրաման ետ
ածել առ ինքն զյուղիտա . յայն֊
ժամ թողին զնա նաժիշտքն , և փա֊
խեան : Իսկ յուղիտայ առեալ զմա֊
նուկն 'ի գիրկս՝ քաջութբ յանդի֊
ման եղև դատաւորին , խոստովա֊
նեալ զքս . վն հարին զնա արջա֊
ռաջօք , և քերեցին զմարմինն մինչև
ցգօտին . իսկ մանուկն կիրակոս
հայէր 'ի մայրն , և լայր . և յասել
մօրն 'ի տանջանս՝ թէ քրիստոնեայ
եմ և զտր յս պաշտեմ , զնոյն երկ֊
րորդէր և նա տղայն քաղցր բար֊
բառով : Եւ յառնուլ զնա դատա֊
ւորին 'ի գիրկս՝ և յողոքել համբու֊
րել , նա 'ի մայրն հայելով՝ 'ի բաց
դարձուցանէր զերեսս յիշխանէն ,
և ձեռօք և ոտիւք նեղէր զնա՝ թո֊
ղուլ զինքն , զի երթիցէ առ մայր
իւր . և յասել դատաւորին՝ թէ
զինչ խնդրես , նա զքրիստոնեայ եմն
երկրորդէր . վն բարկացեալ բռնա֊
ւորին՝ կալաւ զոտից մանկան , և
ընկէց ը̃ աստիճանս 'ի վայր . և
հարաւ գլուխ նր զքարի , և յարիւն

թա֊

Թաթաւեալ աւանդեաց զոգին երրև զաղաւնի։ Ընդ որ Թէպէտեւ գալարեցան աղիք մօրն, այլ առաւել ուրախ եղև, և գոհացաւ զնյ վն ընդունելոյ նախ քան զինքն ըղպտուղ որովայնի իւրոյ։ Ապա տանջեցին զյուղիտա այլ ևս քերանօք, և լցին ՚ի վր ոտից նյ նաւթ եռացեալ. և յետոյ գայլ ՚ի բերան տարան ՚ի բաց, և գլխատեցին յամի իբր 304 կամ 305։ Իսկ նշխարք յուղիտայ եղեալ գողացան գիշերի զմարմին նր և զկիւրակոսի, և եդին յայրի միում արտաքոյ տարսոնի. որք և յայտնեցան յաւուրս մեծին կոստանդիանոսի, և սփռեցան յեւրոպիա։ Հ. Յ. յուլ. 15։ Լ. յունիս. 16։

Յուսիկ սբ հայրապետն մեր՝ էր Թոռն սբ Լուսաւորչին, և որդի սրբոյն վրթանիսի. մնեալ զառաջինն ՚ի կարգ աշխարհի, և փեսայացեալ տիրանայ Թոռինն տրդատայ. և յետ ծնանելոյ զպապ և զաթանագինէս՝ հրաժարական կեանս վարէր. զի էր աղօթասէր և ճգնասէր. մինչև ընտրեցաւ յեկեղեցական աստիճան, և յետ մահու հօր իւրոյ եղև արժանաւոր յաջորդ նր յաթոռ կաթողիկոսութե։ Իսկ յորժամ

ժամ տիրան արքայ առ ածէին յուլիանոսի ուրացողի եմոյծ զպատկեր նր գիծանկար յեւր արքայական եկեղեցին, 'ի վր եհաս սբն յուսիկ · և կշտամբեալ զԹագաւորն՝ կորզեաց 'ի ձեռաց նր զպատկեր ուրացողին, և ընկեցեալ 'ի գետին՝ առ ոտն կոխեաց և մանրեաց ։ Վսյ եւ տիրան ջայլոտիւք ծեծել զնա յերկար, մինչև աւանդեաց երանելին զհոգին · իսկ մարմին նր եդաւ 'ի Թորդան առ հօր իւրում վրթանայ՝ յամի 362 ։

Հ · Դէկ · 1 ։

Յաղթիանէ · տես 'ի Կիպրիանոս ։

Ն

Նախահայրք կամ նահապետք հինն եկեղեցւոյ տօնախմբին համախումբ · տօնելիք արժանաւոր հանդիսի առաքինութե իւրաքանչիւրոց · և համագումար տօնեալք իբրև վկայք հանդերձելոյ Աշխարհութեն կատարելոյ 'ի քս և 'ի նորա եկեղեցի · որում և ինքեանք սպասեալ մնային հաւատով, և ըստ հաւատոց և գործս ցուցանէին · որպ յայտ է 'ի պատմութե միոյ միոյ 'ի նոցանէ 'ի սր գիրս · այլ մեք զերևելեան յանուանէ յիշատակեալս 'ի տօնացուցի

ցն՝ գրեթէ ի քաղուածոյ առաքե-
լոյն, խօսն մի նշանակեսցուք:
Ա. Ադամ նախաստեղծն՝ նախա-
հայր հօրկացս, ձեռակերտ աստ-
ծոյն արարչին իւրոյ, ակներևապէս
զարդարեալ ձրիւք բնութե և շնոր-
հաց՝ զոյգ է նախամօրն եւայի,
թէպէտ և նախանձու բանսարկ-
ուին անկաւ 'ի փառաւորութենէն յան-
ցանօք, այլ մարդասիրութն այ վե-
րականգնեալ միանգամ՝ ոչ ևս մի-
անգամ անհոգացաւ. այլ՝ զամ-
բողջս կենաց իւրոց զամս 930, ի
այ ուրախութ անցոյց, օրինակ եղե-
կատարեալ ապաշխարութե ամ ծնն-
դոց իւրոց, և աւանդեալ նոցա զգե-
ղեցիկ կարգս ածպաշտութե. մինչև
առաւմուն երկրորդին որ 'ի զաւակէ
իւրմէ՝ մեծ ևս փառաց արժանի
եղև, մինչ երկրաւորքն յերկնաւորն
դրախտ վերաբերեալ: Հ. Տարք. 14:
Յ. Ծամաքր. Ճէպր. 4, Ն. Դէկ. 19:
Բ. Աբէլ արդար՝ նախաստեղծիցն
երեխայրի ածանօթէր. կուսակրօն
ամբիծ, և քահանայապետ մատու-
ցանող այ պտղոց հաճոյական, նա-
խավկայ գտաւ Ճշմարտին առաքե-
նուէն՝ յեղբօրէ իւրմէ սպանեալ առ
նախանձու. և վկայեցաւ յայ ածա-
հաճոյ կենօք և մահու, և արդար ան-
ուամբ պատուեցաւ յածային բե-
րան.

բանոյն քր՟ի ։

Գ. Սէթ զաւակ օրհնութե՟ նախաստեղծից՝ փոխան աբէլի պարգևեց յա՟յ, գտաւ նմին նմանօղ առաքինութե՟. մինչև որդւոց նո՟ր կոչել որդիս ա՟յ՝ առ որոշելոյ 'ի խառնակեցիկ որդւոց մարդկան, քո՟ 'ի սանէն կայենի ։

Դ. Ենովս անդրանիկ սեթայ՝ հօրն համանման, պահեաց զզարմ իւր յա՟ծպաշտութե. և 'ի տ՟ր յուսացեալ զանուն նր՟ անմոռաց կալաւ. ուր որդիքն կայենի երթալով երթային և օտարանային յա՟յ ։

Ե. Ենովք՝ հինգերորդ յենովսայ, և եօթներորդն յադամայ՝ գերազանցեալ զա՟մ առաքինեօք, և լցեալ հոգւով մ՟գրէութե, առանձնակի հաճոյ գտաւ ա՟յ, և կենդանւոյն վերափոխեցաւ 'ի տեղին պատրաստեալ նմ՟ յա՟յ. մինչև եկեսցէ յաւուրսն յետինս ը՟ եղիայի՝ 'ի յանդիմանել զամպարիշտս օրինակաւ բարեպաշտութե իւրոյ ։

Զ. Նոյ՝ տասներորդ յադամայ, այր արդար, և կատարեալ վարուք 'ի դարու յետին վատթարութե՟ ա՟մ ազգի մարդկան, արժանի եղև պահել 'ի ջրհեղեղէ առանձինն տամբ իւրով, և լինել երկրորդ հայր աշխարհի, և ուսուցիչ ա՟մ կարգաց բա-

բարեպաշտութե՟ 'ի պաշտել զա՟ծ
ճշմարտութ՟բ, և 'ի պատուէլ պատա-
րագօք: Հ. մայ. 17:

Է. ՄԵԼՔԻՍԵԴԵԿ քհ՟նյ ա՟յ բարձրելոյ՝
էր յաւուրս աբրահամու թագաւոր
սաղիմայ, որ կարծի լինել եղէմ.
անծանօթ ը՟ ազգի՝ վ՟նյ անհայր և
անմայր կարգացեալ, բայց կենդա-
նի օրինակ ա՟ծպաշտութե՟ 'ի մէջ հե-
թանոսաց, որք առ նովաւ յաճա-
խեալ էին յանօրէն կռապաշտութեն·
և միանգամայն եղև բազմօք նա-
խանկար պատկեր ք՟սի (զորմէ այ-
լուր լիցի բան)· մինչ զի առի նմա-
նեալ որդւոյն ա՟յ, և որդին ա՟յ կո-
չի քհ՟նյ ը՟ կարգին մելքիսեդեկի:
Հ. մրտ. 25:

Ը. ԱԲՐԱՀԱՄ հայրն հաւատոց՝ էր
որդի թարայի քաղդէացւոյ 'ի տա-
նէն եբերայ, մետասաներորդ 'ի
նոյէ, և առաջին անուն ն՟ր աբրամ
(ո՟յ հայր բարձր)· որ գնաց զհետ
կոչողին ա՟յ՝ միամիտ հաւատով, թո-
ղեալ զտուն հօր և զազգատոհմ՝
որք սկսեալ էին կռապաշտել· և
պանդխտութ՟բ դեգերեալ ը՟ հրամա-
նին ա՟յ յերկրին քանանացւոց՝ փայ-
լեաց ա՟ծպաշտութ՟բ 'ի մէջ հեթանո-
սաց, և ընկալեալ յա՟յ զուխտ թլփ-
փատութե՟՝ կոչեցաւ աբրահամ (ո՟յ
հայր բազմաց)· և յամի յա՟մ սրտէ
հնա-

հնազանդ գտաւ ձայնի տն կենդա-
նի հաւատով, մինչև յանձն առնուլ
պտրգել և զորդի ծերութե զիսա-
հակ զաւետեաց զաւակ. վյ և կըր-
կին խոստումն ընկալաւ յայ՝ օրհ-
նել զամ ազգաց 'ի զաւակի նր, զի
լինել ածահայր՝ ծնանելով փրկչին
'ի զաւակէ նր. և ոչ միայն ճշմա-
րիտ ծնոյ ոյ կոչեցաւ, այլև բարե-
կամ՝ նր ընտանի ցուցաւ. և այն-
պէս լի արդեամբք վախճանեաց զա-
ւուրս իւր։ Եւ եղև յայնմհետէ
տունն աբրահամու ժողովուրդ սեփա-
հական այ, և ած՝ կոչեցաւ ած
աբրահամու. վյ և ամ՝ հաւատա-
ցեալք յած ճշմարիտ՝ եթէ 'ի հին
և եթէ 'ի նոր օրէնս, են որդիք
հաւատոյ աբրահամու. և որ մեծն
է՝ զի և որդին այ կամեցաւ լինել
ըստ մարմնոյ յորդւոցն աբրահամու։
Ճ. յնշ. 4. և ժէպր. 29։ Յ. դէհ.
16։ Ղ. հոկ. 9։

Թ. Իսահակ կմ՝ ասեն որդի աբրա-
համու 'ի սառայէ՝ եղև պահեցող
ամբծ պատուիրանաց հօր իւրոյ,
և հեզահոգ առաքինութեց նր. պա-
կասելի յաչս ամցն իբրև այր այ և
միջրկէ, և օրհնութբ տն յառաջադէմ
յամի. երկայնամիտ յուսով և կա-
տարեալ հաւատով անկեալ ան-
ցեալ տն յերկրին պանդխտութե.

ուր և վախճանեցաւ ըն աւուրբք․
և ամ՝ ամ աբրահամու՝ կոչեցաւ
նաև ամ իսահակայ:

Ճ․ Յակոբ որդի իսահակայ՝ անդրանիկացեալ փոխ եսաւայ, սիրեցեալն 'ի տնէ՝ և սիրող այ ըստուգամ, օրհնութեց հարցն իւրոց եղև ժառանգորդ․ և յայնմհետէ կոչեցաւ ամ՝ ամ աբրահամու, ամ իսահակայ, և ամ յակոբայ․ մինչդ թէ և սարգաւոլէս՝ տր ամ իսկըն․ զի փոխեաց զանունն յակոբայ, և կոչեաց իսկըն, այ ամաւոես․ այ որում 'ի ձեռն հրեշտակի երևեցաւ նմ ամ, և յամ նեղութեց նր փրկեաց զնա ազգի ազգի ոնոոեսութք և նշանօք․ յորոց վերջինն եղև տալ նմա անամեւ կենդանի զորդի իւր զյովսէփ փառօք յեգիպտոս․ ուր և վախճանեցաւ իսկ 'ի ծերութեն իւրում. թողեալ զերկոտասան որդիս՝ զարմատս երկոտասան ցեղիցն իսկըն, օրհնելով զնս մարգարէաբար իւրաքանչիւր այ օրհնութ իւրում․ յորոց ազգին յուդայ միածնեցաւ թգւորութի, յորմէ ազգէ ծագեաց և քս․ և ազգին ղևեայ՝ քհնյութի:

Ճա․ Յովսէփ՝ մետասաներորդն յերկոտասանեսին որդիս յակոբայ, ըն հոգւով այ անդամին 'ի մանկութէ, եղև սիրելի յաչս հօր իւրոյ, և նախան-

խանձելի ա՟ծ եղբարց իւրոց. յորոց և վաճառեցաւ յեգիպտոս. այլ ա՟ծ էր ը՟ նմ՝ 'ի բարձրացուցանել զնա փառաց 'ի փառս ի՟ւ արժանի մեծամեծ առաքինութեանց նր՟. ի՟ միամիտ հնազանդութե՟ն առ հայրն, անտրտունջ համբերութե՟ 'ի տառապանս, մտերիմ հաւատարմութե՟ն առ ա՟ծ և առ մարդիկ, լուսափայլ ողջախոհութե՟ 'ի փորձ հանդիսի, անյիշաչար անոխակալութե՟ առ եղբարս իւր. և կատարեալ խոնարհութե՟ 'ի մեծութե՟. որով և զկեանս իւր վճարեաց 'ի հաճոյս ա՟յ յեգիպտոս. ո՟ւր և եղբարք նր՟:

ժը՟. Մովսէս նախամարգարէն՝ էր որդի ամրամայ թոռին ղևեայ, ապրեալ 'ի գետընկէց կոտորածէ որդւոցն ի՟էլի յեգիպտոս, և սնեալ 'ի տան փարաւոնի՝ իբրև որդեգիր դըստեր նորա. և սովին ճգնաւ կարգեալ յա՟յ 'ի լինել նախ հովիւ ոչխարաց փախստեամբ յօտարութե՟ն, և ապա հովիւ տանն ի՟էլի՝ հանելով զն՟ս յեգիպտոսէ մեծամեծ նշանօք և արուեստիւք, անցուցանելով ը՟ ծովն կարմիր ցամաքաւ, և առաջնորդելով յանապատի զամս խ՟, և տալով ն՟ց զա՟ծադիր օրէնս և ըզպատուիրանս. փայլեալ յա՟մ սքանչելի հեզութ՟բ և խոնարհութ՟բ 'ի մէջ

ազգի

ապերախտ ժողովրդեան, և եղև
ընտանի բարեկամ այ առաւել քան
զամ նահապետս և զմարգարէս.
ածախօս և ածատես. միանգամայն
և առաջին գրիչ ածաշունչ տառից՝
սկսեալ 'ի սկզբանէ արարածոց մին-
չև ցաւուրս իւր. որ և յետ բզմ և
մեծամեծ գործոց և հանդիսից ա-
ռաքինութեց՝ վախճանեալ ճի ամաց.
թաղեցաւ հրամանաւն այ 'ի լերինն
Նաբաւ 'ի տեղի մի անյայտ 'ի ժո-
ղովրդենէ, զի մի՛ արդեօք պաշ-
տեսցեն զծոյն այ իբրև զած : Հ.
ւէպ. 18 : Յ. Լ. ւէպ. 4 :

ժդ. Ահարոն քհնյ այ՝ երէց եղբայր
մովսէսի՝ էր նմին աջակից, և գործա-
կից ամ գործոց նր մեծամեծաց յե-
գիպտոս և յանապատի, և քաւիչ
մեղաց ժողովրդեան. և թէպէտ
ինքն իսկ գթել գթեաց երբեմն՝
մինչև կարօտանալ քաւութե աղօթից
մովսեսի, այլ այն էր նշանակ, թէ
ամ քհնյապետ 'ի մարդկանէ առեալ
տկարութե զգածեալ է. և միայն
ճշմարիտ քհնյապետն քս՝ ած մար-
դացեալ՝ գտաւ սրբութե մեզ՝ սրբիչ
բոլորից. Ահարոն ննջեաց 'ի կամս
ածյ 'ի հոր լերինն՝ 'ի կենդանութեն
մովսեսի :

ժե. Եղիազար որդի ահարոնի քա-
հանայացեալ 'ի տեղի հօր իւրոյ՝ ե-
ղև

դն գործակից յեսուեայ յաջորդէն
մովսէսի, և հովուեայ զինչ յերկիրն
պարգևեաց ամ՛ ուղղութբ և անբաւ-
դիւտ քաղաքավարութբ. որպ և ընտ-
րելն փենեհեզ որդին նր յետ նր :
ԺԵ. Յետոյ որդի նաւեայ 'ի ցեղէն
եփրեմի՝ էր պաշտօնեայ մովսեսի և
զօրավար իւրն յամաղէկի, որ
ձեռնարկեա ամենապաշտ՝ և չի հողուով
ամն. զոր ընտրեաց ած առաջնորդ
ժողովրդեան իւրոյ զկնի մովսեսի,
և 'ի ձեռն նորա յաջողեաց մեծա-
մեծ սքանչելեօք զժառանգութիւն
պարգևական երկրին. որպ և յայտ
է 'ի գրոց անուն յեսուեայ, որ ձա-
նաչի երկրորդ օրինաց գրեն յետ
մովսեսի. մանաւանդ և օրինակ
փրկչին մերոյ յիսի՝ որպ անուամբն,
նոյնպէս և յաղթութբն ընդեմ թշնա-
մեաց, և զարմանալեօքն յորդանանու,
և ամ՛ գործովք իւրովք : Հ. Յ. Լ.
Նէպ. I :
Իսկ զկնի մահուան յեսուեայ ընտրե-
ցան յիշ դատաւորք իրաւարարք և
առաջնորդք ամենն իէլի. յորոց
միջի նշանաւոր դատաւորն յիշատա-
կեալքն յաստքելոյ 'ի կարգի գո-
վուե իե հաւատոց, բարակ, գե-
դէոն, յեփթայէ, և սամփսոն. ո-
րոց գործք յայտնի են 'ի գրոց
դատաւորաց : Սնուեանք շորեցուց ա՞ց
թ որ

որ ոչ գտան յընտիր օրինակս տօնա-
ցուցից մերոց, մուծեալ են 'ի յետ-
նոց 'ի տպագրեալ օրինակս ինչ-
աւել 'ի լեհացւոց : Գէորգեան ոճով 'ի

Ղ. ուկ. 1 :

ԺԹ. Սամուէլ մարգարէ՝ ընտանին
սիրեցեալն 'ի յԱյ, նմանեալ մովսէ-
սի և ահարոնի՝ առաջնորդ և ուղ-
ղիչ ազգին իւրոյ, էր որդի եղկանայ
'ի լեռնէն եփրեմայ 'ի ցեղէն ղևեայ՝
ծնեալ յաննայէ ամլոյ զաւակ ուխ-
տական, և նուիրեալ 'ի տաճար յԱյ.
որ և ընտրեալ փոխ ազգին հեղեայ՝
դատեաց զիէլ հանդերձ նշանօք և
մեծամեծ գործովք մինչև ցաւուրս
սաւուղայ և դաւթի, զորս ինքն
իսկ եօծ 'ի թգր հրամանաւ Այ.
և կատարեալ վարուք և աւուրբք
ննջեաց զքուն արդարոց : Սա ձա-
նաչի յանուանէ երգ սրբազան գրեչ-
ղի որ ինչ պատմի 'ի գիրս թգրաց
մինչև ցմահ նր՝ 'ի նմէ գրեալ ասան-
դի : Հ. օփոփ. 20. կմ 21 : Յ. Ղ.

օփոս. 20 :

Ընդ սմին՝ զորս ցայս վայր նշանա-
կեցաք իբրև յանուանէ տօնելիս,
յիշատակին զօրութք և այլ նահա-
պետք և արդարք հինն եկեղեցւոյ,
եթէ յարանց և եթէ 'ի կանանց, ոմն
ոք սարրայ էր, և նմանիք նր դը-
վեալք 'ի սբյն պետրոսէ :

Նաւում. տե՛ս Երկոտասան մարգ՚՚:

Նեղոս աբբայ՝ աշակերտ ոսկեբերանի, էր եպարքոս թգրական քաղաքին կոստանդնուպօլսոյ յաւուրս փոքուն Թէոդոսի, այր լի իմաստութբ, և զարդարեալ ամ պաշտութբ՝ ամ տամբ իւրով. ապա թողեալ զկին իւր և զդուստրն 'ի վանս կուսանաց՝ մեկուսացաւ և ինքն 'ի լեառն սինայ հանդերձ որդւով իւրով Թէոդուլոսիւ. և եղև կատարեալ ուսուցիչ հոգևոր կենաց՝ օրինակաւ վարուց իւրոց, և բանիւ և գրով. որոց բզմ են սքանչելի խրատք առ միանձունս, և թուղթք յորդորականք, և այլ պիտանութիւնք հոգեշահք. և վախճանեցաւ լի արդեամբք յամի տն 450 : Լ. նոյեմբ. 12 :

Ներսէս Մեծ՝ պարթեւազեան սբ հայրապետն մեր՝ էր որդի աթանագինեայ որդւոյ յուսկան, թոռն թոռին լուսաւորչին, կրթեալ 'ի հոգևոր և յարտաքին գիտութիս 'ի կեսարիա և 'ի կոստանդնուպօլիս. այր և փեսայացեալ սպարապետի իշխանի՝ ծնաւ զսբն սահակ. և փայլեալ ամ կարգօք առաքինութ՝ ընտրեցաւ

կթղս

կթղկս հայոց ։ 'Ի ձեռնադրել նր
քհնյ և եպս 'ի կեսարիա յեւսեբիո_
սէ պատրիարգէ տեղւոյն ը սբյն
բարսղի կեսարացւոյ՝ էջ 'ի վր եր_
կոցունցն հոգին սբ աղաւնակերպ.
և 'ի պտրգել անդ սբյն ներսէսի՝
երևեցաւ սիւն հրեղէն յերկնից, և
լսելի եղեն ձայնք հրշտկաց. և դէմք
նորա փայլեցին հանգոյն մովսէսի ։
Իբր եկեալ նր 'ի հայս՝ եղև նորոգիչ
աշխս, պայծառացուցանելով զաշ_
խարհն ամ բարեկարգութբ. և մաք_
րելով յամ անկարգութեց ։ Շինեաց
հիւրանոցս և անկելանոցս՝ և վա_
նորայս անթիւս, և ծաղկեցոյց ըղ_
հայաստան երբև զդրախտ այ. և
կրեաց բզմ աշխատութս վս 'ի խա_
ղաղութե պահելոյ զթգւորութն հայոց.
գնալով անձամբ մինչև 'ի դուռն վա_
ղեսի կայսեր. որ գոլով արիոսեան՝
աքսորեաց զերանելին 'ի կղզի մի
անբնակ. ուստի դարձեալ պատ_
ուով առ մեծն Թէոդոսիւ՝ առաջի_
կայ գտաւ ժողովոյն կոստանդնու_
պօլսոյ. և վերստին եկեալ յաթոռ
իւր՝ յետ բզմ գործոց վայելչական_
նաց քաջ հովուէր՝ դեղով սպանաւ 'ի
պապայ արքայէ կշտամբելոյ 'ի սբյն
յղգս խառնակ վարուց. այլ նախ
քան զաւանդումն հոգւոյն մրգրեա_
բար պատմեաց զանցս հայոց աշ_

խարհիս, և ըն̃հանուր աւինզերաց յաւուրսն յետինս. որ և հետ ընդ-հետէ կատարեցան և կատարին։ Իսկ մարմին սր̃յն Թաղեալ ՚ի Թիլն աւանի յեկեղեաց գւռ̃ի՝ յամի 384, յետ ժամանակաց բազմաց յամի 1272 յայտնեցաւ սքանչելեօք՝ յաւուրս յովհաննու երզնկացւոյ։ Հ. նոյ. 19։

ՆԵՐՍԷՍ ԿԼԱՅԵՑԻ՝ որ և Շնորհալի սբ̃ հայրապետն մեր՝ ՚ի լուսաւորչեան զարմէ ելեալ ՚ի դստերէն սահակայ պարթեւի ՚ի մէջ տանն մամիկո-նէից, էր որդի ապիրատայ իշխա-նի՝ Թոռնին գրիգորի մագիստրոսի ՚ի դստերէ, ծնեալ ՚ի կողմանս խար-բերդու, և ուսեալ առ տոս ստե-փաննոսի գիտնականի, և ձեռնա-դրեալ քհ̃նյ և եպս̃ յեղբօրէ իւրմէ ՚ի գրիգորէ կթղկսէ պահլաւուն-ւոյ ՚ի հռոմկլայ։ Որ և եղև յա-ջորդ նր̃ ՚ի հայրապետութե̃ յամի տե̃ն 1165. և ՚ի Թուին հայոց ՈԺԴ. շնորհազարդեալ ամ̃ առաքինութ̃ և հոգևոր հանճարով, և յաջողակ ՚ի գիր և ՚ի բան՝ մեղրածորան վար-դապետութ̃ և մարգարէաշար բա-նահիւսութ̃. որով յօրինեաց գիրս տաղանաւորաց, շարականս, երգս և տաղս և պանծս բզ̃ում յոյժ. գրեաց և զայլ հոգեշահ մատեանս և Թուղ-

Թղս

ճիլս հոգեյորդորս ։ Եւ որ մեծն է, սքանչելի քաղաքավարութն ոտ վա-րուց իւրոց և ամենիմաստ բանիւք հոգեբուղխ շրթանց զարմացուցեալ զայնս բովանդակ՝ ձգեաց զկայսրն և զպատրիարգ յնց ՚ի սէր խաղա-ղութեան ընդ ազգի իւրում. և արար մեծամեծ բարեզարդութիւնս յեկեղե-ցի հայաստանեայց. և յետ բազում ձգանց և տքնութեանց՝ լի արդեամբք հանգեաւ ՚ի տր յամի 1173. ութ. ՚ի հասակի հէ ամաց. և թաղեցաւ ՚ի հռոմկլայ, ուր կայ գերեզմանն նր մինչև ցայսօր՝ պատուեալ նաև յօտարաց իր ներբողս անուամբ ։

Հ. յունիս. 13. և օգոս. 5, էջ 9։

Ներսէս Լամբրոնացի՝ արքեպիսկոպոսո-նի՝ (որ յառաջն Սմբատ կոչիւր. և ՚ի ձեռնադրելն քհնյ ՚ի Շնորհալ-ւոյն՝ եառ զանուն նր,) էր որդի Օշնի մեծի իշխանին Լամբրոն դղեկի ՚ի Կիլիկիա, և շահանդխտոյ դստեր զօրավարի եղբօրն Շնորհալւոյ, յար-գանդէ նուիրեալ այ ուխտիւք, և ՚ի մանկութէ լցեալ հոգւով սրբ-ով զարգացաւ յամ առաքինութիւնս և յամենիմաստ գիտութիւնս. և առ ոտն հարեալ զփառս աշխարհի՝ զոր ՚ի ձեռին ունէր, կրօնաւորեցաւ ՚ի վանս սկեռոյ. եկաց առ ժամ մի և

'ի կթղկսարանին Հռոմկլայու տա-
տուս շնորհալւոյն. և հրամանաւ նր
գնաց 'ի վանս սեաւ լերին. յետոյ
առանձնացաւ մօտ յածածնի վանս
'ի սաղրու անապատն 'ի մէջ լերանց
տորոսի յանձուկ սենեկի՝ կրթեալ
յաղօթս և 'ի ճգնութիւնս հրշտկակրօն
վարուք. մինչև առնել նշանս բժշ-
կութե. և հալածել զդևս: Գրեաց
և բզմ ճառս և մեկնութիւնս և գիրս
հոգեշահս հզօր հոգւով 'ի տիս պա-
տանեկութե. Թարգմանեաց և զբզմ
գործս ալիտանիս: Եւ բանադա-
տեալ 'ի գրիգոր կթղկսէ յաջորդէ
շնորհալւոյն՝ ձեռնադրեցաւ արքեպս
տարսոնի՝ իբ ամաց, իբրև առաջ-
նորդ վանացն սկեւռայ. և եղև հովիւ
քաջ, նորոգիչ բարեկարգութեց, և
պայծառացուցիչ եկեղեցւոյ հայաս-
տանեայց. զարմացոյց զյոյնս և զլ-
ատինս իմաստութբ և սրբութբ իւ-
րով. և ը ամի տմ եղև միաբանա-
կան սիրով, յոր վառեալ էր ամիճ,
իբրև հուր բորբոքեալ 'ի սէրն այ
և ընկերին. և 'ի նմին կատարեաց
զքաջամարտիկն կեանս իւր 'ի հասա-
կի խե, կմ խզ ամաց, յամի 1198.
տնէ: Առ սովաւ եղև վերջին կար-
գաւորութի տօնացուցին մերոյ. վնյ
և անունն նր ոչ յաւելաւ անդանօր.
բայց բզմք իսկ և իսկ զկնի փոխ-
ման

մանն նր սկսան առնել զնա · զոր և այժմ զոյգ ը շնորհալւոյն առնեն ոմանք, ոմք և արժան իսկ է · և 'ի յայսմաւուրս երկոքին միանգամայն կոչէին Ներսիսեանք : Հ. Չէռ. օգոստ. 9 :

Պղ. յուլ. 17 :

Եկատերինէ՝ որ և Կատարինէ (Յն. Եկատերինա, և Լտ. Կատարինա) իմաստասէր կոյսն և վկայն՝ էր աղեքսանդրացի, դուստր թգրազին յազգականութէ մեծին կոստանդիանոսի · սնեալ 'ի քրիստոնէութե, և վարժեալ ամ իմաստութ հելլենացւոց և եգիպտացւոց, կորովամիտ և հզօր 'ի բանս : Եւ եղև 'ի գալ մաքսիմիանոսի կայսեր յաղեքսանդրիա, և 'ի կատարել զտօն հեթանոսական, համարձակեցաւ նեքտարինէ, և գնացեալ յառեան կայսեր՝ ամծաձիր հանճարով իւրով յանդիմանեաց զկուրութի կռապաշտից, նշաւակելով զդիս նց 'ի վիպասանութեց անտի նախնեաց իւրեանց : Յորժամ զամօթի հարեալ թգրին՝ կոչեաց յիմաստնոց իւրոց հռետորաց և 'ի փիլիսոփայից արս յիսուն՝ վիճել ը նեքտարինեայ · բայց կոյսն իմաստութն յաղթահարեաց զնս ամ, մինչև հաւատալ նց 'ի քս · վսն ետ թգրն այրել զամենեսին զնս հրով · և

զնեքտասանն արկեալ 'ի բանտ , և տղոքանօք և սպասաւորօք փորձեալ. յետ սաստիկ գանից և տանջանաց անոճոց՝ յորմէ ազատեցաւ 'ի ձեռն հրշակի , ետ գլխատել . և նոյնժամայն եղև գլուխ կուսին աներևոյթ հանդերձ մարմնովն . զի 'ի ձեռն հրեշտակաց բերեալ եդաւ 'ի լեառն սինայ . որ և եղև նշանաւոր ուխտատեղի հաւատացելոց : Հ.
Նոյ . 27 : Յ . Լ . Նոյ . 25 :

ՅԱԿՈԲ ՄԾԲ . ՀԱՅՐՊՏ՝ առաջինն տիեզերական սիւնհոդոսայ , և կանոնածին , յորում էին յժը հայրապետք , որք անոճանիք սրբութբ և վկայական խոստովանութբ , գումարեցաւ ընդէմ արիոսի քնամարտի ժխտողի զմծութն բանին , առ մեծն կոստանդիանոսիւ յամի տն 325 . որ է ա հաշուի յունաց՝ ամ միջեղութն 318 , զուգաթիւ հարցն ժողովելոց , որչափ էր և թիւ համարոյ արանցն աբրահամու հօրն հաւատոց՝ 'ի վանել զթշնամիս : Հ.
Նոյ . 28 , կամ 27 . Ն . սեպ . 7 : Յ .
Նոյ . 29 :

ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ սքանչելագործ հայրպտ՝ մին 'ի նշանաւոր հարց նիկիոյ , էր 'ի միւռայ կմ 'ի զմիւռին քղքէ լիկիոյ՝ մօտ յիզմիր կմ 'ի զմիւռնիա յոնիոյ ,

որ-

որդի եպիփանու և Նոննեայ բարե-
պաշտ ծնողաց՝ և պտուղ աղօթից.
որ ՚ի ծնանիլն՝ եկաց ժամս ինչ յո-
տին, և ՚ի չորեքշաբաթի և յուրբա-
թու ոչ դիեր զստինս. և ՚ի տղայա-
կան հասակի ՚ի դպրոց տուեալ՝
սկսաւ բժշկութիւն կատարել նշանաւ
սբյ խաչին: Եւ ապա ձեռնադրեալ
քհնյ ՚ի քեռւոյ իւրմէ Նիկողայոսէ
եպսէ քղքին՝ որ և էր այր սբ, ինքն
ունէր զհոգս եկեղեցւոյն, և փայ-
լէր առաքինի վարուք և նշանագոր-
ծութբ: Եւ յաւուր միում ետես զսբ
Ածածինն՝ ունելով զՏրն ՚ի գիրկս
իւր. որ ետ նմ զաւետարան մի,
և սբ կոյսն զզգեստ հայրապետա-
կան. և ՚ի այնմ տեսլեան ընտրե-
ցաւ յաթոռ եպսութե ՚ի տեղի քեռւոյ
իւրոյ. և յաւել առնել զայլ եւս բզմ
գործս սքանչելիս, մինչդ յազատել
զվտանգեալս ՚ի ծովու. ոմն և զե-
րիս արս՝ որք յանիրաւի մահապար-
տեալ և բանտարկեալ ՚ի կոստան-
դնուպօլիս՝ կարդային զայլն սբյ
զնիկողայոս յօգնութի, հրաշափառ ազա-
տեցոյց՝ երևեալ ՚ի տեսլեան կոս-
տանդիանոսի Թգրի և եպարքոսի
նր. և ինքն յետ բզմ արդեանց ա-
ռաքինութե փոխեցաւ առ Տր. և
արար բզմ հրաշս նաև զկնի մահ-
ուան: Հ. դեկ. 11: Յ. Լ. դեկ. 6:

Նոյ. տե՛ս Նախահարք:

Նուանէ կամ Նուանի կոյսն սքանչելի՝ էր մի յընկերաց ս͞րբց Հռիփսիմեանց. յորոց ՚ի գալն ՚ի հայս՝ մեկնեցաւ ինքն կարգաւորութեամբ ա͞յ ՚ի կողմն աշխարհին վրաց, և զտեղի կալաւ ՚ի Մծխիթա ցածուն ձեւով իբր աղախին ոք գերի. և սկսաւ առնել նշանս անուամբն ք͞ի, մինչև բժշկել և զմանուկն Միհրանայ արքայի վրաց, և զթագուհին, և քարոզել նոցա յայտնի զհաւատս ք͞ի: Ապա ՚ի վտանգելն Միհրանայ յորսս ՚ի թանձր մգէ՝ ուխտեաց պաշտել զա͞ծն Նունէի. որով և ազատեալ դարձաւ առ տ͞ր ա͞մ տամբ իւրով և աշխարհաւ. յայնժամ Նունեայ ազդ արարեալ զիրսն առ ս͞րբն Գրիգոր մեր լուսաւորիչ՝ հրամանաւ ն͞ր կանգնեաց զխաչ մի փայտեայ, մինչև տացէ ա͞ծ հովիւ զոք վրաց. ո͞պ եղև յետոյ գալ ք͞հնյից անդր ՚ի յունաց աշխարհէ, և հաստատել զեկեղեցիս ը͞ս ծխի իւրեանց: Այլ յորժ է͞ր զայն՝ յանդգամնել ամբոխին զփայտն խաչի՝ աղօթիւք Նունեայ ծագեաց լոյս խաչանման ՚ի վերուստ. արար ա͞ծ և այլ սքանչելիս ՚ի ձեռն Նունեայ, մինչև լինել նմա լուսաւորիչ

ըէջ վրաց , և այլ բազում տեղեաց 'ի սահմանս Նի͠ց · ուր և կատարեալ զկեանս իւր ճգնութե͠ք և սրբութե͠ք՝ Թաղեցաւ պատուով , և պատուէ ցարդ է͠ս 'ի վրաց ։ Հ · հոկ͠ · 29 ։

Շ

Շամոնէ · տես զՄակաբայեցիս ։

Շեղայ՝ որ համարի մին յեօԹանասնից, էր գործակից առաքելոց՝ և մ͠ւն͠դ սբ͠յն պօղոսի 'ի քարոզուԹե͠ն աւետարանի · որ և զկնի բա͠մ վաստակոց առաքելութե͠ն , և շրջելոյ 'ի զն͠զն տեղիս , կատարեցաւ 'ի կողմանս մակեդոնիոյ 'ի փլիպպուս ք͠ղքի ։ Հ · յունիս · 26 ։ Յ · յուլ · 30 ։ Լ · յուլ · 13 ։

Շինառ կամ շինառ · տես 'ի Սեղի ։

Շմաւոն Նախանձայոյզ՝ որ և Սիմոն կանանացի , էր մին յերկոտասան առաքելոց (ը͠ս ոմանց 'ի Թոռնոյ եղբարց տն͠ի, և ը͠ս այլոց նոյն է͠ Նաթանայելի)։ Սա շրջեցաւ քարոզութ͠բ յեգիպտոս և 'ի լիբիա և 'ի մաւրիտանիա , բա͠մ չարչարանս կրեալ 'ի խուժադուժ

ազգաց, և ապա գնաց ՚ի պարսս ը̄ յուդայ Թադէի. և եկեալ կատարեցաւ ՚ի Հայս ՚ի գաւառին ռշտունեաց յառաքելութեան ք̃ըզի ամս երի որմեայ. իսկ այլք ասեն ՚ի բրիտանիա բևեռեալ ՚ի խաչ. և կէսք յեղէմ խաչեալ ասեն և անխնա պահեալ, Թերևս չփոթելով զպատմութի̃ն նր ը̄ յաջորդին: Հ. յուն. 30: Յ. մայ. 10: Լ. հոկ. 28:

Շմաւոն ազգական Ք̃ի՝ որ համարիմին յեօթանասնից, էր եղբայր յակոբայ արդարոյ՝ կոչեցելոյ եղբայր Տ̃ն, որպէս և յուդայի և յովսեայ. և եղև եպ̃ս եէ̃մի զկնի եղբօր իւրոյ. և ՚ի կատարել դոմետիանոսի զմնացորդս տանն դաւթի՝ սա ՚ի չմնալոյ ժառանգ Թիգրուն, ապրեցաւ երանելին շմաւոն վ̃ս կարի ծերութեան. Բայց ՚ի միւսանգամ յուզել տրայիանոսի զմնացորդս դաւթի, մատնեցին հրէայք և զշմաւոն՝ ո̃ր թէ զյ̃ս քարոզէ լինել Թագաւոր հրէից. վ̃ն այսու յատեան ատտիկոսի հիւպատոսի կայսեր՝ որ կայր յեէ̃մ. և նա Թէպէտ պատկառեալ յալեաց սր̃ին՝ չիշխէր ձեռն արկանել ՚ի նա, բայց ստիպեալ ՚ի չարախօսաց՝ հրամայն ետ խաչել զնա ը̄ օրինակի տ̃ն իւրոյ և վ̃դպի, յամի տ̃ն.

տն. կբր 108. 'ի Հաստակի ԽԵ սաղմոսաց:
Հ. ուէպ. 28. նա նա տպր. 20, ըստ
յէտ: Յ. ուէպ. 18, նա տպր. 27: Ն.
ձէպր. 18:

Շուշան կամ շուշանիկ կոչեցեալն ըստ դգուճանաց և ըստ պայծառագեղոյ, աղախինն այ Վարդուհի՝ որ և Վարդանուհի, էր երէց դուստր սրբոյն Վարդանայ մեծի, տուեալ 'ի կնութիւն Վազգենի վրաց բդեշխին՝ որ թագաւորէր 'ի Մծխիթա. որպէս և փոքր քոյր նր Վարդանոյշ՝ եղև կին Արշաւրի Կամսարականի: Եւ եղև յետ կատարման սրբոց Վարդանանց՝ Վազգէն այրն շուշանայ առ հաճոյ լինելոյ յաչս արքային պարսից ուրացաւ զքս. Եւ որ չհանդուրժեալ արբուհւոյն շուշանայ՝ յանդիմանեաց զայր իւր, և ոչ կամեցաւ հաղորդ լինել նմա իւիք իրօք. մինչև զգաստացի. իսկ Վազգենայ ջանացեալ և զկին իւր հանել 'ի հաւատոց՝ տանջէր զնա սովու և ծարաւու և գանիւ զամս վեց. մինչև տրորեցաւ մարմին նր վիրօք և ցաւօք. այլ նա գոհութբ տանէր ամի 'ի սէրն քսի: Իսկ յամին եօթներորդի՝ յաւուր միում չարաչար հարեալ լախտիւ 'ի Վազգենայ՝ կիսամահ զերծաւ ուրեք 'ի ձեռն ապերն իւրոյ Ջոջկայ. և

հաւ.

հաղորդեալ ընդ խորհրդոյն՝ աւանդեաց զոգին, ընկալեալ զբրաբիոն նահատակութե՛, և Թաղեցաւ պատուով յաշխարհին վրաց՝ յամի իբր 458: Սա ինքն շուշան փախոյց 'ի ձեռաց առն իւրոյ ուրացողի զոր խաչնունեաց 'ի մծխիթայէ յաշխարհն հայոց. ուստի կոչեցաւ այն նաև շուշանայ խաչ. իսկ վազգէն չարաչար սպանաւ 'ի վախթանկայ արքայէ վրաց: Հ. դէկ. 25. Ն. մայ. 30, ըստ պտ. ԻՏ յուլ. 24. ըստ Յէա:

Ո

Ոնեսիմոս կողոսացի՝ էր ծառայ փիլիմոնի առն ազնուականի գրելոյ հռովմայեցի ե̄ ազատութեն. և յետ հաւատալոյ նոր 'ի ք̄ս 'ի ձեռն պօղոսի առաքելոյ, ոնեսիմոս ցանկացեալ ազատութե՝ գողացաւ ինչս 'ի տանէ տն իւրոյ, և անկաւ փախստեայ 'ի հռովմ. ուր տեսեալ զս̄ն պօղոս 'ի կապանս՝ յարեցաւ 'ի նա, և յետ սրտէ դարձեալ 'ի տ̄ր՝ մկրտեցաւ յառաքելոյն, և սպաս տանէր նմ՝ յետ [illegible] որդիաբար. իսկ պօղոսի կամելով շահել զսիրտ տն նր փիլիմոնի՝ գրեաց առ նա թուղթ յանձնարարական, և յղեաց 'ի ձեռն նոցին ոնեսիմեայ: Եւ փիլիմոնի ընկա-

կալեալ զնա Լեւոն զեղբայր իւր խրատու առաքելոյն՝ յղեաց անդրէն 'ի սպասաւորութի նորին․ և յայնմհետէ եղև Ոնեսիմոս 'ի կարգի երևելի աշակերտաց, և գործակից պօղոսի 'ի քարոզութե յետ արձակելոյն 'ի կապանաց․ և ձեռնադրեալ 'ի նմանէ եպս՝ շրջեցաւ ընդ բազմ տեղիս յեւրոպիա և յասիա․ և զկնի մահուն տիմոթեայ և յովհաննու աւետարանչի՝ կալաւ զաթոռն եփեսոսի․ և ապա կալեալ զնա անօրէնանն քնի՝ ածաւ կապանօք 'ի հռովմ, և արկաւ 'ի բանտ անսուաղ զաւուրս ժը․ յետոյ հարին զնա հաստ բրօք, և խորտակեցին զոլորս ոտիցն և զբարձսն, մինչև եհան զոգի․ կմ ըստ ոմանց՝ քարկոծմամբ մեռաւ, յամի տն իբր 109։ Հ․ փետր․ 10։ Յ․ փետր․ 15։

Լ․ փետր․ 16։

Ոնոփրիոս սբ հայրն էր եգիպտացի՝ կրօնաւորեալ զառաջինն 'ի վանս եռմիպօլիտացւոց, և ապա տենչմամբ առաւել կատարելութե առանձնացեալ յանապատ խորին․ ուր եգիտ խուց մի անձուկ, և առ նմ արմաւենի․ և եկաց անդ խիստ ճգնութբ և անդադար աղօթիւք և խոկմամբ երկնայնոց զամս վաթսուն․ յետ որոյ ազդմամբն այ եկեալ 'ի տես նր

եղբա

երանելին պատմութիւնս՝ լուեալ 'ի նը-
մանէ զնմ պատմութեն սքանչելի վա-
րուց նորա. և 'ի փոխիլ նր առ տր՝
ամփոփեաց զսբ նշխարս նր. և ե-
կեալ պատմեաց միանձանց եգիպ-
տոսի յօրինակ բարի ամցն. որպէս
գրեալ կայ մի ըր միջէ 'ի հարանց
վարս : Հ. Յ. Լ. յունիս. 12 :

Ոսկեանք որք ճգնաւորքն (զորս սովո-
րեցան յետինք քահանայս կոչել ըր
պաշտաման առաջնորդի նց) էին ո-
գիք հինգ 'ի կայսերական պալատա-
նէ. որոց գլխաւորն կոչիւր Խոսու-
ւ՝ յր Ոսկի. առաքեցան գեսպանու ըն
'ի հռովմայ առ սանատրուկ արքայ
հայոց. և հանդիպեցան սրբյն Թադէի
առաքելոյ յաշխարհիս մերում, 'ի
տեսանելն զսքանչելիս նր՝ որով ձայ-
նեաց յանուն քի առ մի յեղանց
վայրի, և ետ զայն ոսկեանց 'ի կե-
րակուր, և ապա զոսկերսն 'ի մի ժո-
ղովել՝ անդրէն կենդանացոյց զեղն.
հաւատացին 'ի քս. և մկրտեցան յա-
ռաքելոյն՝ աշակերտեցան նմ. որ և
ձեռնադրեաց զՈսկի 'ի քհնյ : Իսկ
յետ կատարման սրբյն Թադէի՝ գնացեն
ոսկեանց յակունս եփրատայ մօտ 'ի
լեառն ծաղկեայ որ 'ի ծաղկոտն գա-
ւառի, շինեցին խուցս՝ և կրօնաւո-
րեցան : Եւ զկնի իբր. խն ամաց

ազգ-

աղգմամբ ա̃ն իջեալ 'ի քեռնէն՝ գնա-
ցին յարքունիս արտաշէսի հայոց ար-
քայի և սաթինիկ թագուհւոյն՝ քա-
րոզել նը̃ ղք̃ն . և դարձուցին զագ-
դականս թագուհւոյն՝ որ էին յու-
քանաց . զորս բերեալ ա̃յն ոսկեայ
ը̃ իւր յակունս եփրատայ՝ մկրտեաց
անդ . և կոչեաց զանուն գլխաւորի
նը̃ սուքիաս : Ընդ որ զայրացեալ
արտաւազդայ արքայորդւոյ հան-
դերձ եղբարբք իւրովք՝ եհաս 'ի մե-
նարանս ոսկեանց . և եւ ծառայից
իւրոց խաղխողել զերանելիսն յամի
ա̃ն իբր 107 . զորս եկեալ ամփոփե-
ցին սուքիասեանք , և կրօնաւորեցան
'ի տեղին նը̃ : Հ . ոէպ . 19 . Ն օգոս . 27 :

Ոլնէ . տե՛ս Երկոտասան միք̃ր էք :

Ոլրէոփէս . տե՛ս Եւստրատիոսեանք :

Որմզդան . տե՛ս ը̃ Աւբդայի :

Պ

Պանփաղէոն կա՛մ պանփաղեոն՝ (որ և
պանթէլէէմոն կոչեցեալ) , էր 'ի
նիկոմիդեայ քաղաքէ առ մաքսիմիա-
նոսի՛ , որդի եւստորգիոսի հեթա-
նոս իշխանի , և եւբուղեայ մօր քրիս-
տոնէի , տուեալ 'ի մանկութե̃ յու-

սումն

ուսումն բժշկութեան առ ոտս եփրոսի-
նոսի բժշկապետի ։ Եւ եղև պան-
տալէոնի պատանւոյն անցանել ընդ
վայրն՝ ուր 'ի Թաքստի կայր սբ քա-
հանայն Երմողայոս ծերունին՝ ապրեալն
'ի կոտորածէ երկուց բիւրուց ․ յոր-
մէ լուեալ զհետս քի՝ աշակերտե-
ցաւ նմ ․ և 'ի դառնալն 'ի տուն՝ ե-
տես 'ի վր ճնհի մանուկ մի մեռեալ
'ի հարուածոյ օձին, որ անդէն կայր ․
և կարդալով զանուն յի՝ յարոյց
զմեռեալն, և զօձն սատակեաց ․ և
ինքն դարձաւ անդրէն առ Երմողայ-
ոս, և մկրտեցաւ 'ի նմէ ։ Եւ յայնմ
հետէ առնէր անուամբն քի բժըշ-
կութիս 'ի վր ամ հիւանդաց ․ մինչև
եհաս բանն 'ի լսելիս Թգրին ․ որ
վն նահատակեցաւ սրով Երմողայոս,
և երկու ընկերք նր՝ Երմիպպոս և
Երմոկրատէս ։ Իսկ պանտալէոն յետ
դարձուցանելոյ զհայր իւր 'ի սբ հա-
ւատս, և խորտակելոյ զկուռս նր
մեծագինս՝ և բաշխելոյ աղքատաց,
ըմբռնեցաւ և տարաւ յատեան Թա-
գաւորին ․ և ոչ տուեալ տեղի ողո-
քանաց կամ սպառնալեաց՝ գանե-
ցաւ ուժգին, և խանձոտեցաւ լամ-
պարօք ․ յայնժամ երևեցաւ նմ տր
'ի կերպարանս Երմողայոսի, և քա-
ջալերեաց զնա 'ի տանջանս ․ ապա
կապեցին վէմ մի յոտսն, և ընկեցին
'ի

'ի ծով. այլ ազատեցաւ 'ի ձեռն հրեշտակի. Նոյնպէս և 'ի բերանոյ գազանաց, և 'ի սրալից անօրինաց անձնատէրն պահեալ, կապեցաւ յետոյ 'ի ձիթենի մի և գլխատեցաւ. այլ փոխանակ արեան կաթն բղխեաց և ջուր. վասն և հաւատացին բազումք 'ի նր. և արար ած բազում հրաշս 'ի տեղւոջ կատարման հրեշտակատիպ պատանւոյն: Հ. յուլ. 26: Յ. յուլ. 26, և 27: Լ. յուլ. 27:

Պեղագիա կոյս (որ գրի և Պեղէգիա) էր 'ի տարսոնէ կիլիկեցւոց առ գելոկղետիանոսիւ, դուստր հեթանոսաց 'ի մեծ տանէ. և 'ի մկրտել կղեմոսի եպսի զբզմս՝ տեսանէր պեղագիա 'ի անսպեան գիշերոյ և զինքն 'ի թիւս մկրտելոց. ապա պատմաւանօք երթալոյ 'ի տուն դայեկին՝ չոգաւ առ եպսն, և լուեալ զբանս կենաց՝ մկրտեցաւ երկու աղախնեօք հանդերձ. և հանեալ զմեծագին հանդերձ իւր՝ ետ եպսին բաշխել աղքատաց. և ինքն դարձաւ 'ի տուն դձուձ զգեստուք. զոր տեսեալ մօրն՝ լայր և ողբայր. մինչև ետ հաւացանել զնորին յանկանչս ազատորդւոյ կայսեր, որոյ խօսեցեալ էր ըղպեղագիա 'ի կնութ. իսկ նր լուեալ եթէ քրիստոնեայ եղև կոյսն, առ-

մա-

մոլեգնութեն անձնամասնոց եղեւ սրով․ և կայսրն յանհնարինս սրտմտեալ՝ եա արկանել զվեղարգիս 'ի պղնձե ցուլ հրացեալ․ և այնու կատարեցաւ երջանիկ հարսն և աղախինն քնի ։ Հ․ հոկ․ 8 ։ Յ․ հոկ․ 7 ։ Լ․ նոյ․ 4 ։

Այլ է և պեղագիա կոյսն անտիոքացի՝ քրիստոնեայ և մեծազգի, փոքր մի յառաջ քան զառաջինն առ նումերիանոս կայսերաւ, կամ փոքր մի յետոյ առ մաքսիմիանոսիւ զամ կուսեցելով․ զոր իբրև խնդրէին զօրականք հրամանաւ իշխանին զըռամբածել, և կապտել զմարգարիտ կուսութեն յանարգութի քրիստոնէից, պատրեաց զնո՝ թողուլ զինքն, մինչև մտցէ 'ի սենեակ իւր, և զգեցցի պճանդերձս պայծառս․ ուր աղօթելով առ ած սրտառուչ՝ էարկ զինքն ազդմամբ ոն ընդ պատուհանն․ և անվնաս իջե՛լ 'ի վայր՝ ամփոփ մարմնով յաղօթս կալով աւանդեաց զհոգին 'ի ձեռս այ ։ Զսա ներբողեն պանծալի ճառիւք ոսկեբերան և ամբրոսիոս ։ Հ․ ապր․ 30 ։ Յ․ հոկ․ 8 ։ Լ․ յունիս․ 9 ։

Այլ է և միւս պեղագիա անտիոքացի՝ կին աղաչխարող 'ի Ե դարու․ որ երբեմն հեթանոս էր և պոռնիկ, և դարձաւ և մկրտեցաւ 'ի ձեռն

սբյն

սբյն նուննոսի կամ նոննոսի եպսի ։ և կրօնաւորեղ ՚ի լերինն ձիթենեաց՝ առն ձեռով , և պեղագիոս անուամբ · բզմ ճգնութբ և սրբութբ փոխեցաւ առ տր ։ Հ · յունիս · 9 ։ Յ · Լ · հոկ · 8 ։

Պետրոս առաքեալն՝ գլուխն առաքելոց ~~և երևելի տիրոխանն~~ բնի , էր ՚ի բեթսայիդայ գալիլեացւոց յազգէ նեփթաղիմայ՝ սիմոն անուն որդի յովնաննու , և եղբայր անդրէի · և ՚ի տեառնէ կոչեցեալ կեփաս , որ է պետրոս , իբր վէմ , լինել հիմն եկեղեցւոյ անվանելի ՚ի դրանց դժոխոց · որոյ երևելի գործքն յայտնի են ՚ի պատմութիւն աւետարանին և գործոց առաքելոց՝ մինչև ՚ի գնալ նր արտաքոյ հրէաստանի ՚ի քարոզութն անթլփատաց ։ Որ և եկեղ նստաւ առ ժամանակ մի ՚ի մեծն անտիոք՝ ուր նախ անուանեցան աշակերտեալքն քրիստոնեայք · և շրջեցաւ ՚ի կապադովկիա , ՚ի գաղատիա , ՚ի պոնտոս , ՚ի փռիւգիա և ՚ի պամփիլիա , և յայլ տեղիս աշխրյ · առ որս ուղղեաց յետոյ և զթուղթս իւր , յորժամ էանց ՚ի դաղմատիա և յիտալիա · և եկեղ հաստատեաց զաթոռ իւր ՚ի մեծն հռոմ զամս իէ · ուր և միաբան ընդ սբյն պօղոսի նշաւակեղ զխաչն մոգն , յետ բզմ և մեծամեծ գործոց՝ անդէն

դէն

դէն կատարեցաւ, խաչեալ գլխ՛ի
վայր առ Ներոնիւ յամի տն 66. 'ի
մի և 'ի նոյն աւուր՝ յորում և պօ_
ղոս գլխատմամբ կատարեցաւ: Հ.
Յ. Լ. յունիս. 29: Եւ նա Հ. դեկ. 27:

Պետրոս Հայրապետն՝ էր պատրիարգ
աղեքսանդրիոյ եգիպտացւոց, ընտ_
րեալ յամի Քր 300. բայց ոչ եր_
բեք նստէր յեկեղեցւոջ 'ի վր աթո_
ռոյ իւրոյ, այլ՝ յատախտին առ
պատուանդանի նր. զի տեսանէր
սպէր զքրն իմ բազմեալ. և եղև սբ
Հայրապետս այս հովիւ քաջ՝ 'ի պա_
հել զհօտ իւր յերեսաց չարութե
դիոկղետիանոսի, և մաքսիմիանոսի
հերակլեայ, և մաքսիմիանոսի գա_
ղերիոսի արմենտարիոսի, և մաքսի_
մինոսի կմ մաքսիմիանոսի դածայ.
ոպ և 'ի հերձուածոյն մելիտիանո_
սաց. զորոց գլխաւորն զմելիտիոս
զուրացող եպս մերժեաց 'ի հաղոր_
դութե իւրմէ. և 'ի մատնութե նր
յարեաւ հալածումն յեռին յաղեք_
սանդրիա. մինչև հալածականն շըր_
ջիւ սբն հայրապետին զբզմ ժմս 'ի մի_
ջագետս և 'ի պաղեստին՝ հանդերձ
սարկաւագաւ իւրով Աղեքսանդրիւ,
որ էր այր ծերունի՝ և լի հոգւով:
Այլ լուեալ, թէ բզմք 'ի պաշտօ_
նէից և 'ի գործակցաց իւրոց կա_

տուս

տարեցան նահատակութք , և հօտ իւր
անհրունչկայ , դարձաւ յաթոռն , և
մխիթարեաց զամենին ։ Եւ ահա փու֊
թանակի եհաս 'ի քաղաք անդր հա֊
զարապետ մաքսիմինոսի կայսեր ․ և
կալեալ զհայրապետն՝ էարկ 'ի բանտ ․
յորոյ 'ի տես եկն և որք հայրն ան֊
տոն , և զուարթացոյց մինչև յօր
կատարման նր ։ Եկին 'ի բանտն և
աքիւղաս և աղեքսանդրոս երիցունք
հայրապետանոցին ․ զորոց գուշակեաց
ոք հայրպտն լինել յաջորդս իւր
յաթոռն ․ և 'ի միջնորդել նց վասն
արձակելոյ զարիոս , զոր Ը բանիճ
արարեալ էր նր վն յարելոյն 'ի մե֊
լետիոս , ոչ էառ յանձն՝ պատմելով
նց զապագայ չարիսն արիոսի ․ քզի
տեսի առէ յայսմ գիշերի զՔրն իմ
իբրև մանուկ լուսազգեաց պատ֊
մուճանաւ՝ որ էր պատառեալ յա֊
ռաջոյ ․ և 'ի հարցանել իմում՝ թէ
ո՞ արար զայն , ասաց ․ արիոս պա֊
տառեաց զիս ։ Յետ այսորիկ 'ի կա֊
միլ հազարապետին հանել զհայրպտն
'ի բանտէն՝ և գլխատել , եղև ամբոխ
'ի քաղաքին ․ և եկեալ բազմութ֊ պա֊
հէին զդուրս բանտին ․ իսկ որ հայ֊
րապետն յղեաց գաղտ առ զօրագլ֊
լուխն զարկաւագ իւր զաբեխտա֊
ղոմ՝ ծակել գիշերի զորմն բանտին ․
և կատարել զհրամանն արքունի ․ և

նք

նք սրբոյն այնր, և տարեալ հա-
ւոյն զգլուխ սրբոյն արտաքոյ քաղա-
քին՝ յամի Տր՟ 310։ Իսկ երանելին
աբխառողոմ չարչարակից նր՟ կատարե-
ցաւ խոստովանողական արդեամբք։
Հ․ յնշ․ 15․ Ն․ նոյ․ 25։ Յ․ նոյ․ 25։
Լ․ նոյ․ 26։

Պիօնն (որ թարգմանի հովիւ․ ըն ո-
րոյ և 'ի լտ․ ասի նաև պաստոր) էր
յերկրէն եգիպտոսի․ և թողեալ
զաշխարհն եղև միայնակեաց հան-
դերձ եղբարբք իւրովք՝ անուանա-
պատմէջեն, և պայեօխոսին՝ յանա-
պատս Թեբայիդոյ, փայլեալ 'ի մէջ
սրբոց ճգնաւորաց սքանչելի քաղաքա-
վարութբ, և հոգեբուղխ վրդովմամբ
կենացն հոգևորաց․ որք յայտ է բազ-
մօք 'ի հարանցն վարուց, ուր և ոչ
սակաւ գործք նր՟ նշանակին՝ յաղագս
ցոյց կատարեալ մեռելութե յաշխար-
հէ։ Յ․ Լ․ օգոս․ 27։

Պիոն կմ՟ պիոնիոս անուանեալ՝ յանանց
երկու վկայք 'ի Թիւ արկան, բայց
միոյ նեւթ վկայաբանութե կայ 'ի մե-
ջի․ և այն ըն սորայ քննութե՝ էր յա-
ւուրս դեկոսի կայսեր, մի 'ի գըլ-
խաւոր երիցանց եկեղեցւոյն զմիւռ-
նիոյ՝ ըն իզմիրու, առաքելանման քա-
ջող ճշմարտութե, 'ի դարձուցանել

պղծմն 'ի հրէից և 'ի հեթանոսաց. և 'ի զօրացուցանել զհաւատացեալս: Զոր յաւուր յիշատակի սրբոյն պօղիկարպոսի զմիւռնացւոց հայրապետի (նահատակելոյ իբր իննսուն ամօք յառաջ) կալեալ պողեմոնի մեհենապետի՝ ստիպէր զոհել, և ուտել զզոհեալ. իսկ որ քհնյն ազյ պերճալի հրապարակախօսութբ առաջի բազմութե քաղաքին՝ դաւանեաց զճշմարտութե քնէական հաւատոյ, և յամօթ արար զթշնամիսն քի. վյ արկաւ 'ի բանտ կապանօք. ընդ նմ և ասկլեպիադէս այր ածաւէր, և սաբինա կին խոստովանող: Ապա հանեալ զնս՝ տարան բռնութբ ընդ քաղաք 'ի մեհեանն. այլ ոչ կարացին տալ նց զոհել. և յետ կրկին բանտարկութե և հարցման՝ կախեցին զպիոն, և քերեցին յերկար. և յոչ դադարել նր 'ի քարոզելոյ զքս՝ վճիռ ետ բդեշխն կենդանւոյն այրել զնա բևեռեալ 'ի փայտի յամի իբր 250. նոյնմ սպանին յետոյ և զընկերս նր, և զայլս բզմս 'ի քրիստոնէից նահատակեցին ոչ սակաւ տանջանօք. այլ անուն սրբոյնի արդեամբք հռչակելի եղև յոյժ ընդ զամն 'ի մէջ զմիւռնացւոց զկնի պօղիկարպոսի: Հ. նրփ. 23: Յ. նրփ. 11: Լ. ֆլեպ. 1:

Պենտապոլ կամ պենտապոլիս · տես Ժ Սոփիայ :

Պղատոն վկայ բազմաչարչար՝ էր յանկիւրիոյ գաղատացւոց, եղբայր սրբոյ նահատակին միոյ անտիոքոս կոչեցելոյ, պատանի ծաղկահասակ · որ 'ի հալածանս մաքսիմիանոսի դատեալ յագրիպպինոսէ դատաւորէ վն 'ի քն հաւատոց՝ հարաւ նախ արջառաջլօք · ապա պարզեալ 'ի վր հրացեալ մահճաց՝ կրկին հարաւ գալար բրօք · և շանթիւք երկաթոյ այրեցան անդամք նր և թիկունք և կողք · և եւս կրոբատեալ զմարմին սբյն վերուստ 'ի վայր՝ հանին փոկս փոկս · այլ տր պահեաց զնա կենդանի յայս ամ տանջանս · ապա թողին զնա 'ի բանտի զաւուրս ութ անսուաղ · և յետ ամնի գտեալ զնա անշարժելի 'ի հաւատս՝ հատին զգլուխն : Հ · նոյ · 14 : Յ · նոյ · 18 : Լ · յուլ · 22 :

Պրոքոն · տես Ը Տարագոսի :

Պօղ պարզամիտ՝ էր այր հողագործ, և երկիւղած յայյ · որ յետ ծնանելոյ զքանի մի զաւակս, և ծերանալոյ՝ խորհէր հրաժարիլ 'ի հոգոց աշխարհի · և զի եգիտ յաւուր միում զկին իւր վատթար 'ի տան ը այն սուարի ,

րի, եԹող 'ի նմա զորդիս իւր. և ինքն դիմեցեալ գնաց յանապատ առ հայրն անտոն. և աշակերտեալ նմա կատարեալ առաքինութ անպարտելի համբերու-Թե և միամիտ հնազանդութե, էառ զօրհնութի նր, և նստաւ յառանձին սենեկի իբրև զմի 'ի բազմաժամկեաց միայնակեցաց. և այնչափ յառաջադէմ եղև 'ի սրբութե՝ մինչև աղօԹիւք ըզ-դևս հալածել, և վերին յայտնութեց արժանի լինել առաւել քն զնմ ա-շակերտս անտոնի. և լի աւուրբք հանգեաւ 'ի քս: Հ. դէկ. 7: Յ. հոկ. 4: Լ. նոյ. 7:

Պօղիկարպոս աշակերտ յովհաննու ա-ւետարանչի, և աշակերտակից իգ-նատիոսի ածազգեցի, էր 'ի մանկու-Թէ եկեալ 'ի զմիւռնիա՝ ոէ յիզմիր. 'ի կողմանց արևելից. և ազդմամբ հրշտկի ուղեգրեալ 'ի կալլիստեայ բարեպաշտ կնոջէ՝ սնուցանէր զտուն նր. որ և 'ի բաշխելն աղքատաց զա-մենայն մԹերս տանն՝ աղօԹիւք անդ-րէն լցոյց զտունն բարեօք. և սոքաւ հանդիսեալ ածաբան աւետարան-չին յեփեսոս՝ կմ 'ի գալ նր 'ի զմիւռ-նիա, լցաւ հոգւով նր: Այսպա ձեռ-նադրեալ սարկաւագ և քհյ 'ի բու-կողոսէ նբ եպսկն զմիւռնիոյ՝ քարո-զեր զբանն ածյ նշանօք և արուես-

ատիւք զբազում ամս. մինչև մեռաւ բռ-կողոս, և փոխանակ նորա ձեռնադրեցաւ հովիւ յաւետարանչէն պօղիկարպոս՝ ծագմամբ լուսոյ 'ի վերայ նորա, և լի-մամբ հոգւոյն սրբոյ աղաւնակերպ. և յայնմհետէ առաւել ևս ծաղկե-ցոյց զքարոզութիւն աւետարանին բազում և երևելի հրաշիւք յանդիման ամենայն հրէից և հեթանոսաց եղելոց 'ի զ-միւռնիա, և զյոլովս 'ի նոցանէ դարձոյց 'ի Տէր: իսկ 'ի ծերութեան իւրում գը-նացեալ 'ի հռովմ 'ի պատճառս խնդ-րոց ծագելոց վասն տօնի զատկաց՝ դարձոյց զբազումս 'ի վաղենտինեան և 'ի մարկիոնեան աղանդոց յուղղափա-ռութիւն. և եկեալ յաթոռ իւր ալևո-րեալ անձամբ՝ եկաց մինչև 'ի հալա-ծանս մարկոսի աւրելիոսի և ղու-կիոսի վերոսի:

Յայնժամ բազումք նահատակեցան 'ի փոքրն ասիա, (որ և ասի անատո-լու՝ [illegible] ,) քերմանօք և գազա-նօք, սրով և հրով և ջրով. Ի որս և երկոտասան ոգիք երևելիք եկեալք 'ի փիղադեղփեայ 'ի զմիւռնիա, որք [illegible] կոչին. և 'ի նոսա պանծալի հանդիսացաւ սուրբն գեր-մանիկոս պատանի ծաղկահասակ. որ իբրև արկաւ առաջի գազանաց. բուռամբ ձգէր զնոսա՝ զի ծախեսցեն զինքն անխնայ:

Իսկ

Իսկ զերանելին պօղիկարպոս՝ որ ե-
րեքտասաներորդ վկայ կոչի զկնի
նախընթացիցն , ստիպեցին եղբարքն
զառաջինն թաքչել յագարակս . ուր
ծանուցեալ նր տեսլեամբ զկատա-
րումն իւր հրով , 'ի գալ խնդրակացն
եւ սիրով ը̄ տուաւ նց . և եկեալ յա-
տեան անթիպհիւպատոսին՝ յետ բզմ
հարցմանց ընկալաւ զվճիռ այրման .
և 'ի պատել հրոյ կամարաձև զպօ-
ղիկարպոսիւ և յանծախելն պահել ,
խոցեցաւ սրով 'ի դահճէ , և աւան-
դեաց զհոգին՝ յամի տն՝ իբր 166 .
զորոյ զմերանալն յերկինս տեսին
արժանաւորք . և զկատարումն նր
հանդերձ նախընթաց նահատակա-
ցօք գրեցին երիցունք զմիւռնացւոց
աշակերտեալքն 'ի նմին . և տօնէին
զտօն յիշատակի նր ամ յամէ : Հ .
ֆէպր . 22 : Յ . ֆէպր . 23 : Լ . յնվ . 26 :

Պօղիեկտոս կամ պօղիէկտոս՝ (ըստ յն .
Բօլիէ՛գդօս ,) որ 'ի մելտինոյ փոքուն
հայոց՝ էր զաւակ հեթանոս ծնողաց
մեծատանց , և փեսայ փեղիքսի իշ-
խանի քաղաքին , երևելի յարքունի
զօրուն դեկոսի կայսեր . որ և կա-
պեալ սիրով ը̄ նէարխոսի զմնէօ-
րակցի իւրում քրիստոնէի և առա-
քինւոյ՝ օրինակաւ բարի վարուց նր
և խրատուքն ընտելանայր 'ի հա-

ւասս ։ Եւ 'ի յաւնել հալածանաց՝ տեսեալ զնէարխոն զուարթամիտ առ 'ի նեղակիլ, այլ 'ի միտս կասկածոտս վս իւր, վառեցաւ սիրտ պօղեկտոսի՝ նահատակակից լինել նմ․ և երթեալ առ աներ իւր փելիքս 'ի պատճառս տեղեկանալոյ զհրովարտակն արքունի՝ որ վս հալածելոյ զքրիստոնեայս, էառ զայն և պատառեաց․ և յաւել կործանել և զբագին մի առաջի բազմութե․ վս յետ բազմ ողոքանաց և սպառնալեաց՝ գլխատեցաւ հրամանաւ աներոյն իւրոյ․ և յընթանալ առ նա բարեկամին իւրոյ նէարխոնի՝ զնա եւ կալան և նահատակեցին ։ Հ․ Յ․ յնվ․ 9 ։ Լ․ փետ․ 13 ։

Այս և Պօղիեւկտոս վկայ կեսարացի․ զոր 'ի ժմկս հալածանաց կալեն իշխանին կեսարու կապադովկացւոց վս 'ի քս հաւատոյ՝ եդ 'ի բանտի․ և ոչ կարացեալ իմիք դրդուեցուցանել զհաստատութի միայն սքյն՝ եա քերել զնա երկաթի եղնգամբք, և քանցել զատամունսն․ յետոյ էարկ զնա 'ի հնոց հրոյ բորբոքելոյ․ ուր զուարթագին աւանդեաց երանելին զհոգին 'ի ձեռս այ ։ Հ․ դեկ․ 24 ։ Յ․ դեկ․ 19 ։ Լ․ մայ․ 21 ։

Պօղոս առաքեալ՝ երբեմն սօղոս կո-

չե-

չեցեալ, անօթն ընտրութե՝ և վճռին հեթանոսաց, եր 'ի տարսոնէ կիլիկեցւոց՝ յազգէ բենիամենի, ուսեալ առ ոտս գամաղիէլի, նախանձաւոր օրինաց յառաջագոյն՝ և հալածիչ եկեղեցւոյ. և այսպ քարոզ.քնի յնհանուր տիեզերս՝ բանիւ և գրով, նշանօք և զօրութե.ք, բազմարդիւն և բազմավաստակ ք զմ առաքեալս և զաշակերտս. որ յայտ է 'ի գործոց առաքելոց՝ մինչև 'ի գնալ նր կապանօք 'ի հռովմ: Սոյր յետ յերկար արգելանաց՝ իբրև քննեցաւ և գտաւ ոչինչ մեղուցեալ ընդդէմ հռովմայեցւոց և հրէից, արձակեցաւ և շրջեցաւ անդրէն 'ի քարոզութի ը բզմ տեղիս. և միւսանգամ եկեալ 'ի հռռովմ՝ եգիտ անդ զսբն պետրոս, և նովաւ հանդերձ վկայեցաւ յանգիման ներոնի ը սիմոնի մոգի. յորոյ 'ի չարաչար սատակիլն աղօթիւք նր առաքելոցս՝ հրամամն եա ներոն սպանանել զնս 'ի միում աւուր՝ յամի տն 66: Պետրոս խաչեցաւ գլխ՚ի վայր, և Պօղոս գլխատեցաւ սրով. և ամփոփեցան մարմինք երկոցունց եւ յաշակերտաց. պետրոս թաղեցաւ 'ի վատիկանն կոչեցեալ վայրի, ուր կառուցաւ յետոյ հոյակապ տաճար աշխարհզքարոզ. և պօղոս 'ի ճանապարհին ոստեայ, ուր շինեցաւ

այլ տաճար երևելի ։ Հ․ Յ․ Լ․
յունիս․ 29 ։ և Նո․ Հ․ դեկ․ 27 ։

Պօղոս Թէբայեցին կամ անապատական՝ առաջինն յառանձնակեաց անապատաւոր հարց, էր 'ի Թեբայիդոյ եգիպտացւոց յաւուրս հալածանաց Դեկոսի և Վաղերիանոսի․ և առեալ կասկած մատնութե 'ի քեռայրն իւրմէ 'ի պատճառս ագահութե, եթող զտուն իւր և զամ ինչ՝ 'ի ժը ամաց հասակի, և մեկնեցաւ 'ի խորին անապատ․ ուր գտեալ քարածերպ փոքրիկ՝ յորում էր և աղբիւր բարեհամ, և արմաւենի առ դուրս այրին, անդ բնակեցաւ իբրև 'ի տեղի պատրաստեալ նմ յայ՝ ամ ճգնութ և ածամերձ ընտանութ զամս ղէ, անտես և անյայտ 'ի մարդկանէ․ մինչև 'ի լրանալ ճժգ ամի կենաց նր՝ յամի տն իբր 343, ազդմամբ տն եկն հայրն անտոն զարդն անապատի 'ի տես երանելւոյն պօղոսի․ և 'ի վախճանելն նր՝ ամփոփեաց զնշխարս նր, տեսանելով և զթռիչս հոգւոյն յերկինս․ ոյր ճոխագոյն գրի 'ի հարանց վարս բանիւ հերոնիմոսի, որ 'ի ճառընտրի մերում կոչի երանելին ։ Հ․ դեկ․ 6 ։ Յ․ յնվ․ 15 ։ Լ․ յնվ․ 10 ։

Պօղոս խոստովանօղ՝ ծննդեամբ Թեսաղոնիկեցի, էր ձեռնասուն դպիր և սարկաւագ սրբոյն աղեքսանդրոսի կոստանդնուպօլսոյ հայրապետին. որոյ և եղև արժանաւոր յաջորդ յաթոռն հաւանութ̃բ ա̃մ ուղղափառաց՝ ըստ կանխագուշակութ̃ե սրբոյն մետրոփանոսի. այլ կոստանդ կայսր միտե̃լ զհետ արիանոսաց՝ ընկէց զպօղոս յաթոռոյ, ո̃պ և զաթանաս զաղեքսանդրու հայրապետն. և ս̃ք երկոքեան գնացին 'ի հռովմ առ յուլիոս պապն. և 'ի ձեռն նամակաց կոստասայ Թ̃գրին հռովմայ առ կոստանդ եղբայր իւր՝ դարձան յաթոռս իւրեանց. և միւսանգամ ընկեցե̃լ՝ դարձեալ միւսանգամ կալան զաթոռն: Այլ 'ի մեռանիլ կոստասայ՝ ե̃րդ անգամ 'ի բաց վարեցան յաթոռոյ. և երանելին պօղոս արտասահմանեցաւ 'ի կուկուսոն հայոց. ուր համարձակ քարոզէր զնիկիական հաւատս. վ̃ն 'ի հրամանէ փիլիպպոսի եպարքոսի խեղդեցին արիանոսք զս̃բ հյր̃պն եմփորոնիանի, 'ի կատարել նր̃ զս̃բ պաշտօնն 'ի գիշերի 'ի տան միում. բայց յաւուրս մեծին Թէոդոսի յետ լինելոյ ժողովոյն կոստանդնուպօլսոյ բերաւ մարմինն նր̃ պատուով 'ի Թագա-

ւորեալ քաղաքն: Հ. Յ. նոյ. 6:
Լ. յունիս. 7:

Ռ

Ռոմանոս կմ՛ Հռոմանոս Երգեցօղ՝ էր եմեսացի յերկրէն ասորւոց, և սարկաւագ եկեղեցւոյն բերիւտայ, կրթեալ 'ի մանկութենէ յածայինն ուսմունս և յառաքինութիւնս. որոյ եկեալ 'ի կոստանդնուպօլիս յաւուրս անաստասայ կայսեր՝ յամի տն իբր 500, բնակեցաւ առ դրան եկեղեցւոյ ամենասբ ածածնին, զոր սպաշտէր յամ սրտէ հսկմամբ և աղօթիւք. և երևեցաւ նմ սբ կոյսն 'ի քուն, և ետ նմ ուտել զտումար մի գրեալ. և զարթուցեալ երգեաց առժամայն կցորդ ծննդեանն քնի ըստ աւուր պատկերի՝ քաղցր եղանակաւ և անոյշ ձայնիւ, սկիզբն առնելով այսմ. * Կոյսն այսօր զգերագոյականն ծնանի ||. և յայնմհետէ առել յայ շնորհս երգաբանութե՝ յօրինեաց և այլ կցորդս իբր ռ. որ առ յոյնս կոնդակ ասի, կմ կոնդակիոն. և հանգեալ ցարդ 'ի պաշտամունս նց. և ինքն սրբակրօն վարուք կատարեաց զկեանս: Հ. հոկ. 9: Յ. հոկ. 1:

Ռոմանոս Ճգնաւորեայ՝ կմ Հռոմանոս ա-

բէ-

Բ։ղայ , եր յաւուրս մաքսիմիանոսի գաղերիոսի՝ յանտիոք քաղաքէ․ ուր տեսեալ զասկղեպիադէս եպարքոսն՝ զի կամէր մտանել յեկեղեցին այ , արգել զնա , և յանդիմանեաց զմոլորութիւն հեթանոսաց․ վյ եհար եպարքոսն ը բերանն նր․ և ետ կախել և քերել զծնօտս սրբյն ։ Այլ նա 'ի չարչարանս անդ տակաւին զքս քարոզէր , և ասէր․ մի է ած ճշմարիտ՝ ածն քրիստոնէից․ զոր և մանկունք գիտեն ։ Եւ 'ի հաստատուն բանիս բերաւ 'ի մէջ մանուկ մի՝ եօթնամեայ անուն․ և հարցեալ 'ի սրբյն ռոմանոսէ՝ թէ զո՞ր ած արժան է պաշտել , ետ պն․ զմի ած ճշմարիտ՝ զերկնի և երկրի արարիչ , զոր քրիստոնեայքն պաշտեն ։ Բարկացաւ եպարքոսն , և ասէ․ ո՞ ուսոյց քեզ զայդ ․ նա ասէ ․ մայրն իմ յոմ ժամ յեկեղեցին և 'ի տան ։ Յայնժամ բերին զմայր մանկանն , և առաջի մօրն տանջէին զորդայն․ և յասել նր՝ ծարաւի եմ, ասէ մայրն․ մի արբցես ջուր որդեակ , այլ երթիցես 'ի ջուրն կենդանի․ և այնով հատին զգլուխ սրբյ մանկանն խոստովանողի․ զորոյ զմարմինն խնդութբ ամփոփեաց մայրն երանելի ։ Իսկ զսրբյն ռոմանոսի յետ քերանաց հատին զլեզուն․ և նր ասել քարտեա՝

գրեաց արեամբ իւրով. երանի՜ որ-
մքը են սրտիւք. երանի՜ որ վն մոյ
հրաժարին յաշխարհէս. և զայլ եւս.
ածային բանս: Եւ իբրև կամէին
այրել զնա կենդանւոյն, եղև անձ-
րև սաստիկ, վն որոյ արկին 'ի բանտ.
և 'ի նմին գիշերի ետ խեղդել զնա
եպարքոսն: Հ. նոյ. 14: Յ. Լ. նոյ. 18:

Ադոմեղոս. կմ՛ Տոմեղոս. տեառ Ը Եւգոր-
սիոսի:

Ս.

Սահակ պարթև որ հայրապետն մեր
լուսազարդ շառաւիղ որ լու-
սաւորչին, էր որդի մեծին ներսե-
սի. և որք մնացեալ 'ի սանդխտոյ
մօրն իւրմէ՝ սնաւ առ հօր իւրում
ած կրթանօք առաքինութեց, և հո-
գևոր և արտաքին իմաստութե. և
մտեալ 'ի կարգ աշխարհի 'ի ստիպե-
լոյ ամին՝ զի մի շիջցի զաւակ տանն
լուսաւորչի, յորմէ ինքն միայն էր
մնացեալ, ծնաւ դուստր մի սահա-
կանոյշ անուն: Ապա 'ի տիրել նր
վն չունելոյ զաւակ արու, ետես տե-
սիլ հրաշալի յաղագս սարկաւագու-
թե իւրոյ 'ի կաթողիկէն վաղարշա-
պատու. ուր յայտնեցաւ նմա 'ի
հրշտկէն հանդերձեալ վիճակ աշ-
խար.

խարհին Հայոց , և այլ խնդիք կա-
տարածի աշխարհիս ։ Եւ յայնմ հե-
տէ ես երանելին սահակ զանձն խը-
բոլորովին 'ի հնպզրդեան աղօթս
և յընթերցմունս ։ և ձեռնադրեալ
քհնյ՝ յաւել 'ի ճգնութիս , և ստացա-
աշակերտս վաթսուն՝ խարազնա-
զգեացս և բոկագնացս ։ որովք շրջէր
ընդ մեռեալ աշխարհի , և քարոզէր
զբանն տն ։ մինչև ընտրեալ յաթոռ
կթղկսութն՝ եղև տիրապէս երկրորդ-
լուսաւորիչ ազգիս գործակցութբ
սրբոյն մեսրոպայ , թարգմանելով
զածաշունչ գիրս և զմատեանս հարց ։
և կարգաւորելով զեկեղեցին պաշ-
տամունս , հանդերձ ծանր հոգովք
աշխարհին՝ յանձն առնլով երթալ
ընդ սխտոյից ազգիս երկիցս մինչև 'ի
դուռն պարսից , և դարձեալ դե-
գերելով մերթ 'ի բաժնի նոցա , և
մերթ 'ի բաժնի կայսեր ։ Եւ յայսմ
ամի վր՝ ընդ չմիաբանելոյ 'ի խնդ ու-
րանեաց նախարարաց՝ կոչեցաւ 'ի
պարսս , և ընկեցին յաթոռոյն՝ ար-
գելաւ 'ի դիպահոջ ։ և յետ բազում
տառապանաց արձակեալ 'ի հայս՝ 'ի
խոր ծերութե միաբանգամ ես զանձն
յիմ աշխատասիրութե յօգուտ ազ-
գիս ։ և լցեալ զաւուրս իւր անչափ
արդեամբք՝ փոխեցաւ յերկինս յա-
մի տն 440 ։ յաւուր ծննդեան իւրո-

ըն

որ էր առաջինն նաւասարդի, ա-
մաց աւելի ք՟ զհարիւրոց․ ըտ՟ ամանց
իւր ճ՟ի․ և թաղեցաւ յաշտիշատ․
ուր և շինեցաւ փութով եկեղեցի 'ի
վ՟ր ս՟րյն: Հ․ սէպ․ 9․ և 17:

Սահակ և Համազասպ իշխանք հայոց՝
որդիք դադկայ, էին նախարարք
պատուականք յազգէն արծրունեաց՝
տեարք աշխարհին վասպուրականի,
յաւուրս տ՟ն եւսեբեայ կ՟թղկսի, 'ի
կայսերութե՟ կոստանդեայ և եւլ-
նեայ, և յամիրապետութե՟ հարոնայ․
որոյ հրամանաւ եկեալ եզիտայ ոս-
տիկանին 'ի հայս՝ կոչեաց նենգանօք
առ իւրն զերիս եղբարս արծրու-
նիս, զսահակ, զհամազասպ, և ըղ-
մերուժան․ և եդեալ պատճառանս
'ի վ՟ր ն՟ց՝ իբր ձեռնտուս 'ի յոյնս,
էարկ զն՟ս 'ի բանտ 'ի պարտաւ քա-
ղաքի․ զի կամ դարձցին յօրէնս իւր,
և կամ՝ սպանցին․ մերուժան անկաւ
'ի հաւատոց․ այլ սահակ և համա-
զասպ քաջութ՟բ յանձն առին մեռա-
նել վ՟ս ք՟սի․ վ՟յ 'ի բ՟զ՟մ աւուրս նե-
ղեալ զն՟ս ոստիկանին պէսպէս լլ-
կանօք, և ոչ կարացեալ խախտել
զմիտս երանելեացն՝ հրամանեա գըլ-
խատել: Եւ 'ի տեղի կատարմանն
հրաւիրեաց համազասպ՝ որ աւագն
էր, զսահակ կրտսեր եղբայր իւր՝
յա-

յաւաջնահատակիլ. զի 'ի խրախու-
թիւն մարմնոյ եւ յաւուր ըմպէլի ա-
նէ բաժակաւ, 'այժմ զերկնաւոր
բաժակն ուրախարար դու յաւուր
արբցես. և մինչդեռ յաղօթս կային
ծնրադրութ̃՝ խոնարհեցոյց սրոյ ըղ-
պարանոց իւր նախ սբ̃ն սահակ, և
ապա սբ̃ն համազասպ յամի տ̃ն 786.
և 'ի թուէին հայոց մլ̃ե. և այնպէս
յերկրաւոր կարգաց ելին 'ի փառս
երկնից. իսկ մարուժան վրիպեցա-
նաւ յերկրաւորէն. զի 'ի գալն իշ-
խանութ̃ յերկիր իւր՝ գաւիթ մա-
միկոնեան պատահեալ նմա՝ եբարձ
զուրացօղն 'ի կենաց. որպէս և մեկն
գուշակեալ էր զայս տ̃մ սբ̃յն մով-
սեսի խորենացւոյ՝ երեք հարիւր ա-
մօք յառաջ: Հ. տպ. 8:

Սահակ և Յովսէփ կարնեցիք՝ ժմկա-
կից էին սահակայ և համազասպայ,
և փոքր մի յետոյ .քան զն̃ս նհատակե-
ցան յաւուրս նոյն ամիրապետին հա-
րոնայ՝ յամի 808. մծէ: Սք̃ եւս էին
երեք եղբարք, այլ եր̃դին անուն
չէք 'ի միջի, որդիք հօր այլազգւոյ,
և մօր քրիստոնէի հայկազնոյ. յոր-
մէ ուսեալ զն̃մ կարգ բարեպաշ-
տութ̃՝ վարէին զքրիստոնէութ̃ի 'ի
ծածուկ, և եռային հոգւով՝ յայտ-
նել զանձինս. ապա հնարեցան գնալ

առ կայսրն յունաց Նիկեփորոս․ ողջ և գնաց իսկ մին 'ի նցէ․ այլ յովսէփ արգելաւ՝ զի ունէր ընտանիս, և սաստիկ մնաց Է ամ՝ երկկրսէր և օգնական․ մինչև մատնեցան 'ի ձեռս այլազգի իշխանին քաղաքին․ որ բազմօք ջանացաւ խախտել զնա 'ի քէ, և ոչ կարաց․ նոյնպէս և հայր նց և այլ մերձաւորք և ընտանիք 'ի բանտ եկեալ՝ լալով յորդորէին զնա յուրացումն․ բայց քաջ վկայքն քի մերժեցին զնա ։ Յայնժամ ել հրաման գլխատելոյ զսրբսն․ և հատին դահճքն նախ զգլուխ սրբյն սահակայ՝ Թ աղաչելոյ սրբյն յովսեփայ, և ապա զնր․ և ծագեաց լոյս 'ի վր մարմնոյ նահատակացն․ և արհաւիրք անկան 'ի տնէ 'ի վր իշխանին, մինչև տալ հրաման քրիստոնէից թաղել զնս պատուով ։ Հ․ յնվ․ 22 ։

Սամոնաս․ տես Է Գուրիասայ ։

Սամուէլ․ տես Նախահարք ։

Սայիդ․ տես Է Աբդայի ։

Սանդուխտ․ տես Է Թադէի ։

Սարգիս զօրաւար՝ երագահաս և նշա-

նաւ

նագործ վկային՝ էր 'ի սահմանաց կեսարիոյ կապադովկացւոց, որ և գամիրք ասին, ծաղկեալ արուե̃ և առաքինութ̃ 'ի ժմս մեծին կոստանդիանոսի. յորմէ ընկալաւ զպատիւ ստրատելատութե̃, և համարձակ կործանէր զբագինս կռոց, և տարածէր զա̃ծպաշտութի̃ բանիւք և արդեամբք. մինչև թղթեաց ուրացողն յուլիանոս : Յայնժամ առեալ սարգսի զորդի իւր Մարտիրոս անուն՝ համանման հօրն քաջութ̃ և բարեպաշտութե̃, խոյս ետ յաշխարհն հայոց առ տիրան արքայ. և յետ կալոյ անդ յանդորրու զժմկ ինչ՝ անկաւ 'ի պարսս առ շապուհ արքայ, և հաւատարիմ ծռյութ̃ մեծէր զպ̃տրզմունս նր̃ : Եւ 'ի միում նուագի տեսեալ զգունդ իւր ահաբեկ յերեսաց բազմութե̃ թշնամեաց, քաջալերեաց նր̃ զքն̃ ա̃ծ՝ յորդորելով 'ի նա ապաւինիլ. որով և 'ի գլուխ տարան զյաղթութի̃, և հ̃ւտացին յա̃ծն սարգսի. և յաղագս մարտիրոսի որդւոյ նր̃ աղօթիւք և սքանչելեօք 'ի ձեռաց դերչաց՝ առաւել ևս հաստատեցան 'ի նր̃ : Ապա եկեալ սարգսի հանդերձ որդւովն առ շապուհ՝ հրաւիրեցաւ 'ի նմէ զոհել երկոտասան դից արքունի մեհենին. իսկ քաջ նահատակն յետ դաւանելոյ արիա-

բար

բար զքս՝ յարձակեցաւ 'ի վր դրօ-
շելոցն, և մանրեաց զնս 'ի ցուցա-
նել զանպխտանութն կեաց. յայնժամ
զեղան 'ի վր նր մոգք ծմ բազմութբ,
և քարշեալ ը երկիր՝ հարին աքա-
ցի և բռնցի. և զերջանիկ պատա-
նին Մարտիրոս առաւթուր կախել
պայմանին. զորոյ զկատարումն տեսել
սբյն սարգսի՝ գոհացաւ զայ: Իսկ
թշրն եա արկանել զսարգիս 'ի
բանտ. ուր ծագեաց լոյս, և ար-
ձակեցան կապանք սբյն. և յետ
երկրին հարցափորձի՝ հրամայն եա
թշրն գլխատել զնա. զոր և բզմ
խոստանդանօք տարան արտաքոյ քա-
ղաքին. և զկնի աղօթելոյ սբյն՝ և
երևելոյ հրեշտակաց պսակ 'ի ձեռս,
հատին զգլուխ նր: Բայց Զօրէփա-
ան որք 'ի պարսիկ զինուորաց ան-
տի քրիստոնեացելոց 'ի ձեռն սբյն սարգսի՝
առին զմարմինն նր, և պատեցին մա-
քուր զգեստուք. և խնկոյն հրմանաւ
արքայի հատին և զգլուխս նց. և
զմարմինս սբցն առ քարկ արկին ա-
ռաջի գազանաց. այլ ոչ մերձեցան
'ի նս գազանք. և քրիստոնեայք եկին
'ի գիշերի, և բարձին զնս՝ յամի 362:

Հ. յնչ. 31: Լ. ֆէպր. 24:

Սարգիս և Բագոս էին հոռոմայեցիք
ազնուականք 'ի դրան մաքսիմիանո-
սի

ռի կայսեր · սարգիս էր պրիմիկուռ,
ը՟ս առաջին դիւանադպիր · և բագոս
սեկունդիկուռ , ը՟ս երկրորդ ատե-
նադպիր · և ամբաստանեալք առ
արքայի վ՟ն քրիստոնէութ՟ե իւրեանց՝
ածան բռնութ՟բ 'ի մեհեան · և յոչ
առնուլ նոցա յանձն զոհել կռոց՝ մեր-
կացին զն՟ս 'ի զգեստուց պատուոյ ,
և կանացի հանդերձիւք շղթայակապ
յածեցուցին ը՟ փողոցս ։ Յետոյ ա-
ռաքեաց զն՟ս թգ՟րն առ անտիոքոս
դուքս արևելից մերձ 'ի տաճկաս-
տան , որ 'ի ձեռն սարգսի հասեալ
էր յայն պատիւ · և նա էարկ զն՟ս
'ի բանտ · ուր քաջալերեցան 'ի
հր՟շտկէ ա՟յ · ապա դատեալ 'ի դքսէն՝
իբրև անփոփոխ գտան 'ի հ՟ւտոց ,
նախ հարաւ ս՟բն բագոս արջառա-
ջլօք ցպատառումն մարմնոյն , որով
և աւանդեաց զոգին · և 'ի գիշերի
երևեցաւ երկնային զարդուք ընկե-
րի իւրում սարգսի ։ Իսկ դուքսն
շրջեցոյց զսարգիս ը՟ իւր ք՟ղքէ 'ի
ք՟ղք՝ երկաթի կօշկօք բևեռելովք
յոտս ն՟ր · մինչև տարաւ զնա 'ի
ռուծափ , և անդ գլխատեաց ։ Հ ·

Յ · Լ · հոկ · 7 ։

Սեղբեստրոս հռովմայ հայրապետն՝
էր որդի հռուփինոսի և յուստայ ,
ծնեալ 'ի հռովմ, և կրթեալ 'ի ս՟բ

վարս

վարս և յանձային ուսմունս . որ և ՚ի կղերիկոսութե խորում իջևանեաց ՚ի տուն ծեր զոհմոնթէոս հյրպտն անտիոքայ . և ՚ի ննջանկիլ նր ՚ի հռովմ, էառ զաթոռ զմարմին նր . վսյ ըմբունեալ ՚ի տարկուինոսէ եպարքոսէ՝ արկաւ ՚ի բանտ . և ՚ի յանկարծամահ լինել եպարքոսի ըն միջնորդութե սրբյն՝ հանաւ ՚ի բանտէ : Եւ եղեալ սարկաւագ և քհնյ՝ ծաղկեցաւ սքանչելի սրբութ և քարոզութ . մինչև ընտրիլ նմա յաթոռ սբյն պետրոսի զկնի մելքիադեսի պապին , և առնել բզմ ուղղութիս և կարգաւորութիս յեկեղեցւոջ . և յետ կրելոյ պէսպէս հալածանս և տառապանս վսն անուանն քսի , ՚ի դառնալ այպա մեծին կոստանդիանոսի ՚ի սբ հաւատս՝ մկրտեաց զնա , և զբազմութե աւագաց նր , եղեալ լուսաւորիչ ազգին հռովմայեցւոց՝ հանդերձ երևելի նշանօք . և ՚ի յառնել արիոսեան աղանդոյ՝ ձեռնարկութ սբյ հյրպտիս գումարեցաւ սբ ժողովն նիկիոյ . զոր և հաստատեաց առանձին ժողովով ՚ի հռովմ . և լի արդեամբք հանգեաւ ՚ի քս՝ յամի 335 : Հ. Յ. յհն. 2 : Ն. դէկ. 31 :

Սերգիոս . տես Ը Եւգինեայ : Թողզի և ողջ ՚ի մեղ սերգիոս աւուն , յայ-

կոց սերգիոս կոչին :

Սեւերիանոս սեբաստացի՝ էր զօրական քաջ առ Լիկիանոսիւ․ և 'ի բանտարկել սից քառասնից 'ի սեբաստիա՝ սէն սեւերիանոս դարմանէր զնս, և զայլ բանտարկեալս՝ քաջալերելով 'ի հաւատս․ վն յետ կատարման նց մատնեցաւ 'ի ձեռս Լիւսիայ դքսի․ և արիաբար դաւանեալ զհաւատս իւր՝ հարաւ չարաչար արջառաջլօք, տա կախեալ զնա պէս հանդերձ ծանր վիմօք կապելովք ղոտիցն, տանջեցաւ պէսպէս կոշկոձանօք և քերանօք․ և յետ զընարթուէ քարշելով զանուն քն՝ աւանդեաց 'ի կախաղանի զհոգին․ և 'ի տանել հաւատացելոց զմարմին սէյն 'ի հայրենի գիւղ իւր, յարեաւ սքանչելեօք ծառայն նր՝ որ մեռեալ էր 'ի նմին աւուր, և ընթացաւ 'ի թաղումն սէյն: Հ․ սեպ․ 12: Յ․ Լ․ սեպ․ 9:

Սեբ․ տես Նախահարք:

Սեղբոանոս՝ որ և գրի սեղբեսանոս կմ սիղբանոս, համարեալ 'ի թուոց եօթանասնից՝ էր գործակից սէյն պօղոսի 'ի քարոզուէ ըն տիմոթէոսի և ըն շիղայի (եթէ չիցէ նոյն ընմա)․

և

և յետ բզմ վաստակելոյ 'ի տր կատարեցաւ 'ի Թեսաղոնիկէ՝ նըրև եղբս տեղւոյն. և է նմ ընկերք նր կրեսկէս կմ կրեսկենտիոս, անդրոնիկոս, և արիստաբուղոս: Հ. յունիս. 26: Յ. յուլ. 30:

Սիմէոն սիւնակեաց մեծն՝ էր 'ի սիսան աւանէ անտիոքայ ասորւոց, կմ ըս ոմանց՝ 'ի սիս .քղքէ կիլիկեցւոց, որդի հիւսիքոսի և մարթայի, առ փոքրն Թէոդոսիւ. և գոլով խաշնարած՝ 'ի հասակի ժգ ամաց՝ լուեալ զբանս սրբ գրոց յեկեղեցւոջ, փութացաւ սիրտ նր 'ի ճնպրհ կատարելութէ խրատուք ծերունւոյ միոյ. և յանձն արարեալ զանձն ոմ՝ ընթացաւ յանապատ. և յետ եօթն աւուրց հասեալ 'ի վանս հեղիոդորոսի աբբայի՝ ետ զանձն 'ի խիստ ճգնութն, պատելով զմիջովն 'ի մերկուց զպարան մազեայ, և զգենլով զխորգ, և պեանախշտի լինելով. մինչև եռալ 'ի նմ որդանց. Թող զպահս և զայլ նեղութիս կամաւորս. որովք եղև իբրև անշունչ պատկեր. ուստի մերժեալ յեղբարց՝ չոգաւ եմուտ 'ի ջրհոր մի ցամաք. այլ ազդմամբ հրշտկի դարձոյց զնա հայր վանիցն: Ապա յետ երից ամաց գնաց 'ի խորադոյն անապատ, և

ճգնե.

Ճգնեցաւ յառանձին խղի այլ եւս ե-
րիս ամս․ մինչև անսուաղանցուցա-
նել զաւուրս քառասնից, և ապա
կարգել այլ եւս քառասուն հետ-
զհետէ․ յետոյ եւ 'ի լեառն մօտա-
կայ, և շինեալ անդ փարախ՝ ընա-
կեցաւ բացօթեայ, կապեալ շղթայ-
իւք զոտս իւր զքարէ․ և ետ նմ͞
տ͞ր զշնորհս սքանչելեաց և մ͞րգ͞րէու-
թե͞․ վ͞ս դիմելին առ նա անթիւ
բազմութք 'ի հիւանդաց, և յոլովք
յանհաւատից դառնային նովաւ առ
տ͞ր ։ Այլ նեղեալ ս͞բյն յամբոխէ՝
եգիտ հնարս ընակելոյ 'ի սիւն բարձ-
րացեալ յերկրէ, նախ Զ կանգուն,
ապա Է, ապա ԺԲ, յետոյ Լ, և
հուսկ զկնի ԼԶ, կամ Խ․ և այսպ͞
եղև սիւնակեաց 'ի վ͞ր այլևայլ
սեանց զամս իէ, առաւելեալ հետ-
զհետէ 'ի Ճգնուե͞ և 'ի սրբութե͞ և
'ի նշանագործութե͞․ ոմ͞ ասացի յը͞ն-
արձակ վարս ն͞ր․ և զկնի բզ͞մ և մե-
ծամեծ գործոց փոխեցաւ առ ա͞ծ
յամի 460 ։ Հ․ Յ․ սեպ․ 1 ։ Լ․
յնվ․ 5 ։ Աշխար․ առ Եւագր ։ Կայ և
այլ սիմէոն սիւնակեաց եր͞կ, յիշա-
տակեալ 'ի Հ․ մայ․ 26 ։ Յ․ մայ․
23 ։ Լ․ սեպ․ 3 ։ Ոմ͞ և միւս այլ երկ
սիմէոն սիւնակեաց համարի յոմանց
յիշատակեալն 'ի ծանօթէնս Յն․
յուլ․ 26 ։

Սի-

Սեքոն. տօնս Հմաւոն:

Սեքուանոս կամ Սեքոննէոս անուանեալ այլ̃ և այլ ձգնաւորք Թոմ̃ին նշանակեց̃ այլ երևելին 'ի նո̃ էր կապադով̃կացի՝ 'ի վանաց հօրն եղաբրդրոսի յերկիրով. ուր յետ իբր եօթնամեայ կրթութե̃ 'ի կրօնաւորկն վայրս՝ փակեաց զանձն 'ի դերկզմանի միում զամս երիս, պարապելով յաղօթս զգայց և զցերեկ. մինչև էառ իշխանութի հալածելոյ զդևս. և 'ի հնչել համբաւոյ նր̃՝ տարան զնա 'ի հոյթենիս իւր, և օծին ք̃հնյ. որ և եղև հայր հարկաց, և հիւրասէր յոյժ: Ըստ նոյն սա սեքուանոս երևելի որ յետ ընտրելոյն եպս՝ խոյս ետ անդրէն յանապատ պաղեստինոյ. և եկաց յաւանձնութե ան յորդանանաւ մօտ 'ի բեթարբրա մինչև 'ի ծերութի: Ըստ յաւուր՝ յորում մեռածերն, եկն առ նա ոմն յընտանի հարց, և ողջունեաց զնա մեռեալն իբրև կենդանի. և 'ի թաղելն զնա՝ աշակերտ ոք̃յն աղաչեաց զծերոզն գերեզմանին՝ լայնել 'ի չափ երկուց մ̃դոց, և ինքն տարածեալ զանձն 'ի վր̃ փախաթի՝ աւանդեաց զոգին. և թաղեցին եղբարքն զծերն և զաշակերտ նր̃ 'ի միասին: Վարք հց:

Սուքիասեանք էին անձինք վեշտասան կմ ութուտասան՝ այսպէս ասեն . որք անուանեալք յարքունիս 'ի պալատական և 'ի զինուորական կարգէ . որք եկին 'ի Հայս ընդ սաթինիկ դշխոյի հարսնացելոյ արտաշէսի հայոց արքայի , և լուեալ անդ զքարոզութն սրբյն ոսկեայ քհնյի և ընկերաց նր՝ գնացին զհետ նր . և մկրտեցան յանկուսն եփրատայ՝ տեսանելով մի առ մի յայտնապէս զՔս , և գլխաւորն 'ի նս բաւհադրաս կմ բարաքադա՝ անուանեցաւ սուքիաս : Նա 'ի նահատակել նց ոսկեանց 'ի պատճառս իւրեանց՝ թաղեցին զնս , և ինքեանք կրօնաւորեցան 'ի Ջղնարանս նց 'ի լեառն ծաղկէոյ խստաբուռ կենօք . այլ յետոյ 'ի պարարտուէ խոտոյ տեղւոյն հրաժարեալք՝ անցին 'ի բարձրեանդ գաւառն 'ի լեառն սուկաւ , և կացին անդ զամս խզ անտանելի ջղնութ՝ կերելով ըղմխտս ամառն և ձմերան 'ի բացի , մինչև իբրև զվայրի.քօշս երևէին մարմինք նց , կմ ոպ.քարինս մամռոտս . և տեղ աղօթէին վս խաղաղութե և բարեաւորութե աշխարհին հայոց : Իսկ իբրև մեռաւ շապուհ արքայ պարսից , և նստաւ գեգախանոս կմ դատախանոս , խնդրեալ զանդս սու-

քիասանից 'ի ձեռն լրտեսաց՝ առաքեաց զօրագլուխ զոմն բռնաւորա անուն, դարձուցանել զնոսա յաշխարհ իւրեանց, ապաթէ ոչ կորուսանել. և բռնաւորն քննեալ զնոսա, և գտեալ հաստատուն 'ի ծառայութեն քի, ետ պրկել զնոսա մի մի 'ի չորս ցիցս, և խանձողել ջահիւք և լապտերօք. և ապա կոտորեցին զնոսա դահճաքն 'ի բերան սրոյ՝ յամի տն եբր 130. բայց յերկուց կրտսերագոյն ընկերաց սոցին, որք առ ահի ծածկեալ էին 'ի խորշս լերին. և ապա եկին թաղել զմարմինս վըկայիցն. այլ ոչ գտին. զի ած ծածկեաց զնոսա յայտնել 'ի յետին ժմկս: Իսկ երկոքին նքս մեծաւ սորջացեալք է զրկել իւրեանց 'ի պսակէ նահատակութե՝ առաւելագոյն ճգնութբ կատարեցին զկեանս իւրեանց, մինչև փոխեցան առ տր, և թաղեցան յանդէպորդաց: Այժմ 'ի տեղի կատարման սոցա սուքիասանց բղխեաց աղբիւրջրոյ 'ի բժշկութն ամ ախտաժետաց: Հ. օգոս. 27: և հոկ. 26:

Սուքիա աղախիննքսի (որոյ անունն թարգմանի իմաստութի) էր իտալացի 'ի միդուլեայ, կին 'ի սահմանացն հռոմայ՝ յազնիւ զարմէ, ծնացեալ այլն երեք դստերօք, որոց անուանք էին

էին Պիստիս, Ելպիս, և Ագապէ (որ է հա_
ւատք, յոյս, սէր). առաջինն՝ ԺԲ ա_
մաց, երկրորդն՝ Ժ, և երրորդն՝
Թ. զորս կրթեալ էր յածպաշտութե
ամ երկիւղածութբ. և երթեալ
նոքօք հանդերձ 'ի հռովմ յաւուրս
ադրիանոսի կայսեր՝ առէջ կան_
խէր յաղօթս յեկեղեցին: իսկ ան_
տիոքոս ոմն 'ի հեթանոսաց անուն
հարեալ 'ի գեղ անարատ որոջացն
քնի՝ խնդրէր 'ի սոփիայ տալ զմին
'ի նշէ կւր 'ի կնութի. իսկ նա արար
ողինի 'ի դիմաց դստերացն. մեք
հաւատով քրիստոնեայ եմք, և հա_
ձեալ եմք ը կուսութի. վոյ մատ_
նեաց այրն զնս արքունի ատենի.
ուր քաջութբ դաւանեալ զքս երե_
ցունց քերցն՝ մի քան զմի յառաջեալ
ցուցանէին զանձինս առ նհատկուե՝
ը դեղեցիկ յորդորանաց մօրն իւ_
րեանց. ապա առանձին տանջեցա_
ւեալ քոյրն գանիւ գաւազանի և
սրոյ, և հրով իսկ. այլ որ պահ_
եաց զնա կենդանի, մինչև հատին
զգլուխ նր. նոյնպէս արարին և ը եր_
կուսին քորսն. և մայրն նց երանե_
լի ամփոփեաց զմարմինս նց արտա_
քոյ հռովմայ. և զկնի երից աւուրց
անկեալ 'ի վր տապանի սբ դստե_
րաց իւրոց՝ աղաչէր զնս կոչել և
զինքն առ ինքեանս. և անդէն ա_

ւանդեաց զոգին 'ի ձեռս ա՟յ: Հ. օգոս. 4, Յ. սեպ. 16, եւ 17: Լ. սեպ. 30:

Սոփոնիա. առ Երկոտասան մարգ':

Ստեփաննոս նախավկայն, որ առաջին մարտիրոսն նորածնեալ եկեղեցւոյ. այր լի շնորհօք եւ իմաստութ՟բ, անուամբ եւ արդեամբք պսակ պարծանաց ա՟մ քաջ նահատակաց ք՟սի, էր մի յեօթանասնից' եւ գլուխ եօթն սարկաւագաց ձեռնադրելոց յառաքելոց. որոյ հրաշալի ա՟ծաբանութ՟ն հրեշտակակերպ տեսլեամբ յատենի քահանայապետին, եւ մեծահանդէս կատարումն քարկոծմամբ յե՟ւէմ' աղօթելով 'ի վ՟ր քարաձգողաց, եւ տեսանելով զորդի ընդ աջմէ հօր 'ի փառս, գեղեցիկ հռչակի 'ի գործս առաքելոց. որ՟ քաջայայտ է անձն: Եւ այն եւս յայտ է, թէ պտուղ աղօթից սրբոյն ստեփաննոսի եղեւ' բայց 'ի բազմաց անտի դարձելոց' դարձումն պօղոսի առաքելոյ, որ գործակից էր սպանման նախավկային, եւ ապա եղեւ փոխան ն՟ր հզօր քարոզաւետարանի ք՟ի ա՟մ տիեզերս: Հ. դեկ. 26. և յուլ. 7: Յ. դեկ. 27: Լ. դեկ. 26:

Ստեփաննոս հռովմայ հայրապետի՝ էր քաջ հմտին եկեղեցւոյ յամս վաղերիանոսի կայսեր։ եւ 'ի պատճառս հալածանաց ժողովեալ զուխտ եկեղեցւոյն 'ի տեղի մի՝ սրտապնդէր զամենեսին, եւ մկրտէր զերախայսն այն ինչ եկեալս 'ի հաւատս, եւ ձեռնադրէր զարժանաւորսն. եւ բժշկէր զ'ի ծնէ կոյրն զլուկիա դուստր նեմեսիոսի իշխանի, լուսաւորեալ զնա եւ զայլս բզմ յարանց եւ 'ի կանանց մկրտութբ. եւ զնեմեսիոս ձեռնադրեաց սարկաւագ։ Իսկ իբրեւ լուեալ այս ամ, նահատակեցան բազումք 'ի քահանայից եւ 'ի սարկաւագաց եւ 'ի ժողովրդոց՝ այլք այլք մահուամբ. զորոց զմարմինս ամփոփեալ պատուով երանելին հյրպտն. մինչեւ ըմբռնեցաւ եւ ինքն բզմ ամբոխիւ. եւ ածեալ 'ի մեհեան բռնութբ՝ զի խնկեսցէ դից, ընդ աղօթել սբյն փշրեցան կուռքն ահագին շարժմամբ. մինչեւ թողուլ զնա հալածչացն եւ փախչել։ Այլ եկեալ հյրպտին 'ի վկայարան մի՝ մատոյց զսբ պտրգն եւ հաղորդեաց զարժանաւորսն. այլ մինչեւ էր կատարեալ, հասեալ դահճաց արքունի հրամանաւ խորտակեցին զդուռն եկեղեցւոյն, եւ բարձին սուսերաւ զգլուխ սբյ հյրպտին,

մինչև խառնիլ արեանն իւր ընդ արեանն քսի․ և այս եղև յամի 257։ Սա ինքն սքն ստեփաննոս հայրապետ է՝ որ ընդդէմ եկաց բանիւ և գրով վրիպակ կարծեաց սքյն կիպրիանոսի յղղս կրկին մկրտութե հերետիկոսաց։ Հ․ նոյ․

3։ Յ․ Լ․ օգոս․ 2։

Սուքիասեանս ոսկեանց՝ պանծալի նահատակ տանս թորգոմայ, էր որդի զաւարոսի և մարիամու, հայրենեօք 'ի հայոց մեծաց, այլ ինքն ծնեալ 'ի կոկիսոն փոքուն հայոց, և սնեալ 'ի սրբութե և 'ի հոգևոր գիտութե առ տոս կոստանդին քհնյի առն այ․ յորոյ 'ի վախճանիլն՝ ստեփաննոս պատանին ընդ հոգւով սքվ առաջնորդէր սակաւաւոր քրիստոնէից եղելոց 'ի ջրջին։ Իսկ 'ի գալ յուլիանոսի ուրացողի 'ի կեսարիա՝ յորժամ առաքեաց զանկրատէս դտւր 'ի կոկիսոն 'ի հալածել զքրիստոնեայս տեղւոյն, առեալ ստեփաննոսի զծնօղս իւր և զայլս 'ի ծանօթից ոգիս երեսուն և երեք, գնաց թաքչիլ առ ճմկ մի 'ի լերանն․ այլ 'ի մնջնի վախճանեցաւ հայր նր հիւանդացեալ․ և այլքն հասին 'ի քրանձաւ մի, ուր կայր մատուռն մբ տեառնի․ և կացին անդ զամիսս երիս․ մինչև մատնեաց զնս մին 'ի հովուաց․

ռճայց. և 'ի գալ զինուորայ՝ սրբ̃ն ստեփաննոս քաջալերեաց զիւրսն. և տապաստան եղեալ 'ի սբ̃ ա̃ծա֊ծինն՝ աղօթելով հանդերձ եօթն կուսանօք, էառ զամենն, և գնաց աներկիւղ առ դ̃ուրն 'ի բերդն կան֊չի. և 'ի դիմաց ա̃մ ընկերաց իւրոց արար ակնի, թէ պատրաստ եմք 'ի բանտ և 'ի մահ վս̃ անուանն ք̃ի: Յայնժամ արկին զմարիամ մայրն ստեփաննոսի և զեօթն կուսանսն 'ի բանտ. իսկ զստեփաննոս և զարսն որ ը̃ նմ՝ հարին արջառաջլօք, և քերեցին երկաթի քերչօք. և յայն տանջանս կատարեցաւ երջանիկ մա֊նուկն բագրատունի կոչեցեալ. և 'ի լինել մեծամեծ սքանչելեաց հան֊դերձ ծագմամբ հրաշալի լուսոյ՝ հ̃ւտացին հարիւրաւոր անձինք: Այս քննեցան յատենի և նախայի֊շեալ սբ̃ կանայքն. և հաստատուն գտեալք 'ի ք̃ս՝ կատարեցան գլխատ֊մամբ. իսկ զմարիամ հարին սրով ը̃ կուրծս, և այնմ̃ աւանդեաց զո֊գին. բայց զստեփաննոս և զորս ը̃ նմ՝ արկին 'ի հնոց հրոյ. և իբրև ոչ այ֊րեցան, հատին և զգլուխս ն̃ց՝ յամի իբր 362. և եղեն դ̃րձլ նշանք երև֊ելիք, մինչև նոցին իսկ չարչարողաց դառնալ 'ի տ̃ր, և ամփոփել զմար֊մինս ս̃ցն մօտ յուղին ք̃ղք 'ի հիւսի֊

ւոյ մարմաշոյ, ուստի և սբ̃ն ստեփաննոս կոչի ուռնեցի : Հ. օգոս. 18 :

Արտաշէսն սբ̃ հայրն էր մի յերևելի ճգնաւորաց եգիպտացւոց՝ աշակերտեալ մեծին մակարայ, անընչութ̃ սիրօղ՝ և մերժեալ աշխարհի. որ այնչափ աղքատացաւ՝ մինչև տալ աղքատաց և զպարեգօտ իւր, և վաճառել զաւետարանն իւր՝ զոր կրէր ը̃ իւր, և զգինն տալ կարօտելոց. և սքանչելի ճգնաւորութբ̃ իւրով շրջեալ յաղեքսանդրիա և յաթէնս և 'ի հռոմ՝ արար շահ մեծ հոգւոց, գնաց և առ աբբայ մարկոս ազդմամբ ին̃ն. և էր ծանուցեալ կենդանի սբ̃ 'ի մէջ հարցն անապատի. ծեր և սրբութբ̃ կատարեցաւ 'ի սկիտէ : Հ. ապր. 2 :

Վ.

Վահան գողթնացի՝ էր որդի մեծն նախարարին հայոց խոսրովու՝ գողթանտ̃ն, ծնեալ յամի իբր 700: Եւ եղև յետ վարելոյ երանելւոյն սահակայ կթղկսի 'ի դամասկոս, և զկնի այրմանն նախարարաց յեկեղեցին նախիջեւանու, գերեցին այլազգիք ը̃ այլս զվահան մանուկ իբր չորեքամեայ. և տարեալ 'ի դուռն ակի.

ամիրապետին աբդլմելիքայ՝ թլփա-
տեցին, և կոչեցին վահապ ․ որ և
տուեալ յուսումն դպրութեանց նոցա՝
յառաջադէմ գտաւ քան զբազումս, մինչև
լինել դիւանադպիր և խորհրդա-
կան արքունեաց ։ Իսկ յորժամ նըս-
տաւ օմար ամիրապետ՝ որ ունէր
գութ 'ի վերայ հայոց աշխարհին, յար-
ձակել նորա զգերիսն՝ դարձաւ և վա-
հան արքունի հրովարտակաւ ա-
ծել բնիկ երկրին 'ի գողթն գաւառ ․
և 'ի միտ առեալ զճանապարհն ճշմարտութեան՝
դարձաւ բոլորով սրտիւ առ տէր ․ և
տուեալ զանձն 'ի պահս և յաղօթս՝
արար զարտասուսն աւազան վե-
րստին մաքրութեան ․ և յետ փեսայանա-
լոյ իշխանին սիւնեաց՝ կամէր թողուլ
զամենայն մեծութիւն իւր, և գնալ օտարու-
թեամբ 'ի յոյնս ․ այլ ոչ թողին զնա ազ-
գականք իւր ։ Բայց իբրև լու եղև
այլազգեաց քրիստոնէութիւն նորա, փու-
թացին 'ի ձեռս բերել զնա ․ վասն որոյ և
վահան սակաւ արամբք հալածական
լինէր քաղաքէ 'ի քաղաք, մինչև եհաս
'ի միայնարանս շիրակայ ․ և զամիս
վեց ճգնեալ՝ վարեցաւ և անուանի յան-
ծանօթ անապատս ․ ուր զամ մի բո-
կոտն շրջեցաւ, և աստ յայլ և այլ
վանս և յուխտատեղիս դեգերեալ՝
յետոյ 'ի հինգերորդ ամի ճգնանաց
իւրոց դէմ եդեալ գնաց ինքնակամ

՚ի գուռն արքունի ՚ի Դամասկոս ։ և յայտնեաց զհաւատս իւր՝ պատրաստ գոլով տալ զկեանս վ՟ք՟ն ։ Խրատ տային նմ՟ իշխանք այլազգեաց սի-րելեաց ն՟ր՝ Թաքուցանել զանձն, և լռել․ բայց նա ոչ անսայ ն՟ց․ մինչև եւ յատեան ամիրապետին․ և արիա-բար համդիմացեալ ՚ի պնդատոռութեն վ՟ն ճշմարտութե՟՝ պնդեցաւ ՚ի կո-ճեղս բանտի․ և ապա կատարեցաւ գլխատմամբ ՚ի ռուծամ քղքի առա-ջի մեծահանդէս բազմուե՟․ և Թէո-փիլոս ոմն յոյն՝ որ էր ՚ի զօրսն ար-քունի, ամփոփեաց զմարմին սրբ՟յն յեկեղեցի քրիստոնէից, յամի տ՟ն 737 ․ և ՚ի Թուին հայոց ճձզ ․ և արար տ՟ծ երևելի նշանս ՚ի Թաղ-ման սրբ՟յն, և ՚ի տապանէ ն՟ր ։ Հ․

Փետր․ 28 ։

Վալերիոս հմ՟ Վալերիանոս, Կան-դիդոս, և Ակիւղաս՝ էին ՚ի կողմանցն տրապիզոնայ, որք նշանաւորք ՚ի մէջ քրիստոնէից ՚ի հալածանս դիոկ-ղետիանոսի և մաքսիմիանոսի, զօ-ղեալք ՚ի լերինս խաղտեաց․ զորս խնդրեալ եգիտ լիւսիաս դատաւորն արե-ելից ՚ի գալ իւրում ՚ի տրապիզոն․ և տեսեալ զանյեղլի միտս ն՟ց ՚ի ք՟ն՝ ետ արգելուլ ՚ի պիդուս դղեակն լազիկից սովու և ծարաւու․ այլ լուեալ

քոհեալ զզոհարթութն նց 'ի վիշտս՝ միւսանգամ եհարց զնս , և հրամայեաց հարկանել արջառաչլօք , և յետ քերանաց օծանել ձարպով՝ և հրով բոցակիզել . իսկ 'ի բաղխել դահճաց յայսոց պղծոց՝ արկան սբքն 'ի բանտ : 'Ի նոյն աւուրս ըմբռնեցաւ և Եւգինէոս ոմն՝ այր երևելի 'ի մէջ հաւատացելոց . զոր իբրև տարան 'ի մեհեանն , և ստիպէին երկիր պագանել կռոց , յաղօթել երանելւոյն առ ած՝ անկան բագինքն և փշրեցան . վսյ հարին և զնա հաստ բրօք , և յետ քերանաց և խանձողելոյ՝ արկին 'ի նոյն բանտ ը̅ առաջին վկայսն երեսին : Ապա մաւեցին հնոց մեծ , և ընկեցին զչորեսին սբսն 'ի մէջ բոցոյն . այլ ոչ մերձեցաւ 'ի նս հուրն , և բզմք դարձան 'ի տր . վսյ ետ դտերն կարծել 'ի կենաց զնահատակսն սրով :
Հ . յնվ . 30 : Յ . յնվ . 20 : Բուլլանդ .
յնվ . 21 :

Այլ է և Եւգինէոս քհնյ խոստովանող՝ նահատակակից մակարիոսի քհնյի . զորս 'ի միասին տօնեմք ը̅ վաղերիոսեանց . ուր միանգամ յիշեալ անուամբ Եւգինէոս՝ զերկուս համանուն վկայս յայտ առնէ :

Սադոթա կմ̅ Շահդոստ (Թ յն .

ճառաճառա, և լտ. պռռապառա) կոյսն
էր 'ի կողմանց արևելից յարևմ-
տիզէ, որ է հեղինակօղն պափղա_
գոնիոյ, յաւուրս մաքսիմիանոսի,
դուստր առն մեծատան հեթանո_
սի՝ դէոսկորոս կոչեցելոյ. որ վն
յոյժ գեղեցկութե աղջկանն՝ շինեաց
նմ աշտարակ մի բարձր, և անդ
նստոյց զնա. զի անտես լիցի 'ի
մրդկանէ. այլ կոյսն 'ի ծածուկ քրիս_
տոնեայ լեալ՝ խնդամիտ կայր յա_
ւանձնութե պարապելով յած. վս
երբեմն կամեցաւ հայրն հարսնացու_
ցանել զնա, չէառ յանձն ոչ ասպէս.
պատճառանօք: Եւ 'ի շինել հօրն
բաղանիս 'ի տան, տեսեալ փոփո_
խեաց զպատուհանն երկու՝ ասէ
ցշինօղսն, արարէք միւս այլ. և նքա
արարին. ապա մտեալ փոփոխեաց
յապարանս հօրն՝ կործանեաց ըզ_
կուռս նր: Իբրև եկն հայր նր 'ի
տուն, տեսեալ զերիս պատուհանն՝
զոր ինքն չէր հրամայեալ, եհարց
և գիտաց՝ թէ բանիւ փոփոխեաց
եղև այն. և 'ի խնդրելն 'ի նմանէ
զպտճառն՝ ասէ կոյսն. յանուն ամե_
նասբ երրորդութե հօր և որդւոյ և
հոգւոյն սբյ ետու կազմել երիս
պատուհանս հաւասար և միաչափ: Յայն_
ժամ 'ի մէտ առեալ դէոսկորոսի ըզ_
քրիստոնէութի դստերն իւրոյ՝ մատ_
նեաց

նեաց զնա 'ի ձեռս դատաւորի, որ
չարչարեաց զնա ազգի ազգի տանջա-
նօք. և իբրև պահեցաւ յամէ. տբ.
գեօսկորոս հայր նր ինքնին եհատ
զգլուխ նրյ կուսին, և ինքն երկն-
առաք հրով պատժեալ այրեցաւ:
Ընդ վաղվաղակի կատարեցաւ գըլ-
խատմամբ և կին մի յուլիանէ ա-
նուն վն 'ի քն հաւատոյ. զորոց
զմարմինս էառ ոմն 'ի հաւատացե-
լոց, և թաղեաց պատուով: Հ.
Յ. Լ. դէկ. 4:

Սանիլասէ՝ որ և Բասիլիսա կին վա-
սիլիսա կոչին մարտ՝ էր 'ի Նիկոմի-
դեայ առ Դիոկղետիանոսիւ, պաւակ
քրիստոնէից՝ որք մնացեալ 'ի ծնո-
ղաց. որ և խնամեալ գոլով հասա-
կաւ՝ աներկիւղ յանհաւատից պաշ-
տէր զքրիստոնէութի. վսյ մատնեալ
'ի ձեռս աղէքսանդրոսի դտւրի, և
հարցեալ վն հաւատոյ՝ համարձակ
դաւանէր զքն ած, և նզովէր ըզ-
կուռսն. յայնժամ տարակեցին զնա,
և գան հարին: Ապա փորձեցին
հրով, և արկին առաջի գազանաց.
այլ յամէ ողջանդամ ապրեցաւ զօ-
րութե այ. մինչև թողին զնա 'ի
բաց. և նա չոգաւ եղ 'ի վէմ մի
բարձր. և աղօթելով առ այ՝ ա-
ւանդեաց զհոգին: Հ. Սեպ. 10

Ց.

Յ · Լ · փետր · 3 :

Սուրբ Վարդանանք մր զօրավարք և զօրականք՝ են ռլզ քաջ վկայք 'ի պատուական նախարարաց հայոց, և 'ի զօրաց նց ընտրելոց. յորոց էին երեքհարիւրն 'ի Ճակատու անդ մեծի պատերազմի նահատակեցան 'ի դաշտին աւարայրու յամի տն 451, յեօթներդ աւուր պենտեկոստէի, հեղլով զարիւնս իւրեանց 'ի վր քնական հաւատոյ. և մնացեալքն յետ ելիցն 'ի պատերազմէ՝ 'ի նոյն աւուրս մատնեալ 'ի ձեռս պարսից՝ սպանան վն սբ հաւատոյ. որք և 'ի գունդս գունդս որոշեալ 'ի զարդ երկնային զինուորութե երեւեցան ակներեւ տեսլեամբ երանելի մոգպետին հաւատացելոյ 'ի ձեռն սբց ղեւոնդեանց: Իսկ համդէս մեծի վկայութե սբց Վարդանանց յայտ է յընդարձակ պատմութե նց՝ ը գրելոյ սբյն եղիշէի և ղազարայ փարպեցւոյ, համդերձ սորագրութե մեծամեծ գործոց առաքինի գլխոյ քաջ նահատակացս՝ սբյն Վարդանայ. որ էր թոռն սբյն սահակայ պարթեւի 'ի դստերէ նր սահականուշայ, որ տուաւ համազասպայ մամիկոնէի: Հ · օգոստ · 7 :

Սուրբ ճգնաւոր. տես ը Թամթլոյ:

Վարոս հնդայն էր զօրական երևելի 'ի գնդէ աղատաց յեգիպտոս՝ 'ի հալածանս մաքսիմիանոսի. և յորժամ կալան յանապատէ զեօթն սուրբ միանձնակեացս, և արկին 'ի բանտ վասն հաւատոց, եկն Վարոս գաղտ առ նոսա, և համբուրէր զոտս և զկապանս սրբոցն. և զի մին 'ի նոցանէ վախճանեցաւ 'ի բանտի, 'ի տանել զայլսն յատեան՝ գնաց և Վարոս ընդ նոսա, միառեալ փոխկաւ 'ի տեղի եօթներորդին. ընդ որ զայրացեալ դատաւորին՝ ետ հարկանել զնա չարաչար, և քերել ըզմարմինն. մինչև 'ի նոյն տանջանս եհան զոգին. նոյնպէս կատարեցան և վեցեքին սուրբ հարքն: Իսկ կին ումն պաղեստինացի կղէօպատրա անուն՝ առեալ զմարմին սրբոյն Վարոսի՝ սպասաւորէր նմա ընդ միամօր որդւոյ իւրում, որ էր ամաց երկոտասանից. և 'ի մեռանել նորա յանկարծակի պահու՝ յորժամ լալագին գանգատէր մայրն զսրբոյն, երևեցաւ նմա սուրբ վըկայն հանդերձ մանկամբն. և յայտնի արար՝ թէ ընդ իւր է 'ի փառս որդին քո. ընդ որ ուրախ եղև կինն, և թաղեաց զորդայն առ տապանի սրբոյն: Հ. հոկ. 12: Յ. հոկ. 25: Լ. հոկ. 19:

Սրա կմ Հյաշխոս Նշանագործ եպիս-
սեբաստիոյ՝ էր ծննդեամբ յաշխար-
հէ անտի փոքուն հայոց, այր սբ և
սքանչելի. որ 'ի հալածանս Դիոկ-
ղետիանոսի զօրացուցիչ էր բազմաց
քաջ նահատակաց, ոպ̃ և եւստրա-
տիոսեանց այցելու 'ի բանտի: Եւ-
յետ բզ̃մ հանդիսից առաքինութ̃.
'ի միւս ևս հալածանս լիկիանոսի
ը̃ յորդորելոյ հաւատացելոց խոյս
ետ 'ի սեբաստիոյ, և միայնացեա-
յայրի միում 'ի լերինն արգէոսոյ.
ուր երէ վայրեք գային առ ոտս առն
ոյ, և օրհնութ̃ նր̃ ը̃ունէին զբժշ-
կութի ցաւոց իւրեանց. և 'ի նոցին
իսկ խուռն ժողովմանէ յայտնեցաւ
տեղի Թաքստեան սր̃յն. և եկեալ
խնդրակաց յագրիկողայոսէ դատա-
ւորէ՝ առեալ տանէին զնա 'ի քա-
ղաքն. ուր զճ̃ն̃հայն 'ի գիւղից գիւ-
ղից մատուցանէին սր̃յն հիւանդս և
ախտաժէտս. և նա ձեռն եդեալ ա-
ռողջացուցանէր զմարմինս և զանա-
սունս: Այս իբրև եկն յատեան,
և քննեցաւ հաստատուն մնաց նր̃ 'ի
քս̃, վան հարաւ սաստիկ, և քե-
րեցաւ երկաթի եղնգամբք. և 'ի
տանիլն զնա 'ի բանտ՝ արեամբ Թա-
թաւեալ, եկեալ եօթն կանանց բա-
րեպաշտից՝ օծանէին արեամբ նորա

զան-

զանձինս · վ̃յ ըմբռնեցան և մատ_
նեցան 'ի տանջանս հրոյ · յորմէ ա_
նարատ պահեալ՝ կատարեցան սրով։
Իսկ ս̃բն Վլաս միւսանգամ հարցա_
փորձեալ՝ արկաւ 'ի ծով կամ՝ 'ի լիճ
սեբաստիոյ · և զօրութ̃ն ա̃յ ընթա_
ցաւ 'ի վ̃ր ջրոց, և ել անվնաս · ա_
պա վճռեցաւ դատաւորն գլխատել
զնա՝ հանդերձ երկու մանկամբք միոյ
յերանելի կանանցն նահատակելոց ·
յամի Իբր 315։ Հ · փետր · 10։ Յ ·
փետր · 11։ Լ · փետր · 3։

Վրթանէս ս̃բ հայրապետն մեր՝ էր
երէց որդի ս̃բ լուսաւորչին, ծնեալ
'ի կեսարիա, և սնեալ 'ի վարս առա_
քինութ̃ե · ուր և ամուսնացեալ ծնաւ
երկուս որդիս՝ զԳրիգորիս և զՅու_
սիկ · և ապա կոչեցեալ 'ի կարգ ե_
րիցութ̃ե՝ պաշտէր զեկ̃ղն ա̃յ սրբու_
թ̃բ · մինչև խնդրեցաւ և կոչեցաւ
'ի Տրդատայ արքայէ 'ի վաղարշա_
պատ · ուր զկնի կատարման եղբօր
իւրոյ ս̃բյն Արիստակեայ՝ ընտրեցաւ
'ի տեղի ն̃ր յաթոռ հյ̃րպետութ̃ե հայ_
ոց · և եղև հովիւ քաջ և առաքինի,
և արար բ̃զմ օգտութիս և բարեզար_
դութիս աշխարհին։ Իսկ իբրև սպա_
նին իշխանք անուղղայք զս̃բն Որ̃ր_
դաս, առաքեցին արս սիկարեանս
և 'ի վ̃ր ս̃բյն Վրթանայ՝ որ էր յայն_
ժամ

ժամ՝ 'ի ս̃բ կարապետ տարօնոյ, ըս-
պանանել զնա․ այլ 'ի յարձակել ն̃ց
'ի վ̃ր ս̃բյ հյ̃րպտին՝ կապեցան ձեռք
ն̃ց աներևոյթ զօրութ̃բ․ և նա էանց
ը̃ մէջ ն̃ց խաղաղութ̃բ ։ Յետ այսո-
րիկ բ̃զմ ջանս յանձին կալաւ ս̃բն
վրթանէս վ̃ս օգտի և խաղաղութ̃ե
հայոց աշխարհին․ և 'ի խնդրոյ նա-
խարարաց գնաց անձամբ 'ի դուռն
կայսեր ը̃ տիրանայ թոռինն որդւ-
ոյ, և թխրեցուցել զնա՝ եբեր 'ի
հայս․ և ինքն յետ բ̃զմ արդեանց
հանգեաւ 'ի տ̃ր, և թաղեցաւ 'ի թոր-
դան՝ յամի 356 ։ Հ․ դէկ․ I ։

Տ

Տարաքոս կղօդիուպօլսեցի, Պրո-
բոս սիդացի, և Անդրոնիկոս ե-
փեսացի՝ սիրելի բարեկամք, էին 'ի
ժմկս հալածանաց դիոկղետիանոսի
'ի տարսոն կիլիկեցւոց․ և վ̃ս 'ի ք̃ս
հաւատոցն մատնեցան 'ի ձեռս մաք-
սիմիանոսի դ̃տւորին ։ Եւ յանձնէհեր
դաւանիլ ն̃ց զք̃ս՝ նախ զտարաքոսն
ջարդեցին զկզակս, և հարեալ ըզ-
թիկունս՝ արկին 'ի բանտ ։ Եւ ըզ-
պրոբոս հարին դալար բրօք, և ջըլ-
ատեցին զոտսն, և քերեցին զկողս․
և արկին կապանօք 'ի նոյն բանտ ։
Նոյնպէս և զանդրոնիկոս բրածեծ
արա-

տարեալ, և հատեալ զջիլսն, և քերեալ զթիկունս՝ եդին ը̅ առաջինսն 'ի բանտ: Եւ ապա զերեսեանն տարան 'ի մամեստիա · և անդ ևս տանջեցին խարանօք և պէսպ̃ կտտանօք · և ևս առաւել չարչարեցին զն̃ս յանարզաբա · ուր յետ արկանելոյ զնոսա առաջի գազանաց՝ հատին զգլուխս ն̃ց · իսկ մարմինք քաջ նահատակացն բերեալ թաղեցան յեկեղեցին: Հ · Լ · հոկ · 11 : Յ · հոկ · 12 :

Տիմոթէոս սբ առաքեալն էր լիւստրացի 'ի լիկայոնիոյ՝ որդի հօր հեթանոսի, և մօր հրէի · և աշակերտեալ սբյն պօղոսի ջերմեռանդն հաւատով՝ եղև գործակից ն̃ր հաւատարիմ՝ 'ի մեծամեծ վաստակս առաքելութե̃ · և ձեռնադրեալ 'ի նմե̃ եպ̃ս եփեսոսի՝ յառաջ քան զհաստատել յովհաննու աւետարանչի զաթոռ իւր անդ, քարոզէր բնակչաց զբանն կենաց յաւուրս ներոնի կայսեր : Եւ ապա յաւուրս ներուայ յանարժան տօնի արտեմեայ դիցն հեթանոսաց տեսեալ զգործս գարշութե̃՝ զոր առնէին 'ի քաղաքին լկտութ̃բ, սկսաւ ուսուցանել զն̃ս, և աղաչէր 'ի բաց կալ յաղտեղութե̃ց անտի · իսկ ն̃ք ըդ̃էմ դարձեալ, և կոծեալ 'ի վ̃ր ն̃ր բրօք և քարամբք՝ սպանին

զն‐

զերանելին յամի Տն 96. էր ամաց 67: Զօր բարձեալ աշակերտաց նորա՝ թաղեցին պատուով. այլ յետ ժամանակաց 'ի Դ. դարու փոխադրեցաւ 'ի Կոստանդնուպօլիս, եւ թաղեցաւ յեկեղեցին սրբոց առաքելոց: Հ. Յ. յնվ. 22: Լ. յնվ. 24:

Տիտոս աշակերտակից Տիմոթեայ երիցագոյն՝ էր կրետացի՝ զաւակ հեթանոսաց, կրթեալ յոյժ ուսմունս հելլենացւոց. բայց լուեալ ձայն յաներեւութից, թէ այլ ոգւոյդ փրկութե պարտ է քեզ խնդրել, պէտ եղեւ մրջրէական գրոց. եւ 'ի հասակի քսանի ամաց առաքեալ 'ի Հօրեղբօրէ իւրմէ իշխանէն կրետացւոյ յԵրուսաղէմ՝ ըստուգել զհամբաւ սքանչելեացն Քի, եկն եւ եղեւ ականատես փրկչին եւ ամենահրաշ գործոց նորա, եւ երկիր եպագ նմա. եւ կացեալ յԵրուսաղէմ ընդ աշակերտսն մինչեւ 'ի գալուստ Հոգւոյն սրբոյ՝ ձեռնադրեցաւ յառաքելոց 'ի Կեսարիա պաղեստինոյ գործակից պօղոսի 'ի քարոզութե աւետարանին. եւ յետոյ եթող զնա պօղոս առ Ժմկ մի 'ի կրետէ իբրեւ եպս գորտինոյ քաղաքին: Եւ դարձեալ շրջեցաւ ընդ պօղոսի յասիա եւ յելլադա եւ 'ի հռոմ. եւ յետ կատարման նորա դարձաւ անդրէն 'ի կրետէ, եւ ա-

շա

չանկերանեաց զնշխարն զայն առաքելա-կան քարոզութբ՝ հաստատելով զեկե-ղեցիս. և հասեալ 'ի ծերութն ա-ւանդեաց զհոգին. ժողովեալ զնշխարս 'ի ձեռս հրեշտակաց դէմ յանդիման ե-րևելոյ, 'ի հասակի հբ̄, կմ̄ ղբ̄ ա-մաց: Հ. յուլ. 29: Յ. օգոս. 25: Լ. յնվ. 4:

Տրդատ արքայ հայոց արշակունին՝ էր որդի խոսրովու առաջնոյ, փախու-ցեալ 'ի մահուանէն 'ի ձեռն արտա-ւազդայ մանդակունւոյ 'ի կեսարիա. և իբրև աճեաց, եղև այր զօրաւոր և հսկայ անպարտելի. և երթեալ 'ի հռոմ 'ի դուռն դիոկղետիանոսի կայսեր՝ մեծամեծ քաջութբք իւրովք պսակեցաւ 'ի նմէ, և եկն տիրեաց հայրենի աթոռոյն. և դարձոյց ա-ռինքն պատուով զքոյր իւր զխոսրովի-դուխտ, զոր զերծուցեալ էր օտայն ամատունեաց յամրոցն անի. և էառ իւր 'ի կնութն զաշխէն տիկին ըդ-գուստր արքային ալանաց: Եւ յետ չարչարելոյ բազմօք զգրիգոր լուսա-ւորիչն մեր վն̄ 'ի քն̄ հաւատոյ՝ և արկանելոյ 'ի վիրապ, յորժամ յա-ւէր նահատակել և զհռիփսիմեանս, հարաւ 'ի տն̄է գաւազանաւ սաստիկ խրատու, մինչ զի 'ի խոզադէմ կեր-պարանս փոխիլ, և ըստ օրինակին նա-

Նաբուգոդոնոսորայ է գազանս ճա-
րակել . նոյնպէս և զօրք նր մոլեգնե-
ցան, և եղեն հարուածք մեծամեծք
'ի ժողովրդեան : Յայնժամ խոսրո-
վիդուխտ պարկեշտ օրիորդն ետես
զհրեշտակ մի 'ի տեսլեան երկիցս և
երիցս . և յաղդմանէ նորա երթեալ
ածին զսէն գրիգոր . որով եղև բժշ-
կութի և լուսաւորութեն աշխարհին .
և յամփոփել լուսաւորչին զնշխարս
հռիփսիմեանց` ինքնին թգրն տըր-
դատ բերէր զտեղի հանգստեան նց ,
և աշխէն տիկինն և խոսրովիդուխտ
ընկալեալ զհողն 'ի հանդերձս իւ-
րեանց` պեղէին արտաքս : Յետ այ-
սորիկ 'ի մկրտել տրդատայ` և ըն-
տանեաց նր 'ի սբյն գրիգորէ ան-
թիւ բազմութ 'ի գետն եփրատ` հան-
դերձ ծագմամբ լուսոյ յերկնից և
երևմամբ լուսեղէն նշանի խաչին ,
կոչեցաւ անուն տեղւոյն յովհան-
նէս . որ և յայնմ հետէ յայր այլ փո-
խեալ` եղև գործակից լուսաւորչին
'ի դարձուցանել զհայաստան աշխարհ
'ի լոյս ածգիտութե , և օրինակ ջեր-
մեռանդն ածպաշտութե կատարեալ
առաքինութե : Եւ զկնի բզմ և մե-
ծամեծ գործոց` յաւուրս ծերութե
թողեալ զհոգս աշխարհի` առանձ-
նացաւ 'ի լեառն սեպուհոյ 'ի միայնա-
րան լուսաւորչին խստակրօն ճգնու-
թբ .

թէ․ և ապա յանոապոյ իշխանաց կո-չեցեալ անդրէն յաթոռն, և ոչ ա-ռեալ յանձն, դեգերով մահու զրաւի 'ի կենաց բազմափայլ ճառագայթն ածպաշտութե՝ 'ի հասակի իբր ձե ա-մաց՝ յամի տն 341 ։ Եւ յառաջ քան զնա (որպ երևի՝) փոխեցաւ առ ած ածասէր թագուհին՝ աշխէն տիկին, որ 'ի վաղուց հետէ հրաժարեալ 'ի վայելչից կենցաղոյս՝ Ճգնողական վա-րուք առանձնացեալ էր յամրոյն գառնոյ ։ Նոյնպ և առաքինազարդ օրիորդն խոսրովիդուխտ՝ կուսա-կրօն սրբութբ և ածպաշտութբ զարդարեալ, անդ 'ի գառնի կատա-րեաց զկեանս իւր 'ի հաճոյս այ ։

Հ․ նոյ․ 29 ։

Տրփոն Նշանագործ վկայն՝ ժմկակից գրիգորի սքանչելագործի, էր 'ի փռիւգիայ գաւառէ՝ որդի հաւա-տացեալ ծնողաց․ և մնացեալ որբ 'ի հօրէ՝ սնաւ ը․ քեռն իւրում երի-ցու 'ի բարեպաշտ մօրէն ած երկիւ-ղածութբ և աղօթասիրութբ․ և յարա-ծել մանկանն ոչխինի զսագս առ լերինն, տեսանէին ընկերք նր՝ զի զհիւանդացեալս 'ի նոցանէ աղօթիւք բժշկէր․ վսն 'ի հարկանիլ միոյ 'ի մանկանց յօձէ՝ կարդաց առ Տրփոն օգնել ինքեան․ և նր աղօթս արա-րեալ՝

քեալ՝ ազատեաց զնա 'ի գերանց մա֊
հու. և յայնմ հետէ՝ շրջեալ ը՟ թշ՟մ
տեղիս՝ առնէր նշանս մեծամեծս ան֊
ուամբն ք՟ի, և հալածէր զդևս.
մինչև յանուանէ կոչել դիւահարաց
զն՟ն յերկրէ հեռաստանէ. վ՟յ տա֊
րան զնա արքունի խնդրակք մինչ
'ի Հռոմ, ուր բժշկեաց զդուստր
զօրագլխանոսի կայսեր: Եւ կեցեալ
ա՟յն արքունի մինչև 'ի հալածանս
դեկոսի՝ ըմբռնեցաւ յակիւղինոսէ ե֊
պարքոսէն նիկիոյ. և գտեալ վ՟ն
հաւատոց՝ կախեցաւ 'ի վ՟ր խարու֊
կի լուցելոյ, և խորովեցաւ. ապա
սուսերօք խոցոտեցաւ, և արկեալ
'ի դաշտ՝ կոխոտեցաւ 'ի ձիընթա֊
ցից. և յետ տանջանաց ապրե՟լ զօ֊
րու՟թն ա՟յ՝ 'ի վախճանի կատարեցաւ
սրով յամի տ՟ն եբր 250: Հ. ֆէփր.
2: Յ. ֆէփր. 1: Լ. նոյ. 10:

Փ

Փեէբրոնիա կոյսն էր 'ի մանկութէ սնեալ 'ի կուսաստան աղօթից 'ի սիբա կ՟մ նիսեբի (ը՟ ոմանց մըծբին) քաղաքի՝ ը՟ ձեռամբ հօրաքեռ իւրոյ բրիոնայ, որ էր մայր վանից. և 'ի հալածանս դիոկղետիանոսի հոգայր յոյժ վ՟ն սանոյն իւրոյ փեբրոնեայ, զի էր կայտառ յոյժ երեսօք

և վայելչադիտակ. վ՟ն ծմ՟ քերց
յաւուրն միանգամ տայր ճաշակել.
իսկ փերբոնեայ յերկիր աւուր միան-
գամ. որ և ինքնակամ ճնշէր զանձն
ևս ք̅ զևս՝ մերթ գետնախշտի լինե-
լով, և մերթ 'ի նեղ բադրոնակ մե-
կին' 'ի փայտեայ մահճակալ ընկողմանե-
լով. և հսկմամբ աղօթից վանէր ըզ-
դիճակման ցնորս, և արտասուօք շի-
ջուցանէր զփորձանս չարին: Եւ 'ի
տատկանաւ հալածանաց խորհեցան
քորքն փախչել 'ի վանաց, և թաքչել
այլուր. իսկ մայրն վանից չառնոյր
յանձն. այլ ասէ, իւրաքանչիւր
զիւր օգուտ ընտրեսցէ. և 'ի հար-
ցանել զփերբոնիա՝ որ յայնժամ հի-
ւանդագին անկեալ դնէր 'ի բադրո-
նակի իւրում, նա ասաց. լաւ է ինձ
մեռանիլ քան ելանել 'ի տեղւոջէն.
ուր ետու զանձն իմ միանգամ ա̅յ.
և 'ի ցրուելն քերցն՝ մնացին ե̅ փեր-
բոնեայ բրինա մայրն, և երկրորդն
նորա թոմայիս: Այս եկեղ սիղ-
ոճխանոսի դ̅ւրի 'ի քաղաք անդր,
լ̅ա մանկանց ոմանց ետ բերել առա-
ջի իւր զփերբոնիա. ե̅ որում եկն
և թոմայիս 'ի ձև աշխարհիկ կա-
նանց՝ տեսանել զկատարումն: Խօսիլ
սկսաւ դատաւորն բ̅զմ ողոքանօք ը̅-
փերբոնեայ, զի ուրացցի զք̅ս, և
հարսնացցի եղբօրորդւոյ իւրում

ընսախմբեալ՝ որ էր ընդ նմա. իսկ կոյսն որ լցեալ հոգւով սրբով՝ մերժեաց զամ հրապուրանս նր: Վսյ պատաստանեցին զպզեատիկ կուսին, և արկեալ զնա 'ի չորից կողմանց՝ մատուցին ջահս 'ի ներքոյ, և դալար բրօք հարին զկողս նր: Եւ յարհամարհել փերբանեայ զտանջանսն՝ քերեցին զնա մինչև ցոսկերս, և հատին զլեզու նր և զստինսն և զոտսն. և 'ի փոշել կուսին առ ած աղօթիւք՝ նոքին իսկ հեթանոսք կարեկից ըլնէին նմ, և նզովէին զդիւսկզմտխանս և զկուռս նր. և յորժամ յոգնս ապաստան էր հարանցն, եա բռնաւորն զենուլ զնա իբրև զոչխար: Այլ առ օրին սատակեցաւ այրն երկնաւոր պատժովք. և ընսախմաքոս հաւատոյ 'ի քն հանդերձ այլովք իշխանօք. վէմ և մարմինն փերբանեայ մեծաւ փառօք ամփոփեցաւ 'ի վանս իւր. և ապա շինեցաւ տաճար յանուն նորա յեղակ քաղաքին (ըն ամանց 'ի սբյն յակոբայ մծբնայւոյ): Հ. Յ. Լ. յունիս. 25:

Փեւրոնիոնա, որ և Փերոնինա կին էր էրենան ամի, էր ըննայոնացի՝ վաճառականի ցորենոյ. զոր բերեալ վաճառէր յանկիւրեա գաւառացւոց. որ 'ի ժմս հալածանաց դիոկղետիա-

տեսանոսի մատնեցաւ իշխանին քաղա-
քին վն քրիստոնէութե. և 'ի համար-
ձակ խոստովանիլ նր զՔս հաւատով՝
հեղուսին բևեռս 'ի ձեռս և յոտս
նր. և յետ քերանաց արկին 'ի հնոց
բորբոքեալ. և 'ի պահիլ նր ող կեն-
դանի՝ հարին դարձեալ բևեռս յոտս
և 'ի ձեռս և 'ի գլուխն. կամ ժբ այ-
լոց՝ զձեռսն բևեռեցին 'ի գլուխն, և
զոտսն ը միմեանս. և յայսկոյս յայն-
կոյս վարեցին, մինչև աւանդեաց
զոգին 'ի ձեռս այ: Հ. դէկ. 2: Յ.
Լ. նոյ. 29:

Փիլիպպոս առաքեալն Քի՝ մին յեր-
կոտասանից, որ էր 'ի թուոյ նախ-
կին աշակերտելոց և յերևելեաց.
քաղաքակից պետրոսի և անդրէի
'ի բեթսայիդայ գալիլեացւոց, շըր-
ջեցաւ քարոզութ յասիա, և եհաս
մինչև յաշխարհն սկիւթացւոց. և
յետ երկար ջանից 'ի պաշտօնն ա-
ռաքելական եկն 'ի յերապօլիս քա-
ղաք, որ էր քոյր նր մարիամ կամ
մարիամնէ. և անդ կատարեցաւ կա-
խեալ գլխ'ի վայր զխաչէ՝ հրամա-
նաւ նիկանովրայ բդեշխի առ տրայ-
խանոսիւ: Զաշտարակից երկու փիլիպ-
պոսի և մին յեօթանասնից բարթու-
ղիմէոս անուն. բայց կենդանի պա-
հեալ՝ ամփոփեաց ընդ մարիամնեաց

զմարմին փիլիպպոսի ։ Հ․ նոյ․ 17 ։
Յ․ նոյ․ 14 ։ Լ․ մայ․ 1 ։

Փիլիպպոս առաքեալ՝ անուանեալ աւետարանիչ, և մի յեօթանց սարկաւագաց ընտրելոց, քարոզեաց զքս 'ի հրէաստան և 'ի սամարիա, և մկրտեաց զեթէովպացի ներքինին․ ապա չքեցաւ յազոտս, ուր եղև եպս տրաղացւոց․ և անդ չարչարանօք կատարեցաւ 'ի քս․ կմ ըստ այլոց՝ խաղաղութբ վախճանեցաւ 'ի տան իւրում 'ի կեսարիա փիլիպպեայ․ ուր էին նր դստերք չորք կուսք՝ մարգարէք․ յորոց մի է Երմինէ․ զոր տես ընդ անուամբն ։ Հ․ փետր․ 9 ։ Յ․ հոկ․ 11 ։ Լ․ յունիս․ 6 ։

Փիլիպպոս եպս․ տես ընդ Եւգինեայ ։

Փոկաս հայրապետ սքանչելագործ՝ էր 'ի սինոպ քաղաքէ պոնտոսի՝ որդի պամփիլոսի նաւագործի, սնեալ յերկիւղն այ․ մինչ զի 'ի տղայական հասակի պահօք և աղօթիւք ողջացուցանէր զհիւանդս, և հալածէր զդևս անուամբն քի․ և ապրէր զվտանգեալս 'ի ծովէ․ և մեռեալս ևս յարոյց ։ Եւ յետ շքեղոյ նշանագործութե յամսաւ և յանխոնջ իբրև դարձաւ 'ի սինոպ, աթոռին զնա եպս

քա֊

քաղաքին. որ և առաքելական քա-
րոզութ̄ և սքանչելեօք դարձոյց զյո-
լովս 'ի հեթանոսաց: Իսկ 'ի գալ
տրայիանոսի կայսեր յամասիա՝ մատ-
նեցաւ յառաջ ն̄ր. և յետ հարց-
ման և կտտանաց և բանտից՝ ել հր-
ամանն սպանանել զնա սրով. և ըզ-
մարմինն 'ի հուր այրել. որ և զկնի
մահուան արար բ̄զմ հրաշս. Իսկ
նշխարք ն̄ր այլին փոխադրել̄ 'ի վեն-
նա գաղղիացւոց 'ի տաճար ս̄բց ա-
ռաքելոց: Հ. Յ. սեպ. 22: Լ. յուլ. 14:

Այլ է և միւս Փոկաս նա̄ւ կմ̄ վկայ
'ի կողմանս հռովմայ առ նովին տր-
այիանոսիւ, դատել յատենի ամբր-
կանոսի դատաւորի. որոյ ահաբե-
կեալ 'ի սքանչելեացն՝ զոր եցոյց ա̄ծ
'ի վ̄ր ս̄րբյն, անկաւ կիսամահ իւ-
րովքն հանդերձ. և ապա յարուցեալ
աղօթիւք ս̄րբյն՝ զեկոյց զիրան կայ-
սեր. և նա անձամբ քննեալ զփո-
կաս՝ ետ քերել զմարմին նորա, և
եարկ 'ի նոր այրեցեալ կիր. և 'ի
միւսն անարատ՝ արկին զնա 'ի ջե-
ռուցեալ բաղանիս. ուր աղօթելով
աւանդեաց զոգին. և 'ի վաղիւն անդր
երևեալ տրայիանոսի՝ ասաց. Ինձ
բացան դրունք արքայութե̄ երկնից,
և դու երթիջիր 'ի պատրաստեալ
քեզ տեղին. և յետ սակաւուց մե-
ռաւ թշ̄րն: Հ. Յ. յուլ. 23:

Փոփենոս. տես Է Անիկտոսի:

Ք

ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՄԱՆԿՈՒՆՔ ՍԵԲԱՍՏԱՑԻՔ՝ էին քաջընտիր զօրականք կայսերական գնդի կապադովկեցւոց առ ըԼիկիանոսիւ, հայրենեօք յաշխարհէ փոքուն հայոց 'ի զանազան քաղաքաց. առ համարակ քրիստոնէայ հաւատով. որք և միաբան աղօթիւք յանդըդի վայրի անձրև յերկնից ընկալան. և զօրութ աղօթից վանեալ զպատերազմ բարբարոսաց՝ նախանձելի եղեն զինուորակցաց: Եւ 'ի լինել նոցա երբեմն 'ի սեբաստիա, ըԼիւսիաս դուքս կեսարիոյ հրաման առեալ 'ի ըԼիկիանոսէ՝ դատել զնս քրիստոնէայս 'ի զօրուն, յղեաց պատուէր առ ագրիկողայոս դատաւոր սեբաստիոյ՝ քննել զքառասունսն: Եւ նք գտեալ զնս հաստատունս 'ի քս, և անվեհեր 'ի պնդնիս, եարկ 'ի բանտ. ուր երևեցաւ նց տր, և զօրացոյց զքաջ նահատակսն: Այս եկն և ըԼիւսիաս 'ի քաղաք անդր, և նստեալ յատեան ընդ ագրիկողայոսի՝ իբրև ետես զանփոփոխ միտս վկայիցն, հրամայեաց հարկանել զբերանս և զդէմս նց քարամբք. իսկ դահճացն

չփոխեալ՝ զՅիսուսեանս հարկանէին. և
'ի կամիլ դիւրին անձամբ քարընկէց
լինել 'ի սրբոյն՝ եհար զդատաւորն:
Յայնժամ յղեալ զնոսա անդրէն 'ի
բանտ. ուր կրկին այցելութիւն եղե-
նոց 'ի տնէ երկնաւոր ձայնիւ: Եւ-
յետ վերստին քննութե՝ եւ հրաման
կապել զնոսա Է երեկս, և արկանել
մերկ 'ի լիճն սեբաստիոյ. և զի ձը-
մեռն էր, 'ի դժնդակ օդոյ սկսա-
պաղել ծովակն, և հերձուլ զմար-
մինս վկայից: Ընդ որ չժուժեալ
միոյն 'ի նոցանէ՝ վազեալ արտաքս
'ի բաղանիս պատրաստեալ առ լը-
ճին. և փութով փչեալ զոգին՝
զրկեալ յերկոցունց կենաց: Եւ-
զայս գիտացեալ մի ընկերաց նորա՝
ողբային զկորուստ եղկելոյն, և
առ փրկիչն կարդային՝ չթողուլ զնո-
քեանս 'ի ձեռանէ. և ահա Ճառա-
գայթ փրկչին ծագեալ 'ի գիշերի 'ի
լիճ անդր, և եղկացոյց զսառնամա-
նիս. երևեցան և պսակք Խ թուոյ
սրբոցն. զոր տեսեալ միոյն 'ի պահա-
պանաց՝ որ կարգեալ էր 'ի վերա-
կացուն բաղանեաց, ձայն տուեալ
ընկերացն՝ թէ և ես քրիստոնեայ
եմ, ընկէց զանձն 'ի լիճն՝ նահատա-
կակից լինել սրբոցն և պսակակից,
փոխանակ ուրացելոյն 'ի թուոյ նոցա:
Ապա ընդ այգն հանէին զսբ քառա-

տանեալ 'ի լճէն , և խորտակեցին ըղ-
քարձս նց և զոսկերս բրօք և տա-
պարօք · որով և մեռան իսկ · և քար-
ձեալ 'ի տայլս՝ տարան յեզր գետոյ ·
և զի գետ կենդանին կայր մերձոտն
մանկագոյնն 'ի սցա , մայր նր խնդրէին
շաղակել տարաւ զնա ընդ այլսն ·
որ և 'ի ծնգնի աւանդեաց զոգին :
Յետ այսորիկ սրբէղ զմարմինս քա-
ռասնից՝ արկին զնշխարս նց 'ի գետ ·
և սբքն երևեցան եպսին սեբաս-
տիոյ · որոյ երթեալ 'ի խաւր մի գե-
տոյն՝ եգիտ զնշխարս նց լուսանշոյլ
և պայծառափայլ , և ամփոփեաց պա-
տուով , յամի կոր 316 : Ներբողեցին
յանթառամ ծաղիւք զքառասունսն՝
բարսեղ , նիւսացին , եփրեմ , և ծո-
խադոյն եւ սիսիանոս վէմք հայոց
'ի քաղաքի անդ սեբաստիոյ 'ի տա-
ճարի սբցն : Հ · Յ · Լ · մրփ · 9 :

Քառասուն հինգ վկայք՝ ճմլակիցք
և գաւառակիցք սբց քառասնից ,
էին նոյնից քաջ զօրականք առ լի-
կիանոսիւ , 'ի գնդէն՝ որ կոչիւր
լեգէոն հայոց , և կայր 'ի նիկոպօ-
լիս փոքուն հայոց · ուր իբրև եկն
լիւսիոս դուքս՝ դատել զքրիստո-
նեայս 'ի զօրուն , յանդիման եղեն
նմ արք քառասուն և երեք 'ի գնդէ
անտի , և դաւանեցին զանձինս
քրիս-

քրիստոնէայ. (յորս յաւելան յետոյ
պահապանք երկու, և եղեն ԺԲ ամ
խն): Իսկ գլխաւորն 'ի սբց զեռն-
դիոս անուն՝ բան առ բան պինդա-
տոկութբ յամօթ արար զդուքսն.
Նոյնպէս և այլք արիաբար հանդիսա-
ցան 'ի պինդն. վսն հարին նախ
զբերանս նց քարամբք. և կապեալ
ծանր շղթայիւք՝ փակեցին զնս յաշ-
տարակ մի ջրզբին 'ի տապ ամարայ-
նի. ուր զեռնդիոս պատմէր ընկե-
րացն զկատարումն սբց վկայից, եւ
առաւել վկայութեամբ ընութբ տկա-
րաց. և օրինակաւ նոցին խրախուսէ
տայր առաքինի կալելոցն: Ապա
կրկին գտեալ զնս լիւսիաս՝ ետ
քերել զմարմինս նց երկաթի եղն-
գամբք և խեցեօք. և անդրէն էարկ
'ի բանտ. ուր կին մի բարեպաշտ
բասիանէ անուն՝ բերէր սբցն ջուր
'ի զովացումն. այլ 'ի զանգիտելն
'ի պահապանաց՝ խօսեցաւ ԺԲ նմ
զեռնդիոս հայերէն առ չիմանալոյ
բանտապանացն. և նր գտեալ զպա-
տուհան մի՝ ԺԲ այն ետ զջուրն: Իսկ
'ի մէջ գիշերի յաղօթել սբցն և 'ի
սաղմոսել զամբիծքն, էջ առ նս
հրշտկ մի լուսով մեծաւ, և քաջա-
լերեաց զնս. որով և հաւատացին
երկուք 'ի պահապանաց ազգաւ ե-
գիպտացիք, և բանտակից եղեն

ս̃բցն ։ Ապա եւ հրաման ՚ի բռնաւորէն ծայրատել սակրօք զնն̃ մեկայն առ հ̃րկ ՚ի ձեռաց և յոտից, և հրոյ ճարակ տալ զն̃ն , և վարել ՚ի գայլ գետ ․ և այնպ̃ կատարեցան ՚ի ք̃ս ։ Այր մի ոմն ՚ի ս̃բցն սխխանոս անուն պապակեալ ՚ի ծարաւոյ ՚ի ծայրատել մարմնոյն , և յեցեալ ՚ի վէմ մի՝ կարդայր առ տ̃ր ․ և նոյնժամայն բղխեաց ջուր ՚ի վիմէն , և զովացոյց զն̃ա ․ և յորժամ տանէին զընկերս ն̃ր յայրումն հրոյ , մնացան զն̃ա առ վայր մի դահճքն ․ իսկ ն̃ր աղաղակեալ զկնի՝ ասէր , մաս եմ և ես ․ և այնպ̃ կատարեցաւ ը̃ ընկերս իւր ․ իսկ զնշխարս ս̃բցն անկորուստ պահելս ՚ի գետն՝ ժողովեցին հաւատացեալքն և ամփոփեցին՝ յամի իւր 317 ։ Հ ․ յուլ․ 12, կմ 10 ։ Յ ․ Լ ․ յուլ ․ 10 ։

Քառասուն և ինն վկայք ․ տես ը̃ Կալիստրատոսի , և ը̃ Եւփիմեայ ։

Քրիստափոր փառաւոր վկայն՝ որոյ առաջին անունն մարգարիտ , էր յազգէ սկիւթացւոց շանագլուխ կոչեցելոց , հսկայ մարմնով և ահաւոր գլխօք , եկեալ ը̃ կայսերական զօրաց յաշխարհն ասորւոց , և հաւատացեալ ՚ի ք̃ս՝ ՚ի ժմկս յուլիանո-

նոսի ուրացողի. յորմէ կարգեալ դիկոս ումն դատաւոր յասորիս՝ չարչարէր զքրիստոնեայս. զոր տեսեալ քրիստափորի՝ մատեաւ առ դահիճսն, և կշտամբեաց զանգթութիւն նոցա ընդդէմ ծառայիցն Քի. իսկ նոցա զահի հարեալ 'ի նմէ՝ զեկուցին գետնին: Այս 'ի կալ քրիստափորի 'ի տան աղօթից՝ եկին երկերիւր զօրականք ունել զնա. և նա ել ընդ առաջ նոցա սիրով, և դարձոյց զնոսա 'ի Տր. և կոչեալ զպետրոս քահանայ՝ մկրտեցաւ 'ի նմէ նոքօք հանդերձ, և անուանեցաւ քրիստափոր (կամ քրիստոֆօրոս, իմ քրիստոսաբեր կամ քրիստոսակիր). և ապա եկեալ յատեան, և համարձակ դաւանեալ զՔն՝ մատնեցաւ 'ի

քերանս :

Եւ յարհամարհել նր զտանջանս, և 'ի գոհանալ զնէ, հրաման ետ թագաւորն տանել զնա 'ի տուն ուրեք, և ածել զերկուս պոռնիկ կանայս՝ խաբել և պարտել զանպարտելի նահատակն. այլ նա դարձոյց զնոսա 'ի զղջաստութն և 'ի հաւատս Քի. որոց անուանք էին կաղինիկէ, և Ակիւլինէ: Իբրև լուաւ դատաւորն. ետ կոչել զերկոսին կանայսն. և սաստիւ ստիպէր զնոսա զոհել անդրեն 'ի պաշտօն կռոց. այլ նք արիաբար ընդդէմ կացին. վասն կախե-

ցին ղերանելեան , և այնչափ տան-
ջեցին քերանօք և այլպէս կտտա-
նօք , մինչև աւանդել զհոգիս ի-
րեանց :

Այս 'ի միւսանգամ դատիլ քրիս-
տափորի՝ եկին յառեան և երկե-
րիւրքն՝ որք հաւատացին 'ի ձեռն նր · և նք ևս ընկալան զմահու նահա-
տակութիւնն : Իսկ սբն քրիստափոր արկաւ 'ի պղնձի սան եռացել ձիթով և ձիւթով . և 'ի պահել նր կենդանի՝ քարշեցին զնա ը̄ երկիր · և ապա հատին զգլուխ քաջայաղթ վկային յանտիոք քաղաքի , յամի իբր 362 · ուստի փոխադրեցաւ մարմին նր 'ի ձ̄ռքն տաճկաց · յետոյ ապա բերեալ 'ի կոստանդնուպօլիս , և անտի յարևմուտս : Այլ որ ինչ այլազգ աւանդի յոմանց զքրիստափորէ , տեսցի յը̄արձակն գործոյս քննութե :
Հ · յաւնիս · 14 : Յ · ծայ · 9 : Լ · յուլ · 25 · և 24 :

Բարխասինեա , որ և Բրխասինէայ կոյս բազմաչարչար՝ էր առ տրայանո-
սիւ 'ի տիւրոս քաղաքէ , միամօր դուստր ուրբանոսի դքսի և նիկեայ , հրաշափեղ տեսլեամբ · զոր ցան-
կային բզ̄մք յաւագաց հարանացու-
ցանել որդւոց իւրեանց · այլ հայր նր կարի դիցապաշտ կորզեալ զնա
'ի

'ի մշտնջենաւոր սպաս կռոց իւրոց արծաթեղինաց և ոսկեղինաց՝ փակեալ յաւանձին աշտարակի միում նաժշտօք հանդերձ , զի լիցի անէ առաւել սիրելի ա͞ծոց: Բայց սիրեաց զնա ա͞ծն ճշմարիտ՝ ք͞ս փրկիչ մեր . որ երևեցաւ կուսին 'ի տեսլեան՝ ձայնելով առ նա յանուանէ , ք'րիստոնեայ ք'րիստոնեայ . որով լուսաւորեալ մտրեաց զկուռս , և ետ աղքատաց: Զայն իբրև գիտաց հայր ն͞ր , լի եղև բարկու͞թ , և հրամայեաց ծառայից հարկանել զերեսս ն͞ր . ապա մերկացոյց և գանեաց սաստիկ . և տեսեալ զմիտս ն͞ր անդարձ 'ի ք͞սէ՝ էարկ կապանօք 'ի բանտ . յետոյ հրապարակաւ դատեալ զկոյսն՝ տանջեաց քերանօք և անուօք և հրով . այլ յա͞ծէ պահեցաւ ո͞ղ . և յարկանելն զնա 'ի ծով՝ եհան զնա հր͞շտկ ա͞յ , և մկրտեաց . կա͞մ ը͞ս այլոց՝ եկն ամպ լուսաւոր , և ցօղեաց 'ի վ͞ր ն͞ր 'ի մկրտութի . և մինչդեռ խորհէր հայրն գլխատել զնա , ինքն եղև յանկարծամահ.: Այս եկն դիոս դ͞ուր 'ի տիւրոս . և նա ևս չկարաց յաղթել աղախնոյն ք͞ի տանջանօք: Յետոյ քննեաց զնա յուլիանոս դ͞ուր . և յետ բ͞զմ չ͞րչրնաց՝ հանդերձ մեծամեծ սքանչելեօք , խոցեցին երկու-

տի-

տիգաւորք զկողս սրբու․ Հւոյն քրիս-
տոնէայ, և այնմ կտրեցաւ 'ի տոր՝
կամի տն իբր 110. իսկ Ոչխարք Նր֊
ջեա Ճմկայ սփռեցան յարեւմուտս։
Հ․ յուղ․ 23, կՏ 24: Յ․ Լ․ 24։

Օ

Օփանէփէոս․ տես Եւստրատիոս
եանք։

Ճա․

Ժամանակք գլխաւոր հալածանաց եկեղեց-ւոյ, յորս եղեն բազմաւորք վկայք ։

ա. Հալածումն 'ի Ներոնէ՝ յամի 64։
բ. Հալ՛՛ 'ի Դոմետիանոսէ՝ յամի 93։
գ. Հալ՛՛ 'ի Տրայիանոսէ՝ յամի 107։
դ. Հալ՛՛ յԱնտոնինոսէ՝ յամի 162։
ե. Հալ՛՛ 'ի Սեւերոսէ՝ յամի 202։
զ. Հալ՛՛ 'ի Մաքսիմինէ՛՛ յուլիոսէ 235։
է. Հալ՛՛ 'ի Դեկիոսէ՝ յամի 250։
ը. Հալ՛՛ 'ի Վաղերիանոսէ՝ 257։
թ. Հալ՛՛ յԱւրելիանոսէ՝ յամի 272։
ժ. Հալ՛՛ 'ի Դիոկղետիանոսէ ․ 284։
և կրկին ես 'ի նմէ և 'ի համա-խոհից նր, որք էին Մաքսիմիա-նոս Հերակլէս, Մաքսիմիանոս Գաղերիոս արմենտարիոս, Մաք-սիմինոս Դաժ, և Լիկինիանոս ․
302 = 323։
ժա. Հլ՛՛՛ 'ի Յուլիանոսէ ուրացողէ 361։
Թող զհալածանս արիանոսաց 'ի նմին դ դարու․ ոպ և զպատկե-րամարտից 'ի ը և 'ի թ դարս ։

Հա.

Համառօտ

Յորդորակ 'ի բանից հարց ։

Մե՟ հայրն մեր Անտոն * Մտեալ
,, պատուիրէր . . . որոշել զ'ի գիրան
,, պատուիրանս, և չխոտորել զգործս
,, Մէջն՝ աւ. 'ի նախանձու ոց զօրա_
,, նալ հոգւոյն խրատելոյ 'ի պատ_
,, ուիրանաց ||. Ալբանոս 'ի Հարց
անպտղին. յն ։

Գրիգոր Սքանչելին ասէ ․ * Վե_
,, կայիցն պատուովք զուարճանամ,
,, և նահատակացն արեամբ ցնծամ․
,, այլոցն են հանդէսքն և զօրանալն,
,, իսկ ինձ պսակքն ․ այսքան յո՜ջա_
,, կողն յարժանական զբարեփառու_
,, թին, և այսպէս ընտանեամ ուղ_
,, ղութեցն ։ Արդ՝ ոմն Հէրոդէսն փոխեալ
,, է, և ամէն բանալի պատրաստութեր
,, և զկերպս և զանձինս և զմիտս, ասել
,, ինչ յօժարութ՟ յղիս ոց՝ և լսել. և
,, զոմ՟ նուաճագոյնս կարծել աւ ոց
,, նահատակութին ։ Վս՟ զի ես այս_
,, պէս իսկ ունի ․ բազմաց եղելոց
,, մեզ յառաջնորդութի լուսագու_
,, նին, և յոլովագունիցն յառա_
,, քինութ՟ խրատուց, բանի, օրինաց,
,, մրցելոց, առաքելոց, նոցին են_
,, քեանց ․Բ․ն չարչարանացն՝ Աշխա_
,, րհին Վկայէն 'ի խաչն 'ի վերելելոյ, և
,, զիս ժողովողի, զի բնաւեսցէ զիմ

,, մեզս

,, մեզս, և զօձն խայտառակեսցէ, և
,, զփայտն սրբեսցէ, և հեշտութեան
,, յաղթեսցէ, և զադամ վերստին
,, կեցուսցէ, և զպատկերն զանմեղն
,, միւսանգամ կոչեսցէ: Այսքան_
,, եաց եղելոց մեզ և այսպիսեաց, (այլ
,, յայսր ժմի մր) ոչինչ ՚նուազ ՚ի
,, դասատախարակութեան (են մեզ) Վկայք,
,, ողջակիզք բանաւորք, զենմունք
,, կատարեալք, պատարագք ընդու_
,, նելիք, ճշմարտութեան քարոզութիւնք,
,, սրբութեան արժանացուցիչք (ոյ յաղ_
,, թանակօղք), օրհնացն լրումն
,, հոգևորին խմացելոյ, մոլորութեան
,, լուծումն, չարութեան հալածանք,
,, մեղացն ջնջեղէք, աշխարհի մաք_
,, րութի Ս. ՚ի ճառն նիպրեանոսի:

Մաղ

Մաղթանք առ Քրիստոս երկնից Տէր բարեխօսութեամբ առաքելոց :

('ի Յն որդւոյ · պժ = պկ :)

Հոգւով հաստեա՛՝ տիրականին ,
և մի՛ հաներ՝ յինէն զ°հոգին ·
Այլ առաջնորդ՝ լինել 'ի յերկին ,
հոգիդ լցի՛՝ սբ՟ և բարին :
Պաղատանօք՝ Ածածնին ,
անապականին՝ և միշտ կուսին ·
Եւ Յովհաննու՝ կարապետին ,
յանապատէ՝ բարբառ ձայնին :
Աղաչանօք՝ մաքուր դասին ,
Առաքելոց՝ նախ առաջին ·
Որք ըղձոսանս՝ հոգւոյդ արբին ,
և ընդհանուր՝ մեզ արբուցին :
Աշակերտաց՝ գերագունին ,
սբ՟ հաւատոյ՝ անշարժ Վիմին ·
Եւ Անօթոյ՝ ընտրեալ, բանին ,
անձառաւելեայ՝ ըն տեսողին :
Մաքուր Որդւոց՝ ըն զեբեդին ,
որք 'ի վերուստն՝ որոտացին ·
Եւ Անդրէի՝ քում խաչակցին ,
և Մատթէի՝ քարոզողին :
Փիլիպպոսի՝ զ°հայր հարցողին ,
Բարթողիմէայ՝ զ°մեզ կոչողին ·
Յակոբոսի՝ մակ ալփէնին ,
և Թովմայի՝ երկուորեկին :

Նա

Նախանձայոյզ՝ Շմաւոնին,
և յակոբեան՝ ըն Յուդային.
Եւ ԺԲ անուան՝ Եղբօր քոյին,
արդար անուն՝ հայրապետին:
Եօթանց սբց՝ զոր ընտրեցին,
սարկաւագաց՝ փոքրիկ հօտին.
Որոց նախկին՝ պարուց դասին,
պսակ անունն՝ է ը̅ նորին:
Եւ քում ընտրեալ՝ Եօթանասնին,
աշակերտաց՝ քարոզ բանին.
Եւ որք նոցայն՝ հետևեցին,
յիւրաքանչիւր՝ ժամանակին:
Հայրապետաց՝ հանուրց ազգին,
Վարդապետաց՝ ուղիղ բանին.
Որ զքեզ որդի՝ հօր միածին,
խոստովանել՝ մեզ ուսուցին:
Սպասաւորաց՝ սբ խորհրդին,
իննեակ դասուց՝ յեկեղեցին.
Համանմանեաց՝ վերնագունին,
փառաւորաց՝ ածային:
Նաև նոցունց՝ որք են յերկին,
հայցմամբ Վեհիցն՝ ողորմեա ինձ.
Որք և վս իմ՝ քեզ սպաղատին,
անտես չառնել՝ զգործս ձեռին:
❊ Մարտիրոսօքն՝ անթիւ անձին.
որք վս քո՝ զարիւնս հեղին.
Տուր ինձ արտօս՝ ըր ցաւագին,
հեղուլ փոխան՝ արեան նոցին:
'Ի վկայէն՝ սբ առաջին,
Ստեփաննոսէ՝ զքեզ տեսողին.
Մինչ 'ի վկայն՝ բնաւից վերջին.

որ 'ի Նեռանէն՝ կատարեցին ․
Զարչարանօք՝ ամենայնին ,
'ի տանջանաց՝ փրկեա՛ չարին ․
Եւ կամաւոր՝ մահուամբ նոցին ,
'ի մահուանէ՝ անվախճանին ։
Խաւար բանտիւք՝ արգելանին ,
լուսաւորեա՛ զխաւարս անձին ․
Եւ կուրուբ̄՝ աչաց նոցին ,
յաչս հոգւոյս՝ փայլեա՛ զարփին ։
Հատմամբ ունկանց՝ լսարանին ,
զլսելս բացցես՝ քոյոյ ձայնին ․
Եւ ծայրակտուր՝ փողից յօդին ,
յոգիս բուրեա՛ զհոտ անմահին ։
Կտրեալ լեզուօք՝ սրբաբանիցն ,
զիմս արաղեա՛ բանիւ քոյին ․
Եւ տատանմանց՝ քաղմամբն ուժգին ,
բաց զբերանս՝ առնուլ զհոգին ։
Հատմամբ յուսոց՝ երկուց ձեռին ,
զիմս արձակեա՛ միշտ 'ի բարին ․
Եւ կոտորմամբ՝ մատանց նոցին ,
զիմս գրեսցես՝ անուն յերկին ։
Հերձմամբ մաքրոցն՝ որովայնին ,
հե՛րձ առ յինէն՝ զխորհուրդ չարին ․
Եւ կտրելով՝ ոտից նոցին ,
ոտք իմ կըթոտք՝ հաստատեսցին ։
Քերմամբ մորթոց՝ սրբոցն անձին ,
բորբք մեղացն՝ իմ քերեսցին ․
Եւ մորմոքմամբ՝ հարման աղին ,
հեշտախտութիւնք՝ իմ մաքրեսցին ։
Ընդ բազմահնար՝ տանջման նոցին ,
տանջանք հոգւոյս՝ բժշկեսցին ․
Եւ

Եւ ը՟ հատեալ՝ մասանց յօդին,
ցաւք յօդուածոցս՝ իմ ողջացին։
Բեկմամբ բարձիցն՝ և յօդուածին,
զխմբս ոգնդեան՝ յողդ յողդ մարմին.
Եւ խիստ դանիէ՝ դաւաղանին,
ըզխստուէն՝ կակղեա՛ սրտին։
Ընդ տոտասակաց՝ սուր երկաթին,
ըզսուր քո հա՛ն՝ ը՟դէմ չարին.
Եւ բեւեռօք՝ գարշապարին,
զիս բեւեռեա՛՝ յերկիւղ քոյին։
Ընդ նետաձիգն՝ որ առ նուին,
զիս խոցեսցես՝ սիրով քոյին.
Եւ ը՟ գելոց՝ գելարանին,
զիմ ձմլեսցես՝ սիրտս առ բարին։
Ընդ եռացուն՝ ըն կապարին,
զոր 'ի բերանն՝ արկանէին.
Ընձի՛ զեռանդ՝ բոցոյ ախտին,
և եռացո՛ յիս ըզհոգին։
Ընդ սպառնալեաց՝ խստասրտունին,
զորս առ ոչինչ՝ համարէին.
'Ի սպառնալեաց՝ փրկեա՛ չարին,
և դարձուցես՝ 'ի գլուխ նորին։
Եւ ը՟ խոստման՝ անցաւորին,
յորոց 'ի բաց հրաժարէին.
Մի՛ մատնեցայց՝ ես պատրողին,
խաբիլ սիրով՝ հեշտանութին.
Կախաղանօք՝ սրբոցն սուրին,
զընթացս ուղղեա՛ առ քեզ յերկին.
Եւ կապանօք՝ ծանր երկաթին,
թեթեւացո՛՝ զհոգս երկրային։
Ընդ շղթայից՝ պարանոցին,

զիս

զիս կապեսցես՝ սիրով քոյին.
Եւ Է կոչեցայ՝ որ յոլովքին,
զիս 'ի կապից՝ խլեա չարին:
Որք վ՟ք քո՝ Է հուր անցին,
և Է եռանդ՝ ըն կաթսային.
Ըղձի ըղձհուր՝ մեղաց ախտին,
և ըղձխառուամ՝ ըն գեհենին:
Եւ ծովահերձ՝ սաստմամբ ցրտին,
որով նոքա՝ համբերեցին.
Զիմ ըղձպաղեալ՝ սիրտս առ քարին,
ջեռո սիրովդ՝ ա՟ծային:
Որք վ՟ք քո՝ ողջքէին,
ըղձար գազանաց՝ ուտել զ՟մարմին.
Զիս 'ի ծանեաց՝ փրկեա չարին,
և յեղջերէ՝ միեղջերուէին:
Ընդ բազմօրեայ՝ քաղցի նոցին,
տուր ինձ ըղձհաց՝ քո երկնային.
Եւ Է պատքուամ՝ ըն ծարաւին,
զանապական՝ աղբիւր կողին:
Ընդ օձաբնակ՝ խաւար գբին,
յոր Լուսաւորն՝ էր իմ անձին.
Հան զիս 'ի գբոյ՝ տառապանաց,
ապաւտ կաւոյ՝ հայցմամբ նորին:
Եւ զինչ ասեմ՝ զի ոչ Թուէին,
ըեղանա մեկան՝ տանջանք նոցին.
Որք այժմ առքեալ՝ ծածկեալ պահին,
և անդ յայանի՝ հատուցանին:
Որոց տուժիւք՝ զանազանին,
բուժեա ըղձցաւս՝ խոցս անձին.
Զ՟մարմնոյ, հոգւոյ՝ և ըղձմաց,
և զ՟խորհրդոց՝ գործոց, բանին:

Եւ

...ՏԱՐԱՆ

Եւ ը̄ հատման՝ գլխոց նոցին,
որով գլխոյդ՝ անդամք լինին.
Զիս յարմարեալ՝ էր ը̄ նոսին,
առնուլ զանձուն՝ ը̄ բոլորին:
⁜ Ճգնաւորօքն՝ յանապատին,
հետեւողաց՝ կենաց ձայնին.
(Տուր ինձ թողուլ՝ զ°սէր աշխարհի,
փախել 'ի սէր՝ քո երկնային:)
Եւ բարձողաց՝ ուսով, խաչին,
մեռծ և զիս՝ ի̄ աշխարհին.
(Եւ քո ըզկնի՝ ընթացողին,
ըզգնացս իմ՝ ուղղեա զոտին:)
Գլխաւորօք՝ մեծն Անտոնին,
հեղինակի՝ ը̄ր երամին.
Եւ որք նովաւ՝ յայս կարգ եկին,
մինչև յայժմուս՝ և որք լինին:
Զանապատնեալ՝ վարուք նոցին,
և ծաղկերանդ՝ քեզ ընծայլին.
Շնորհեա փոխել՝ պնդերս անձին,
ի̄ պատարագ՝ քոյոյ անկին:
Որք զաղօթից՝ ըն շնորհս առին,
և զարտասուաց՝ յորդ վտակին.
Զգեա և զիս՝ հայցմամբ նոցին,
թէև հեղգամ, 'ի նոյն բարին:
Եւ որք պահօք՝ ըն մեռուցին,
զախտըս մարմնոյ՝ °կըլնաքարին.
Տուր ինձ նոքօք՝ առ ցանկալին,
սանձել ըզկերս՝ որովայնին:
Որք խորհրդովք՝ ըն յաղթեցին,
պոռընկական՝ պատերազմին.
Տուր յաղթուն̄՝ ծուլիս անձին,
գանէ լըման՝ գործոց չարին:

Եւ

Եւ ոյք 'ի խուն՝ փոքու նուլթին,
ապաւինուէն՝ ըն աւիրեցին •
Տո՛ւր ինձ յաղթել՝ անիրաւին,
և չարաչարել՝ բռնակալին :
Քաջ եղելովքն՝ 'ի յարութէն •
ը̄ ձանձրութէ՝ միջօրէին •
Արիացո՛ զհեղգս՝ առ բարին,
և զարագօղս՝ առ վատթարին :
Ո՛րք բարկութէ՝ ըն յաղթեցին,
և զ°որոտմունն՝ ըն սանձեցին •
Նոքօք սանձեա՛՝ տէր զերկուսին,
մինչ տարապարտ՝ առ իս շարժին :
Եւ ոյք հպարտ՝ փառամոլին,
յաղթօղ գտան՝ յապարխին •
Զիս փրկեսցեն՝ հայցմամբ նոցին,
յաջակողմեան՝ մեծամեծարողին :
Որք գերազանց՝ պատուիրանին,
քան ըղձ°նուն՝ ժուժկալեցին •
Տո՛ւր ինձ գտնել՝ բաւանալ քոյին,
քաղցր լծոյ՝ թեթև բեռին :
Եւ թեպէտ ոչ՝ ը̄ առաջին,
ճանապարհորդս՝ որ 'ի յերկին •
Սակայն վերջնոցն՝ եղէց վերջին,
հետևելով՝ հետոց նոցին :
Եւ թէ վեհիցն՝ օթևանին,
չեմ արժանի՝ հօր քո յարկին •
Արժանացո՛ յոյժ խոնարհին,
քան ըղձ°նուեցն՝ թերևս յետին :
Միայն 'ի թիւ՝ օղեաց դասին,
կայց և զիս՝ յաջակողմին •
Եւ լսեսցո՛ ըղցնծալին,
զերանաւէտ՝ ձայնըն քոյին :

ՎԱԽՃԱՆ :

...ՍՍՌ ... ՆՆԵՐԻ